VÝKLAD
středního
KATECHISMU

dle přednášek

prof. Fr. Ruprechta.

V Brně
1893.

Úvod.

Výtah z velikého katechismu obsahuje to nejdůležitější z katechismu velkého, čemu žáci rozumějí a co pojímají. Mnohé věci, které jsou ve výtahu obsaženy, žáci již znají z malého katechismu, ale poznámí toto z katechismu malého je jen kusé a nedokonalé, a proto vykládající výtah hledíme na to, aby se vědomosti žáků více rozšířily.

Co je katechismus?

Katechismus je slovo řecké a znamená tolik jako vyučování; hlavně pak se slova toho užívá o vyučování náboženském. Dříve bývaly zvláštní školy, ve kterých dospělí lidé, kteří se na křest sv. připravovali, byli vyučováni v náboženství. Žákem těm říkalo se „katechumeni", učení pak se nazývalo katechismus, a učitelé se jmenovali katechetové.

Rozdělení katechismu.

Každá kniha pro lepší přehled je rozdělena na části, jako na př. vaše čítanka, počtenice, mluvnice — tak také i náš katechismus je rozdělen, a to na 5 hlavních částek a na přídavek.

I. hl. č. jedná o „víře", t. j. co má kat. křesťan věřiti.

II. hl. č. o „naději", t. j., co doufáme od Boha a jak dosahujeme toho, co nám P. Bůh přislíbil.

III. hl. č. jedná o „lásce" t. j. koho máme milovati a

a kterak láskou svou k Bohu a bližními zachováváme.

IV. hl. č. jedná o „sv. svátostech", t. j. uvádí prostředky, kterými ospravedlnění docházíme.

V. hl. č. jedná o „křesťanské spravedlnosti", učí nás, jak máme svůj život spořádati, abychom se Bohu líbiti a spasení dojíti mohli.

V přísloví je řeč o věcech, které na každého člověka naposledy čekají. Mluví se tam tedy o posledních věcech člověka.

Poslední věci člověka pak jsou: Smrť, soud, peklo, nebe; To jest každý člověk kdysi umře, po smrti hned duše od Krista P. souzen, a jeho duše buď odsouzena do pekla, nebo do nebe vzata.

První hlavní částka.

O víře.

1. oddělení.

Co katolická víra jest.

O čem se budeme učiti v této části? O víře. Pamatujte si, že každá hlavní částka je rozdělena na menší části, kterým říkáme „oddělení". Tato první hlavní částka má také několik takových oddělení. My se budeme nejprve učiti tomu, co je v prvním oddělení. Tam se budeme učiti o tom, co jest katolická víra.

Co jest křesťansko-katolicky věřiti?

Děti na tomto stupni již o mnohých pravdách slyšely. Proto, co známo, na to ukaž a na základě známého pokračuj k neznámému. Již ve II. tř. učily se děti, že křesťansko-katolicky věřiti je: „Všecko ..... předkládá". To je dětem známo. Letos se přidá: „ať je to v Písmě

sv. obsaženo čili není?

„Věřiti" (Vysvetlime význam slova!)

Když nám někdo něco vypravuje a my to máme za pravé, říkáme, že mu věříme. Ale kdybychom to neměli za pravdu, co nám vypravuje a myslili si, že nám lže, nevěřili bychom mu.

Komu pak ty věříš? rodičům, p. učitelovi, p. katechetovi. Věříš jim, protože rodiče, p. učitel, p. katecheta to, co ti povídají, dobře znají a pravdu také říci chtějí. A takovým osobám, které to, co povídají, dobře znají a pravdu také říci chtějí, říkáme „osoby věrohodné (hodnověrné). Hodnověrným osobám míváme, máme a musíme věřiti. Kdybychom jim nevěřili, uráželi bychom je, jakoby snad dobře neznali to, co nám vypravují nebo jako by nám nemluvily pravdu a nechtěly pravdy říci.

Zdali pak člověk všecko ví? Může nám tedy člověk všecko prověděti? — nemůže. (Na vyšších stupních přidáme: rozhodně o věcech správy naší nemůže nám člověk žádné zprávy dáti, a ukážeme, kterak lidé ve věcech těch bloudili, takže i zvířatům božskou poctu vzdávali) Může tedy člověk ve všem býti hodnověrným? — nemůže A proč nemůže býti ve všem hodnověrným?

Ale někdo přece všechno ví. Kdo pak? — P. Bůh. P. Bůh je jediný, kdo všechno ví — je tedy vševědoucí. A protože P. Bůh je vševědoucí — poněvadž všechno ví — je také hodnověrný. Proto, kdyby P. Bůh někomu něco vypravoval, musil by mu člověk věřiti, a kdyby mu nevěřil, dopustil by se hříchu nevěry.

Ale vzdali pak už někdy P. Bůh s lidmi mluvil?

Mluvil! A kdy pak? S Adamem a Evou v ráji, s Noemem, Abrahamem. Mojžíšovi se zjevil na hoře Sinaj, osvěcoval proroky. P. Bůh poslal na svět Svého Syna, Ježíše Krista, který 3 léta chodil po vlasti, k lidu mluvil a jej učil. Dokonvoval pak Kristus P. Své učení zázraky, i poznali lidé, že je Ježíš Kristus Bůh (Bohem) a věřili Mu. Ježíš Kr. pak si vyvolil 12 apoštolů, které ustanovil za učitele lidu. Apoštolé s Ním chodili, a když Kristus P. vstoupil na nebesa, seslal jim Ducha sv., aby byli schopni učení Jeho vykládati.

Sv. apoštolé učení Ježíšovo hlásali a mnohé věci, které jim P. Ježíš povědět čili zjevil, napsali — a tomu, co napsali, říkáme „Písmo svaté".

Sv. apoštolé však všechno, co jim P. Ježíš řekl, nenapsali; neboť lidem musili hlásati učení Ježíšovo a proto neměli ani kdy, aby všechno napsali. Co z učení Ježíše Krista nenapsali, nýbrž jen ústně vykládali, lidé si musili pamatovati. A tomu, co sv. apoštolové nenapsali, nýbrž co kázali — t. j. co lidem ústně podávali, tomu říkáme ústní podání.

Kde tedy nalézáme všechno to, co Bůh zjevil a Ježíš Kristus učil? — nalézáme dílem v Písmě sv. a dílem v ústním podání. Ale máte-li pak vy to Písmo sv. a ústní podání? Vy máte jenom katechismus a v něm máte krátce vyloženo učení Ježíše Kr. a zjevení B., které se v Písmě sv. a v ústním podání. Ten katechismus dala pro vás vytisknouti církev svatá čili církev sv. vám v tom katechismu předkládá zjevení B. a učení Ježíše Kr. My musíme tedy všechno věřiti, co nám Bůh zjevil a co nám nyní církví Svou věřiti káže, ať je to v Písmě sv. obsaženo čili

nic, protože není-li to v Písmě sv, jistotně je to obsaženo v ústním podání. A o tom, kdo všechno má moc provádě, co Bůh zjevil a co církví svou .... čili není", o tom říkáme, že křesťansko-katolicky věří.

Stačí-li ku spasení, aby katolický křesťan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil?

Čím pak věříme? Snad tělem, hlavou neb snad jiným údem svého těla? --- nevěříme, nýbrž duší, nebo také se říká srdcem čili v srdci. Toho lidé poznati nemohou, proněvadž nám do duše naší nikdo nevidí; nebot duše je neviditelna. Kdo jenom ví, zdali věříme a co a jak věříme? --- ví jedině P Bůh Sám, protože je vševědoucí — zná naše nejtajnější myšlenky.

Ale přece P. Bůh chce, přeje si a rozkázal nám, aby - chom to, co v srdci věříme i veřejně projevili.

A jak pak můžeme veřejně před lidmi ukázati čili projeviti to, co v srdci věříme?

Můžeme to ukázati, když děláme třeba kříž. Co pak vyznáváme znamením sv. kříže? --- Nejsv. Trojici. A co ještě? -- že Ježíš Kr. on na kříži umřel, nás Svou smrtí vykoupil. Také můžeme ukazovat víru svou, když před křížem smekáme, když před nejsv. svátostí oltářní pokleká-me, v prsa se bijeme, sv. svátosti přijímáme a jiné náboženské skutky konáme.

Takový člověk, který v kostele nebo na procesí s ostatními hlasitě se modlí, zpívá nebo který zastává sv. církev a náboženství, když je někdo tupí, takový vyznává jisty svým veřejně svou víru. A každý kat. křesťan má vždy, když toho třeba víru svou jisty vyznávati, víry hájiti a zastávati.

Zvláště v městech a městečkách je nutno povzbuzovati —

.tioli k tomu, aby se nestyděli veřejně víru vyznávati, neb mnozí skutečně křesťansky žijí, přijímají sv. svátosti, ale veřejně víru svou vyznati se stydí, poněvadž se bojí posměchu! Pak také poukázáme na první doby křesťanské, jak bylo obtížno a nebezpečno víru vyznávati. Neboť pohané považovali víru křesťanskou za zločin, za něco nečestného a opovržlivého a trestali křesťany ukrutnými tresty. Mučili, pálili, stínali, křižovali, házeli je do vařící vody, vyháněli je z vlasti, brali jim jmění. A přece křesťané raději se dali mučiti, než by byli zapřeli víru. Nyní však za našich dnů není nic nesnadného víru svou vyznávati, nic nečestného, naopak je to pro nás ctí a chloubou. Proto máme rádi svou víru vyznávati, aby kažďý v celém našem jednání poznal, že si sv. víry vážíme.

Proč musíme věřiti, co Bůh zjevil?

Otázku tuto můžeme již probrati v otázce: „Co jest křesťansko-katolicky věřiti", při pojmu: „hodnověrný"

Kdo jedině je ve všem hodnověrný? P. Bůh Sám. A proč? Protože P. Bůh jediný všecko zná a ví, a protože když k nám mluví, vždy pravdu povědětí chce.

P. Bůh nikdy nemůže nám nepravdu povědětí, nikdy nemůže nás obelhati. On vždy mluví jen pravdu, On je pravda samou. A protože P. Bůh je věčný, byl vždy, jest a trvati bude až na věky, říkáme, že je P. Bůh „věčná pravda".

Ale P. Bůh také všecky věci dobře zná. O člověku, který mnoho ví a zná, říkáme, že je učený, moudrý, takový člověk má moudrost. Ale může člověk i sebe moudřejší všechno vědětí a znáti? Nemůže. Kdo to jedině může? — P. Bůh. Říkáme tedy, že P. Bůh je nejmoudřejší, že On má nejdokonalejší, největší, nesmírnou neb neskončenou moudrost,

nebo že P. Bůh je „neskončená moudrost."
Je tedy P. Bůh věčná pravda, nemůže nám lháti, nemůže nás oklamati, protože je neskončená moudrost – všechno vi- nemůže býti oklamán. Když tedy P. Bůh takový je, zdali pak je skutečně ve všem hodnověrný? Zdali pak musí- me všechno věřiti, co zjevil? Ano! A proč? --- protože Bůh věčná pravda a neskončená moudrost je, která ani oklamati, ani oklamána býti nemůže. Kdybychom P. Bohu nevěřili, dopustili bychom se hříchu nevěry a to je těžký hřích, který P. Bůh přísně trestá. Kdo pak se dopustil nevěry? První rodiče Adam a Eva v ráji. Co jim přikázal P. Bůh? Přikázal jim „Z tohoto stro- mu jísti nesmíte, kdykoli byste jedli, zemřete". A co pak řekl had? „Nezemřete, ale budete jako Bůh". První rodi- če uvěřili hadovi a P. Bohu nevěřili, dopustili se nevěry, a proto je P. Bůh přísně potrestal.

Je-li víra kvůli tomu člověku,
jenž chce spasen býti,
potřebna?

[Tato otázka souvisí s předešlou.]

Bůh všechny věci nejdokonaleji zná, On nemůže oklo- mati, proněvadž je věčná pravda, nemůže býti oklamán, pro- něvadž je neskončená moudrost. Kdybychom hodnověrným osobám nevěřili, urazili bychom je. Kdyby tedy nechtěl někdo věřiti, co Bůh zjevil, urazil by P. Boha, dopustil by se hříchu, neboť by pochyboval buď o Jeho pravdomluvnosti anebo moudrosti. V obojím hřeší proti víře a nemůže býti spasen.

Co musí kvůli tomu člověku,
když k užívání rozumu dospěje,
aby byl spasen, nevyhnutelně věděti a věřiti?

Víra naše obsahuje mnohé pravdy. Poznámí těchto pravd vyžaduje čas a schopnosti, a proto nemůže kažďý člověk stejným způsobem o pravdách těchto se přesvědčiti. Jinak zajisté pravdy ty zná dítě, jinak dospělý člověk, jinak učený, jinak nevzdělaný. Jsou však jisté pravdy, které jakýsi základ tvoří celého křesťanského náboženství, a těm pravdám říkáme „pravdy základní?"

Pravdy tyto musí každý člověk, když, k užívání rozumu dospěje, věděti a věřiti. Musí je „věděti" t. j. znáti, umětí je na paměť; musí je „věřiti" t. j. musí míti v úmyslu všechno věřiti, co Bůh zjevil a církev svou k věření předkládá.

Vy jste už také dospěli do rozumu, zdali pak také ty pravdy znáte? Znáte je už od loňska. Jsou to?

1.) že jest jeden Bůh, 2.) že je spravedlivý soudce, 3.) že jsou tři božské osoby jedné bytnosti a přirozenosti, 4.) že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás smrtí svou na kříži vykoupila a spasila.

Co má každý katolický křesťan kromě dotčených, základních pravd učení křesťansko-kat. víry ještě věděti a věřiti?

O kterých pravdách jsme mluvili? --- o základních pravdách. Zmínili jsme se o nich a učili, anebo řečí jsme se jich dotkli. Proto pravíme „dotčené" pravdy. Kromě těchto dotčených pravd má katolický křesťan ještě dvě jiné pravdy věděti a věřiti, a to 1.) že duše lidská je nesmrtelná — †. Upozorníme na slova Krista Pána: „Nebojte se těch, kteří tělo zabíjí, duše však zabíti nemohou". † 2.) že milost B. ku spasení nevyhnutelně je potřebna a že bez milosti B. člověk nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže.

† Kotecheta, co bylo řečeno na I. stupni, opakuje a učiní

zbavoveň rozdíl mezi milostí posvěcující a skutkovou asi takto:
Kdo chce spasen býti, musí tak žíti, aby jej P. Bůh miloval, t. j., aby byl v milosti B. Kristus P. kdysi vypravěl, jak přišli na svatbu hosté, ale někteří z nich neměl svatebních šatů. A co se s nim stalo? Vyhnán byl ze svatby. Právě milost B. po-
se svatebnímu šatu, ona činí z hříšníka nevinného,
ro tu milost má, je svatým, je posvěceným, a proto se jme-
nuje tato milost B. milostí posvěcující. Je tedy milost po-
svěcující ta, kterou nám Bůh uděluje, aby duše naše ospra-
vedlněna a posvěcena byla. Této milosti dostává se nám
ve sv. svátostech. Kdo ji má, ten jako by byl oděn krásným
rouchem svatebním. A proto ten, kdo onim rouchem oděn
jest a kdo v této milosti posvěcující umře, nebude vyvržen
od té nebeské hostiny, kterou P. Bůh připravil všem, kdož
Jej milují? Jak se jmenuje ta milost, o které jsme mluvili?
Co způsobuje ta milost v člověku?
Máme však ještě jinou milost B.' Aby člověk dobré činil
a zlého se varoval, potřebuje také pomoci B.; neboť člověk
sám ze sebe nemůže nic dobrého, nic Bohu milého činiti.
Tato pomoc B. nazývá se milostí, a poněvadž tato milost je
na to, abychom něco dobrého činili, poněvadž je jí potřeba ke
každému dobrému skutku, nazýváme ji milostí skutko-
vou. Může-li pak člověk, jenž koná zlé skutky dojíti věčné-
ho života? Nemůže. Dopomáhají tedy zlé skutky k životu
věčnému?... nedopomáhají. Jaké skutky k němu dopomá-
hají?... dobré skutky a ctnosti. A čeho je člověku potřeba k těm-
to dobrým skutkům?... milosti B. Jak ji nazýváme? Skutko-
vou. Člověk tedy bez milosti B. skutkové nemůže vykonati žádného
dobrého skutku, který dopomáhá k životu věčnému. Člověk tedy
bez milosti B. skutkové, nic k životu věčnému dopomáhajícího či-

niti nemůže. Je tedy milosť B. posvěcující ku spasení nevyhnutelně potřebna, a člověk bez milosti B. skutkové, nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže.

|: Děti si mohou do katechismu připsati slova: milosť „posvěcující" a „skutková". O milosti B. musí katecheta zde dětem důkladně všechno vyložiti, poněvadž o milosti B. zvláště už se v celém katechismu nepojednává, leda jen tak mimochodem něco při svátostech, při dobrých skutcích; rovněž i v 8. čl. víry, kde se mluví o tom, že Duch sv. náš rozum osvěcuje a vůli naši k dobrému povzbuzuje svou milostí :|

Co jest každému kat. křesťanu přikázáno věděti?

Každý kat. křesťan mimo ty věci, o kterých jsme mluvili, je povinnen věděti:

1. snesení apoštolské. |Dáme hned snesení od některého žáka říkati dbajíce toho, aby žáci všech přívěsků se chránili, zřetelně vyslovovali a článek za článkem podavali.

2. modlitbu P. 3. desatero B. přikázání 4. pozdravení andělské, 5. patero církevních přikázání.

|: Ať vše hned někteří žáci opakují, zvláště církevní přikázání, poněvadž se snadno zapomínají :| 6. sedmero svátostí, 7. křesť spravedlnosť, čeho se totiž máme varovati a co máme činiti.

Kde se obzlášť obsahuje, co kat. křesťan věřiti musí?

Co kat. křesťan věřiti má, je ve snesení apoštolském. Apoštolé než se rozešli, uradili se, aby všichni stejným postupem učení Ježíše Kr. podávali. Když se uradili, usnesli se na modlitbě, kterou jmenujeme snesení apoštolské. Co je snesení ap.? --- modlitba Kdo ji složil? Za jakým účelem? Jinak také té modlitbě říkáme .. Věřím v Boha"

Jak zní snesení apoštolské?

Kolik dílů neb článků má snesení apoštolské?

Co obsahuje snešení ap. Snešení ap. obsahuje, co má kat. křesťan věřiti. A co musí kat. křesťan věřiti? ... zjevení B. – Co obsahuje zjevení B.? ... pravdy náboženské. Tedy zjevení B. t. j. pravdy náb. obsahuje ap. snešení! Každý díl tohoto snešení obsahuje náboženské pravdy, jednu nebo více. Těmto dílům říkáme články. – Proč? Protože všechny díly snešení ap. mezi sebou jsou spojeny jako články řetěze; kdybychom odtrhli jeden, všechno by se rozpadlo. |: Při každém článku víry nejprvé podáme pravdy ze slov článku. Potom, co vyznáváme každým článkem víry a zároveň, kterak článek víry uskutečňujeme t. j. víru svou projevujeme :|

II. Oddělení.

O dvanácti článcích víry.

I. článek: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

Jak zní první článek víry? ... věřím t. j. mám za pravdu, že jest Bůh, Otec všemohoucí. V koho věříme? ... v Boha. Pravíme v Bohy, nikoliv v bohy a tím vyznáváme, že jest jeden Bůh. Pravili jsme, že věříme v Boha, Otce všemohoucího. Slovo „otec" nás upozorňuje, že Bůh jest naším otcem, zvláště pak, že Bůh má Syna, jenž jest mu roven, že je i Duch sv. Zkrátka, že jsou tři božské osoby.

Stvořitele nebe i země"; těmi slovy naznačujeme, že P. Bůh stvořil nebe i zemi i všecko, co na nebi i na zemi jest.

Čemu nás tedy učí první článek víry? ... nás učí:

1.) že jest jeden Bůh

2.) že jest Bůh ve třech osobách

3.) že je P. Bůh všechno stvořil.

Nejprvé se budeme učiti z katechismu o tom, že jest jeden Bůh ve třech osobách a pak o tom, co P. Bůh stvořil či o stvoření –

a) O Bohu.

[V tomto článku se mnohé věci opakují, o kterých slyšeli již žáci na nižších stupních. Proto hleďme, aby žáci nyní vnikli do těchto pravd hlouběji]

Jest více než jeden Bůh?

Jeden toliko jest Bůh. [Na vyšších stupních upozorníme, že byli a jsou lidé, kteří věřili, že je mnoho bohů, říkáme takovým lidem pohané. Ale musí býti jen jeden Bůh, poněvadž se Bůh Sám zjevil a řekl o Sobě: „Já jsem Hospodin Bůh a není kromě mne Boha.]

Co jest Bůh?

Jak se jmenuje to, co jest? To, co jest jmenuje se bytostí. Jmenujmi některé bytosti živé.... neživé.....bytosti na nebi, na zemi, ve vodě.... Která pak z těch bytostí je lepší, kámen nebo rostlina? Nejlepší a nejdokonalejší bytostí jest P. Bůh.

Je-li více božských osob?

Tři jsou božské osoby.

Jak se jmenují ty tři božské osoby?

První božská osoba se jmenuje Otec, druhá Syn, třetí Duch sv. Je některá z těch osob větší, mocnější? Všechny tyto osoby jsou stejné podstaty a přirozenosti. [Nyní dle symbolu sv. Athanáše:] Bůh Otec jest věčný, Syn jest věčný, Duch sv. jest věčný, ale nejsou tři věční, nýbrž jeden věčný. Bůh Otec je všemohoucí, vševědoucí ....., nejvýš svatý.....

Učení o Nejsv. Trojici je tajemství, a proto o něm nesmíme nikdy pátrati, poněvadž nikdo pochopiti nemůže tajemství. [Opakujeme legendu o sv. Augustinu a na vyšších stupních můžeme uvésti některá podobenství, kterými se Otcové chtěli toto tajemství pokusiti objasniti, na př. slunce vydává světlo a teplo a přece jest jedna bytost.]

Každé z těchto tří osob připisuje se jisté činnosti, a to: Otci stvoření, zachování a řízení světa. Synu B. náleží vtělení a vykoupení člověka. Duchu sv. se připisuje osvěcení proroků, řízení církve a posvěcení člověka milostí. Toto působení božských osob si připomínáme v litaniích.

Aby církev sv. tyto tři božské osoby, uctila, ustanovila svátek Nejsv. Trojice, mimo to uctívá církev sv. každou osobu zvlášť, a to: O Vánocích oslavuje církev sv. lásku Boha Otce, jenž v tu dobu Syna svého na svět poslal. V době velikonoční slavíme památku umučení P. Ježíše, též oslavujeme své vykoupení skrze Syna B. - V době svatodušní oslavujeme lásku Ducha sv. - # (Viz dole!)

Čím vyznává kat. křesťan Nejsv. Trojici?

---, když, dělaje kříž, při tom tři božské osoby, jmenuje. Když tedy vidíš někoho dělati kříž, co o něm víš? --- že je kat. křesťan, který věří v Nejsvětější Trojici.

Co kromě toho vyznává kat. křesťan znamením svatého kříže?

.... že J. Kristus, on na kříži umřel, nás svou smrtí vykoupil.

Jak děláme kříž?

Všechno se opakuje, jak je to v malém katechismu takto asi: Ve škole budete dělati vždy tento kříž.... říkáme mu kříž malý, protože děláme tři malé křížky na čele, na ústech, na prsou. Máme však také ještě velký kříž, který se dělá takto: nakreslíme na tabuli 2 přímky, svislou a vodorovnou: Vede se ruka od čela dolů na prsa, a pak od levého ramene ku pravému. Takový kříž se jmenuje velký anebo latinský. Kříž velký můžeme dělati, když vcházíme do kostela a kropíme se svěcenou... (# Jak nazýváme ty tři božské osoby jedním jménem? ... Nejsv. Trojici.)

vodou. (Nyní upozorníme na význam obou křížů: 1.) Význam malého kříže: a) na čele: chceme vždycky rádi učení J. Krista a zjevení B. pozorovati, rádi se chceme sv. náboženství učiti. b) na ústech: Učení J. Krista chceme vždy vyznávati a před celým světem hájiti. c) na prsou: Svatou víru chceme vždy v srdci nositi a dle ní žíti. Upozorní tedy, katecheto, dítky: Kdykoli děláte tento sv. kříž, vzpomeňte si, že se máte sv. náboženství rádi učiti, rádi se modliti a všechno, co vám p. učitel nebo rodičové poroučí s ochotou a radostí konati. 2.) Význam velkého kříže: V soudný den rozdělí andělé lidi na dvě strany. Spravedliví přijdou na pravici, hříšníci na levici. Chceme-li se dostati do nebe, musíme býti na pravici. A proto Kristus P. s nebe na zem sestoupil, aby nás na pravici přivedl, aby z nás hříšníků spravedlivé učinil.

b) O stvoření.

Kdo všecko stvořil?

[Na tomto stupni je nutno, abychom o stvoření podrobněji vykládali, zvláště je-li stupeň tento sám o sobě, dobře je, když katecheta žákům nařídí, aby si koupili bibl. dějepravu.]

Na počátku stvořena byla země, země byla pusta a prázdna; všude bylo tma. Proto stvořil Bůh světlo a modrou oblohu, jež nazývána nebem. Třetího dne vody shromážděny v jedno místo a nazvány mořem. Sucho nazváno zemí. Stvořeny byly kře a stromy. 4. dne stvořeno slunce, měsíc a hvězdy. 5. dne ryby a ptáci. 6. dne stvořil P. Bůh zvířata na zemi a člověka. 7. dne P. Bůh odpočinul a posvětil ten den. [Není třeba, aby dětí pořádkem tímto stvoření vypravovaly, dostačí, nabudou-li přesvědčení, že P. Bůh všechny věci stvořil.]

Na paměť, že P. Bůh sedmého dne odpočinul, ustanoven je v těhodní jeden den, který máme zasvětiti a P. Bohu věnovati.

Židé slovili sobotu t. j. sedmý den, my pak křesťané slavíme neděli, první den týdne. Prvnímu dni po neděli říkáme: pondělí, druhému úterý ....

Co znamená slovo stvořiti?

Aby lidé něco vykonali, potřebují k tomu látky a nástrojů. Tak na př. stolař, krejčí, kovář atd. Jenom P. Bůh, když chtěl učiniti svět, nepotřeboval k tomu ničeho ani látky ani nástrojů. Jediným slovem z ničeho celý svět vyvedl. A tomu, že P. Bůh z ničeho celý svět vyvedl, říkáme, že svět stvořil.

Kteří jsou nejznamenitější tvorové Boží?

Kdo všecko stvořil? P. Bůh. Všecky věci jsou tedy od P. Boha stvořeny, a proto říkáme těm stvořeným věcem tvory. Jmenuj mi tvory na zemi, na nebi, ve vodě, ... živé ... neživé ... Co pak se nám více líbí, co je lepší a dokonalejší kámen anebo rostlina? Nejznamenitější ze všech tvorů jsou andělé a lidé. Mají rozum a svobodnou vůli, mohou P. Boha poznávati a milovati. Ostatní však tvorové toho nemohou, a proto jsou andělé a lidé nejznamenitější B. tvorové.

Co jsou andělé?

[Dle předešlého roku, ale poněkud obšírněji, hlavně o stvoření andělů.] Mají rozum a vůli, však mnohem dokonalejší nežli my a tedy mohou poznávati Boha, sebe, vůli B., věděti, co je ku spasení potřebno, jakým způsobem Boha ctíti, mohou se rozhodnouti pro jednotlivé skutky, kterými by Boha ctili. Jsou pouzí duchové. Vyobrození andělů: 1) jako jinoši 2) jako nemluvňátka 3) s nástroji hudebními 4) jako okřídlené hlavičky. Co znamenají vyobrození?

Proč Bůh anděly stvořil?

P. Bůh andělů nepotřeboval; neboť je sám v sobě nejblaženější a nejdokonalejší bytostí. A proto oslavování a velebení Boha od lidí nemůže zvyšovati blaženosti B. právě tak jako nemůže nikdo dokonalosti B. zmenšiti, když se k Bohu nemodlí a Boha neposlou-

há. Když poctivý člověk neporozbývá vážnosti, když si ho někdo neváží, tím méně Bůh. P. Bůh pak nepotřebuje ani proto andělů, aby snad něco vykonali, poněvadž je Sám všemohoucí. Proč tedy stvořil P. Bůh anděly? — proto, poněvadž chtěl, aby i jiné bytosti blažený byly. Aby si této blaženosti zasloužili, poručil jim, aby Jej ctili, milovali, Jemu se klaněli, Jemu sloužili a lidi chránili. Jak pak mohou andělé Boha ctíti? — tím, že Mu úctu vzdávají a Boha velebí. Tak velebili andělé zpěvem svým Boha, když se narodil Ježíšek v Betlémě. Andělé na nebesích zpívají: Svatý, sv.... modlitby věřících Mu předná-šejí. Andělé mají P. Boha milovati, poněvadž mají od Něho blaženost věčnou. Mají se Bohu klaněti, Jeho rozkazy rádi a rychle plniti t. j. Jemu sloužiti (Anděl vyhnal Adama a Evu z ráje, doprovázel Tobiáše, zvěstoval P. Marii poselství!)

Konečně mají andělé lidi opatrovati, i naše tělo i naši duši. Proto máme s vděčností svých andělů strážných poslouchati, když nám dobrá vnuknutí dávají. Máme je ctíti a za jich přímluvu a ochranu prositi [Upozorn. na některé modlitby!]

Jak Bůh anděly stvořil?

P. Bůh stvořil anděly dříve než všechny ostatní tvory. Písmo sv. praví: Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Nebem rozumíme sídlo, kde přebývá Bůh a neviditelné bytosti t. j. andělé. Jací byli andělé když je P. Bůh stvořil? — svatí, nevinní, P. Bůh měl v nich zalíbení anebo jinak říkáme, že byli v milosti B., P. Bůh je stvořil ve Své milosti. Bůh jim dal rozum, aby Jej mohli poznati, dal jim vůli, aby mohli Jeho sv. vůli plniti. Stvořil je bez těla, takže jsou všech nemocí a soužení tělesných prosti. Oni ustavičně jsou v nebi u P. Boha, Nad patří a radostí věčných požívají. Víme tedy, že P. B. jim dal mnoho dokonalejších darů, než lidem, lidé nemají tak

dokonalý rozum... jako andělé. Proto říkáme, že Bůh andělý s mnohými dokonalostmi stvořil.

Zůstali-li všichni andělé v milosti Boží?

Ale všichni andělé neposlouchali pořád P. Boha. Mezi andělý je totiž rozdíl, někteří jsou dokonalejší než jiní. (andělé, archandělé, mocnosti, trůny....) Ti pak, kteří nejdokonalejší byli, žárlili a chtěli se P. Bohu rovnati a chtěli, aby andělé nižších řádů jim takovou poctu vzdávali jako Bohu samému. Tím zpyšněli a Bohu se zprotivili, a proto jich P. Bůh nemohl milovati. Říkáme, že andělé milost B. hříchem pýchy ztratili.

Kterak potrestal Bůh pyšné anděly?

Bůh pyšné anděly zavrhl a do pekla odsoudil. Na rozkaz B. vyhnal je archanděl Michael s ostatními dobrými anděly s nebe do pekla. Zlým andělům, do pekla zavrženým říkáme ďáblí. Ďábel nenávidí člověka a hledí, jak a kde by mu uškodil, vnuká člověku špatné myšlénky a úmysly, ponouká ho k hříšným řečem a skutkům. Takto svedl hned v ráji ďábel prvního člověka, ba víte, že zlý duch pokoušel z dopuštění B. samého Krista P. Zlý duch nezjeví se vždy viditelně, aby člověka pokoušel, nýbrž často ponouká nás neviditelně ku zlým myšlénkám, nabádí člověka, aby nemravné věci psal, zpíval, mluvil, konal. Svádí k zlosti, pýše, nečistotě a jiným hříchům. Proto se v takových pokušeních utíkejme k andělu strážnému. Máme P. Boha prositi a modliti se: nevoď nás v pokušení. Zvlášť se varujme čtení nemravných knih! Prosme a modleme se: přijď království tvé t. j., aby Bůh království B. na zemi, církev svou upevnil a království ďáblu zničil.

Kteří jsou po andělích nejznamenitější tvorové B.?

[: Opakovati ale roku předešlého. :]

Z čeho pozůstávají lidé?

[Děti mají opakovati o stvoření člověka a sice Adama a Evy.]

Tělo je hmotné, viditelné, smrtelné, duše není hmotná, jest neviditelná a nesmrtelná.

Jak byla stvořena duše člověka?

Duše člověka byla stvořena k obrazu B. A jako obraz je podoben tomu, koho vypodobňuje, tak i duše naše musí býti podobna P. Bohu. Duše naše má rozum, svobodnou vůli, jest neviditelná, nesmrtelná. P. Bůh má také... Tak byla duše člověka stvořena ve svatosti a spravedlnosti. V prvním případě je duše lidská přirozeným obrazem B., v druhém obrazem nadpřirozeným, což naznačují i slova: „učiňme člověka k obrazu a podobenství svému."

Proč Bůh lidi stvořil?

Potřeboval P. Bůh lidi?... nepotřeboval. Bůh jest bytostí samou o sobě nejdokonalejší a nejblaženější, žádná bytost nemůže blaženosti B. zmenšiti ani zvětšiti. P. Bůh tedy stvořil lidi z jiné příčiny a to proto, aby i lidé byli účastni neskonalé blaženosti, stvořil nás, abychom byli spaseni. Je tedy naším cílem, abychom zbohatli, aby z nás byli umělci, kněží, vojáci? Nikoliv, náš účel jest, abychom byli spaseni. Avšak abychom spaseni došli, je nám třeba, abychom Boha poznali, ctili, milovali, jemu se klaněli, jemu sloužili, jeho poslouchali.

Chceme-li tedy býti spaseni, musíme P. Boha poznávati. A odkud můžeme P. Boha poznati? Můžeme Jej poznati z Jeho učení a zjevení. Vše v katechismu máte zkrátka učení a zjevení B. obsaženo. Proto pilně dávejte pozor, rádi se učte, abyste P. Boha řádně poznali. Kdo by neměl pozor při náboženství, kdo by se nerad náboženství učil, hřešil by proti P. Bohu.

Chceme-li býti spaseni, musíme mimo to P. Boha ctíti. Ctíme

P. Bohu: 1/ když se k němu modlíme. Kdo se však modlí, musí se nejen ústy modliti, nýbrž musí i srdce i duše jeho věděti o tom, co prosídá. Kdo jenom ústy se modlí, vykonává jen retní modlitbu, která u Boha nemá ceny. Ctíme P. Bohu: 2/ máme-li úctu ku věcem Bohu zasvěcením, chrámům, obrazům....

Máme pak P. Boha milovati, poněvadž máme všechno dobrodiní od Něho. Lásku pak projevujeme P. Bohu tím, že všechno ochotně činíme, cokoli nám poručil a že při všech věcech, které činíme, nejprvé na P. Boha myslíme, je-li mu to milo, co činíme, zdali Ho snad tím neurážíme.

Máme se P. Bohu klaněti. Klaníme se P. Bohu, když při modlitbě klekneme, když klekneme v kostele před Nejsv. svátosti, když přijímáme sv. svátost. Máme též P. Bohu sloužiti! Sloužíme P. Bohu, když rádi chodíme na služby B., na kázání, na požehnání, když se v kostele úctivě chováme a zbožně se modlíme. Máme také P. Boha poslouchati! Posloucháme P. Boha, jestliže Jeho přikázání ochotně, rychle a rádi konáme. Tak tak jedná, kdo P. Boha hledí poznati, Boha ctí, miluje.... bude spasen! Proč jsme tedy na světě? Míříme-li si spasení koupiti? Nemíříme. Co tedy musíme dělati, abychom byli spaseni?... Boha ctíti.... Boha ctíti může každý člověk, jak obyčejný dělník, tak i císově pán, a proto může býti každý člověk, ať je toho neb onoho stavu, spasen.

Zdali zůstali lidé vždy Boha poslušni?

Proč Bůh lidi stvořil? Proč stvořil Bůh Adama a Evu? ...aby byli spaseni. Ale aby byli spaseni, měli i oni P. Boha poznávati, což jim bylo snadno, poněvadž s nimi P. Bůh sám obcoval, vychovával je a učil, měli P. Boha ctíti.... atd.

Aby se P. Bůh o jejich poslušnosti přesvědčil, dal tedy prvnímu člověku přikázání. Přikázání to nebylo nesnadné,

poněvadž první lidé neměli zlých žádostí, které by je pokoušely proti vůli B., mimo to P. Boha dokonale znali, takže mohli vědětí, jak se mohou P. Bohu zavděčiti. Jak laskavý byl P. Bůh, že jim tak snadné přikázání dal! Avšak oni přece P. Boha neposlechli.

Na jaký způsob první člověk Boha neposlechl?

[: Může se celý průběh hříchu vykládati a upozorniti na velikost hříchu, nebo požívati jablka nebylo ještě nejhorší, ale ta nevěra, pýcha a neposlušnost. :]

Eva věděla dobře, co P. Bůh přikázal, a přece neposlechla, bylo to tedy přestoupení vědomé a dobrovolné proto, poněvadž ji nikdo nenutil ani nutiti nemohl, had ji jenom sváděl. První člověk byl tedy Boha neposlušen. Avšak on se dopustil přestoupiv přikázání ještě jiného těžkého hříchu. P. Bůh pravil Adamovi a Evě, kdyžto je přivedl do prostřed ráje: „.....umřete". Oni nevěřili ďáblu a nevěřili Bohu, myslili, že P. Bůh je bytost sobecká, která jim dokonalosti nepřeje. Dopustili se hříchu nevěry! Oni pak chtěli býti tak mocní jako P. Bůh Sám, chtěli všechno věděti jako Bůh; dopustili se tedy pýchy. Jakých hříchů se dopustili první rodiče!

Uškodil-li ten hřích tolik prvnímu člověku?

Jaký hřích takový byl trest! Hřích byl velký, proto byl i trest veliký.

Člověk byl potrestán na těle i na duši.

1.) Na těle:

a) byl vyhnán z ráje, b) ztratil čili pozbyl nesmrtelnost těla, c) v potu tváře musil se dobývati toho, čeho na zachování života potřeboval; příroda, která dříve člověku se podrobovala, pobouřila se proti němu, bouře, povodeň, krupy úrodu mu ničily; Bůh zemi Sám zlořečil řka: „Zlo-

řečena budiž země pro tebe, trní a hloží ponese tobě, v potu tváře budeš jísti chléb svůj, dokavad se nenavrátíš do země-

d) Trápily jej časté nemoci.

2) na duši: a) duše lidská pozbyla nadpřirozený dar, obraz B., t. j. milosť B. b) přirozený obraz B. byl snížen a poškozen - Rozum byl zatemněn. Adam a Eva zapomněli, že Bůh jest vševědoucí a chtěli se mu skrýti. Vůle byla ku zlemu nakloněna. Dříve s radostí plnili vůli B., nyní je zlé žádosti ku hříchu ponoukaly. c) zasloužili věčnou smrť t. j. měli na věky býti zatraceni.

I nám uškodil hřích prvních lidí, a to na těle i na duši.

Na těle:

Žijeme my v ráji? Svět je sice krásný, ale tak krásný jako ráj přece není. Je v něm mnoho bídy a soužení, jeden více zakusí než druhý — a každého něco trápí. Musíme těžce pracovati jako první lidé, když byli vyhnáni z ráje. Co se vaši rodičové napracují! A pak, když čekají úrodu - jak mnohdy se stává - přijdou kroupy, povodeň — a všechno zničí - Jindy zase mráz nebo housenky, bekyně vše pokazí, nebo se někde vzejme požár — a mnoho škody nadělá. Mimo to práce je nám často odporna, nemáme do ní chuti, ale musíme se přemoci! A kolik neduhů různých a nemocí na lidi přichází! Víme pak všichni, kdybychom i na světě všelikým štěstím oplývali, že není pozemská blaženosť trvalá, nýbrž pomíjející, nevíme ani dne ani hodiny, kdy nás P. Bůh povolá.

Hřích prvních lidí uškodil nám také na duši.

Duše naše je poskvrněna hříchem, a proto se nosí nemluvňátko ke křtu, aby bylo od hříchu osvobozeno. Zatemněn i rozum náš, těžko porozumíváme mnohým pravdám (děti samy vědí, jak dlouho trvá než si něco zapamatují, jak se musí namáha-

ti, aby se něčemu na poměť naučily. Vůle naše je ku zlému nakloněna (děti nerady se modlí, poslouchají, nerady se učí).

Zdali byli také lidé jako zlými anděly od Boha na věky zavrženi?

Měli býti zavrženi, ale nebyli....

Co slíbil Bůh k vysvobození pro hříchem zavržených lidí.

Bůh se nad lidmi smiloval a hned v ráji slíbil jim Vykupitele, neboť hřích nepovstal v člověku, nýbrž původcem jeho byl had.

Na jaký způsob první člověk Boha neposlechl.

[: Věc tuto důležitou dětem šířeji vysvětliti. Důležito pak upozorniti na citát: „Nepřátelství položím .... a vyložiti jej :]

Co pak chtěl zlý duch v ráji učiniti s člověkem? ... chtěl ho svésti k hříchu, chtěl, aby i člověk byl tak hříšný jako ďábel.

Mezi stejnými osobami hned bývá známost, hned se spřátelí. Tak i had chtěl, aby člověk byl stejně hříšný jako on chtěl se s ním spřáteliti. Ale P. Bůh to nedovolil a řekl: „Nepřátelství položím ..... Jak se to nepřátelství jeví? ... jeví se tím, že ačkoli hříšní lidé a nepravosti činí, boji se přece pekelných trestů. Když přijde poslední okamžik života, i nejzatvrzelejší hříšník prosí o milost. Viděti toto nepřátelství i v tom, že, ačkoliv lidé hřeší, z hříchu zalíbení nemají, po hříchu hned ošklivost povstává, vědí, že něco špatného konali, stydí se za to a litují toho. Nepřátelství ono se jeví i tím, že zlý duch člověka popouzí ke zlým myšlénkám, řečem a skutkům, ponouká jej, aby četl špatné knihy, špatné noviny. V knihách je mnoho hadího jedu ďáblova.

.... „mezi tebou a ženou", mezi semenem tvým a semenem jejím". A kdo měl vysvoboditi lidi z moci ďáblovy? Zaslíbe

ný Vykupitel. Ten měl způsobiti to velké nepřátelství mezi hadem (ďáblem) a mezi člověkem (Evou) Proto se praví „mezi tebou a ženou" A poněvadž na věky bude nepřátelství mezi všemi, kdož kdysi do pekla se dostanou t.j. mezi syny ďáblovými a mezi syny Evinými, praví se: „mezi semenem tvým a semenem jejím" t.j. mezi syny ďáblovými a P. Marií.

„Ona potře hlavu tvou. Zlý duch se přiblížil v podobě hada k Evě. Jedovatí hadi škodí. Čím pak? Jedem, který mají v zubě. Ušťkne-li had, otvírá se měchýřek, který má had v zubě, a had zapustí do rány jed, otravuje krev a člověka usmrcuje. Proto, kdo chce takového hada učiniti neškodným, musí mu na hlavu šlápnouti, hlavu jeho potříti. P. Maria, která porodila J. Krista, mocí Jeho zničila toho hada, potřela mu hlavu. A zdali pak P. Maria tomu pekelnému hadu potřela skutečně hlavu? Tím se jenom rozumí, že zničila jeho moc a sílu, že člověka, jenž se do jeho moci hříchem dostal, vysvobodila.

„A ty úklady činiti budeš patě jejímu"; zlý duch se pokusí, aby i P. Marii do své moci dostal, ale nepodaří se mu to. P. Maria byla pro zásluhy J. Krista hříchu sproštěna a bez poskvrny hříchu počata.

[Vyobrazuje se P. Maria, jak stojí nad hlavou hada. Také pod křížem vidíváme hada. To znamená, že P. Maria je potomkyní Evy, která hadovi hlavu potřela, a že se to stalo mocí J. Krista.]

P. Bůh ve starém zákoně vyvolil osoby, které svým životem, svým učením, svou činností podobaly se budoucímu Vykupiteli. Osobám takovým říkáme předobrazy. Mimo to ustanovil také P. Bůh rozličné věci, které něco podobného mají s tím, co se v N. Z. ustanovilo, a věci takové jmenují se předzvěsty.

Předobrazem Krista P byl Melchisedech, Abel, Noe, Izák, Jo-

sef Egyptský, Job, Mojžíš, David, proroci.

Předznaky byly: Archa Noemova, beránek velikonoční, had na poušti, přechod Rudým mořem.

Melchisedech: 1. král, kněz (Kristus P. je knězem dle řádu Melchisedechova, a oběť Melchisedechova je předznakem oběti nového zákona. Abel, předobraz nevinně usmrceného Spasitele. Noe zachránil rodinu svou od smrti časné, Kristus P. celou lidskou rodinu od smrti věčné. Archa je předznakem církve sv. Jen co se v ní bylo, bylo zachráněno. Tak i mimo církev sv. spasení doufati nelze. Abrahám, když s ním P. Bůh uzavřel smlouvu, když ustanovil obřízku. Obřízka je obrazem křtu sv. – Isák, předobraz krvavé oběti Krista P. Josef Egyptský: nenáviděn od svých bratří a prodán – Kristus P. od Židů nenáviděn a od vlastního učedníka zrazen. Nevinně odsouzen a do žaláře uvržen, kde byl mezi dvěma zločinci, jeden z nich byl zachráněn, druhý zahynul. Podobně i Kristus Pán – Josef byv povýšen stal se na pravici králově. Zachránil Egypt a rodinu svou od záhuby časné..... Job jest obraz trpícího Spasitele – Mojžíš byl předobrazem Krista P. svým osudem, úřadem, svou činností – „Proroka jako já jsem vzbudí vám Hospodin, toho poslouchejte." Mojžíš byl učitelem, knězem, králem..... Mojžíš vysvobodil lid izraelský z rukou faraonových a uvedl jej do zaslíbené země. Kristus P. vytrhl nás z moci ďáblovy a otevřel nám nebe. Mojžíš se narodil a faraon rozkázal, aby všechna nemluvňátka.... Mojžíš zachráněn byl prozřetelností B. – Podobně i Kristus P.

Předznaky: Přechod Rudým mořem – sv. křest. Ohnivý sloup: svátost oltářní, v níž s námi Kristus P. obcuje a bydlí – Manna: svátost oltářní, která vede k životu věčnému. Voda ze skály: milost v sedmeru svátostech. Had: Kr. P., jenž sám

pravé: Jako Mojžíš vztýčil hada na poušti, tak i Syn člověka musí býti povýšen, aby každý, kdo v něho věří nezahynul, ale měl život věčný - David: boj proti Goliáši - Jako David zvítězil nad Goliášem, tak Kr. P. zvítězil nad ďáblem - David horlil pro čest a slávu B.... - Kristus Pán..... Proroci byli předobrazy Krista P. svou horlivostí, neunavností, vytrvalostí v úřadě učitelském -

Jiná příprava na Messiáše jsou proroctví.

Proroctví, která dal Bůh Abrahamovi „V tobě a potomcích tvých požehnáni budou všichni národové země - Totéž opakoval Bůh Izákovi a Jakubovi - Jakub pak umíraje pravil: „Nebude odňata berla od Judy a kníže z beder jeho..... Pak proroctví Davidova, Izaiášova, Micheášovo: „Aj ty Betléme Danielovo: Uplynulo 70 ročních letotýhodnů ....."

/: Předznaky o Vykupiteli a vykoupení rozebírají se na vyšších stupních a to buď systematicky anebo příležitostně (čte se z bibl. dějepravy) a žákům se uloží, aby si ty předznaky vypsali a na paměť se jim naučili :/ Bůh tedy Vykupitele v ráji zaslíbil a to zaslíbení stále obnovoval předobrazy, předznaky a proroctvími, aby lidé na Messiáše nezapomněli a poznali Jej, když přijde.

II. článek víry .... I v Jezu Krista.....

Bůh neposlal zaslíbeného Vykupitele hned, neboť člověk nebyl na příští Vykupitelovo připraven - Člověk měl poznati bídu svou, do které se uvrhl tím, že se od Boha odvrátil - Měl poznati, že není sám s to, aby se následků toho hříchu zbavil, že tedy musí někdo přijíti, který by za něho a místo něho za ty následky trpěl a tím člověka spasil. Člověk pak měl po tomto spasení a vykoupení zatoužiti: A skutečně vidíme,

jak proroci velmi často povzkřikují k budoucímu Vykupiteli a s touhou Ho očekávají, jak nám ukazuje též píseň adventní: „Rosu dejte nebesa s hůry“, která je vzata z Izaiáše proroka. Tato touha po Vykupiteli rostla, až se konečně přiblížila doba, kdy byli lidé schopni vykoupení pojati — a tu se narodil Kr. Pán.

Učení o Vykupiteli vyznáváme v II. čl. víry. Jak zní II. čl. víry. To není celá věta, chybí tam „věřím“. Spojka i znamená, že dřívější částka s touto souvisí, a my si domyslíme místo toho „i“ slovo: věřím. Co se praví v II. čl. víry? .... že věříme v J. Krista.

Kdo jest Ježíš Kristus?

Či syn jest J. Kristus? Syn Boží! Má Bůh více takových synů? Nemá. J. Kristus jest tedy jediný Syn B., syn téže přirozenosti jako otec. Jako Otec jest Bůh, tak i Syn jest Bůh, neb jako syn člověka jest zase člověkem, tak Syn B. jest Bohem. Syn B. pak v čase se stal člověkem, a proto jest člověkem a Bohem. Tím, že se stal Syn B. člověkem, vykoupil nás a stal se takto naším Pánem, neb co si kdo koupí, toho je pánem. Pán pak může poroučeti a zákony dávati, on jest tedy i naším Pánem i zákonodárcem. Je pak Syn Boží i naším učitelem; nebot 3 léta lidi vyučoval, což činí podnes církev svou, která nám jeho učení předkládá.

Co znamená Jesus neb Ježíš?

Kdo pak učil, aby se náš Vykupitel jmenoval Ježíš? .... P. Bůh — Sám! Poslal k Marii Panně archanděla Gabriela, aby P. Marii oznámil a nazvěš jméno jeho Ježíš. Ježíš znamená tolik jako Spasitel. Již Josefu Egyptskému říkalo se spasitel, poněvadž Egypt, otce a bratry spravstil hladu, z hladu je vysvobodil. J. Kr. vysvobodil nás z moci zlého ducha. Za hříchy zasloužili jsme trest, když za nás J. Kr. vytrpěl. Učinil tedy zadost za naše hříchy čili říkáme, že nás spasil.

Proč se nazývá Syn B. Spasitelem?

/: Jako roku loňského a přidá se: kdyby nebyl P. Kr. za nás trpěl, bylo by celé pokolení lidské vyloučeno z království B:/

Jak se Ježíš ještě nazývá?

Ve Starém zákoně byli králové, kněži a proroci mazáni olejem. Na př. když Bůh Saula vyvolil za krále, nařídil Samuelovi, aby jej před očima celého národa pomazal na krále. Každý král byl tedy olejem mazán a nazýval se proto christus. Podobně také nařídil Bůh Mojžíšovi, aby Arona a syna jeho pomazal na kněze. (i nyní když se někdo vysvěcuje na kněze, bývá mazán sv. olejem) I proroci byli mazáni olejem a nazýváni christi t. j. pomazaní Páně. A protože Ježíš tento trojí úřad, kněžský, královský a prorocký zastával, ano Ježíš je sám nejvyšším knězem, králem a prorokem, nazývá se Christus t. j. Pomazaný Páně.

Proč se nazývá J. Kr. jediným neb jednorozeným Synem Božím?

J. Kr. je Syn Boží. Odkud to víme? Zvěstoval to archanděl Gabriel Marii Panně. Potvrdil to Bůh Otec při křtu Jeho v Jordáně slovy: Tento jest syn můj milý.... Víme to ze slov apoštolů, hlavně sv. Petra, který pravil Kristu Pánu: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého. P. Ježíš pak to sám vyznal u Kaifáše: Víme to též od církve sv., která věřila a věří a nám k věření předkládá, že J. Kristus jest Syn B. Proč pak se nazývá Kr. P. jediným Synem B.? I my jsme synové B., neb říkáme a modlíme se k Bohu „otče náš", avšak my jsme jenom nevlastními syny B., jsme na křtu sv. za syny B přijati, nejsme téže přirozenosti jako Bůh Otec. J. Kristus jest však téže přirozenosti jako Bůh Otec, jest pravý a vlastní Syn B. A takového Syna má P. Bůh jen jednoho a od věčnosti, a proto říkáme, že J. Kr. jest jediný neb jednorozený Syn Boha Otce.

Kterak jest J. Kristus Bůh a spolu člověk?

J. Kr. jest Bůh, neboť má božské vlastnosti. Ze zázraků, které konal, vidíme, že jest všemohoucí. Ale zdali pak nekonali také Mojžíš, proroci a apoštolé zázraky? Ano, činili zázraky, ale ne z vlastní moci, nýbrž z moci B. – J. Kr. však z moci vlastní; neboť řekl k malomocnému: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistiti! Já chci, buď čist! Když setník k němu přišel, klaněl se mu a prosil ho: Pane, nejsem hoden....“ A Ježíš mu řekl: „Jdi a staniž se ti dle slova tvého. Volal Lazara z hrobu: „Lazare, tobě pravím, vstaň ...“ Má tedy Kr. Pán moc božskou čili je všemohoucí. (Kdo se mu ještě klaněl? Pastýřové, králové.... Komu se máme klaněti? Jest tedy J. Kr. Bohem!) Kr. Pán předvídal také budoucí věci, prorokoval, proto je vševědoucí. Sám pak o Sobě pravil: „Já a Otec jedno jsme, co činí Otec, činí podobně i Syn, jako Otec vzkřísí, tak dal i Synu, aby vzkřísil, jako Otec život dává, tak dal i Synu, aby, komu by chtěl, život dal. (Na vyšším stupni takových výroků ještě více!) Má tedy J. Kr. božské vlastnosti. Všechny vlastnosti jedným jménem jmenují se přirozenosti. A proto řekneme: J. Kr. má všechny božské vlastnosti, anebo má božskou přirozenosť. Jakou má J. Kr. přirozenosť?

Avšak J. K., Syn Boží, stal se člověkem, narodil se z Marie Panny. Z čeho se skládá člověk? Z těla a nesmrtelné duše. Pán Ježíš měl také pravé, lidské tělo: narodil se stárnul, rostl, pil, jedl, unavil se, spal jako každý člověk, trpěl, umřel. Pán Ježíš měl i pravou, lidskou duši: radoval se, rmoutil (ze zkázy Jeruzaléma!) (při smrti Lazarově!) přišla naň úzkosť (na hoře Olivetské!) Mimo to Sám o Sobě vyslovil, že má duši, pravě: „Duše má smutná jest až k smrti“ a na kříži: V ruce tvé poroučím ducha svého.“ Měl tedy Pán Ježíš pravou duši a pravé tělo. Duše a tělo jedným jménem

jak se jmenují? J. Kristus měl všechny lidské vlastnosti, a proto říkáme, že měl přirozenost lidskou - Jakou.....? Má tedy J. Kristus božskou a lidskou přirozenost. Obě tyto přirozenosti tvoří však jednu osobu, anebo, jak říkáme jsou v jednotě božské osoby spojeny. Od onoho pak okamžiku, co se stal Syn B bohočlověkem, obě tyto přirozenosti od sebe se nerozlučí, jsou v jednotě osoby božské nerozlučně spojeny. Abychom toto spojení lépe objasnili, pomůžeme si obdobou: člověk má tělo a duši - má tedy dvě přirozenosti. Máme tedy v člověku spojení, ale proto přece nebere na sebe duch vlastností hmoty, ani hmota vlastností ducha: obě přirozenosti jsou vedle sebe nesmíšeně.

Proč se J. Kristus jmenuje naším Pánem?

Ježíš jest Bůh, a proto jest Pánem celého světa - a tedy i nás všech. On si nás však také krví svou vykoupil. A co si kdo koupí, toho jest pánem.

Proč jest Syn Boží člověkem učiněn?

Koho uvrazili první lidé hříchem, kterého se v ráji dopustili? P. Boha! Když někdo někoho uvrazí, škodí mu tím na cti; a čím je vyšší osoba, kterou uvrazíme, tím je urážka větší. Tak na př: kdyby žák pomlouval žáka, anebo kdyby pomlouval svého učitele, p. starostu, p. katechetu, p. inspektora, která urážka by byla větší? Bůh jest však bytost nejdokonalejší, nesmírná, nekonečná. A proto, když P. Boha někdo uvrazí, jaká je ta urážka? Nesmírná, nekonečně veliká! Když někdo někomu uškodí na majetku, má mu škodu nahraditi ze svého. A také když někoho uvrazíme, když mu uškodíme na cti, musíme urážku nahraditi ctou, kterou mu vzdáme. A má-li urážka býti napravena, musí býti úcta vzdána tak veliká, jak veliká byla urážka. A jaká je urážka P. Boha? Nekonečná! Může však člověk Bohu vzdáti úctu nekonečnou? Nemůže, protože člověk sám jest bytostí konečnou. Ano

úcta všech lidí nemůže napraviti urážky B., poněvadž jsou všichni lidé bytosti konečné. Lidé tedy za hřích zadost učiniti nemohli. A snad andělé mohli onu urážku napraviti? Ani andělé jsouce bytosti konečné nemohou nic nekonečného učiniti! Jakým způsobem mohla se tedy nekonečná urážka napraviti? Mohla se napraviti dvojím způsobem, buď nekonečným trestem, buď nekonečnou úctou. P. Bůh pak chtěl, aby se napravila nekonečnou úctou, protože nechtěl, aby byl člověk na věky v pekle trestán. A kdo jedině může vzdáti nekonečnou úctu? Jen bytost nekonečná, a to je Bůh. A proto poslal Bůh Syna Svého na svět, jenž se stal člověkem a nekonečnou urážku, která se stala neposlušností člověkovou, nekonečnou poslušností napravil. Syn B. byl před vším člověkem, a proto jako člověk za lidi zadost učinil a za 2) byl Bůh, a proto zásluhy jeho mají cenu nekonečnou.

Poněvadž tedy byl Kristus P. Bůh, každý skutek jeho by byl dostačil, aby nás s Bohem smířil, že se však za nás obětoval na kříži, tím více ukázal, jak nás miluje a tím nás povzbudil, abychom Jej i my ze vší duše milovali.

III. <u>článek víry: Jenž se počal ....</u>

Ve velkém katechismu jsou ve 3. čl. uvedeny všechny otázky o životě P. Ježíše až inklusive po otázku: Uvěřili všichni v Ježíše? Od této otázky je to přiděleno ke 4. čl. Jelikož ve výtahu o životě Ježíška není ani zmínky, dobře je, když katecheta v krátkých rysech život P. Ježíše opakuje; a to dvojím způsobem: a) buď upozorní na svátky, kterými tyto události oslavujeme, buď b) v krátkosti opakujeme: zvěstování P. Marie, narození P., příchod 3 králů, útěk do Egypta, návrat do Nazareta, mládí P. Ježíše, Jan Křt., křest P. Ježíše, pokušení. Ostatní otázky jsou snadné.

<u>Má-li Ježíš otce?</u>

<u>Byl-li Josef otcem Ježíše Krista?</u>

Měl-li Ježíš matku?

Proč se nazývá Maria matkou Boží?

Z koho Maria Ježíše počala?

Kde Maria Ježíše porodila?

[Všechny tyto otázky dle loňského vypracovávání! Na konci pak se podá liturgická poučení o Vánocích.]

IV. čl. víry: Trpěl pod p. ...

Jak zní 4. článek víry?

Čemu se učíme v tomto článku víry? ....1) že J. Kristus trpěl a ukřižován byl, 2) že umřel a pochován byl.

Mohl-li Ježíš trpěti?

J. Kristus jest Bůh a spolu člověk. Můželi pak bytost božská trpěti? Nemůže! Trpěti je změna, a Bůh je nezměnitelný, proto nemůže trpěti. Mohl tedy Ježíš jako Bůh trpěti? Nemohl. Ale Ježíš nebyl jen Bohem, nýbrž čím pak byl ještě? Člověkem. Zdali pak může člověk trpěti. Ano. Z čeho se skládá člověk? Z těla a duše. Člověk tedy může trpěti na duši a na těle.

Trpěl Ježíš skutečně?

Kristus P. skutečně trpěl, a to na duši i na těle.

Co trpěl Ježíš na své duši?

[Duševní utrpení není dětem tak známo jako tělesné, a proto ukážeme, že i na duši může člověk trpěti!]

Onehdy jsem viděl, jak šly děti za rakví a plakaly, zemřel jim otec. Proč pak plakaly? Bolely je snad zuby, hlava? Měli snad nějakou bolest tělesnou? Bolesti tělesné neměly – a přece plakaly – měli bolest duševní. Když je žákovi líto, že urazil p. učitele – má bolest tělesnou? Nemá, nýbrž má bolest duševní. Člověk tedy může na své duši trpěti lítost, zármutek, úzkost, strach. Zdali pak také Kristus Pán trpěl na duši? Ježíš Kr. trpěl též na duši; na př. zarmoutil se nad

hrobem Lazarovým, plakal nad Jeruzalémem, pojala jej úzkost na hoře Olivetské; neboť řekl: Smutná jest...., krví se potil a na kříži trpěl takovou úzkost a bolest, že zvolal: „Bože můj,..

Co trpěl Ježíš na svém těle?

Když byl Ježíš ještě nemluvňátkem, mnoho bídy trpěl. Narodil se ve chlévě, v bídě a chudobě, ležel na slámě v chudých jesličkách, král Herodes jej stíhal, utíkal do Egypta. Když se vrátil z Egypta, žil v nepatrném domku chudého tesaře, kterž byl vychovánem. Měl mnoho soužení, když počal učiti, takže sám lidem pravil: Lišky mají svá doupata, ptáci mají svá hnízda, ale Syn člověka nemá, kam by hlavu sklonil. Obzvláště na konci života trpěl a za nás na kříži umřel. Trpěl mnoho bití a ran, byl bičován a trním korunován.

Co mimo to trpěl Ježíš?

Mimo to trpěl Ježíš mnoho potupy: bylo jistě potupou, když mu řekli, že Belzebubem, knížetem ďáblů, vymítá ďábly, když se mu posmívali: Jiným pomáhal, Sám Sobě pomoci nemůže. Trpěl mnoho posměchu a rouhání (pravili Mu, že jest podvodníkem, že svádí a bouří lid, aby neplatil daně) Mučitelé Jej nadávali Mu, políčkovali a plili na Jeho sv. tvář....

Kde byl Ježíš Kristus ukřižován a kde umřel?

(Liturgické poučení o sv. těhodnu!)

V. článek víry: Sstoupil do pekel....

Co se stane při smrti každého člověka? Duše se od těla odloučí. Kam dávají tělo? Kam přišla duše, o tom nám vypravuje 5. čl. Co se tedy stalo i při smrti Krista P.? Co pravil umíraje na kříži? „V ruce Tvé poroučím ducha svého". Kam přišlo tělo Ježíšovo? Kdo pochoval tělo Ježíše Kr.?

Jak zní 5. článek víry?

Čemu nás učí tento článek víry: 1.) že J. Kr. vstoupil do pekel,

2.) že třetího dne vstal z mrtvých.

Sestoupil J. Kristus s tělem i duší do pekel?

Nesestoupil. Kam se podělo tělo? Bylo pochováno. Vstoupila tedy do pekel jen duše J. Krista.

Co rozumíme slovem peklo?

Zdali pak jste slyšely, milé dítky, někdy již slovo peklo? Co si při tom myslíte, když řekne někdo „peklo"? Myslíváme si slovem tím místo věčného zavržení, kam zlí andělé na věky byli zavrženi. Ale v tomto článku nemyslíme si tímto slovem ono místo, kde jsou zatracenci, nýbrž jiné místo. Peklem jmenujeme všecka místa, kde se zavržují, kde jsou duše, které nepřišly do nebe. Znáteli pak taková místa? Která pak to jsou? Peklo, očistec a předpeklí. Kde jsou ta místa, nevíme a proto říkáme, že jsou skryta.

Jest více takových skrytých míst, která peklem nazýváme?

Jmenujte mi ta místa! Peklo, očistec, předpeklí. — Peklo: Tam jsou duše těch, kteří jsou na věky zavrženi a do nebe nikdy přijíti nemohou, kteří se věčně v pekelných mukách budou trápiti. — Očistec: Když někdo těžce zhřeší, co zasluhuje? Trest! A kolikerý trest zasluhuje? Věčný a časný. Kde se odpouští hřích a s ním i věčný trest? Ve svátosti pokání. A kdo učinil zadost za hřích a trest věčný? Kr. Pán! Kdo však musí učiniti zadost za trest časný? Hříšník sám! A když hříšník zde na zemi neučinil zadost za trest časný a umře může jeho duše přijíti zrovna do nebe? Nemůže! A snad zavrhne Bůh duši tu do pekla? Nezavrhne, nýbrž přijde na jiné místo, kde trpí časné tresty za hříchy, za které na světě zadost neučinila, a to místo se jmenuje očistec. V očistci netrpí duše věčně, nýbrž jen čas, ač si tresty vytrpí, přijdou do nebe.

[Duším v očistci můžeme přispívati modlitbou a dobrými skutky. Předpeklí. Čeho se dopustili první rodiče? Uškodil ten hřích pouze jim? Hříchem prvního člověka zavřelo se nebe. Nikdo nemohl do nebe přijíti. Byli ve St. Z. také lidé spravedliví, svatí či nábožní? Takových lidí žilo po Kr. Pána přemnoho, ale do nebe přijíti nemohli. Zdali pak mohli býti zavrženi do pekla? Ne, poněvadž byli svatí. Kde byly tedy takové duše? Byly v předpeklí. Byla tam duše Adamova, Evina, Abrahámova, Mojžíšova, duše sv. Josefa; neboť sv. Josef umřel „spíše" než P. Ježíš – duše sv. Anny, sv. Jáchyma, sv. Jana Křtitele a jiných spravedlivých lidí. Tam netrpěly bolestí, nýbrž toužebně očekávaly vykoupení. Duše P. Ježíše po smrti nesestoupila ani do pekla ani do očistce, nýbrž do předpeklí a oznámila dušim tam Jho očekávajícím, že se stalo vykoupení. Tam zůstala duše J. Kr. do třetího dne. [Někteří katechetové při tomto článku vypisují jmenovaná místa, což není hlavní věcí na tomto místě, nýbrž jen tolik potřebno, aby děti věděly, kam duše J. Kr. sestoupila. Nauka o očistci patří do eschatologie.] Až se dostanou do nebe, budou zde nás oradovati!

Kdy vstal Ježíš Kristus z mrtvých?

Farizeové se přičinili, aby zamezili z mrtvých vstání J. Krista. Šli k Pilátovi a pravili: Tento podvodník pravil za živa, že třetího dne vstane, a proto dej dobrou stráž ku hrobu. Mimo to přivalili na hrob těžký kámen. [Dle obrazu popišme hrob: 1.) buď se maluje jako naše hroby jako naše hroby, 2.) buď dle tehdejšího způsobu tak, že se do něho vchází jako do komory ve skále vytesané.] A co se stalo třetí den ráno? Země se třásla, anděl s nebe sestoupil, odvalil kámen a – P. Ježíš slavně z hrobu vstal. Strážníci omdleli a omráčeni padli na zem. Když se probrali a vzpamatovali, spěchali do města a oznámili věc farizeům. Farizeové uplatili hlídače, aby vykládali

lidem :„ Když jsme spali, přišli učenníci a vzali tělo Ježíšovo." [: Příchod nábožných žen - Sv. Petr a Jan] Vstali již i jiní lidé z mrtvých ? Ano! Lazar, dcera Jairova, mládenec Nainský - Vstali však tito z moci vlastní ? Nikoliv. Kdo je vzkřísil ? Kristus P. Zdali pak i Kristus P. byl od někoho vzkříšen ? J. Kr. vstal z mrtvých z vlastní moci - Vstal slavně : země se třásla a s nebe přišel anděl a odvalil kámen - Vstal nesmrtelný - S jakým tělem byli ti vzkříšeni, které vzkřísil Kr. Pán ? S tělem smrtelným, nebo zase umřeli. Ale Kr. Pán vstal z mrtvých s tělem nesmrtelným! Měl totéž tělo, které umřelo na kříži, jen že bylo nyní nesmrtelné - S tím tělem sedí Kr. P. na pravici Boha Otce - Smrť Jeho tělu nemůže již nic uškoditi. J. Kr. smrť přemohl, jest proto vítězem nad smrtí - A čeho pak je smrť následkem ? Hříchu! Kdo jest původcem hříchu ? Ďábel. Jaké (Ci !) moci se člověk podrobil hříchem ? Moci ďáblově! Když K. Pán za hřích náš zadost učinil, z moci ďáblovy nás vysvobodil ? Z moci ďáblovy - Koho přemohl ? Ďábla - On jest tedy: vítěz nad ďáblem -

[: Soška Kr. Pána, která se o vzkříšení nese v průvodě má v ruce prapor, který znamená, značí vítězství :]

Církev sv. oslavuje tuto událost z jara o hodě velkonočním - Je to první neděle po prvním jarním úplňku - Slaví se z mrtvých vstání Páně z jara, poněvadž i příroda ožívuje a tak nám z mrtvých vstání naznačuje - Mimo to oslavuje církev sv. z mrtvých vstání Páně každou neděli -, kterýž den ustanovili sv. apoštolové za den sváteční místo soboty - Z mrtvých vstání Páně je pro církev sv. nejdůležitější událostí, na které všechno učení církve sv. se zakládá - „ Nevstal-li Kristus z mrtvých ..... Sv. Pavel -

Proč vstal Ježíš z mrtvých ?

Ve St. Z. bylo předpověděno, že Kr. P. vstane z mrtvých - Praví se tam: „ hrob jeho bude slavný" - Čím se stal hrob jeho slav-

ným? Tím že vstal z mrtvých. A na jiném místě: „Ty, o Pane, nezanechás duše mé v hrobě, aniž dáš viděti svatému svému porušení" Kdyby nebyl vstal Kr. P. z mrtvých, byli by lidé řekli: Nevyplnilo se na něm, co bylo předpovězeno ve St. Z. – není zaslíbený Vykupitel. Vstal tedy Kr. Pán z mrtvých, aby vyplnil Písmo sv. – Kr. Pán Sám předpověděl, že vstane z mrtvých: „Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase vystavím". Mluvil tu o chrámu svého těla. Vstal z mrtvých, aby i svá vlastní předpovědění vyplnil. 2. Kdyby byl Kr. Pán nevstal z mrtvých, byli by lidé uvěřili, že učení jeho jest pravé a že Jej poslal P. Bůh? Ne, proto tedy, aby dokázal pravdivost Svého učení a Svého božského poslání, vstal z mrtvých. 3. Konečně vstal z mrtvých, aby nám ukázal, že i my kdysi z mrtvých vstaneme; neboť vstav z mrtvých posilnil naši naději, že i my z mrtvých vstaneme a ubezpečil nás, že i naše tělo bude účastno slávy věčné. /: Můžeme vypravovati, jaké bylo tělo Ježíšovo po Jeho z mrtvých vstání: bylo to totéž tělo, které pnělo na kříži, neb Ježíš ukázal apoštolům svůj probodený bok, ruce – ale tělo to bylo duchové, oslavené („Ježíš vešel zavřenými dveřmi"). Až přijdeme k 11. čl. víry, odvoláme se na to, co jsme slyšeli v 5. čl. – Jako Kr. Pán vstal z mrtvých, tak i my z mrtvých vstaneme s tělem oslavením, které nebude vázáno zákony hmoty, neporoste a nebude ničeho potřebovati :/

VI. článek víry: „vstoupil na nebesa ....

Jak zní VI. článek víry?

Čemu nás učí tento čl. víry? Obsahuje dvě pravdy.

Kdy vstoupil Ježíš na nebesa?

Jak dlouho byl ještě Kr. Pán na zemi? Obcoval se svými apoštoly 40 dnů, dal jim rozličná nařízení, ustanovil sv. svátosti, sv. Petra učinil hlavou církve (pasiž ovce mé ...)

Čtyřicátého pak dne zjevil se jim opět, odešel s nimi na horu Olivetskou a cestou přikázal jim, aby šli do Jeruzalema a tam očekávali Ducha sv.- Pak řekl: „Jdouce do celého ....." Pak jim žehnal a vstupoval do nebes- Apoštolé smutně dívali se za Ježíšem a tu se jim objevili dva muži v rouše bílém pravice: Mužové galilejští, co tu stojíte hledíce do nebe? Ten Ježíš, který vzat jest od vás do nebe tak přijde, jak jste ho viděli jdoucího do nebe- Apoštolé jdou do Jeruzalema-

/ Upozorníme: Památku na nebe vstoupení Páně slavíme 40. dne po Velikonocích a jmenuje se ten den „Nanebevstoupení Páně." Toho dne se odstraňuje soška Ježíše vítěze z hlavního oltáře, když se čte evangelium, kterak vstoupil J. na nebesa /

Kde sedí Ježíš na nebesích?

Ježíš vstoupil na nebesa, aby, aby tam byl v lidské přirozenosti odměněn za zásluhy, které si získal. Proto pravíme „sedí na pravici".

Co znamená: Ježíš sedí na pravici Boží?

Chceme-li někoho uctíti, dáme mu místo po pravé ruce- Znamená místo po pravici vyznamenání- Tak čteme v Písmě sv., že faraon Josefa, jenž vysvobodil Egypt z hladu, posadil po pravici, čímž mu dal vládu nad zemí egyptskou- „Sedí na pravici" znamená tedy, že Kr. P. má všelikou moc na nebi i na zemi; neb sám o sobě praví: „Otec dal Synu všelikou moc" .... „Otec dal Synu, aby soudil všecek svět".

VII. článek víry: „Odtud přijde ....

Jak zní VII. článek víry? Co se tu praví? Přijdeli Ježíš zase?

Ježíš přijde zase v soudný den- O tom dni, kdy bude, nikdo neví- ani andělé, jak praví Kr. Pán- Když přijde Kr. Pán soudit, přijde ve své velebnosti a slávě provázen jsa anděly, kteří budou troubiti a vzbudí všechny lidi z hrobů a rozdělí

je: spravedlivé postaví na pravici, hříšníky na levici. Už hned po smrti soudí Kr. Pán každého člověka zvláště – to je soud soukromý, pak bude společný soud, kde budou lidé sousení s tělem i duší. Pak bude Kr. Pán souditi spravedlivé a nespravedlivé, anebo spravedlivé nazýváme živými, hříšníky mrtvými. Říkáme tak, protože duše v posvěcující milosti jsoucí je duše živá. přijde do života věčného, duše ve smrtelném hříchu jsoucí je jako mrtvá – jest odsouzena k věčné smrti.

Spravedlivým pak řekne K. Pán, jak Sám pravil: „Pojďte požehnaní Otce mého.... neboť lačněl jsem .... žíznil jsem....“ Hříšníkům řekne: „Odejděte ode mne zatracenci do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho, neboť lačněl jsem .... žíznil jsem .... Pak půjdou spravedliví s P. Ježíšem do slávy věčné, hříšníci do věčného zatracení.“ Tím jsme probrali také otázku: koho rozumíme živými a koho mrtvými.

Jak bude Ježíš v poslední den lidi souditi?

Při tomto posledním soudu nebude hleděti P. Ježíš na osobu – nebude záležeti na tom, byli kdo bohačem, byli čeledín a sluha, byli mladý, starý, nýbrž na tom, co kdo dobrého myslil, mluvil, konal. Ať byl králem, anebo nádenníkem, byli spravedlivý, bude spasen. Tak jsou svatými král Václav, Ludvík, král franc., tři králové, ale jsou také svatými chudý Lazar, pastýřové betlemští a j. chudobní lidé. Jiní opět ač byli králi, kněžími anebo chudáky, jestliže dělali zlé skutky, budou zavrženi.

Když jsme ukončili o J. Kristu, můžeme celou stať opakovati.

VIII. článek víry: „Věřím v Ducha sv.“

Jak zní VIII. článek víry? Co nám praví? Kdo jest Duch sv.?

Necháme vypravovati žáky o seslání Ducha sv. Sestoupil ve způsobě ohnivých jazyků na apoštoly. Jaká se stala změ-

na v apoštolích? Z této náhle změny se dokáže božství Ducha sv. Duch sv. v okamžiku osvítil rozum apoštolů, že poznali hned celé učení J. Krista a podle něho jednali - Ovšem i člověk působí na rozum jiného člověka, vzdělává jej, ale dlouhotrvá než jej něčemu naučí. Váš p. učitel 8 let vyučuje, a přece se rozum váš úplně nevyvine. Duch sv. však na okamžik tak osvítil apoštoly, že poznali dokonale celé učení J. K.; to zajisté nemůže nikdo jiný leda všemohoucí Bůh - Kdo osvítil apoštoly? Duch sv.!
Kdo jest tedy Duch sv.? Duch sv. vůli apoštolů, která byla dříve nakloněna ku zlému, posílil a k dobrému naklonil. Je pravda, že se člověk delším vychovávánim zlepší. Ale Duch sv. zlepšil apoštoly na nár. Duch sv. konečně duše apoštolů posvětil a od hříchu očistil, což může učiniti jedině Bůh, proto jest Duch sv. pravý Bůh - Konečně dal jim dar jazyků - Božství Ducha sv. můžeme také dokázati z výroku Ježíše Kr. a sv. apoštolů. Kristus Pán pravil apoštolům: „Jdouce do celého světa ....", čímž nařizuje, aby všichni ctili Ducha sv. jako Otce a Syna - Jinde opět praví K. P.: „Duch B. zná hlubokosti a tajemství božstva", čímž naznačuje vševědoucnost Ducha sv.
Sv. apoštol: Příběh o Ananiášovi a Safíře .... Sv. Petr praví: Což pak jsi se dal svésti od zlého ducha, abys lhal Duchu sv.; nelhals lidem, ale Bohu".
Duch sv. je pravý Bůh, ale jest také osoba - Má nejdokonalejší rozum a vůli — a bytost, která má rozum a vůli, nazývá se osobou - A protože Duch sv. jest pravý Bůh, jest osobou božskou - Bůh Otec jest první božská osoba, Bůh Syn druhá, Bůh Duch sv. třetí božská osoba -

Kde nás posvěcuje Duch sv.?

Co působil Duch sv. v apoštolech, působí i v nás — posvěcuje nás svou milostí - Kdy nás posvěcuje? Hned na křtu sv.

a pak ve svátosti pokání a v ostatních svatostech, kdykoliv je hodně přijímáme.

Kterak nás posvěcuje Duch sv.

Když se člověk narodí, v jakém stavu jest jeho duše? Ve stavu hříchu prvopočátečného. Od toho hříchu očišťuje nás Duch sv. na křtu sv. a uděluje duši milost. To jest ono roucho svatební, kterým se člověk stává přítelem B. a dědicem království nebeského. Když člověk zhřeší, pozbývá milosti B., duše se poskvrní. Ve svátosti pokání navrátí pak Duch sv. zase čistotu srdce, které hříchem člověk pozbude. V ostatních svátostech Duch sv. milosti své nám přidává, anebo jak říkáme: milost B. v nás rozmnožuje. Neboť když pokřtěný člověk jiné svátosti: biřmování, ... přijímá, musí býti již v milosti B., a tu se mu tato milost B. rozmnožuje, člověk stává se světějším a Bohu milejším. Duch sv. nás tedy posvěcuje, když...

Co v nás Duch sv. milostí svou ještě působí?

Duch sv. osvěcuje náš rozum jako osvítil rozum sv. apoštolů. Proto kdykoliv toho osvícení potřebujeme, na př. před učením, před zpytováním svědomí, máme Ducha sv. o milost tu prositi. Duch sv. učí a vzbuzuje nás, abychom jednali dle vůle B., uděluje nám milost skutkovou, abychom se pro dobré rozhodli a zlého se varovali. Duch sv. uděluje nám také své dary.

Kteří jsou darové Ducha sv.?

Duch sv. nám vždy pomáhá, kdykoliv toho potřebujeme. Tato milost, kterou nás Duch sv. podporuje, má pro rozličné případy, kdy jí potřebujeme, rozličná jména, a poněvadž nám Duch sv. milosti své vždy, kdy jí potřebujeme, uděluje čili dává zadarmo, říkáme těm milostem dary. Je darů těch 7 a jmenují se:

1.) **Dar moudrosti.** Kdo jest opatrný, moudrý? — kdo ve všech svých pracích má účel na mysli a volí k němu dobré prostředky. Kterého žáka nazveme moudrým? Který se chce něčemu

naučiti, a proto je pozorný, poslušný a pilný- který dobře ví, proč chodí do školy- O tom tedy říkáme, že je moudrý, kdo si, než se dá do práce, pokaždé dobře rozmyslí, smí-li to činiti, proč to chce konati, čeho k tomu potřebuje, aby to řádně vykonal, aby tím neuškodil sobě nebo bližnímu, a kdo potom také tak jedná, jak uznal, že je nejlépe- Který žák je tedy moudrý? Který si dobře rozmyslí, že proto chodí do školy, aby se něčemu naučil, aby si nashromáždil vědomostí, kterých pro svůj život potřebuje. A když ví žák, který je účel jeho čili proč chodí do školy, užije všech prostředků, kterými by účelu svého dosáhl: chodí pilně do školy, dává hezky pozor, nelenoší, dělá řádně úlohy..... Kdy řekneme o rolníku, že je moudrý? Když dobře ví, kdy má orati, jak hluboko, kdy má přeorávati, co do které půdy má vaseti, jak má pohnojiti atd. A kdy je křesťan moudrý? Proč pak jest křesťan a každý člověk stvořen? Co jej vede ku spasení? Když Boha poznává, etc.... Křesťan je tedy moudrý, když se chopí těch prostředků, kterými by byl spasen- Ale poněvadž je rozum lidský zatemněn, aby člověk nezapomněl na svůj účel, na spásu duše své a neoddal se hříšným rozkošem, Duch sv. přispívá člověku a této pomoci říkáme **dar moudrosti**- Proto proste Ducha sv., aby vám dar moudrosti dal, abyste při každém skutku měly na mysli, zdali vám vaše práce prospívá ku spasení.

2. <u>Dar rozumu</u>. Rozum míti je rozeznávati, co se s vůlí B. srovnává, co je dobré, a co se vůli B. protiví, co je zlé. Abychom pak se v tom nemýlili a přesně poznávali vůli B., Duch sv. nás povzbuzuje a sílí darem rozumu. Často nám dábel, anebo zlí lidé praví: To můžete dělati, to není nic zlého, ale Duch sv. rozum náš osvítí, že se nám zdá jakoby nám pořád někdo říkal: Toho se chraň!

3. <u>**Dar rady**</u>. Kdo potřebuje rady? Kdo má něco dělati a je na

rozpacích a neví, jak do toho. Často také křesťan neví sám, coby mu lépe ku spasení prospělo. Tak na př. chceli někdo vstoupiti do kláštera nebo chceli se oženiti, chceli si voliti zaměstnání, na jaké má jíti řemeslo atd. Duch sv. mu sám přispívá svou milostí. darem rady.

Dar síly. Člověk jest více ku zlému než k dobrému nakloněn. Chceli ctnostně žíti, musí bojovati proti mnohým pokušením, proti zlým lidem a jejich zlým příkladům, proti zlým myšlénkám a žádostem. A tu mu Duch sv. dodá síly, aby nechuť k dobrému a veliká pokušení přemohl a v dobrém se utvrdil.

5. Dar umění. Všeličemu se člověk naučí, ale nejnesnadnější a nejdokonalejší umění je poznati Boha a poznati sama sebe. Abychom vůli B. poznali a zároveň i prostředky, kterými bychom mohli vůli B. vyplniti, abychom poznali své vady a nedostatky, osvěcuje nás Duch sv. a dává nám milost — dar umění.

6. Dar pobožnosti. Každý člověk chce býti šťasten, to je v naší přirozenosti. Ale mnozí lidé nehledají štěstí tam, kde ho mají hledati t. j. ve spáse duše své, nýbrž v rozkošech, penězích, slávě, vyznamenaní. Tím však není řečeno, že nemáme požívati radostí světských dovolených, nýbrž tím se jen myslí, abychom v nich nehledali blaženosti největší. Pravá, jediná a největší blaženost jest jen v Bohu. K Bohu máme toužiti, máme býti pobožní. Abychom se o to snažili, k tomu nám dopomáhá Duch sv. milostí svou. darem pobožnosti. Přirovnání: cestující, který jde za určitým cílem, těší se z krásy přírody, ze společnosti, ale proto přece blíží se cíli. My jsme také poutníci a cíl náš — blaženost věčná.

7. Dar bázně Boží. Jako hodné děti se bojí, aby rodičů svých nerozhněvali, tak i my se bojme P. Boha uraziti, od něhož všechno dobré máme. Urážíme pak P. Boha hříchem, a proto ničeho se tak nemáme báti jako hříchu. Abychom tedy nad sebou bděli a do hří-

chu neklesli, Duch sv. nás posilňuje svou milostí – darem bázně B.

IX článek víry: Svatou církev....

Jak zní IX. článek víry? Co se praví v tomto článku?

1. že jest církev obecná 2. že jest svatých obcování.

Co jest sv. církev obecná?

/: Dejme vypravovati o seslání Ducha sv. – V 8. čl. jsme mluvili o změnách, které způsobil v apoštolech Duch sv. – Nyní v 9. čl. upozorníme na výsledek (účinek!) kázání sv. apoštolův. :/

Jakmile sv. apoštolové po seslání Ducha sv. počali kázati, lidé se k nim hrnuli a dalo se jich hned první den 3.000 pokřtíti. – Za několik dnů sv. Petr a Jan šli do chrámu jeruzalemského pomodlit se. – U dveří chrámových seděl chromý od narození, jejž tam příbuzní každý den donášeli, aby si vyprosil almužnu od těch, kteří vcházeli do chrámu. – Když sv. Petr a sv. Jan přišli ke dveřím, prosil jich také o almůžnu. – Ale sv. Petr ani sv. Jan neměl peněz. – I řekl sv. Petr: „Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to dám." Ve jménu J. Kr. Nazaretského vstaň a choď! I vzal jej sv. Petr za ruku a pozdvihl jej, a žebrák uzdraven byv šel se sv. Petrem a sv. Janem do chrámu a velebil Boha. – Lidé vidouce to divili se a myslili, že jej sv. Petr z vlastní moci uzdravil. – Ale sv. Petr řekl: „My jsme to neučinili z vlastní moci, ale z moci J. K., kterého jste vy ukřižovali, který vstal z mrtvých a sedí nyní na pravici Boha, Otce všemohoucího. – I vykládali lidem o Ježíši, o Jeho zázracích – a toto kázání působilo tak na poslouchající, že se přišli zeptat: „Bratři, co máme činiti? I řekl sv. Petr: Čiňte pokání a dejte se pokřtíti ve jménu Ježíše Naz. – I dalo se jich pokřtíti 5.000 a říkalo se jim „křesťané", protože přijali křest sv. – Bylo tedy nyní 8000 křesťanů, sv. apoštolé, učenníci a nábožné ženy.

Když je mnoho lidí pohromadě za určitým cílem, říkáme jim shromáždění, a poněvadž takové shromáždění můžeme viděti, říká-

říkáme o něm, že je viditelné - A čeho pak je potřeba v takovém shromáždění, aby v něm byl vždycky pořádek? Je třeba, aby byl, kdo by se o pořádek staral t. j. představený anebo hlava -
Těch 8.000 křesťanů bylo také shromáždění, a proto se P. Ježíš ještě za živa, pokud na tomto světě byl, postaral o to, aby ti, kdož v něho uvěří, nebyli bez představeného - Kdysi se tázal sv. apoštolů: Co říkají o mně lidé? I vykládali mu: „Jedni praví, že jsi Eliášem, druzí Jeremiášem anebo nějakým prorokem." Otázal se pak Ježíš apoštolů: „Kým vy mne býti pravíte? I řekl sv. Petr: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého". P. Ježíš sv. Petra pochválil a pak mu řekl: „Ty jsi Petr ..... Co chtěl těmi slovy Ježíš říci? J. K. přirovnává křesťany ku stavbě, jejíž základem je sv. Petr - Když se dům staví, základy se nejprve vykopou čili kopáme, až se dokopáme pevné půdy - Nejpevnější půda jest skála, proto praví P. Ježíš: Ty jsi Petr t. j. skála" - Jako tedy základ stavení je věcí nejhlavnější, tak jest sv. Petr ve shromáždění křesťanů nejhlavnější osobou — on je představený církve - Po té praví Kr. P.: „Tobě odevzdávám klíče království nebeského - Co to znamená? Za dřívějších časů bylo zvykem, že, když některý panovník přišel do města, které se tehda ještě ohrazovalo, obecní rada přinesla mu klíče od městských bran na znamení, že uznává jeho panství nebo, že je pánem - Až dosud, když nový p. farář má inštalaci t. j. když se mu odevzdává kostel a fara, odevzdávají se mu klíče od kostela a fary - Když se světí škola, p. učitel dostává klíče od školy, což znamená, že p. učitel je správcem školy - A když tedy P. Ježíš pravil sv. Petru: „Tobě ...." co to znamená? Královstvím nebeským rozumějí se křesťané, kteří jsou určeni pro nebe a když mu Kr. Pán dává klíče toho království, činí jej tím správcem čili představeným křesťanů „Cokoli svážeš na zemi ..... , cokoli rozvážeš ..." „Svázati a „rozvázati" značí

rozkazovati a rozkazy zrušiti, trest uložiti, trest odpustiti; To však může jen představený.

Vstav z mrtvých tázal se Kr. P. sv. Petra třikráte: Petře, miluješ-li mne více než tito? Sv. Petr odpověděl: „Ovšem Pane, ty víš, že tě miluji." Pán Ježíš se ho tázal po druhé, a sv. Petr zase tak odpověděl. Když sv. Petr odpověděl, P. Ježíš mu podvakrát pravil: „Pasiž beránky mé". Když se potřetí sv. Petra P. Ježíš tak tázal, sv. Petr mu řekl: „Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji. A tu mu P. Ježíš řekl: „pasiž beránky mé, pasiž ovce mé". P. Ježíš kdysi o sobě vykládal: „já jsem pastýř dobrý ... přirovnává tedy věřící své ke stádu. A jsou jen ovce ve stádu? Ve stádu jsou také berani. A jsou všechny ovce stejně dávno na světě? Některé jsou starší, některé mladší — a pastýř hlídá a pase celé stádo. Když tedy Kr. P. řekl sv. Petrovi: „pasiž beránky mé, pasiž ovce mé", ustanovil jej tím nejvyšším pastýřem celého stáda, nejen představeným křesťanů (věřících), nýbrž i apoštolů. Sv. Petr všude jednal jako představený.

Tito křesťané v Jeruzalémě (bylo jich 8000) mající v čele sv. Petra a sv. apoštoly, kteří za vrchní správy sv. Petra celé shromáždění spravovali, svátosti podávali, kázali, navrátili se katolická církev. Ale sv. apoštolé nezůstali v Jeruzalémě, nýbrž dle rozkazu Páně: „Jdouce .... rozešli se do světa kázat učení Ježíše Kr. Zakládali nové osady a ve větších městech (Korint, Efez) ustanovovali své zástupce t. j. biskupy. A biskup opět řídil kraj kolem města, a takový kraj se pak jmenoval diecéze. Sv. Petr odešel z Jeruzaléma do Říma, kdež byl 25 let a řídil veškeru církev. Když umřel, nástupce jeho Linus zase veškeru církev spravoval. Této hlavě veškeré církve říkáme papež, a ponévadž sídlí v Římě říká se mu římský papež. Nynější nástupce sv. Petra je Lev XIII. Tak se církev pořád dále z Jeruzaléma rozšiřovala, až i k nám na

Moravu sv. Cyril a Metoděj přinesli učení Ježíše Kr. Sv. Metoděj byl prvním biskupem na Moravě a sídlel na Velehradě.
Nyní už je církev sv. skoro po celém světě rozšířena. Kdo tedy náleží k církvi? Papež, biskupové, kněží, věřící. Jest tedy církev sv.? Viditelné shromáždění...
(: Můžeme upozorniti: Kde není ještě církev sv. rozšířena, hledá se rozšířiti, proto se modlíme. posvět se jméno tvé", „přijď království tvé" t.j. aby se království B. na zemi, církev sv., u všech národů rozšířila :)

Církev sv. se rozděluje na církev **učící** (papež, biskupové) a na církev **slyšící** (lid křesťanský) Kněží pak jsou prostředníci mezi církví učící a slyšící; neboť hlásají věřícím to, co církev učící na zjevené pravdy prohlašuje.

Jest také neviditelná nejvyšší hlava církve?

Která jest viditelná hlava církve? Kdo však založil církev sv.? J. Kr.! Byl tedy hlavou církve. A přestal býti hlavou? Jest tedy J. Kristus nejvyšší hlavou církve a to neviditelnou, poněvadž s církví viditelně není, a bude jí až do skonání světa; neboť řekl: „Já s vámi jsem...."

Jest více pravých církví než jedna?

(Tato otázka je velmi choulostivá a nesnadná! Ale je potřebno důkladně ji vysvětliti (hlavně, kde jsou helveti!), aby se věřící nedomnívali, že každý jinověrec bude zavržen. Proto dobře rozlišujme blud a nevěru: zaviněnou a nezaviněnou. Kdo bludu nezavinil, nemá hříchu, a církev sv. jej, když je pokřtěn, považuje za svého člena, za úda. Také nezaviněná nevěra nevylučuje z církve. Jen kdo zavinil nevěru a kacířství, vylučuje se nejen z církve, nýbrž i z království B. Dokážeme tuto otázku z toho, že Kr. Pán založil jednu církev a z jeho slov:)

Kolik církví ustanovil Kr. Pán? Té církvi odevzdal své učení a prostředky, kterými by lidi ku spasení vedla: sv. svátosti. Může tedy více církví míti pravé učení J. Kr.? Pán Ježíš však řekl: Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen; kdo neuvěří, bude zatracen.

A kdo jen může míti pravou víru? Kdo jest v pravé, od Krista ustanovené církvi - Komu odevzdal Kr. Pán zjevení své a pravé prostředky na spasení člověka? Jenom své církvi - Která církev má pravé prostředky na spasení? Jen pravá církev Kristova - Mají tedy jiné společnosti náboženské pravé učení Ježíše Krista? Proč nemají? Oni z církve vystoupili, když učení její zavrhly - Komu odevzdal Kristus Pán prostředky ku spasení? Své církvi - Má tedy, kdo z církve vystoupí, prostředky ku spasení? Nemá! Proto, kdo by vědomě vystoupil z církve, nemůže býti spasen - Proto pravíme: Jedna toliko jest pravá církev, kromě které spasení doufati nelze -

Nevěra nezaviněná - Co je hřích? Vědomé a dobrovolné přestoupení zákona B - Kdyby tedy někdo se neřídil zákonem B., protože ho nezná, hřeší-li pak? Ne! A kdyby někdo nechtěl věřiti učení Ježíše Kr. a věděl by, že je pravé; zdali pak by hřešil? Hřešil by a dopustil by se hříchu nevěry! Ale jsou lidé, kteří nikdy nic o učení J. Krista ještě neslyšeli, říkáme jim „pohané", mohou oni za to, že nevěří? Nemohou! Jest jejich nevěra hříchem? Budou tedy za ni trestáni? Víme my však, kteří lidé za svou nevěru mohou a kteří nemohou? A kdo to jen ví? Proto nikdy neříkejme: Ten, kdo není v kat. církvi, hřeší nevěrou a bude zatracen - Vždyť, chudák, třeba o pravé víře ani ničeho neví, nic o ní neslyšel - Tohle ať soudí jen P. Bůh sám - Kdo tedy nevědomě je nevěřícím, může býti spasen -

Kacířství - Kdo vědomě odporuje učení církve sv., dopouští se kacířství - Ale jak pak, když někdo od mlada mezi kacíři jest vychován a sám nemá tolik rozumu, aby poznal, kde je pravda a třeba ani neví, čemu církev sv. učí - Odpírá-li lze takový vědomě a dobrovolně učení církve sv.? Ne! On tedy nevědomě bloudí v učení církve sv. a proto hříchu nemá a může býti spasen! Kdo však vědomě učení církve sv. odporuje, spasen býti nemůže. Víme-li však my, kdo vě-

domě a dobrovolně je kacířem a kdo ne. Nevíme a proto nesmíme o nikom říci, že bude spasen anebo zatracen. Vidíme tedy, že jen ti, kdož jsou v pravé církvi, mohou býti jisti, budou-li činiti to, co církev sv. přikazuje t. j. uvěří-li v její učení a budou užívati prostředků spásy, budou spaseni.

/: Lid venkovský nemá takové souvnosti, aby poznal, kde je pravda, a proto vždy si jen o něm myslíti můžeme, že je nezavinile v bludu a jen ti, kteří lid vedou a vychovávají, bývají vinni. :/ proto ve smíšených obcích, kde si katolici často o protest. myslí, že ani nejsou křesťany, upozorníme, že protestanté jsou také pokřtěni a že jsou vlastními našimi bratry, že jsou v bludu nevědomě. Hlavně pak dětem ve škole, kde sedí u sebe děti evangelické a katolické, když při náboženství odejdou děti protestanské, řekneme, aby se laskavě chovaly k nim, aby se za ně modlily a dal jim P. Bůh, až dospějí do rozumu, poznati pravdu. Aby se jim neposmívaly, jimi nepohrdaly; neboť jakoten, kdo má neduh tělesný (na př. slepý) nezasluhuje, abychom se mu smáli, nýbrž spíše, abychom ho politovali a měli s ním strpení, tak i ten, kdo má neduh duševní jako na př., že někdo není v kat. církvi, že se v bludu narodil, že v bludu jej rodiče vychovali, nezasluhuje posměchu a potupy, nýbrž útrpnosti. Škádlí-li prot. děti kat. děti — na př. tím, že se klaní P. Marii — řekneme našim dětem: Kdyby vám něco mluvily proti našemu sv. náboženství děti prot., nechte jich, víte, že jsou v bludu, pravdy nezmají a ve víře jsou jako slepci — a slepý nemůže mluviti o barvách. Odpusťte jim jako P. Ježíš odpustil těm, kteří mu křivdili; neboť nevědí, co činí.

Po čem se poznává pravá církev?

Kristus Pán zvolil jednu církev, kromě které spasení doufati nelze. Ale přece jest tolik společností náboženských, které se také nazývají církvemi Kristovými. Tak máme na př. u nás církev

helvetskou; jest pak také církev augsburská, anglikánská, pravoslavná a všechny tyto církve osvojují si jméno církve Kristovy. Kterak tedy poznáme pravou církev? Pravou církev Kristovu poznáme po znameních, kterái jí Kristus Pán dal. Znamení tato jsou 4-

Které jest to čtvero znamení?

/: Zvláště obzvláštně ve smíšených osadách :/

První známka je, že pravá církev Kristova jest jedna. P. Ježíš chtěl, aby jeho církev byla jedna t.j. sjednocená, aby totiž všichni členové církve měli jednu víru, jednění svátostní ku spasení vedení byli a správou jednoho nejvyššího pastýře byli řízeni. Odevzdalť Kristus P. jedno učení apoštolům, které měli šířiti po celém světě a které vám církev sv. v katechismu podává, ustanovil 7 svátostí, sv Petra pak jednou nejvyšší hlavou církve.

Kdo pak jest u nás v Rakousku nejvyšší hlavou ve věcech světských? Císař pán. A kdo jest nejvyšší hlavou naší ve věcech církevních? Sv. Otec. V Německu jsou také katolici. Kdo jest tam hlavou světskou? Císař německý. Ale nejvyšší hlavou ve věcech naší kat. víry je i tam Sv. Otec. Tak to je i ve Francii, v Rusku, v Americe, v Africe, zkrátka po celém světě. Kdekoli jsou kat. křesťané, všude mají jednu nejvyšší hlavu — papeže. Má tedy církev kat. jen jednu nejvyšší hlavu. Učení jest v naší církvi všude stejné. Jako se my učíme katechismu česky, učí se v Německu německy — ale témuž katechismu. V Rusku se učí ruský katechismu, ale učení v něm je totéž — všude učí se žáci kat. témuž náboženství z katechismu. Všude hlásají se týchž pravdy, totéž učení. A jak pak sv. svátosti? Kdybyste cestovali do Polska, do Němec, do Uher, a přišli byste do kat. kostela, uviděli byste, že se tam slouží mše sv., že se tam křtí, biřmuje, zpovídá, podává Nejsv. svátost oltářní — právě tak jako u nás.

Má tedy církev kat. jednu nejvyšší hlavu, jedno učení, jedny sv. svátosti. A proto jest církev kat. jedna či sjednocená, a takovou církev je-

dnu ustanovil Kristus P.; proto jest církev kat. pravá církev Kristova.

Podívejme se nyní na jiné církve, které jsem vám jmenoval. Které pak to jsou? Podívejme se třeba na církev helvetskou, kterou máme u nás. Mají Helveti jednu nejvyšší hlavu? Nemají. U nich kdo je pánem země, ve které jsou, ten jest také jejich nejvyšší hlavou církve. V Rakousku jest jejich nejvyšší hlavou – císař rakouský. V Německu – císař německý atd. Mají tedy helveti jednu nejvyšší hlavu? Může tedy jejich církev býti pravou církví Kristovou? Nemůže. A zdali pak mají oni jednostejné učení? Nemají. Ani nemají církve učící. Kažolý může kázati, jak se mu líbí, jak sám za dobré uzná. A kolik mají svátostí? Někteří věří, že jsou dvě, jiní pak, že jsou tři a jiní jen jednu uznávají. Vidíte tedy, že tato jejich církev není sjednocená či jedna, a proto nemůže býti pravá.

Druhá známka, kterou dal Kristus P. své církvi jest, že je <u>svatá</u>. Kdo založil pravou církev? Kristus Pán. Ta církev tedy, která od Krista P. ovž. na naše doby trvá, jest pravá církev. A to jest jedině církev kat. Jen naše církev trvá od dob Krista P. Jak se jmenuje nynější sv. Otec? A kdo byl po smrti Krista P. první nejvyšší hlavou církve? A po smrti sv. Petra řídil naši církev jeho nástupce a po něm zase jiný – a tak jich bylo velmi mnoho ovž. do Lva <u>XIII.</u> a řídili církev sv. za mnohých bouří, ale církev neustále trvá nepřemožená. Tedy jen naše církev kat. může býti od Krista P. založena. A kdo jest Kristus P.? Syn B., nejvýš svatý, původce a vzor vší svatosti, a proto i církev Jeho musí býti svatá; neboť má svatého zakladatele. A která pak jest ta církev Kristova? Církev kat., církev naše. Jaká tedy jest? Svatá!

Kristus P. dal pak naší sv. církvi svaté učení (na př. učil nás lásce k bližnímu i nepřátelům), které člověka ku svatosti vede, dal naší církvi sv. svátosti, kterými býváme posvěcováni (na křtu sv. bývame očištěni od hříchu prvopočátečného... ve sv. biřmová-

ní býváme utvrzeni, abychom víru svou vyznávali a dle ní živi byli, ve svátosti pokání dává se nám prostředek, abychom se očistili od hříchů, které jsme spáchali, ve svátosti oltářní dává se nám pokrm nebeský k životu věčnému, v poslední okamžiku posilněni býváme svátostí posledního pomazání). Těmito prostředky vzdělává a vychovává církev sv. věřící, aby byli mravní a hodni, a tak je pro život věčný připravuje. Tak já vás tady učím a napomínám, abyste chodily pilně na služby B., modlily se, rouličů poslouchaly a hříchu se vzdorovaly. A tak skutečně již církev sv. vychovala mnohé svaté a světice, kteří svým ctnostným životem nad jiné vynikali, mnozí z nich o samotě na poušti Bohu sloužili, osvědčili velikou lásku k bližnímu, víru svou neohroženě vyznávali, pro ni se dali mučiti a usmrtiti. (Jmenujme některé a jejich ctnosti: Sv. Václav, sv. Cyril a Metoděj, sv. Stanislav, sv Alojs, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Cecilie) Všechny tyto svaté etí a vzývá církev sv. a dává nám je za vzory, dle kterých máme život svůj zařiditi.

O ostatních společnostech náboženských víme určitě, kdy a jak vznikly. Tak na př. církev lutheránskou založil Luther, nespokojený mnich, který zrušil sliby, odpadl od naší církve a žil nemravně. A kdo pak založil církev pravoslavnou? Nespokojený biskup Focius, který nechtěl poslouchati sv. Otce v Římě. Mají tedy tyto církve svaté zakladatele? Čím byl Luther, Focius? Mohou tedy církve od nich založené býti svaté?

Třetí známka, kterou Kristus P. své církvi dal, jest, že je <u>všeobecná</u> neb kat. t. j. Kristus P. chtěl, aby Jeho církev byla pro všechny lidi všech stavů, všech míst (Jdouce do celého světa....) a všech časů (Hle, já s vámi jsem....) A tuto známku jedině má naše sv. církev. Ona jest povahou svou taková, že může kdokoli (ať starý ať mladý, ať bohatý či chudý, ať jest králem nebo dělníkem) kat. křesťanem se státi a jako kat. křesťan své povin-

nosti konati.. Naše církev sv. posýlá misionáře do celého světa a snaží se víru naši všude rozšířiti, kde dosud rozšířena není – je pro všechna místa – Ale ještě něco: naše církev jest i pro všechny časy. "Zvláště na vyšš. stupních" Naše sv. církev trvá od dob Ježíše Kr., přemohla všechna kacířství za dob minulých (Arius, Pelagius), ačkoli se zdálo jako by už kacířství vítězilo (arianismus) Všichni tito kacíři založili církev, každý svou, ale církve tyto všechny vyhynuly – zanikly. Církev sv. přemáhá teď ještě kacířstva (starokatolíky, protestanty) Církev naše trvá od Krista P., bude trvati na věky; neboť jest založena na skále, o které praví Kristus P., že jí brány pekelné nepřemohou

Čtvrtá známka jest, že je pravá církev apoštolská. Kristus P. poručil apoštolům, aby řídili, rozšiřovali církev sv. a zařídili v ní, vše, čeho by bylo třeba. Pravil jim: „Jako mne poslal Otec ....." přenesl svou moc na apoštoly, kteří si zase vyvolili nástupce – biskupy, a biskupové dali zase svou moc jiným. A tak se pořád ta moc udělovala, až ji dostali biskupové, kteří nyní žijí. Biskupové nemohli všechnu práci sami podělati a proto si přibrali pomocníky – kněze – Až doposud pomáhá každému biskupu mnoho kněží – Každého našeho nynějšího biskupa vysvětil některý dřívější biskup, a toho vysvětil ještě dřívější biskup a kdybychom tak pořád a pořád hledali, kdo koho vysvětil, došli bychom až na svatého Metoděje, který byl prvním biskupem moravským – Sv. Method byl posvěcen v Římě od samého papeže, a kdybychom se ještě tak vraceli, došli bychom až na sv. Petra. Biskupové naši jsou tedy nástupci sv. apoštolů; Co sv. apoštolové v církvi sv. zařídili a ustanovili dle vůle Páně, vše trvá v ní až na naše doby. A proto říkáme, že je naše církev apoštolská.

Jiné církve apoštolské nejsou; neboť jejich biskupové a kněži nejsou nástupci sv. apoštolů, v jejich náboženství nezachovávají

se všechna nařízení sv. apoštolů - Mohou tedy tyto církve býti pravé?
/: Ve smíšených krajinách proberme tuto část dopodrobna:/ Vznikají tam jistě smíšená manželství, která bývají příčinou náb. lhostejnosti v dětech z těchto manželství - Matka jde k sv. zpovědi, k sv. přijímání, syn se jí směje, že je modlářka, dcera jde s matkou na svátek P. Marie do kostela, a otec doma pracuje - Dcera se diví, jak je možno, že otec na svátek pracuje. Kdo má nyní pravdu otec nebo matka? Ale brzy si děti myslí, že je náboženství jako náboženství - a už vznikl náboženský indifferentismus. Abychom tomuto zabránili, proberme důkladně tuto část, častěji dětem něco o církvi vyprávějme, o její minulosti, o její trvání, o jejích slavných dobách, jak kacířství potírala, o krušných jejích chvílích, aby děti poznaly, že takové dílo nemůže býti lidské, nýbrž božské, jak Gamaliel pravil: „Odstupte od těchto lidí, je-li to dílo lidské, zajisté zahyne, je-li však božské, budete vy nalezeni nepřátely B."

Kterak jmenujeme také pravou církev?

Kde si zvolil sv. Petr sídlo? V Římě! Tam byl 25 let biskupem a hlavou církve, a proto je každý nástupce sv. Petra t. j. biskup římský hlavou církve. A protože jest biskup římský hlavou církve, je také římské biskupství čili římská církev středem věš keré naší církve - a bez středu by nebylo jednoty a proto jest církev římská středem jednoty: Proto jmenujeme pravou církev také římskou -
/: Na vyšších stupních upozorníme žáky také na řecko-kat. církev, (Maloruси) aby žáci, - kdyby se někdy s řecko-katoliky sešli (třeba na vojně) - věděli, že řecko-katolíci patří též k pravé církvi - Pravoslavní nejsou bludaři, neboť věří všechno, co my, ale jsou odštěpenci, protože neuznávají římského papeže za hlavu církve. A část pravosl. církve uznala papeže řím. na sněmě florentském za hlavu církve a tak se spojila s církví sv. - Ta části spojená s naší církví říká se řecko-katolická:/

Obcování svatých.

Kterak mají pravověřící křesťané mezi sebou obcování? Čím rozdělují obcování svatých?

[: V této otázce je hlavní věcí učiniti rozdíl mezi vlastnictvím a majetkem obecním:] Které pak máte číslo na svém domě, Prokope? Čí pak je ten dům, je tvůj, bratrův? Či tedy je? Tvého otce. A či pak jsou polnosti, které patří k tomu domu? Tvého otce. A či je užitek, který dávají otcovy polnosti? Také tvého otce. (Tak se továříme několika žáků!) Ale máme zde, u nás také věci společné na př.: obecní les, louku, (obecní) školu, komu pak to patří? Snad p. starostovi, p. radnímu? Nepatří, nýbrž všem rodějším sousedům - A či pak jest užitek z toho obecního lesa, obecní louky, obecních postrin? [: Upozorníme dle okolností: užitek dostávají sousedé různým způsobem, buď se z něho platí obecní správy, anebo osadníci dostávají obživu nebo se prose na „obecním". Užitek je tedy všech osadníků. Proto tedy, poněvadž osadníci ve rodější osadě mají společný majetek, říkáme jim všem také „obec" a každému osadníku „občan" a o všech občanech říkáme, že mají mezi sebou obcování či společnost a dělí se o užitek společných statků. Vy zde ve škole jste také společnost, která má společný majetek, na př. když vás p. učitel učí, když vykládá, ukazuje obrazy, mapy, neukazuje jich jednomu, nýbrž všem, všichni mají z toho užitek. A jaký pak je to majetek, který žáci ve škole mají mezi sebou? Je to majetek hmotný? Není, nýbrž majetek duchovní, poněvadž se jím vzdělává duše. Máte tedy mezi sebou společnost anebo obcování, poněvadž si všichni ze společného, duchovního majetku můžete brát. A jako vy zde ve škole, tak mají i pravověřící křesťané společný, duchovní majetek, a proto pravíme: pravověřící křesťané mají mezi sebou obcování či společnost. A které pak jsou společné, duchovní statky

křesťanů? Je to především modlitba. Když se modlíme říkáme: „Otče náš" Za koho se tu modlíme. Jen za sebe? Nikoli, nýbrž za všechny. Vidíte tedy, když se modlí jeden, modlí se za všecky, a modlitba jednotlivcova prospívá všem. Společným majetkem jsou i sv. svátosti a mše sv. - Tento společný majetek jest velmi drahocenný, a proto mu říkáme, poklad duchovní. Sv. Pavel přirovnává církev sv. k tělu, jehož hlavou je J. Kristus. Jednotliví křesťané jsou tedy údové toho těla. A tak jako údy našeho těla vespol jsou spojeny (co prospívá jednomu, prospívá i celku a na opáč), tak jsou spojeni i údové kat. církve. Proto pravíme: .... jako údové jednoho těla.

K čemu pak jsme stvořeni? Abychom byli spaseni. Kterak můžeme býti spaseni? Budeme-li mravní a svatí. A poněvadž všichni křesťané jsou určeni ke svatosti, proto navrhujeme toto obcování obcováním svatých.

Kteří jsou údové, jenž mezi sebou obcování mají?

Všichni kat. křesťané, všichni údové církve mají podíl v duchovních pokladů. A které jsou duchovní poklady? .... mše sv., sv. svátosti, modlitby a dobré skutky. Jsou tedy tyhle poklady pro tělo? Nejsou, nýbrž pro duši. Umírá-li kdy duše člověka? Neumírá. Kdo tedy náleží také ku sv. církvi? I duše zemřelých. A kde jsou ty duše zemřelých? Buď v nebi, anebo v očistci anebo v pekle. Ale duše, které jsou v pekle, jsou jako mrtvé - nemůžeme jim prospěti - jsou z tohoto obcování vyloučeny. Obcování svatých mají jen mezi sebou: 1.) věřící na zemi, 2.) svatí v nebi, 3.) duše zemřelých v očistci — A jaké pak obcování máme my, věřící na zemi, se svatými v nebi? My svaté ctíme a vzýváme, příkladů jejich si vážíme, jich následujeme. Svatí pak nás milují a za nás u Boha orodují. Jaké pak obcování máme s dušemi v očistci? Modlíme se za ně, konáme za ně dobré skutky, mši sv. za ně

obětujeme. A až ty duše budou z očistce vysvobozeny, budou za nás u Boha orodovati. Kteří jsou údové církve .... mají?
1. Věřícím na zemi říkáme také církev bojující, neb mají bojovati proti tělu, světu, ďáblu - 2.) Svatým v nebi říkáme církev vítězná; neboť už dobojovali dobrého boje, zvítězili nad pokušeními a skvějí se nyní korunou slávy věčné - 3.) Duše v očistci sice bojovaly na zemi a v milosti B. se světa odešly, ale za své hříchy na světě úplně za dost neučinily, a proto trpí v očistci žoudné tresty, až si je vytrpí, přijdou do nebe. Poněvadž v očistci trpí, říkáme jim církev trpící. | Upozorníme na 2 svátky: 1.) na svátek všech svatých, kdy velebíme, ctíme, vzýváme všechny svaté v nebi; 2.) všech věrných služebníček, kdy se modlíme a obětujeme mši sv. za duše v očistci

Jaké mají věřící na zemi mezi sebou obcování?

Vyprávějme z bibl. dějepravy, jak Abraham prosil Hospodina, aby ušetřil měst Sodomy a Gomory. „Kdyby bylo 50 spravedlivých, zdali pak bys zahladil město? Pro 50 spravedlivých nezhladím města... ? Dobré skutky spravedlivých byly by zachránily celé město. Z toho vidíme, že co kdo dobrého činí, neprospívá jen jemu samému, nýbrž všem věřícím na zemi. Tedy modlitba, půst, almužna a jiné dobré skutky jakož i služba za všeho toho prospívá všem věřícím na zemi Všichni se modlí za jednoho a jeden za všechny -

X. článek víry: „hříchův odpuštění."

? Doplň tu větu, N. Věřím hříchův odpuštění. ?

Čemu nás učí tento článek víry?

Tento čl. víry nás učí, že se nám mohou hříchy odpustiti a moc hříchy odpouštěti, že má kat. církev. Kdy pak dal Kristus Církvi moc hříchy odpouštěti? .... když po z mrtvých vstání přišel zavřenými dveřmi k apoštolům a řekl jim: „Přijměte Ducha sv.

komu odpustíte hříchy..... Mohl Kristus P. odpouštěti? Odpustil? Komu odevzdal Kristus P. tuto moc hříchy odpouštěti? Sv. apoštolům. Chtěl však Kristus P., aby jen sv. apoštolé odpouštěli hříchy? Nikoliv, nýbrž chtěl, aby i jejich nástupcové odpouštěli hříchy; neboť řekl:. Aj, já s vámi jsem...."

Kdo má v pravé církvi moc hříchy odpouštěti?

Slova:„Aj, já s vámi jsem...." pravil J. Kristus a dal jimi i nástupcům sv. apoštolů moc hříchy odpouštěti. A kteří jsou nástupci sv. apoštolů? Biskupové a kněží. Mají tedy biskupové a kněží v pravé církvi moc hříchy odpouštěti.

Kde se odpouštějí hříchy?

Ve svátosti křtu a pokání. Které na křtu sv. a které v pokání? Na křtu sv. odpouštějí se nám hříchy bez našeho vlastního přičinění, ve svátosti pokání nezbytno se přičiniti, aby se nám hříchy odpustily; nutno hříchů litovati a s nich se vyznati! Za tuto milost, že nám odpouští P. Bůh hříchy, máme Mu vždy děkovati a Jeho milosrdenství velebiti.

XI. čl. víry: „Těla z mrtvých vzkříšení.

Jak zní 11. čl. víry? Čemu nás učí?

Připomeneme 5. čl. víry: o z mrtvých vstání Páně? Kdy vstal J. Kr. z mrtvých? S kterým tělem? Vstal s tímtéž tělem, které za živa měl. A jak to dokážeme? Ježíš Kr. přišel zavřenými dveřmi k apoštolům. Spatřivše Ho sv. apoštolové ulekli se; nebo myslili, že vidí ducha. Ale P. Ježíš přistoupil k nim, ukázal jim své rány na rukou a nohou a ránu v boku — a když sv. Tomáš ještě nevěřil, pravil mu:„Vlož prst svůj v bodení hřebů a ruku svou v bok můj a nebuď nevěřící, ale věřící. Sv. apoštolé dotýkali se pak těla Páně a uvěřili, že vstal z mrtvých s tímtéž tělem, které měl za živa. Ale jak dokonalé bylo nyní tělo Krista P. po z mrtvých vstání! Bylo nesmrtelno a proto nezměnitelno. Mění se tělo lidské? .... roste, sílí

dorůstá, stárne, – slábne, umírá. Ale jakmile Kristus P. z mrtvých vstal, tělo jeho se již neměnilo, nerostlo, nepotřebovalo pokrmu, odpočinku, mohlo se bleskem octnouti, kde chtělo – objeviti se a zmizeti. (Cesta do Emauz!) Tělo Jeho bylo podobno duchu, bylo oslavené – a s tímto oslaveným tělem Kristus P. vstoupil na nebesa a sedí na pravici Boží. I my budeme míti taková těla. Když mohl Bůh z ničeho učiniti cely svět („vesmír"), může i z několika kostí udělati zase naše tělo.

Co rozumíme těla vzkříšením?

Proč vstal Ježíš Kr. z mrtvých? (5. čl.!) Juž ve St. Z. lidé doufali, že vstanou z mrtvých, jako praví Job: „Vím, že Spasitel můj živ jest a že v poslední den ze země vstanu a oblečen budu v koži své a v tělě svém uzřím Boha svého. A Kristus P. naději tuto posilnil; neboť vstav z mrtvých ubezpečil nás, že i my vstaneme z mrtvých. A s jakými těly vstaneme? S týmiž těly, která jsme za živa měli, tedy s těly, která máme. Ale co pak se stane s tělem, až umřeme? Pochová se, shnije a po letech z něho nezbude nic jiného než hrstka prachu (anebo popela!!) Je tedy možno, aby tělo z mrtvých vstalo, když z něho nezbude nic leda hrstka popela? Je to možno; nebo všemohoucí Bůh učinil tělo člověka z prachu země, a proto může říci, aby se prach změnil v tělo lidské – v tělo, které každý za živa měl.

Vstal už někdo z mrtvých? Kdo? Mládenec Najmský, dcera Jajrova, Lazar. A jaká měli těla? svoje těla, která měli za živa, ale těla ta byla smrtelná; neboť zase umřeli! Ale až my z mrtvých vstaneme, těla naše budou nesmrtelná, nezměnitelná jako bylo tělo Krista P. po z mrtvých vstání. Tato těla se spojí dušemi. A jako duše spravedlivých budou krásné, oslavené, tak i těla spravedlivých budou oslavena a s dušemi do nebe přijdou, těla pak bezbožných ohyzdna budou jako duše

jejich a věčně v pekle trápena budou. Kdy pak se to stane? V poslední neb soudný den, kdy andělé spravedlivé od nespravedlivých oddělí.... Chceme-li tedy, aby i naše těla kdysi byla oslavena, zachovávejme přikázání Boží, hříchu se varujme, tělo své na světě krotíme a nikdy se zlým žádostem nepoddávejme, sice bude se naše věčně tělo v pekle trápiti!

XII. článek víry: „Život věčný"

Jak zní 12. čl. víry? Co vyznáváme a věříme slovy 12. čl. víry?

Každý člověk touží a chce býti šťasten a blažen. A v čem pak hledají lidé štěstí svého a své blaženosti? Nespravedliví a hříšníci hledají svého štěstí v rozkoších, slávě, cti, bohatství a v jiných pozemských věcech. Mohouli pak pozemské věci, pozemské štěstí člověka učiniti úplně blaženým? Nemohou; nebo všechno pozemské štěstí trvá jen na krátko — je pomíjející! Spravedliví a svatí touží po blaženosti nepomíjející, po životě věčném a život věčný jedině tužby jejich dokonale vyplní. (Kristus P. přirovnává nespravedlivé ku koukolu, spravedlivé pak ku pšenici. Pšenice se sváže ve snopy a dá se do stodoly, ale koukol uvržen bude do ohně. Tak po z mrtvých vstání nastane soud (žeň!), a po tomto soudu půjdou spravedliví s P. Ježíšem a s anděly do nebe s tělem a duší, a hříšníci budou zavrženi do pekel.)

V tuto věčnou blaženosť věříme v 12. čl. víry. A co je ta věčná blaženosť? V čem se zakládá? Sv. Pavel praví o ní: Ani oko... To znamená, že blaženosť pozemská není ani s to, aby aspoň trochu, aspoň zpola naznačila blaženosť nebeskou. V nebi budeme zbaveni všeho, co člověka na zemi tíží, všech strastí, nemocí a vší bídy. Budeme patřiti na Boha t. j. budeme poznávati Boha, jak Jej náš rozum poznávati může t. j. budeme Jej poznávati jako nejvyšší, nekonečné dobro, pravdu, krásu. To jsou největší radosti, po kterých duše naše touží. V nebi bu-

deme ve společnosti svatých (P. Marie, sv. Josefa) a andělů Božích – Jak rádi jsme doma u svých rodičů, mezi bratry, sestrami a svými přáteli, neb všichni nás milují, s námi dobře smýšlejí, nám štěstí přejí. A jaká bude teprve radost, až se s nimi sejdeme v nebi mezi svatými a spravedlivými a anděly Božími. A radost tato bude věčně trvati!

Jsou však v nebi také stupně blaženosti. Kdo byl zbožnějším a ctnostnějším, bude blaženějším, ale nikdo nebude toho nikomu záviděti, že je blaženější.

Proto nehleďme nikdy blaženosti pozemské, která pomíjí, nýbrž blaženosti věčné, nebeské. A když na nás P. Bůh posílá bídy a soužení, nereptejme, nýbrž trpělivě snášejme. Snad jsme si jich zasloužili za své hříchy anebo Bůh nás v ctnosti zkouší. Budeme-li bídy trpělivě snášeti, dostaneme odměnou věčnou blaženost!

Co potvrzujeme slovem „Amen" na konci apoštolského vyznání víry?

Amen je slovo hebrejské a znamená asi: „stoň se" anebo „stane se". Vyslovíme-li „amen" jako bychom všecko opakovali, co ve sněsení ap. jest obsaženo a vyznáváme jím, že nechceme nikdy o tom pochybovati, co ve článcích víry je obsaženo, nýbrž, že všemu věříme. Teď vstaňte, pomodlíme se sněsení ap.!

[: Učili jsme, uložíme dětem, aby sněsení ap., jak je v katechismu opakovaly. Je-li málo, opakujme vše v hlavních rysech sami. Děti neodpovídají slovy katechismu, nýbrž povědí, která pravdy a kterém článku jsou a jak se uskutečňují v životě církevním. :]

Druhá hlavní částka.

O naději.

I. oddělení.

Co křesťanská naděje jest.

Co jest křesťansky doufati?

¦: Naděje je duševní stav, který můžeme vzbuditi a) prostředně, když ten stav dětem znázorníme obrazem, příkladem .... b) bezprostředně, když v dětech takový stav vzbudíme :¦

O Vánocích na př. těší se jak chudobné tak bohaté děti na stromek. Optáme se dětí: Ždali pak se těšíte na Vánoce? Proč pak? Očekáváte, že zase něco dostanete jako vloni. A těšíte se na to? (A čekáváte tedy radostně, co ještě není, ale co teprve bude.) (bezprostř.!) a) Bůh slíbil Abrahamovi, že mu dá po roce syna. Izraelitům zaslíbil zemi. Co se dělo v duších jejich? Radovali se z toho, co jim P. Bůh slíbil, ale ještě toho neměli a teprve to měli dostati.

b) ¦: Slíbíme dětem něco, o čem víme, že jim udělá radost a pak se tážeme :¦ Co cítíte nyní v srdci? Radost. Z čeho? Z toho, co jsem vám slíbil. Dostali jste to již? Ale těšíte se na to? Když něco s radostí čekáme, co nám někdo slíbil, říkáme, že doufáme. Doufati je tedy s radostí očekávati, co nám někdo slíbil. Místo doufati říkáme také „nadíti se" čili naději míti. Co je tedy doufati?

Lidé často slibují, ale často se toho slibu nemohou splniti. Otec třeba slíbí dítěti, že mu koupí po zimě nové šaty ... ale přijdou kroupy a zničí všechno obilí — chudák otec je na mizině... může ještě splniti, co slíbil dítěti?

Někdy touky lidé **něco slíbí** a nechtějí to splniti [Třeba: Tuhle Vladimír mně slíbil, že bude budoucně umět. Těšil jsem se, ale sklamal jsem se. Mohl to V. učiniti? A prvě to neučinil? Protože nechtěl!]

A jindy lidé zapomenou na to, co slíbili. Můžeme tedy s jistotou očekávati od lidí, co nám slibují? Nemůžeme, neboť lidé někdy nemohou, někdy nechtějí, někdy zapomenou sliby své splniti.

Ale někdo přece vždycky, když něco slíbí, splní. A kdo? Pán Bůh. Co P. Bůh slíbí, může vždy splniti; jest všemohoucí! On také chce vždy splniti, co slíbil nebo slíbí, a proto říkáme, že je v plnění svých slibů věrný. (Slíbil Abrahámovi syna, Izraelitům zemi, lidem Vykupitele)

Když nám tedy P. Bůh něco slíbí, můžeme očekávati, že to také splní? Můžeme! Když tedy důvěrně (s jistotou) od Boha očekáváme, co nám slíbil, říkáme, že křesťansky doufáme. Co jest tedy křesťansky doufati?

Co doufáme od Boha?

Proč Bůh lidi stvořil? Aby byli spaseni. Co mají lidé činiti, aby byli spaseni? .... přikázání B. zachovávati, Boha ctíti, etiti ....

Zdali pak bychom mohli svou vlastní silou (bez pomoci B.) přikázání Boží zachovávati? Nemohli; neboť vůle naše po hříchu Adamově chýlí se vždy ku zlému. Ale Bůh nám slíbil, že nám dá svou milost, abychom se mohli hříchu chrániti a dobro konati (milost skutková!) A kdyby člověk přece zhřešil, slibuje mu P. Bůh ještě, že mu odpustí, jestliže se dá na pokání. (milost posvěcující!)

Ale nejen pro duši, nýbrž i pro tělo slíbil nám vše, čeho bychom potřebovali. Pravil: „Nepečujte o tělo .... pohleďte .....

Bůh slíbil nám tedy život věčný, milost Svou, odpuštění

hříchů. Milostí Boží a odpuštěním hříchů můžeme dojíti života věčného. Jsou tedy milosť B. a odpuštění hříchů prostředek, kterým docházíme života věčného.

Kdo pak nám zasloužil život věčný? Kristus P. smrtí svou na kříži. Proto pravíme: „doufáme zkrze zásluhy J. Krista"....

Proč doufáme od Boha?

|: Z toho, co jsme už řekli: poněvadž jest Bůh všemohoucí, v plnění svých slibů věrný, neskončeně dobrotivý (dává nám, čeho potřebujeme) a milosrdný. (odpouští nám naše hříchy.) Kdybychom tedy od P. Boha důvěrně neočekávali, hřešili bychom; neboť bychom pochybovali buď o jeho všemohoucnosti buď o jeho vševědoucnosti. Tak bychom hřešili 1.) nedůvěrou (jako Mojžíš, který pochyboval, když mu Bůh řekl: „udeř ve skálu a vyprýští se voda", vece: „Nevím, zdali vám odbojným Bůh dá zase vody." Jak byl potrestán?) Hřešili bychom za 2.) zoufalstvím nad milosrdenstvím Božím, kdybychom nedůvěřovali P. Bohu, že nám hříchy odpustí; neb P. Bůh řekl: „kdyby vaše hříchy byly jako písek mořský.... (Kain, Jidáš) a dle písma sv.: „nechce Bůh smrti hříšníka. (Kristus P. odpustil lotru, Máří Magdaléně ...) 3.) opovážlivým spoléháním na milosrdenství Boží by hřešil, kdo by si myslil: mně se musí hříchy odpustiti, protože to P. Bůh slíbil; a proto musí slib splniti; anebo, kdyby si někdo řekl: jsem mlád a na pokání mám dosti kdy, až sestárnu; anebo: mohu dělati co dělati, hřešiti jak hřešiti, vždyť se zase brzo vyzpovídám. Taková řeč bylo by spoléhati na milosrdenství B. (Tímto jsme si již něco probrali z 1. přik. desatera B. Tam tomu budeme rádi; bude tam ještě co vykládati!)

Čím se vzbuzuje křesťanská naděje?

Když něco potřebujeme, buď si to vyprosíme, buď vypůjčíme, buď koupíme. Tak na př.: dítě nemá péra anebo potřebuje sešitu—

A zač se to koupí? Za peníze! A mohli pak dítě samo peníze? Ke komu tedy jde prosit, aby dostalo peníze? K rodičům. A co očekává, co doufá od rodičů? ... že mu peníze dají. Ale lidé často potřebují věci, kterých nemá nikdo mimo P. Boha. A co mají dělati, chtějíli od P. Boha dostati, čeho potřebují. .... mají P. Boha o to prositi. Prosíme pak P. Boha o něco, když se modlíme. A co očekáváme a doufáme od P. Boha? --- že nám to, oč prosíme, dá. Když tedy se někdo modlí, co o něm víme? --- že doufá, že mu Bůh dá, oč prosí. Co tedy takový člověk modlitbou svou projevuje, ukazuje? --- že od P. Boha doufá, oč prosí. Jinak říkáme, že tou modlitbou projevujeme čili vzbuzujeme křesťanskou naději? Čím se vzbuzuje křesťanská naděje?

II. oddělení.

O modlitbě.

1. O modlitbě vůbec.

Čím záleží modlitba?

Modliti se je s Bohem rozmlouvati, své myšlénky a žádosti, své potřeby Mu svěřiti a poručiti, Jemu úctu vzdávati, anebo Mu za něco děkovati. Chceme-li s někým rozmlouvati ... jdeme k němu! Chceme-li tedy s Bohem rozmlouvati, Jemu prosby své poručiti, jdeme také k Pánu Bohu a prosíme. Kde pak je P. Bůh? Jest všude přítomen, ale obzvláště na nebesích bydlí, kde se svým svatým a vyvoleným zjevuje a k požívání dává. Na nebesa ovšem tělem svým nemůžeme, ale můžeme tam duší k Bohu se povznésti t. j. živě si mysliti jakobychom před trůnem B. stáli a své prosby P. Bohu vyslovovali, Jemu děkovali a úctu Mu vzdávali. Proto pravíme: modlitba záleží v pozdvižení mysli k Bohu.

Čím živěji si myslíme přítomnost Boží, tím vroucnější bude naše modlitba. (Proto je dobře, aby dítky modlíce se hledě:

ly upřeně na kříž nebo na obraz.) Proto také v církvi sv. jsou obrazy, aby si věřící živěji myslili na přípomnost B.!

Proč se modlíme?

Jak prokazuje dítě úctu rodičům? Chce-li dítě rodičům svým úctu vzdáti, tedy je jdoucí do školy (do kostela) a přišedší ze školy, pěkně pozdraví. Když něco potřebuje, prosí jich za to, a když věc dostane, o kterou prosilo, poděkuje jim. Tím dítě vzdává rodičům úctu, tím jectí. Tak i my máme P. Boha ctíti. A jak pak Jej ctíme? Ctíme Jej, když mysl svou častěji k němu povznášíme čili když se modlíváme. Proč se modlíme? --- abychom Boha ctili.

A jsme povinni P. Boha ctíti? Jsme --- Proč pak nás P. Bůh stvořil? Abychom Jej poznali, ctili Čím tedy je P. Bůh, protože nás stvořil? --- naším Stvořitelem a nejvyšším Pánem, a proto jsme povinni Jej ctíti.

Mimo to se modlíme proto, abychom Bohu za přijaté dobré děkovali. Jako dítě, kdykoli něco dobrého dostane od rodičů, děkuje jim, a prosí jich když něčeho potřebuje: tak i my P. Bohu děkujeme za přijatá dobrodiní a prosíme Ho za všecko, čeho nám je nebo bude potřeba.

Modlitbu rozeznáváme: chvály, prosebnou a díku. Modlitba chvály je chvalozpěv: Bože chválíme Tebe a preface při mši sv. Prosebnou, nejdokonalejší modlitbou jest otčenáš, jiné prosebné modlitby jsou: modlitba před sv. zpovědí a před sv. přijímáním, před vyučováním, před jídlem, před kázáním a křesťanským cvičením. Modlitba díku je na př. modlitba po jídle, po vyučování, po sv. zpovědi

Proč se ještě modlíme?

Modlíme se za odpuštění hříchů v otčenáši říkajíce: odpusť nám naše viny. Na začátku mše sv. kněz a věřící vl. mini-

stranti, kteří odpovídají jménem lidu) vyznávají svou hříšnost zpovědí obecnou (Confiteor) a prosí pak za odpuštění hříchů - „Kyrie eleison" je také prosba za odpuštění hříchu - Začě se ještě modlíme?

Kromě toho se modlíváme, když něčeho potřebujeme čili v potřebách svých. A jaké jsou potřeby? Potřeby jsou obecné, zvláštní a vlastní. Potřebuje-li něčeho celá církev nebo celá obec taková potřeba je <u>obecná</u>. Tak na př. průvod prosebný na křížové dny, kdy prosíme, aby P. Bůh polím a zahradám požehnal. Jsou také potřeby <u>zvláštní</u>. Stane se, že někde potlouklo anebo se rozvodnilo neberzpečně anebo jiná pohroma hrozí obci, tu prosíme P. Boha, aby neštěstí takové milostivě odvrátil. Ale jsou ještě potřeby vlastní, na př potřebujeme od P. Boha osvícení na zkoušení svědomí anebo Jeho pomoc, když onemocníme...

Také za přátele se modlíváme v jejich potřebách - Začě se tedy ještě za všechno modlíme?

<u>Jsme-li povinni se modliti?</u>

Proč pak nás Bůh stvořil?---abychom Jej poznali, ctili..... Je tedy ctíti P. Boha „jednou z nejpředelnějších našich povinností". A čím pak ctíme P. Boha? .... modlitbou. Je tedy modlitba jednou z nejpředelnějších našich povinností. Kristus P. svým příkladem nám ukázal, že jsme povinni modliti se; nebot Sám se modlil, když mu bylo teprve 12 roku, v chrámě jeruzalemském, dospěv trval někdy od večera do rana na modlitbách. Dříve než byl umučen, modlil se na hoře Olivetské, ba ještě na kříži se modlil za své nepřátele. Kristus P. nám mimo to poručil, abychom se modlili, řka: „Modlete se, abyste nevešli v pokušení." A jindy pravil: „Začkoli prositi budete Otce ve jménu mém, dáť vám". Také nám nařizují sv. apoštolové abychom se modlili, sv. Pavel na př. praví: „Modlete se bez ustání."

Ale tím sv. Pavel na nás nechtěl, abychom modlitby stále opakovali, nýbrž, abychom vše, co začínáme, děláme a končíme, s Bohem začali.... a skončili čili máme všechno činiti za tím úmyslem, abychom P. Boha uctili.

Kde jest obsaženo všechno, což se máme modliti?

Všechno, což se máme modliti, jest obsaženo v otčenáši čili v modlitbě Páně.

Kdo nás učil modliti se?

Kristus P. učil nás modliti se.

Jak nás učil Kristus Pán modliti se.

Kristus P. kdysi dlouho dlel na modlitbách, sv. apoštolům bylo to divno; nebot neznali ještě modlitby. I prosili Krista P., aby je naučil nějaké modlitbě a pověděl jim, jak se mají modliti. Kristus Pán jim řekl: „Chcete-li se modliti, modlete se takto: Otče náš.... A tato modlitba, kterou Kristus P. naučil své apoštoly, jmenuje se „modlitbou Páně", protože Kristus je naším pánem.

Z čeho pozůstává modlitba Páně?

Jak zní otčenáš?

(Žáci ať opakovají po jednom prosbu za prosbou.)

a) O předmluvě.

Jak zní předmluva?

Bohumile, prosil bys tatínka o něco — jak pak mu to řekneš? „Tatínku, buďte.... Vidíš, nejdříve jsi řekl „tatínku" čili nejdříve jsi jej oslovil.

Tak i když Boha prosíme, nejprve Jej oslovujeme. Slova, kterými někoho oslovujeme, když ho o něco prosíme, nazývají se předmluvou. Co jsou slova, když mi říkáte: „p. učiteli", „velebné panno"? Předmluva otčenáše jest: „Otče náš, jenž jsi na nebesích

Ke komu voláme těmito slovy předmluvy?

Jak zní předmluva otčenáše? Koho tím míníme, když v předmluvě pravíme: „Otče náš"? — P. Boha, který jest naším Otcem a jest v nebesích. Tedy v předmluvě slovy: „Otče náš, jenž jsi na nebesích" voláme k Bohu, jenž Otec náš jest.

Proč nazýváme Boha Otcem?

Od koho pocházejí všichni lidé? Od P. Boha; neboť On všechny lidi stvořil. A tak jako rodiče, z nichž jsme se narodili, jmenujeme otcem a matkou, tak i Boha všichni nazýváme Otcem; neboť Bůh lidi k podobenství Svému stvořil, o lidi se stará a pečuje jako pravý otec. (Nepečujte příliš o tělo své...) A proto nazývá se Otcem všech lidí.

Proč nazýváme Boha Otcem našim?

Co způsobil P. Bůh skrze Ducha sv. v naší duši, když jsme byli pokřtěni? Bůh nás skrze Ducha sv. od hříchu prvopočátečného očistil a ozdobil naší duši posvěcující milostí. Tím se stala naše duše čistou a svatou. P. Bůh toho, kdo byl pokřtěn, přijal za své dítko, učinil jej Svým synem.

Když někdo někoho přijme za syna, dává mu právo na dědictví. Tak také P. Bůh, když nás na křtu sv. za syny své přijal, dal nám právo na dědictví Boží. A které je to dědictví? — království nebeské. Kdo první dědil toto království nebeské? Syn B., Ježíš Kristus, když vstoupil jako člověk na nebesa a sedí na pravici B. Poněvadž pak jsme všichni povoláni, abychom se do království nebeského dostali, říkáme, že království B. s Kristem Pánem dědíme anebo že jsme spoludědici Ježíše Kr.

A ponevadž máme společného Otce, Pána Boha, a společnou matku, církev sv., říkáme, že jsme vespolek bratřími, a proto také se máme milovati jako dítky jedné rodiny.

Proč říkáme: Jenž jsi na nebesích?

Kde jest P. Bůh? — jest všude. Poznáváme Jej na světě

úplně? Na světě Jej úplně poznati nemůžeme, což teprve v nebi Jej úplně poznáme, jak Jej rozum lidský může poznati t. j. jako nejvyšší dobro, pravdu a krásu. Když se někomu dále do tváře díváme, poznáme, je-li ten člověk zlý, úpřímný anebo neupřímný (oko je zrcadlem duše), a tak říkáme: znám toho člověka jako bych na něj tvářil v tvář patřil. A protože andělé a svatí P. Boha dokonale poznávají, říkáme, že Naň tváří v tvář patří.

b) O prvních třech prosbách modlitby Páně.

Jak zní první prosba?

---: „Posvěť se jméno Tvé." Co znamená asi: Posvěť se? Obyčejně slovo „posvětiti" znamená: něco svatým učiniti. Tak jsme řekli, že milost Boží činí člověka svatým (posvěcuje), světí se chrámy a jiné věci. Avšak můžeme-li jméno Boží učiniti světějším nežli jest? Nemůžeme, poněvadž je P. Bůh nejvýš svatý.

„Posvěť se jméno Tvé" neznamená tedy jméno B. učiniti světějším, nýbrž znamenají tato slova: P. Boha ctíti, velebiti a chváliti. Mohli bychom tedy tuto prosbu také říci takto: Budiž jméno B. ctěno, velebeno a chváleno.

Zdali pak můžeme něco učiniti z vlastní moci, co by P. Boha uctilo? Nemůžeme, jest nám potřeba na každý nadpřirozený skutek milosti Boží; neboť bez milosti B. nemůže člověk nic k. ž. ....

Proto nejprvé prosíme, aby nám dal P. Bůh milost, abychom Jej mohli ctíti, velebiti a chváliti, poněvadž ctíti P. Boha je naší nejprvnější povinnosti.

Čeho žádáme v první prosbě „otče náše"?

Co jsme řekli, že znamená „posvěť se jméno Tvé"? --- budiž jméno B. ctěno, velebeno, chváleno. A kdo má ctíti a velebiti P. Boha? --- všichni lidé. Můžeme však někoho ctíti, koho neznáme? Nemůžeme. A znají-li pak již všichni lidé P. Boha tak jako my křesťané? --- neznají; neboť jsou dosud lidé, kteří o P. Bohu, o Kristu,

o Nejsv. Trojici nic nevědí: na př. pohané, Mohamedáni; jiní lidé však nechtějí nic o Kristu P., o Nejsv. Trojici věděti, jako příkladem: židé. Mohou-li pak ti P. Boha řádným způsobem ctíti a velebiti? --- nemohou. Čeho jest jim třeba? Je jim třeba nejprvé P. Boha poznati. A kdo může učiniti, aby pohané a Mohamedáni, židé tak dokonale P. Boha poznali jako Jej známe my křesťané? Nikdo jiný než P. Bůh Sám. Říkáme-li tedy: „Posvěť se jméno Tvé" prosíme P. Boha, by se pohanům... tak dal poznati, by Jej řádně etili, velebili a chváliti mohli.

Kteří lidé P. Boha znají? --- křesťané. Čím a jak mají křesťané P. Boha ctíti a velebiti? --- tím, že Jej před celým světem vyznávají; neboť nestačí ku spasení....

Prosíme tedy v 1. prosbě, aby P. Bůh všem lidem dal milost, aby Jej poznali, ctili, slovy a skutky vyznávali a chválili. Čeho žádáme v 1. prosbě otčenáše [2] (Odp. dle kat.)

Všichni máme P. Boha ctíti. Jsou však lidé, kteří nejen že P. Boha necti, nýbrž ještě Jej znectivají. Kteří jsou to lidé? Hříšníci. Každým hříchem bývá Bůh znectěn. Jako dítě znectívá rodiče, když jich neposlouchá, tak i člověk P. Boha znectívá, když Jeho neposlouchá, když přikázání B. přestupuje. Čeho je potřeba, aby se hříšníci napravili? --- milosti Boží. Prosíme tedy říkajíce: „Posvěť se jméno Tvé, o to, aby Bůh hříšníkům milost dal, aby se k Němu obrátili a pokání činili; neboť tím, že hříšníci uznávají svou hříšnost a Boha o smilování prosí, koří se Mu a Jeho sv. jménu.

Některými hříchy obzvláště Bůh bývá znectěn. Co by ukázal žák tím, kdyby p. učiteli, když vyučuje, nechtěl věřiti? Ukázal by tím, že si myslí, že p. učitel to neumí, čemu učí, anebo že lže. Čeho se tímto dopustil žák proti p. učiteli? --- veliké urážky. Podobně dítě, které by nechtělo rodičům svým věřiti, znectilo

by je. Mnozí lidé však oni P. Bohu nevěří, nevěří tomu, co zjevil, čemu Ježíš Kr. učil a co sv. apoštolové kázali a tím uráží P. Boha, dopouštějí se velikého hříchu, a ten hřích se jmenuje nevěra.
A jiní lidé nechtějí všemu věřiti tak, jak to kat. církev věřiti káže, jak to Kr. Pán přikázal, oni si vybírají články víry, věří jen dle své vůle, co se jim zalíbí. Tím hřeší a tomu hříchu se říká kacířství.
A někteří lidé vykládají si učení J. Krista podle své chuti. Říkají na př: že ve svátosti oltářní není skutečně přítomen Kristus P., že svátost oltářní je pouze obrazem nebo památkou na Krista P. Vykládají si bludně učení církve sv. o slovech: „Totot jest tělo mé", a proto jim říkáme bludaři.
Mnozí lidé jsou také tak zlí, že o P. Bohu a o svatých posměšně mluví, že sv. náboženství tupí a z něho si smích tropí. Tím velice P. Boha urážejí a dopouštějí se hříchu, který se jmenuje rouhání.
Bohužel i mezi křesťany žije mnoho takových, kteří se nemodlí, nechodí na služby B., nepřijímají sv. svátostí. Žijí nekřesťansky. Byli zapsáni do matriky za kat. křesťany, ale žijí jako pohané. Takovým nekřesťanským životem P. Boha velmi urážejí!
Proto prosíme říkajíce: „Posvěť se jméno Tvé, aby přestala veliká nevěra, blud, kacířství, rouhání a nekřesťanský život.
Vyloživše první prosbu, můžeme zakončiti modlitbou, která parafrasuje I. prosbu na př.: „Prosíme Tebe, o Bože, aby všichni lidé Tebe poznali, velebili, chválili a oslavovali, by se hříšníci k Tobě obrátili a pokání činili, aby Tvoje nejsv. jméno ani kacířstvím, bludy, nevěrou ani nekřesťanským životem nebylo nikdy zlehčováno". Nebo kroutčeji: „Bože, dej, aby všichni Tě velebili, chválili, ctili, oslavovali". Málo slov, ale kolik myšlének. Modlíme se v nich za sebe, za hříšníky, za pohany!

Jak zní druhá prosba?

Druhá prosba zní: „Přijď království Tvé".

Čeho žádáme v druhé prosbě?

Či království ma přijíti? --- království B. A které je to království B.? Žáci obyčejně odpoví: Království nebeské. Přisvědčíme jim, ale řekneme, že rozeznáváme ještě jiná království B. a to troje: Které zní 10. čl. víry? --- 1) sv. církev obecnou, kteréž říkáme také království B. na zemi. 2) království duchovní t. j. království B. v srdci člověka. 3) království nebeské. Říkáme-li tedy: „Přijď království Tvé", prosíme P. Boha, aby toto troje království rozšířeno bylo.

Království Boží na zemi - Které pak je to první království B.? --- církev sv. Zajisté; neboť Kristus P. nazývá sebe králem, církev pak svou královstvím, ale praví o něm: „Království mé není z tohoto světa. Církev sv. není tedy z tohoto světa, ale je pro tento svět, jest pro všechny lidi. Je však církev sv. již všude rozšířena? --- není; neboť jsou ještě krajiny v Americe, v Asii, v Austrálii, kde obyvatelé jsou pohané; mimo to je v Evropě mnoho židů a mohamedánů, kteří také nenáležejí k pravé církvi sv. Tedy není ještě všude království B.! A co se má dle slov Krista Pána státi? (Kristus P. řekl: „A bude jeden ovčinec a jeden pastýř") -- církev sv. má se rozšířiti po veškerém světě. A proto říkajíce: „Přijď království Tvé," prosíme, aby Bůh rozšířil církev sv. všude tam, kde obyvatelé není rozšířena.

Naši praotcové na Moravě byli také kdysi pohané - a tehdy již modlili se v Soluni „Přijď království Tvé". Ale P. Bůh se smiloval nad Moravou a poslal k nám na Moravu sv. Cyrila a Metoděje, kteří království B., církev sv., na Moravě rozšířili a nyní tedy i Morava náleží ke království Božímu.

Ve smíšených obcích míváme říci, že se máme modliti za

nekatoliky, kteří jsou v té obci, aby se do církve sv. navrátili a tak ke království Božímu náleželi.

Aby se království B. do všech končin světa rozšířilo, posílá církev sv. misionáře do celého světa, aby hlásali pohanům učení Ježíše Krista. Těm, kteří se dají pokřtíti, staví se kostely, školy, opatrovny a na to je potřeba peněz. Proto bývají v kostelích sbírky na sv. missie. I vy můžete mimo modlitby také krejcar nebo dva (haléř (babku) dáti na rozšíření království B., jestliže dovolí vám rodičové. Katolíků je na světě mnoho, a kdyby tedy každý z nich ročně přispěl (jednímkrejcarem, bylo by na missie dosti peněz.

Říkajíce tedy „přijď království Tvé" vzpomeňme na ony missionáře a prosme P. Boha, aby žehnal pracím jejich.

Budeli církev sv. více rozšířena, tím více budou věřící přijímati sv. svátosti a o tolik více milosti bude věřícím uděleno, oč více svátosti přijímati budou.

Proto prosíme v 2. prosbě otčenáše o to, aby Bůh církev svou a království svých milostí upevnil.

Proto tomuto království B. na zemi bojuje království jiné, království ďábla a hříchu. Tento boj naznačil Kristus P. Sám slovy: „Ty jsi.... a brány pekelné jí nepřemohou" A jakým způsobem bojuje peklo proti církvi sv.? Tím, že ďábel svádí lidi ke hříchu, pověře, nevěře, a lidé že se hříchu neboji, pokání nečiní a ostatní lidu ke hříchu svádějí. Mimo to peklo bojuje proti církvi sv. špatnými a nemravnými knihami, kterými se rozšiřuje nevěra a nemravnost. Takovým způsobem církev sv. mnoho trpí, a proto prosíme slovy: přijď... P. Boha, aby království ďábla zničil, aby totiž lidé nedali se svádětí od ďábla, aby nehřešili, nýbrž stále se lepšili, a tak aby se církev sv. pořád upevňovala.

Upozorníme na modlitbu Lva XIII., kterou se po mši sv. modlí.

váme: „Sv. Michaeli, archanděle....]

2. Království druhé pak jest království duchovní a to je v srdci každého člověka. Sám Bůh je v tom království králem a to tehdy, když v Boha věříme, v něj doufáme, Jej nade všecko milujeme čili máme-li pravou víru, naději a lásku křesť. A kdo je původcem těchto ctností? P. Bůh sám; a proto Ho prosíme, aby v nás tyto tři ctnosti vlil a rozmnožil.

3. Bude-li církev sv. po veškerém světě rozšířena, a bude-li v srdci každého člověka království B., pak bude také rozšířeno království nebeské; neboť všichni, kdož ctnostně žijí, také nebeským královstvím vládnouti budou. Pro prosíme také, aby nám Bůh po tomto životě nebe dáti ráčil.

[Řekneme: Jak krásná je to modlitba a kolik myšlének v ní! Modleme se ji často a rádi. Ať vám vždy tane na mysl, když se ji modlíte, aby P. Bůh království B. rozšířil a ďáblovo zničil. Za koncíme 2. prosbu modlitbou: „O Bože, dej, aby se církev Tvá sv. rozšířila po veškerém světě a zvítězila nade všemi nepřátely svými, zvláště nad peklem a hříchem. Dej, aby i v našich srdcích bylo království Tvé věrou, nadějí a láskou a popřej nám všem po tomto životě království nebeského.

Jak zní třetí prosba?

Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.

Čeho žádáme v třetí prosbě?

Čí vůle má býti? Vůle B. A kde má býti? Na zemi. A jak má býti vůle B. na zemi? Tak jako je v nebi. Můžeme-li pak vůli něčí plniti, když jí neznáme? ... nemůžeme. Co tedy učiní ten, kdo chce, abychom jeho vůli plnili? ... oznámí nám ji. A jak se oznamuje vůle? Přikázáním. Tak na př. řeknu-li vám: Pište! – dávám vám rozkaz a tím oznamuji vám svou vůli, chci, abyste psali. Mohli byste věděti, co chci, kdybych vám to neřekl? ... nemohli.

Oznámil P. Bůh vůli svou lidem? Kdy pak?

†. Připomeneme, kdy oznámil Bůh svou vůli lidem: v ráji kdež řekl Adamovi: „Ze všech stromů.....; Abraho novi rozkázal, aby syna svého obětoval; na hoře Sinaj oznámil desatero B. přikázání.†

A která Božská osoba sama přišla na svět, aby nám oznámila a vysvětlila vůli B.? — druhá Božská osoba: Ježíš Kristus. A kterak vysvětlil Ježíš Kristus vůli B.? — dvěma přikázáními lásky: Kterými? Ježíš Kristus pak založil církev sv. a ta je povolána, aby nám oznamovala vůli B. My tedy vůli B. známe. Můžeme však z vlastní síly vůli B. plniti? — nemůžeme; neboť vůle naše je hříchem prvopočátečným od vůle B. odvrácena a k zlému více nakloněna. Proto je nám potřeba milosti B.; neboť bez milosti B. člověk nic k životu věčnému.... Prosíme tedy v 3. prosbě P. Boha, aby nám udělil milosť, abychom přikázání Jeho plnili a zachovávali.

Kde pak se vůle B. plní. V nebi. A kdo ji plní? Andělé a svatí. A kterak je plní? Rádi a ochotně. Jak má býti vůle B. na zemi? Má býti t. j. má se státi tak jako v nebi. Máme tedy vůli B. rádi a ochotně plniti tak, jako ji andělé a svatí plní v nebi. Máme také plniti vůli B. ve všech příhodnostech t. j. nejen tehdy, když nám to je příjemno, nýbrž i tenkrát, když nám to je nepříjemno; nejen tenkrát, máme-li z toho zisk a užitek, nýbrž i tehdy, máme-li z toho škodu, máme-li něco obětovati na př. majetek, zdraví ano i svůj život. (Sv. otp., mučenníci.)

Nesmíme pak vůli B. plniti jen na oko, zevně, nýbrž v srdci se máme zaobírati, že plníme vůli B. Tak zevně a jen na oko plnili vůli B. farizeové: modlili se, postili, dávali almužnu, ale jen pro chválu lidskou nemajíce ani úmyslu ani ochoty, aby vůli B. plnili pro Boha Samého.

Vůle B. jeví se tedy předkem v přikázáních, ale vůle B. také světem vládne. Kristus P. pravil, že bez vůle B. ani vlas s hlavy neslezе ani vrabec se střechy nespadne. Všechno tedy, co se ve světě děje, mimo hřích, děje se dle vůle B., a my se máme tomuto řízení B. bez reptání podrobiti, i když na nás P. Bůh sešle nějaké neštěstí (nemoci, neúrodu, hlad, mor) Vždy máme pamatovati, že se to děje z vůle B., z dopuštění B., a máme pokorně říkati: Buď vůle Tvá. Tak nám Sám Kristus P. dal příklad na hoře Olivetské se modle: Otče, možno-li, odvrať tento kalich utrpení ode mne, ale ne má, nýbrž Tvá vůle se staň

† Neučíme tím fatalismu; neboť odevzdáváme-li se do vůle B., není to už složiti ruce v klín, nýbrž hledíme zlo, které nám hrozí, s pomocí B. odvrátiti a jeho následky zmírniti ať se to už zdaří anebo nezdaří. Bez této odevzdanosti do vůle B. není možný blažený život na tomto světě; a proto často, zvláště v křesťanských cvičeních o prozřetelnosti B. mluvíme a upozorňujeme na rozličné případy, které se v dějinách lidstva prozřetelností Božskou udály.

Kdo nám překáží v plnění vůle B.? Někdy vlastní tělo t.j. jeho zlé žádosti, lidé a věci ve světě. Jindy zlý duch nás od plnění vůle B. odvrací, a o tom vám povím až v 6. prosbě otčenáše. Čeho tedy žádáme v 2. a čeho v 3. prosbě. (Odp. dle kat)

O čtyřech ostatních prosbách.
modlitby Páně.

Jak zní čtvrtá prosba?

Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

Čeho žádáme ve čtvrté prosbě?

Zač tu prosíme? Co rozumíme slovem chléb? Chléb je pokrm, kterého doma požíváme a který se peče doma v peci chlebové. Než ještě něco jiného rozumíme slovem chléb, a to všechny

ostatní pokrmy a potřeby, kterých k zachování tělesného života potřebujeme jako na př. oděvu a bytu. Tak jste snad již slyšeli mluviti: „ten si již vydělává (na)chléb". Co to znamená? — že si vydělává tolik, co potřebuje. Podobně říkáme: „O to je trpký chléb. To znamená, že ona práce, kterou si vydělává, co na živobytí potřebuje, jest trpká a hořká. Sice říkáme, je-li práce lehká: „To je pohodlný chléb.

Ale nemáme se jenom starati o své tělo, o zachování života tělesného, nýbrž i duševního, jak nám Kristus P. poručil řka: „Nepečujte..." A co udržuje a zachovává život duševní? — milost B., modlitba, dobré skutky, svátostě pak pokrm duševní od Krista P. ustanovený je nejsv. svátost oltářní.

Říkajíce tedy „chléb náš vezdejší"... prosíme, aby nám Bůh všechno dáti ráčil... (ale kateche) A čeho potřebujeme k zachování života tělesného? Pokrmu... A proto prosíme též P. Boha za obor zdraví, abychom si mohli toho všeho prací vydělati. A potom prosíme P. Boha také o milost, abychom se řádně modlili, na služby Boží chodili, sv. svátosti, zvláště nejsv. svátost oltářní přijímali a vůbec všechno konali, čím se zachovává duchovní život.

2. Prosíce, aby nám Bůh život tělesný i duševní zachoval, prosíme zároveň o to, aby od nás P. Bůh všechno odvrátil, co by bylo životu tělesnému anebo duchovnímu na škodu. Co pak škodí životu tělesnému? Drahota, neúroda, hlad, mor, válka, neb v takových dobách mnoho lidí umírá. Co tedy ohrožují tato zla? — život tělesný. Prosíme tedy P. Boha, aby tyto časné tresty, které jsou na úkor životu našemu tělesnému, milostivě odvrátiti ráčil.

Avšak P. Bůh také často sesílá takové bídy za trest za hříchy. A co ohrožuje hřích? — život duševní. Proto necheeme-

li, aby na nás P. Bůh dopustil takové neštěstí, varujme se hříchu. [Na př.: La krále Achaba pro modloslužbu nepršelo a nic se neurodilo.]

Říkáme konečně „dej nám dnes"; tím naznačujeme, že máme každý den P. Boha prositi, aby nám dal, čeho pro tělesný a duševní život potřebujeme, tím také vyznáváme, že na P. Bohu pořad jsme závisli, že bez něho nic nejsme; neboť je naším svrchovaným Pánem a dobrodincem.

Jak zní pátá prosba?

Odpusť nám naše viny jakož i my odpouštíme ...-

Čeho žádáme v páté prosbě?

Prosíme, aby nám P. Bůh odpustil naše viny. Co jsou viny? Nezachováváme-li přikázání Boží, urážíme P. Boha, hřešíme anebo říkáme jinak. proviňujeme se proti P. Bohu"; proto také hříchům říkáme viny. Co jsou tedy viny? To jsou naše **hříchy**.

Žádáme v 5. prosbě, aby nám Bůh naše hříchy odpustil a slibujeme zároveň, že nepřátelům svým, kteří nás urazili, ze srdce odpustíme.

Krasný příklad a vzor lásky křesťanské k nepřátelům dal nám Ježíš Kr. modle se ještě na kříži za své nepřátele: „Otče, odpusť jim; neboť nevědí, co činí. Sv. Štěpán modlil se také za ty, kdož jej kamenovali: „Pane, nepokládej jim toho za hřích"! Ve sv. evanděliu poroučí nám Spasitel milovati své nepřátele, dobře činiti těm, kteří nám ubližují a utrhají, a modliti se za ty, kteří nám protivenství činí, abychom byli dítky Otce nebeského, který velí slunci Svému vzcházeti nad spravedlivými i nespravedlivými a déšť dává dobrým i zlým.

Kristus P. to také znázornil v krásném podobenství o nemilosrdném služebníku [Vyložíme je!]

Onen hospodář je P. Bůh, a služebníci jeho jsme my lidé. My se také proti P. Bohu proviňujeme a mnoho jsme Mu dlužni; ale Bůh je tak milosrdný, že je ochoten i největší dluh t. j. největší hříchy nám odpustiti, kdykoli za to prosíme. Kdybychom však nebyli také ochotni bližnímu svému ze srdce odpustiti, neodpustil by nám také P. Bůh našich hříchů. P. Bůh by nás zavrhl do pekla, jako onen pán do žaláře dal uvrhnouti nešlechetného služebníka, jenž nechtěl odpustiti dluhu služebníku jinému.

Čeho žádáme v 5. prosbě? (Odp. dle katech.)

Jak zní šestá prosba?

Neuvoď nás v pokušení.

Čeho žádáme v šesté prosbě?

Co znamená slovo: pokoušeti? --- někoho zlobiti, škádliti a někdy znamená: „dováděti", když řekne maminka: „Rudolfe, nepokoušej"! Avšak může slovo: „pokoušeti" znamenati také: zkoušeti někoho, jaký je. P. Bůh nás nepokouší tak, že by nás na hřích naváděl, ke hříchu nás sváděl, nýbrž toliko nás zkouší. Když tedy P. Bůh nás nesvádí, nenavádí, nepokouší, čeho žádáme v této prosbě? --- aby nám P. Bůh za pokušení t. j., když nás někdo na hřích navádí, pomoci své neodepřel, aby nedopustil, abychom se dali navésti anebo svésti.

Od koho býváme obzvláště pokoušeni?

Pokoušeni býváme předně od zlého ducha. Zlý duch svedl Adama a Evu, ba opovážil se pokoušeti i Ježíše Kr., pokouší často i nás. A kterak nás pokouší? Chodí okolo nás, ale nevidíme ho — a vzbuzuje zlé myšlénky v srdcích našich, myšlénky nevěry, závisti, pýchy a nenávisti, nečistoty, hněvu atd.... vzněcuje a rozjitřuje zlé žádosti v našem těle a nepřátele na nás popouzí. Proto je nám dán anděl strážný, aby nás proti ďá-

bloviým útokům chrániti. Kdo nás ještě pokouší?... celý svět. A co rozumíme slovem „svět"? Slovem „svět" rozumíme věci ve světě, které již mnohého člověka ke hříchu svedly. Tak pohled na peníze svedl již mnohého, že kradl, že byl nepoctivým. Mnohého žáka pohled na pěkná jablka svedl, že z něho pak byl zloděj. Mnohý se dal svésti lahodností pokrmů a nápojů ke hříchu nestřídmosti. Někdo byl všetečným pohledem sveden ke hříchu nečistoty. A někoho svedly ke hříchu špatné knihy. To jsou tedy ony věci rozmanité, které nás ve světě pokoušejí. Mimo to rozumíme „světem" zlé lidi, kteří nás slovem a špatným příkladem pokoušejí čili svádějí ke hříchu.

Konečně nás svádí ke hříchu vlastní naše tělo t. j. jeho zlé žádosti. Tak příkladem svádí nás naše tělo k lenosti, nestřídmosti, necudnosti, rozpustilosti a p. t. Na př. tělo svádí žáka, aby lenošil a neučil se úloh, aby chodil na školu a pak p. učitele obelhával.

Co máme dělati, když jsme pokoušeni? Hledejme nejprvé pomoci u P. Boha a nezaklínejme se na vlastní síly. Když se vám nějaké zlé pokušení namane, vzpomeňte si na přikázání B., na P. Ježíše, kterak On jednal, když Jej zlý duch pokoušel. Když Jej poprvé zlý duch pokoušel, řekl mu Ježíš: „Ne samým chlebem živ jest člověk..... t. j. nemáme jen na tělo myslíti, nýbrž i na duši. Kdyby vás tedy někdo pokoušel a chtěl vás svésti ke hříchu, vzpomeňte si, zdali by to vaší duši prospělo. Podruhé pravil Kristus P. ďáblovi: „Stojí psáno...." I vy tedy mějte na mysli na všech pokušení přikázání B. na. pomenutí a rady rodičů, p. učitele a řekněte tomu, kdo vás svádí: „Není to dovoleno, je to proti přikázání B., proti rozkazům anebo zákazům rodičů a p. učitele.

A kdyby vás nepřestal pokušitel svésti, hleďte, abyste jej

od sebe zapudili, buoť že opustíte místo, kde vás pokouší anebo se zřejmě chráníte osob, které vás ke hříchu svádějí (Všeobecně buď pravidlem: Hledíme, jakmile zlá myšlenka nebo závodnost přijde, pomysliti na něco jiného, slušného. Nejlepším prostředkem proti pokušení je práce a modlitba. Nyní některé praktické případy:) Šel bys, Jaroslave, do školy, a některý žák by přišel k tobě a řekl by ti: „Nechoď, Jaroslave, do školy, pojď a zahrajeme si spolu někde míč..." Což bys si vzpomněl? --- že ti rodiče nakazují choditi do školy a že jich máš poslouchati. A proto bys mu řekl: „Není to dovoleno, nesmíš." Anebo, kdyby tě někdo sváděl, abys šel sousedovým na jablka, pomyslíš si: Nepokradeš! Anebo kdyby tě někdo sváděl, abys nedělal úlohy a řekl p. učiteli, že jsi byl nemocen a proto, že jsi nemohl úlohy udělati... Tu si vzpomeň na 8. přikázání: Nepromluvíš...

Bývají-li také nábožná a spravedlivá od B. pokoušeni? Bůh nás nepokouší, nýbrž zkouší. Tak zkoušel na př. Abraháma a Jóba (Vyprávějme o nich!) Zdali pak P. Bůh neví, je-li někdo poslušný a zůstane-li Mu v neštěstí věren? P. Bůh je všemocný; ví tedy, co člověk učiní a musí jej tedy zkoušeti? Nemusí. A proč jej tedy zkouší? --- aby dal člověku příležitost, aby se ve ctnostech upevnil a zásluhy si získal. Tak poručil Abrahamovi, aby obětoval vlastního Svého syna. Zajisté, P. Bůh věděl, že Jej miluje více než vlastního Svého syna, ale přece mu to nařídil. A proč? --- aby jej v poslušnosti cvičil a by si zásluhy získal. I Jóba zkoušel P. Bůh. Odňal mu všechno bohatství, dopustil na něho nemoci, že se mu žena i přátelé jeho posmívali. Věděl P. Bůh, že Mu bude Jób věren, ale dal mu příležitost, aby se v ctnosti cvičil a příkladem nám byl a zásluhy si získal.

Kterak nás P. Bůh zkouší? --- tím že posílá na nás zkoušky

časy, soužení, neštěstí a tím nám dává příležitost, abychom se v ctnostech utvrdili, násluhu si získali a jiným dobrý příklad dávali.

Nesmíme však myslíti, že, koho P. Bůh neštěstím navštíví, je člověk hříšný, a kdo žije v blahobytu, že je hodný, jak si myslili přátelé Jobovi. Sesílá P. Bůh i na hříšníka neštěstí, aby jej od hříchu odvrátil a k dobrému obrátil, někdy i na spravedlivého, když jej chce v ctnosti zkoušeti.

Jak zní sedmá prosba?

Ale zbav nás od zlého.

Čeho žádáme v sedmé prosbě?

Co pokládají lidé za zlo? --- obyčejně zlo tělesné: neštěstí, nemoci, chudobu, hlad, nevrodu, drahotu. Zdali pak je zlo tělesné pravým a skutečným zlem. --- není, poněvadž zlo tělesné bývá často dobří na prospěch. Tak víme, že Bůh někdy takovým časným soužením trestá lidi za hříchy, jindy je zkouší (na př. Izraelity)

Takové tělesné zlo bývá odporno, ale zlem vždy není..

Můžeme takové zlo přirovnati k léku, který, ač je odporný, přece tělu z choroby pomůže anebo tělo posílí.

1) Které zlo nám nikdy neprospívá? --- zlo duševní. Které je to zlo duševní? --- hřích. Může býti také hřích někdy na prospěch? --- nikdy, poněvadž jím pozbýváme posvěcující milosti a věčné blaženosti. Proto pravíme, že hřích je jediné a pravé zlo. A na toto zlo myslíme říkajíce: „ale zbav...

A jaké má následky hřích, zvláště smrtelný? --- věčný a časný trest. Žádáme tedy v 7. prosbě, aby nás Bůh .... (dle kostech)

2) Smíme-li však prositi za odvrácení zla tělesného? --- smíme. Kristus P. Sám se modlil na hoře Olivetské: „Otče, možno-li, odejmi kalich utrpení ode mne, ale ne má, nýbrž Tvá vůle se staň.

Můžeme tedy a máme prositi, aby Bůh odvrátil zlo tělesné, ale jen tehdy, je-li škodlivo naší duši nebo našemu tělu. Ale víme-li které zlo je nám na škodu a které na prospěch? — nevíme. Kdo to jediný ví? To ví jen Bůh. Proto Jemu Samému máme ponechati, aby odvrátil od nás zlo tělesné, které by nám škodilo; neboť On všechno nejlépe řídí. Tudíž prosíce za odvrácení zla tělesného, přidejme: „není-li na náš prospěch a spasení, což ví jedině Bůh. Odevzdávejme se tedy vždy do vůle B. Tím však se nepravíš, abychom za neštěstí a nebezpečenství v klín ruce založili, nýbrž máme je hledětí, pokud možno, zamezit, ale nepodaří-li se nám to, máme se odevzdati do vůle B.; neboť bez vůle B ani vlas s hlavy nespadne. Zač tedy žádáme v 7. prosbě za 2.)? (Odp. dle kat.)

3. Má-li však zlo tělesné býti na náš prospěch, nesmíme v něm býti netrpělivi, nesmíme proti P. Bohu reptati, nevěrkati a stěžovati si, nýbrž musíme všecky zármutky a bídy, které na nás P. Bůh posílá, trpělivě a stále snášeli, jak je snášel trpělivý Job. Ale nesnadno je člověku býti v soužení a trápení trpělivým a stálým. A proto prosíme za 3) také za milost, abychom všechno zlo trpělivě a stále snášeli.

Co znamená slovo: Amen?

Modlitbu Páně končí slovem Amen. Znamená „Amen: „staň se anebo „stane se" jako bychom řekli opakovali krátce všechny prosby a prosili za všechno, zač jsme v těch 7 prosbách žádali.

[Opakujme prosby ve slovním znění a podstatný jejich obsah]

O pozdravení andělském.

Jakou modlitbu připojují obyčejně kat. křesťané k modlitbě Páně?

Když se modlíme před vyučováním a po vyučování, jakou modlitbu přidáváme k otčenáši? —: Zdrávas Maria. Této

modlitbě říkáme také: pozdravení andělské. Proč se tak nazývá? — protože počáteční její slova obsahují pozdrav, jímž archanděl P. Marii pozdravil, když ji zvěstoval, že počne z Ducha sv. a porodí Ježíše Krista.

Co jest pozdravení andělské?

Je to modlitba. Koho ji činíme? — P. Marii. Proč ji činíme. Protože je matkou B., královnou nebes a zasluhuje proto úcty přede všemi svatými a anděly.

Z kolika dílů pozůstává pozdravení andělské?

Skládá se ze tří částí a to: 1.) ze slov archanděla Gabriela, 2.) ze slov sv. Alžběty a 3.) ze slov církve sv. Slova archanděla Gabriela a sv. Alžběty jsou modlitbou chvály, slova církve sv. jsou modlitbou prosebnou.

[Žáci ať nyní říkají slova Gabrielova, sv. Alžběty a církve sv.]

Zdrávas (milosti) Maria, plná — Proč se nazývá Maria milosti plná? — poněvadž ji tak anděl nazval a protože nebyla ani jediný okamžik hříchem poskvrněna jsouc vždy v milosti B. P. Marii milost B. všelikého hříchu i všedního i dědičného uchránila.

„Pán s tebou" t. j. vždy byla spojena s Bohem a Duch sv. přebýval v duši její jako přebývá v duši každého spravedlivého člověka dle slov sv. Pavla: „Nevíte, že chrámové Ducha sv. jste a že Bůh ve vás přebývá?

„Požehnaná's Ty mezi ženami": P. Maria je nejpřednější a nejblahoslavenější ze všech žen; neboť je matkou Ježíše Kr., jenž je pravý Bůh, a proto vzdávají se jí chvály po celém světě, jak sama v chvalozpěvu praví: „Od té doby všichni národové země mě chváliti budou."

[Slov „požehnaný plod života Tvého" nevysvětluje se říkáme jen, že tím plodem je Ježíš Kr.]

Proč říkáme: Svatá Maria, matko Boží?

Poněvadž Marii P. porodila Ježíše Kr., jenž je pravý Bůh —

2.) Jméno. matka vzbuzuje důvěru. Když je dítě ode všech opuštěno, a nikde se mu neodstávká útěchy, spěchá k matce očekávajíc, že ho matka neopustí. A když matka na něco prosí, dítě najisté vyhoví prosbě mateřině. I my modlíce se k P. Marii, máme k ní důvěru, že jako matka B. dosáhne toho u Boha, oč prosí, a že nám tedy P. Bůh na přímluvu její dá, čeho potřebujeme. P. Maria však není toliko matkou B., nýbrž i matkou nás všech; neboť Ježíš Kristus, když na kříži umíral neučinil ji jen matkou sv. Jana, nýbrž nás všech.

„Oras za nás" Prosíme P. Marii, aby za nás orodovala u P. Boha celý život, zvláště pak v hodinu smrti, kdy zlý duch nejvíce člověka pokouší, aby duši jeho do pekla získal.

Kdy obzvláště čtí katolická církev matku B. pozdravením and.?

Touto modlitbou obzvláště P. Marii ctíme, když se ráno, v poledne a večer na modlení zvoní. Při tomto zvonění si máme připomínati, že Syn B. pro nás se stal člověkem a narodil se z Marie Panny.

[Upozorni žáky na pozdravení andělské a na anděl P., že to nejsou sice modlitby přikázané, ale doporučené, ač se jim tedy nauči a zvoní-li právě, míříme se se žáky pomodliti „anděl Páně".]

[Ukončivše druhou částku, zase látku opakujeme, avšak není potřeba všecko, nýbrž jen věci nejdůležitější, zvláště, kde jsou dvě, tři oddělení vedle sebe. I zde je pravidlem: Vyučovati v soustředných kruzích, takže se nepodá hned všechno zevrubně ve 3. třídě, nýbrž vyklízdá se dle stupňů důkladněji a důkladněj

Třetí hlavní částka.

O lásce.

I. oddělení.

Co křesťanská láska jest.

Co jest křesťansky milovati?

|: Láska je cit dětem známý. Je láska cit vrozený, a proto není třeba ničeho jiného než cit lásky vzbuditi. Děti mají rády rodiče, přátele, bratry. A proto třeba se jen zmíniti o rodičích, a tím ten cit vzbudíme. :|

Koho pak máš rád, Vincku? A co znamená míti někoho rád? --- míti na někom zalíbení, rád o někom mluviti, slyšeti a činiti vše, co mu je milo a všeho nechati, co mu nemilo. Milujeme své rodiče. A proč? --- poněvadž jsou k nám dobrotivi a že od nich všechno máme. Když tedy máme někoho rádi, říkáme, že jej milujeme.

Když nám někdo dělá dobrodiní, milujeme jej. Největším naším dobrodincem je P. Bůh; neboť On nám dal zdravé tělo, údy, nesmrtelnou duši, rozum a vůli. Největší dar nám pak dal tím, že Syna Svého na svět poslal, aby nám milosť zjednal, abychom všichni mohli dojíti života věčného. Proto máme P. Boha milovati.

Ale nemilujeme jen těch osob, které jsou k nám dobrotivy, nýbrž milujeme i ty, kteří některými vlastnostmi jako šlechetností, dobrotivostí, poctivostí vynikají. Milujeme lidi pro dobré vlastnosti, pro dobrou povahu. Tak miluje učitel žáka pilného, poslušného, pozorného.

Když tedy milujeme šlechetné, poctivé lidi, tím více musíme milovati P. Boha, jenž je bytosť nejdokonalejší, nejkrásnější, nejlepší. Koho máme milovati nejvíce? --- P. Boha. Proč? --- protože je naším

největším dobrodincem a pak proto, poněvadž jest nejdokonalejší a lásky nejhodnější bytost. A poněvadž Bůh je nejdokonalejší, říkáme, že je nejvyšší dobro. Kdo pořád na Něho myslí, aby Ho neurazil, o tom říkáme, že Boha miluje.

Když někoho milujeme pro jeho dobré vlastnosti, říkáme, že jej milujeme pro něho samého. Miluje-li učitel žáka proto, že je pořádný, poslušný, pilný, miluje žáka pro něho samého. A tak také milujeme-li P. Boha pro Jeho vlastnosti, že je nejvýš svatý, spravedlivý, milosrdný, říkáme, že milujeme P. Boha pro Něho Samého.

Miluje-li někdo některou osobu, má v úctě i památky po ní anebo obrazy její. Milujeme-li tedy P. Boha, ctíme vše to, co nám P. Boha připomíná. Tak uctíváme obrazy, které zobrazují P. Boha anebo svaté. Máme však také živý obraz P. Boha, člověka totiž, jehož Bůh k obrazu a podobenství Svému stvořil. A proto máme milovati každého člověka, poněvadž každý člověk jest k obrazu B. stvořen. To již přikázal P. Bůh ve St. Z. a pak i v N. slovy: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého". Sv. Jan pak praví: „Kdo řekne, že miluje Boha a nenávidí bližního svého, lhářem jest a pravdy v něm není; neboť nemiluje-li bližního, kterého vidí, jak může milovati B., kterého nevidí?"

Milujeme-li pak bližního svého proto, že je obrazem B. a protože to P. Bůh poručil, můžeme také říci, že milujeme bližního svého pro Boha.

Když dítě rodiče své miluje, rádo a ochotně koná všechno, co mu rodiče poroučejí, byť by to bylo sebe nesnadnější. A tak i ten, kdo Boha miluje, rád a ochotně činí to, co P. Bůh poručil.

Milujeme-li pak P. Boha a bližního svého a konáme-li to, co poručil, rádi a ochotně, říká se, že křesťansky milujeme. Co je tedy křesťansky milovati? (Odp. dle kat.) Toto přikázání lásky k bližnímu klade Kristus P. na roveň přikázání lásky k Bohu.

Proč máme Boha ještě milovati?

Jak máme Boha milovati?

Boha máme milovati nade všecko, z celého srdce svého, ze vší duše své, ze vší mysli své a ze vší síly své.

Co jest Boha nade všecko milovati?

Které věci jsou vám mily? --- zdraví, život, ruce vaše, a co vůbec je vaše. Které osoby jsou vám mily? Vaše rodiče, bratři, sestry, přátelé. Avšak více než statky pozemské, rodiče a přátele máme milovati P. Boha, jak praví Kristus P.: „Kdo miluje otce neb matku více nežli mě, není mne hoden."

Takovou horoucí láskou milovali Krista P. sv. apoštolé. Zanechali rodiče své, domov a zaměstnání své, svou živnosť a šli za Kristem, ano i život svůj zaň dali. Takovou lásku měli sv. Stanislav, sv. Vít, sv. Anežka, sv. Alois obětovali všechno, svůj majetek, svou slávu, rod a sloužili P. Bohu. Milovali P. Boha více než sebe. Podobně i vy máte P. Boha milovati. Nežádá ovšem od nás P. Bůh, abychom za ňej dali majetek, život (láska k Bohu nezáleží pouze v hrdinských skutcích) nýbrž máme ukazovati svou lásku k Bohu ochotně a rádi chodíce na služby B. a učíce se pilně sv. náboženství. Proto choďte rádi, třeba bylo trochu zima nebo poprchávalo, do kostela a tak ukážete, že P. Boha milujete. Také můžete lásku svou k Bohu ukázati, dáte-li něco chudým. Když vám dá maminka krejcar (babku!) na cukrové nebo na jiný pomlsek, a dáte-li jej žebrákovi starému a pomyslíte-li si, jako byste to dělali k vůli P. Ježíši.

Nejlépe však ukážete lásku svou k P. Bohu, budete-li plniti věrně Jeho přikázání. Bude-li vás někdo sváděti k hříchu, vzpomeňte si vždy na přikázání B. a nikdy nezhřešíte. Jest tedy P. Boha nade všecko milovati - býti ochoten, hotov všechno činiti, všechno obětovati pro Boha i kdyby to byl - život.

Kdo se rozumí slovem „bližní"?

Bližním rozumíme každého člověka přítele i nepřítele. Každý člověk jakékoli národnosti, věku, bohatý anebo chudý, dobrý nebo zlý, ba i ten, který nás pronásleduje, škodí, je naším bližním.

Vykládáme příklad o milosrdném Samaritánu a připojíme: Samaritáné a Židé byli národové nepřátelští. Nepřátelství jejich počalo rozdělením říše. Jeroboam svedl lid k modloslužbě tím, že vystavěl chrámům modlám v Danu a Bethelu a řekl lidu: „To jsou bohové vaši, kteří vás vyvobodili z Egypta". Později nepřátelství rostlo, poněvadž říše izraelská zanikla a obyvatelé její byli odvedeni do zajetí a na ně přistěhovali se tam lidé z Assyrie, smíchali se se Židy, kteří ještě v říši izraelské zbyli a tak povstali Samaritáni. Ještě více rostlo nepřátelství, když Samaritáné Židům vřativším se ze zajetí překáželi ve stavbě města, takže nepřátelství za Krista P. mezi nimi již tak vzrostlo, že Žid od Samaritána nenapil se ani vody. (Ježíš u studnice Jakobovy) Samaritán dobře poznal dle oděvu, že ráměný onen je Žid, ale přece smiloval se nad ním, slezl s hovada svého, obvázal Židovi rány, zavezl jej do hospody a vynaložil peníze, aby zraněného ošetřovali. A Ježíš Kr. ukončiv vyprávění pravil: „Čiňte podobně." Každý člověk je tedy naším bližním.

Co jest bližního milovati?

Bližního milovati je bližnímu dobře chtíti, to znamená radost míti, když se bližnímu dobře vede, s ním se zároveň těšiti, ale naopak truchliti z neštěstí bližního, jak nám praví Kristus P.: „Plačte s plačícími a radujte se s radujícími."

Hřích je, když se někdo mrzutí ze štěstí bližního. Takovému člověku říkáme „závistivý" a hříchu, kterého se takový člověk dopouští, říkáme „závist." Když však někdo má radost z neštěstí bližního, je „škodolibý" a hřích, který tím páše, říká se „škodolibost."

Bližnímu máme přispívati, pokud nám možno, aby byl šťasten. Mimo to máme jen to činiti, co je bližnímu příjemno a užitečno a všeho zanechati, co by mu bylo nepříjemno a škodlivo. |: Děti mají si tuto křesťanskou lásku prokazovati. Tak na př. slabším žákům schopnější mají pomáhati a nevysmívati se jim, když věci neumějí. Bohatší mohou chudším, když rodičové dovolí, pomáhati, dáti jim péro, tužku, sešit. Nesmíme však dovoliti, aby se zakořenilo ve škole žebronění čili mámení. Nemocných pak žáků mají navštěvovati, s nimi pohovořiti a potěšiti je. Kdyby žák žáku záviděl, žák žáka nenáviděl, hned musíme zakročiti, ale vždy jen ze stanoviska náboženského. Jsouť žáci ve škole budoucí občané a proto, budou-li se snášeti dobře ve škole, vystojí se také v budoucím životě svém, a strhne-li se nějaká rozepře přece mezi nimi, jako dávní přátelé snadno se porovnají. :|

Člověk skládá se z těla a nesmrtelné duše, která zajisté větší cenu má než tělo. Proto máme napřed zřetel míti k duši bližního a pak teprvé pomáhati, přispívati tělu bližního svého. Často je na př. tělu něco nepříjemno, ale prospívá to duši. (Tak na př. žák se musí někdy doučovati po vyučování, když se neučil a třeba nedostane ani obědu. Je to nepříjemno tělu, ale proč se to děje? --- poněvadž to prospívá duši). To je zajisté pravá láska, láska křesťanská, která hledí k blahu duševnímu, ne jako humanita liberálů a zednářů, kteří mají na mysli jen tělesné blaho a to ještě jen těch, kteří jim slouží.

Je-li křesťanská láska potřebna?

Křesťanská láska je potřebna. A proč? --- poněvadž Bůh je bytosť nejdokonalejší a nekonečná, a proto Jej máme milovati. Milujeme pak Boha, zachováváme-li Jeho přikázání a toužíme-li spojiti se s Ním. Nemilujeme-li Boha, všecko ostatní milování naše, všechna ostatní láska je málo platna. Proto je láska kř. po-

třebna.

Jak dokazujeme lásku k Bohu a bližnímu?

Lásku k Bohu a bližnímu dokazujeme, zachovávámeli desatero B. přikázání. Jako dítě chce-li se zalíbiti rodičům, chce-li dokázati lásku svou k rodičům, poslouchá jich, zachovává jejich rozkazy, tak i my, chceme-li ukázati svou lásku k P. Bohu, musíme zachovávati Jeho přikázání.

II. oddělení.

O desateru Božích přikázáních vůbec.

Který je podstatný obsah desatera B. přikázání?

[Žáci dle slovného znění opakují.]

Komu dal Bůh desatero B. přikázání?

[Opakuje se to, co se vyložilo na prvním stupni, kde, kdy a za které příležitosti dal Bůh tato přikázání.]

Desatero B. přikázání dáno bylo původně lidu israelskému. Jsme-li pak my tedy povinni zachovávati je? Jsme; neboť Kristus Pán jich nezrušil, nýbrž opakoval a potvrdil. Když se Ho totiž tázal kdysi bohatý mládenec řka: „Pane, co čině život věčný obdržím?" — odpověděl mu Spasitel: „Zachovávej přikázání" — a tu některá přikázání opakoval. Mimo to dal Sám dvě přikázání lásky, která jsou krátký obsah desatera B. přikázání.

Můžeme-li desatero B. přikázání zachovávati?

Sami o sobě nemohli bychom desatera B. přikázání zachovávati, kdyby nám na to P. Bůh nedával potřebnou sílu a milost. Potřebna nám je na zachovávání desatera B. přikázání milost, kterou P. Bůh každému přislíbil a také mu ji dává, aby mohl zachovávati Jeho přikázání.

III. oddělení.

O desateru B. přikázání zvlášť.

O třech prvních přikázáních, která obsahují povinnosti k Bohu.

|: Dříve než se dáme do vlastního výkladu přikázání, vysvětlíme otázku, co dlužno znamenati o každém přikázání. Řekneme: Některá přikázání mají znění tvrdivé, jiná záporné. Jmenuj I. př? Je tvrdivé či záporné? --- je tvrdivé. Tedy ve tvrdivém se něco poroučí. Když někdo něco poroučí, zajisté tím i něco zapovídá. Tak na př. řeknu-li: Buďte pozorni! – co zapovídám? Zapovídám, abyste si nehráli, byste nemluvili, nebyli roztržiti. A řeknu-li: Nebuďte nedbalí! – poroučím, abyste byli pilni, aneb řeknu-li: Nevezmeš jména B. nadarmo, naznačuje se tím, že máme jméno B. ctíti a světiti.

V každém přikázání se tedy něco zapovídá a něco poroučí, a to: je-li přikázání tvrdivé, vždy se něco nejprvé poroučí, potom se teprvé něco zapovídá, pakli je záporné, nejprvé se něco zapovídá a pak se teprvé něco poroučí.

Co poroučí se v I. přikázání?

|: Každé přikázání pozorujeme dle slovného znění a z toho se odvozuje, co se poroučí a co zapovídá :|

Jak zní I. přikázání B.? Co nám praví? --- „V jednoho Boha věřiti budeš" (Žáci opakují dvakráte, třikráte) Co znamená věřiti? Věřiti v Boha? --- za pravdu míti, že je Bůh a za pravdu míti, co Bůh zjevil. Když tedy v P. Boha a Jeho zjevení věříme, co pak poznáváme o Bohu? --- že je bytosť sama od sebe nejdokonalejší. Jakou úctu musíme tedy této nejdokonalejší bytosti vzdávati? --- úctu nejvyšší. Jak říkáme nejvyšší úctě? --- klanění. Kdo tedy v P. Boha věří, musí se Mu klaněti, kdo by se Mu neklaněl, řekli bychom o něm, že v P. Boha nevěří.

Věříme-li v Boha a Jeho zjevení, víme také, proč nás P. Bůh stvořil a co nám slíbil a že to můžeme od Něho očekávati; neboť je v plnění slibů svých věrný. Kdo tedy v P. Boha věří, ten také v Něho doufá. Když tedy P. Bůh poručil: „V jednoho Boha věřiti budeš", tím také poručil, abychom se Mu klaněli a v Něj doufali. Konečně věříme-li v P. Boha, poznáváme, že nás tak miloval, že Syna Svého za nás na smrť vydal, kterak nám i nyní mnohá dobrodiní uděluje, a tedy poznáváme, že P. Bůh je milování nejhodnější bytosť. Kdo tedy v P. Boha věří, musí Jej také milovati. Proto, když Pán Bůh ohlásil: v jednoho Boha věřiti budeš" co tím zároveň poručil? --- abychom se Mu klaněli, v Něj doufali, Jej milovali. Jaké povinnosti nám tedy ukládá 1. přik. abychom v P. Boha věřili .... klaněli.

|: Slovo „klaněti" dáme na konec, poněvadž pak následuje řeč o ctění andělů a svatých, aby dětem snadněji utkvělo na mysli, a vysvětlíme jim rozdíl mezi klaněti a ctíti, až přijdeme na otázku: není-li ctění a vzývání andělů proti 1. přik. B. - Mimo to je dobře, když katecheta při každém přikázání napíše začátečními písmeny, co se v každém přikázání poroučí a co zapovídá. Nahoru, co se poroučí a dolů, co se zapovídá anebo naopak. Takto asi:

v., d, m, kl.
n, z n. B.
m, n
k, os.
p.
k. č.
h |

Co se zapovídá v prvním přikázání?

Co jest křesťanský věřiti? --- všechno za pravé míti .... Kdyby však někdo nechtěl věřiti, co Bůh zjevil, dopouští se hříchu, kterému se říká 1) nevěra. Který je první hřích proti víře? (Netažme se nikdy, co je nevěra, nýbrž, kdo se dopouští nevěry!)

Ale velmi mnoho je lidí, kteří nemají víry, nevěří, ale není to jejich vinou, že nevěří, chudáci, nemohou za to; neboť nikdy o P. Bohu, Ježíši Kr. ani o Duchu sv. nic neslyšeli, klaní se tvorům, modlám, ne proto, že by nechtěli v pravého Boha věřiti, nýbrž, že o Něm nevědí. Toto jejich nevěra jest ovšem pro ně neštěstím, ale hříchem není, poněvadž je nezaviněná.

Kacířství. Co jest kříst kat. věřiti? ---- a církev k věření předkládá --- Jak musíme tedy věřiti? --- tak, jak chce církev sv.; neboť P. Ježíš dal jí tu moc slovy: „Učte všechny národy ....“ Jsou však mnozí, kteří se od církve sv. odtrhli, kteří nechtějí věřiti, že jest církev sv. učitelkou pravé víry a libovolně si ze zjevení vybírají a dle své si chuti zjevení B. vykládají. Věří takoví lidé pravdivě a jak P. Bůh chce? --- nevěří. Čeho se dopouštějí? --- hříchu, kterému se říká „kacířství“. Kdo se dopouští kacířství? — Kacířstvím hřešili mnozí za starých dob. Některý takový kacíř tvrdil, že Kristus P. není od věčnosti, že není Boha Otci ve všem roven; jiný kacíř tvrdil, že Duch sv. není božská osoba, nýbrž že je tvor. I za naší doby jsou kacíři, kteří věří na př., že je jen jedna svátost, že není potřeba dobrých skutků...

Avšak i kacířství bývá nezaviněno, když se lidé v něm zrodili, v něm byli vychováni a nemají příležitosti, aby se vyučili v náboženství kat.

Nevěrou a kacířstvím hřeší tedy všichni ti, kteří nemají dostatek víry, ale někteří také opakem t. j. přebytkem víry hřeší.

Pověra. Mnozí hřeší tím, že přepínají víru t. j. věří ve věci, které církev sv. věřiti zapovídá. To je špatná víra čili „pověra“.

Rozvolá věc má od Boha svou sílu a vlastnosti; neboť když Bůh stvořil svět, dal všem věcem a tvorům jisté síly a vlastnosti. Člověk pak tyto síly a vlastnosti pozorává a pro sebe jich užije. Tak na př. vodou řeně mlýny, pokrmy rozmělňuje, čistí,

jako pára vykonává obrovské práce hýbajíc vlaky, parníky atd. Anebo malé zrnko vzklíčí a vyrůstá z něho strom. Odkud má tuto vlastnost? Od Boha všemohoucího! Očekáváme-li od věcí neb od tvorů jen takovou sílu a jakou jim dal Bůh při stvoření, máme pravou víru.

Je však mnoho věcí přirozených, od P. Boha stvořených, kterým Ježíš Kr. svým ustanovením dal nadpřirozenou moc. Tak na př. voda na křtu sv. očišťuje od hříchu. Podobně sv. olej při posledním pomazání anebo křižmo při svátosti biřmování, sv. kříž a slova kněžova při svátosti pokání jsou věci přirozené, ale mají účinky nadpřirozené.

Pak jsou ještě přirozené věci, kterým sv. církev svým žehnáním a svěcením dodává jakési vyšší síly, aby nás podporovaly proti zlému duchu a církev nám jimi dává prostředky, bychom si vyprosili milosti B. Církvi sv. dal moc takové prostředky ustanoviti. Kristus P. Pravil sv. apoštolům: „Jako Otec posílá mě, tak posílám vás i já." Tak se kropíme svěcenou vodou vcházejíce do kostela a vycházejíce z kostela, aby nás P. Bůh zbavil a chránil zlých pokušení a posilnil nás, abychom nábožní byli na službách B. Očekáváme-li tedy od těchto věcí takové účinky na př., že na křtu sv. voda člověka očistí od hříchu, že ve svátosti pokání křiž a slova kněze působí odpuštění hříchů ..... máme pravou víru.

Ale jsou lidé, kteří očekávají od věcí přirozených jiné účinky, jinou sílu, nežli ty věci mají. Takoví lidé mají špatnou víru. Tak na př. jsou lidé, kteří očekávají, že jich svěcená voda uchrání neštěstí, nehod a že o to P. Boha prositi ani netřeba. (Jmenujme ještě některé takové věci) Takoví lidé jsou směšní (na př. řekneme: „Jednají tak směšně jako kdyby někdo chtěl křídou si osladiti kávu a cukrem by psal) a netoliko směšní, nýbrž dopouštějí se hříchu pověry (Úroky?)

|: Dobře je všímati si pověr mezi lidem rozšířených. Některé jsou ještě z dob pohanství našeho národa, jiné jsou jen historické vzpomínky, ale jim už, ačkoliv je dědí pokolení za pokolením, lid příliš nevěří. Pověry vysvětlíme! Mnohé pověry jsou někdy tak zakořeněny v srdci lidu s pravou věrou, že nemožno a neradno jich vyrvati, sice bychom zviklali nebo zničili i pravou víru. Třeba tu opatrnosti; neboť si lidé často myslí: Když to mohl Kristus P. učiniti tehdy, proč by to neudělal i dnes. Proto poučíme lid, že Bůh nám dal určité prostředky ku spáse a těch že si máme hleděti. Řekneme: Nikde to není poručeno v evanděliu, abychom takové věci činili a chtěli snad, aby P. Bůh činil zázraky. Pokoušeti Boha by bylo, kdybychom Jej chtěli nutiti, aby nám dělal zázraky. Kněz obratně a rozumně poučí a tak se mu snad podaří vymýtiti pověry z lidu, ale nikdy ať mocí o to se nepokouší nebo posměchem. Nemají-li pověry o sobě nic hříšného, odstraníme ponenáhlu takové pověry. (Zvláště se starými lidmi pomalu dělejme; neboť houžemuž lpí na starých tradicích a za hřích pokládají zanechati takových obyčejů.

Hádání. Toto slovo má trojí význam:

a) Když se z určitých známek něco dověděti chceme, nebo uhodnouti. Víte, že v kalendáři je udáno, kdy bude zatmění slunce, měsíce, kdy je první, kdy poslední čtvrť, úplněk. Jak se to ví? Lidé pozorují pohyb země kolem slunce, měsíce kolem země a z toho vypočítají, kdy země zacloní měsíc nebo slunce čili, kdy bude zatmění. Lidé také pozorují přírodu a poznají, že jisté známky v přírodě oznamují pěkné časy, jiné škaredé. (Je daleko viděti — slyšeti některé zvony z okolí — ranní záře bláto maže, červeno po západu slunce — vítr, pavouci trhají sítě — vlaštovky lítají u země —) Pozorujeme-li žáka ve škole a vidíme-li, že nic nedělá, nedává pozor, úloh nenosí, můžeme již věděti, že nic nebude uměti

a že dostane: 5 na vysvědčení. Anebo o rolníku, jenž nepracuje a jen sedí v hospodě, můžeme předvídati, že přijde statek jeho na buben. To jsou známky, ze kterých můžeme souditi o budoucnosti. Takové hádání, když z věcitých známek něco vypátrati chceme, v prvním případě se nezapovídá. — b) Ale zapovídá se takové hádání, chce-li kdo z nedostatečných známek vypátrati osud svůj anebo cizí. T. Bůh nám zajisté takových známek nedal, abychom mohli poznati na př., jak dlouho budeme živi, jak se nám povede, a proto nechce, abychom po takových věcech pátrali. Ale přece jsou lidé, kteří by rádi z nedostatečných známek budoucnost svou a jiných poznali. Takoví lidé jednají proti vůli B., protože Bůh nechce, abychom po takových věcech pátrali, a dopouštějí se hříchu, kterému se říká „hádání“ c) Též se užívá slova hádání ve smyslu hádanka (rozdělnice) anebo hádanka.

Některé příklady: levou nohou nevykročovati, pátek je neštastný den — do ničeho se nedávati; potkati starou babu — neštěstí, pak různé známky ve prospěch a neprospěch nemocného: volání ti-hýkou, vytí psa a p.

Kouzla a čáry. Nesmíme upotřebiti pověrečných prostředků k tomu, abychom něco divného vykonali. Nesmíme dokonce spoléhati na pomoc zlých duchů, bychom bližnímu uškodili. Kdo by tak činil a nedostatečnými prostředky divné věci chtěl vytvořiti nebo pomocí zlého ducha bližnímu svému uškoditi, dopouští se hříchu, kterému říkají „kouzla a čáry“ Lidé mají jen na pomoc B. spoléhati a jen prostředků používati, které ustanovil Bůh.

Hříchy proti naději (zoufalivost, nedůvěrnost a opovážlivé spoléhání na milosrdenství B. (viz str. 63.)

Hříchy proti lásce B. Proti lásce B. prohřešujeme se každým hříchem, ale zvláštním hříchem proti lásce je **nenávist Boha.** Nenávist B. je hřích ďábelský; neboť jen ďáblové Boha nenávidí.

Kdo Boha nenávidí, úplně se od něho odvrací a ten také jako ďábel od Boha do pekla na věky bude zavržen. Nenáviděti Boha a nemilovati svého největšího dobrodince je hrozný hřích. Potom poroučí se v I. přik. obzvlášť se Bohu klaněti. Bohu se klaněti znamená Boha za nejlepší a nejdokonalejší bytost uznávati, Boha za nejvyššího Pána pokládati, Jemu také největší úctu vzdávati, a to nejen zevně, nýbrž i v srdci svém. Co je tedy Bohu se klaněti? Kdo se prohřeší proti tomu? --- kdo vzdává takovou úctu tvorům, která jen P. Bohu přísluší. Hřích takový jmenujeme modloslužebnost. Modloslužebnosti se dopouštěli pohané klaněnce se slunci, lidem a zvířatům, dopustili se jí i Židé, když se klaněli zlatému teleti. Dopustili bychom se jí i my, kdybychom věcem stvořeným anebo sv. obrazům se klaněli. Jen Bohu se klaněti máme, jak pravil Kristus P. zlému duchu: „Pánu Bohu svému se klaněti a Jemu samému sloužiti budeš".

Není-li úcty a vzývání andělů proti prvnímu přikázání.

Zdali pak smíme tvorům vůbec nějakou úctu vzdávati? --- smíme a Sám Bůh to ve IV. přikázání poroučí. Jaká zní IV. přik.? Je tedy proti I. přik. úctu tvory? --- není. Je to i v přirozenosti lidské, že vzdáváme úctu rodičům, učitelům, hodným a poctivým lidem. Proto můžeme také úctu andělům. Jací jsou tvorové andělé? --- dokonalejší než my. Když se nezapovídá vzdávati úctu lidem vážením a poctivým, proč bychom neměli andělů, kteří jsou dokonalejší než lidé. A proto, co pak bychom učinili, kdyby se teď mezi námi objevil anděl v lidské podobě? Zdali bychom mu nevzdali úctu? --- vzdali. Víme, že Abraham, Tobiáš, sv. Petr, P. Maria vzdali úctu andělům, když se jim ukázali. Zdali je tedy proti I. přik. anděly úctu? --- není, nýbrž dobře a užitečno jest anděly úctu a vzývati.
Když sv. Cyrill a Method po Moravě putovali, lid vzdával jim všude úctu a vítal je. A proč tak činil? --- poněvadž věděl, že

jsou muži svatí. Směli bychom také my jim úctu vzdáti, kdyby nyní přišli k nám? — směli. A bylo by to proti I. přik. — nebylo; neboť když nebylo tenkráte proti I. přik. ctíti sv. Cyrilla a Methoda, když putovali po Moravě a hlásali slovo B., nebylo by to ani nyní. Není tedy proti I. přik. svaté ctíti a vzývati.

Co znamená slovo: vzývati? — znamená prositi svaté, aby za nás u Boha orodovali. Prosíme-li již zde na světě ještě žijících lidí, aby se za nás modlili, můžeme tím spíše prositi svatých v nebi, aby za nás u Boha orodovali.

Svaté ctíti a vzývati přikázáno není; avšak církev sv. nám to doporučuje za prostředek ku spáse dopomáhající, a my máme užívati všech prostředků ku spáse dopomáhajících.

Proč vzývají katoličtí křesťané anděly?

Andělé nás milují, o naše spasení péči mají, jsou u Boha a v tváři Jeho hledí, jsou tedy vyznamenáni, o nás pečují, a proto jim vzdáváme úctu a za pomoc a přispění jich prosíme. Modlíce se k Bohu prosíme Ho, aby všemohoucností Svou nám pomohl, modlíce se k andělům a svatým žádáme je, aby nám svou přímluvou (ne vlastní mocí!) pomohli.

Známe se o andělech strážných, kteraks mnohým na světě pomáhali, kteraks si všímali a přítomni byli osudům lidským. Na př. šli do Sodomy vysvobodit Lota; Rafael provázel Tobiáše. Andělé zvěstovali radostným narození Páně: A také za naších časů, ač koli jich nevidíme, pomáhají nám a starají se o naši spásu!

Proč vzývají katoličtí křesťané také svaté?

Kristus P. sám řekl, že se spravedliví zářiti budou v nebesích jako slunce. Bůh tedy spravedlivé miluje a za přátely své je po smrti přijme. Ctíme-li svaté, ctíme samého Boha, který je za své přátely vyvolil; a proto praví žalmista Páně: „Chvalte Boha ve svatých jeho“. A protože jsou svatí přátelé B., a prosíme-li jich

o pomoc, Bůh přímluvy jejich neoslyší. Bůh je sice nejlaskavější a nejdobrotivější a proto můžeme se přímo vždy k Bohu o pomoc obrátiti, on zajisté nám všechno dá, čeho ku spasení potřebujeme, avšak my jsme si vědomi nehodnosti své a proto neodvažujeme se hned Boha prositi za milost, nýbrž vzýváme nejprvé přátely B. t. j. svaté, aby nám milost u Boha vyprosili. Je přirozeno, že se neodvažujeme prositi, koho jsme uvrzili, přímo, nýbrž pomocí jiných osob. Tak na př. uvrzí-li dítě rodiče, prosí bratrů, sester, aby se za ně přimluvili u rodičů.

Není-li užívání obrazů v katolické církvi proti prvnímu B. přikázání?

Úcta obrazů. Máme rádi památku po osobách, které jsme milovali, nebo kterým jsme dítky povinni, osobám, které byly našimi dobrodinci a svou šlechetností a činností zasluhovali naší úcty. Lidé vzdělí si takových osob, staví jim pomníky, dávají jim pamětní desky na domy, ve kterých se zrodily, žily a působily. Také vděčné dítky rády uschovávají si něco na památku po svých zemřelých rodičích a mají ve vážnosti a úctě takové předměty; neboť jim hned připomenou, jakmile se na ně podívají osoby milované, otce a matku. (Obrazy fotografie, vlasy, prstýnky) A v přikázáních nikde se nezapovídá vážiti se památek po rodičích.

Jelikož není tedy proti I. přik. míti v úctivosti obrazy osob milovaných, není také proti I. přik., užívají-li kat. křesťané obrazů, které vypodobňují osoby svaté; neboť obrazy svatých pamatují nás na ty svaté, kteří jsou na nich zobrazeni, na jejich život, ctnosti a povzbuzují nás, abychom jich následovali.

Obrazy měli již židé ve St. Zák. Nad archou úmluvy byli dva cherubíni, do čalounů, kterými pokryty byly zdi ve stánku, vetkány byly obrazů cherubínů a serafínů. Jen obrazů božské bytosti nesměli Izraelité si dělati, aby se jim snad neklaněli, poněvadž

byli náchylni k modloslužbě. Kdo tedy dovolil Izraelitům míti obrazy? --- Bůh a z toho poznáváme, že není etiti obrazy proti I. přik., jen když se jim neklaníme.

Kdo a jak se vypodobňuje- Některá božská osoba, nebo všechny tři, - Nejsvětější Trojice), Matka B., andělé, svatí.

Bůh Otec se vypodobňuje jako stařec, který má žeměkouli a žezlo v ruce, sedí na trůnu, nad ním je trojúhelník a v něm oko. (Stařec - vyznačuje věčnost, žeměkoule: prozřetelnost B., že Bůh svět spravuje, řídí a spravuje; žezlo značí: nejvyšší moc nade vším. Oko v trojúhelníku značí: vševědoucnost a všudepřítomnost B.)

Ježíš Kristus maluje se rozmanitě. Mnohdy jako Syn B. nebo jak se objevil v lidském životě. Maluje se Jeho narození, útěk do Egypta, jako dítě na loktech P. Marie, jako 12tiletý pacholík ve chrámě, jako učitel a dobrodinec lidí. Zvláště vídáme kříž vyobrazen, který je znamením naší spásy a spasení v chrámech, příbytcích, ve školách, na cestách a to proto, bychom stále si připomínali umučení a smrt Páně, Jeho lásku k nám a nezapomínali tak na své spasení. Nejčastěji se vyobrazuje umučení a smrt Páně.

Duch sv. se vyobrazuje ve způsobách holubice a ohnivých jazyků. (vyobrazuje-li seslání Ducha sv. na apoštoly.)

Nejsv. Trojice vypodobňuje se obyčejně dvojím způsobem:

1.) Bůh Otec sedí na trůnu, Jemu po pravici sedí Syn B. a nad nimi vznáší se Duch sv. v podobě holubice — 2.) Bůh Otec sedí na trůnu, drží před sebou v rozepjatých rukách kříž, na němž je Ježíš Kristus, a Duch sv. vznáší se před nimi — na znamení, že pochází od obou. Tento obraz nám nejkrásněji znázorňuje trojosobnost a jednotu B.

Panny Marie vyobrazuje se celý život; jako neposkvrněná panna, hlavně pak jako Matka B. s božským dítkem na ruce; jako královna nebeská atd., dle toho, jak se kdo zjevila.

Apoštolové: Sv. Petr drží v rukou klíče, sv. Pavel se vypodobňuje s mečem a knihou, sv. Jan jako jinoch držící v ruce kalich, ze kterého se plazí had.

Evandělisté: Sv. Matouš mívá u sebe člověka, poněvadž na začátku evandělia vypisuje rodokmen Ježíše Krista. Sv. Lukáš má vedle sebe vola, poněvadž nejprvé vypisuje oběť Zachariášovu. Sv. Marek má u nohou lva, poněvadž začíná evandělium „hlasem volajícího na poušti" – a lev je obyvatelem poušti. Sv. Jan maluje se s orlem, poněvadž vypisuje původ Ježíše Krista od věčnosti. Jako orel vznese se až k nebesům, tak sv. Jan duchem svým vznáší se ve věčnosti.

Svatí zobrazují se buďto jako 1.) mučenníci s nástrojem svého umučení, (sv. Vavřinec s rožnem, sv. Kateřina s kolem, sv. Barbora s mečem.) 2.) vyznávači s odznaky své důstojnosti; jako králové: s korunou, papežové: s tiarou, biskupové: s berlou. 3.) Jiní svatí zobrazují se s odznaky svých ctností, kterými vynikali. (Sv. Alois a sv. Josef s lilií, odznakem nevinnosti, sv. Alžběta s růžemi na znamení své dobročinnosti.

[Totéž říci nám o sochách. Když přijde velebníček na některé místo, ať si hned všimne svatých v kostele; může žákům vyložiti krátce životopis jejich, čímž úctu a lásku vzbudí.]

Proč a kterak ctí katoličtí křesťané obrazy?

Zdali pak příčinou úcty k obrazům je malba nebo látka, ze které jsou udělány? ... není; neboť svaté ctíme proto, že nám něco ctihodného vykonali, což obrazy jejich vypodobňují. – Na př. Nejsv. Trojici, P. Ježíše, anděly anebo jiné sv. osoby. Proč tedy ctíme obrazy? Tak kdyby byl na př. kříž ze zlata, vážili bychom si jenom toho zlata? ... nikoliv, nýbrž proto, že je kříž znamením naší snásy, že nám zobrazuje kříž, na kterém Kristus Pán za nás umřel.

Nejednají-li katoličtí křesťané proti I. přikázání mající ostatky Svatých v úctivosti?

|: Dobře vyložiti, kde jsou protestanté! :| Co jsme řekli o obrazích, říci nám je i o ostatcích svatých.

Ostatky svatých jsou všelijaké věci a památky, které nám po Kristu P. a Svatých zbyly, jako kříž, na kterém byl Kristus P. ukřižován, kosti z těl Svatých atd. Nevážíme si proto ostatků, že mají nějakou peněžitou cenu, nýbrž proto, že jsou pozůstatky těl, ve kterých Svatí Bohu ctnostmi sloužili. Jako děti vážíš si věcí a památek po svých zemřelých rodičích a schovávají si je, třeba nemělý ceny, tak si vážíme ostatků a památek po Svatých, poněvadž upamatují nás na jejich ctnosti a život, na to, co pro Ježíše trpěli a činili. Tyto ostatky Svatých ctí se tím, že se ukládají do oltářů a kněz líbá místo, kde jsou ukryty, kdykoli se při mši sv. k lidu obrací nebo přecházíš na některou stranu oltářní. Ctíme pak také sv. ostatky proto, poněvadž Bůh pro ostatky Svatých různé činil jako na př. nemocní se uzdravovali dotknuvše kostí Eliseových, lidé vkládali na nemocné pásky a šátky sv. Pavla a – nemocní se uzdravovali. Ovšem upozorňujeme, že je to zvláštní milost B., že Bůh skrze ostatky Svatých různé konati, jak si mnozí pověrečtí lidé myslí, že vloží-li na nemocného ostatky Svatých, že bude uzdraven.

|: Hlavní věcí je, jako u obrazů tak i ostatcích Svatých upozorniti na to, že ctění obrazů není sice přikázáno, ale doporučeno, a že by tím těžce hřešil, kdo by prostředkem tím od církve doporučeným pohrdal. Hlavně pro obecný lid, jemuž je často čísti obtížno; jsou obrazy čítankou, ve které se opakuje a čte život Krista P. a Svatých, takže jimi povzbuzován bývá ku pravé zbožnosti. Proto hledíme také, abychom v kostele měli obrazy pěkné, umělecké a lidem poradíme, kde by si pěkné obrazy koupili.

Co se rozpovídá v II. přikázání?

Jak zní II. přikázání?

|:Druhé přikázání můžeme probrati ve spojení s první prosbou otčenáše:|

Jak zní I. prosba otčenáše? Co žádáme v této první prosbě? (Odp. dle katech.) Žádáme tedy, aby nejsvětější jméno B. vyznáváno a všude chváleno bylo – a připomínáme si hříšníky, kteří znectivují Boha.

Proč Bůh lidi stvořil? --- aby Jej poznali, ctili, milovali, ... Proto naší nejprvnější povinností je ctiti Boha neboli jméno B. Slovem „jméno B." míní se Bůh Sám, Jeho vlastnosti, slova i skutky. Jaká je naše nejprvnější povinnost? A toto jméno B. nadarmo bráti čili znectivati rozpovídá se v II. B. přikázání.

Kterak se znectivá jméno Boží?

Když dítě rodičů neposlouchá, vzdoruje, zdali pak je tím ctí? --- tím jich necti, nýbrž znectivá. A jak pak když křesťan přikázání B. dobrovolně a úmyslně neobá a tak Bohu vzdoruje, zdali pak tím P. Boha cti. Tím Ho necti, nýbrž znectivá. Přikázání pak B. neposlouchati je hřích a proto jméno B. se znectivá každým hříchem.

Zejména je jeden hřích, kterým se Bůh obzvláště znectivá, a to je rouhání. O kom říkáme, že se rouhá – že rouháním hřeší? --- kdo o Bohu posměšně, potupně anebo s opovržením mluví; neboť P. Bůh je nejdokonalejší bytost, nemá vady, ni chyby ani nedostatku, a kdo se Mu rouhá, Jeho nejvyšší dokonalost popírá a nějaký nedostatek P. Bohu přičítá. Tak se rouhali P. Ježíši farizeové říkajíce Mu, že svádí a bouří lid, nazývali Jej pod vodníkem říkali Mu, že pomocí Belzebuba vymítá ďáble. Podobně by se také P. Bohu rouhal, kdo by řekl: P. Bůh na mne zapomněl, P. Bůh mne nemá rád, že na mě posílá takovou ne-

štěstí.

Avšak nerouhá se P. Bohu jenom ten, kdo o Něm posměšně, potupně mluví, nýbrž i ten, kdo o Jeho dílech a skutcích potupně a posměšně mluví. Sv. církev a sv. náboženství jsou nejkrásnější díla B. — a proto, kdo o sv. církvi, sv. náboženství s opovržením a potupou mluví, Bohu se rouhá, Boha tupí a zneuctívá; neboť každá potupa nějakého díla je hanbou a pohanou původci díla.

P. Bohu se též rouhá, kdo o andělích, o svatých potupně mluví; svatí jsou přátelé B.; Bůh je pro jejich ctnosti oslavil a uznal je hodnými, aby s Ním obcovali a nebeské blaženosti na věky požívali, a proto jsou hodni, abychom jim úctu vzdávali; kdo tedy posmívá se svatým, tím zajisté uráží P. Boha, poněvadž jsou Jeho přátelé.

3. Když bez potřeby anebo dokonce křivě přisáháme. (Obnovíme představu o svědku!) Kdo naše jednání anebo skutky pozoruje, stává se svědkem našeho jednání. Tak žáci jsou svědky toho, co se ve škole mluví, co učitel ve škole vykládá, učitel pak je svědkem toho, co žáci ve škole činí, jak odpovídají, jak se chovají. Kdyby ti tedy nechtěl někdo věřiti, když bys mu vykládal o tom, co jste ve škole dělali, koho by jsi mohl vzíti za svědka? --- p. učitele anebo spolužáka. Chceme-li tedy něco dokázati, když nám někdo nevěří, zavoláme si svědka t. j. osobu, která to pozorovala, co jsme činili, anebo mluvili. Avšak zdali pak vždy máme lidské svědky svých činů? Mnohdy svědků lidských nemáme. Tak na př. někdo by umíral a svěřil by někomu peníze na určitý, dobrý účel. Nikdo u toho nebyl, když mu umírající peníze dával a když mu je dal, — umřel. Po smrti pak hledá se závěť, a ten člověk, jenž peníze dostal, řekne: Já jsem je od něho dostal na tenhle účel. Kdo pak bude nyní svědkem, kdyby mu lidé nevě-

žili? --- P. Bůh vševědoucí. Kdyby lidé nevěřili tomu člověku, mohl by říci: Bůh je svědkem, že mi ten zemřelý ty peníze dal. A takový úkon, kterým Boha za svědka béřeme, abychom pravdu svých slov potvrdili, jmenujeme přísahou. Přísáhati znamená Boha za svědka bráti, abychom něco hodnověrně potvrdili.

Kdy je nám dovoleno přísáhati? Když potřebujeme svědka ve věci malicherné, zdali pak se odvážíme zavolati si vinného některého pána? Kdyby ti třeba vzal někdo pero a někdo by ti to nechtěl věřiti, že ti je vzal někdo, zdali pak hned půjdeš k p. učiteli? --- nepůjdeš; neboť by bylo nedůstojno pro takovou malichernost učitele za svědka. A tak je-li nedůstojno ve věcech malicherných osobu vážnou bráti si za svědka, tím více nedůstojno je bráti Boha za svědka ve věcech malicherných anebo tehdy, když se dá pravda jiným způsobem dokázati. Takovou přísahou nepotřebnou znectívá se jméno B. Je tedy dovoleno přísáhati jen tehdy, když běží o věc důležitou jako o blaho státu, obce, rodiny, o blaho vlastní a bližního, a když věc jiným způsobem, pomocí jiných svědků dokázati nelze.

Ještě větším by bylo hříchem, kdyby někdo lhal a bral Boha za svědka, aby tu věc potvrdil. Taková přísaha je křivá, je rouhání; neboť poctivý člověk, chce-li pravdivost své výpovědi dokázati, zavolá si poctivce, ale kdo lže, nevyhledává poctivce, nýbrž podobného sobě za svědka t. j. lháře. A tak kdo lže a volá Boha za svědka, rouhá se Jeho svatosti, spravedlnosti a vševědoucnosti domnívaje se, že by Bůh něco takového mohl potvrditi.

§ Upozorníme, že je dovoleno přísáhati pro věc důležitou; Bůh Sám přísáhal a ve St. Z. někdy přísahu poroučí; ale

běda, křivopřísežníku – Bůh nebývá posmíván! I zákony světské křivopřísežníka přísně trestají; neboť křivou přísahou podkopávají se základy společnosti lidské. Lidé věří, že křivopřísežník do roka a do dne umře.)

4. Když sliby Bohu učiněné rušíme. Když člověk člověku něco slíbí, k čemu pak se tím zavazuje? ... že, co slíbil, také vyplní. A kdyby někdo nevyplnil, co slíbil, co by tím dal na jevo? ... že si bližního neváží a tím by jej zajisté urazil. Když tedy lidem jsme povinni sliby splniti, tím více jsme povinni Bohu splniti, co Mu slíbíme. Slib je dobrovolná a vědomá přípověď, kterou Bohu slibujeme, že učiníme něco dobrého, ač nejsme povinni dle přikázání B. a církevních to konati – Tak slíbí někdo, že půjde v postě každý den na mši sv. Je poručeno každý den choditi na mši sv.? Přikázáno to není, ale kdo to slíbí, musí to vyplniti! Kdyby slibu potom nechtěl plniti, hřešil by tím proti P. Bohu nevážnosť svou Mu tak projevuje. Proto zneuctívá Boha, kdo sliby učiněné ruší.

5. Když někdo zneužívá jména B. ve zlosti anebo jiných sv. jmen k nadávkám, úsměškům a žertům hřeší proti II. přik. a zneuctívá jméno B. Když si některé osoby vážíme, mluvíme o ní vždy s úctivosti. Nezneužívejme jejího jména k žertům a úsměškům. Jméno B. pak je nejsvětější, Bůh je naším nejvyšším Pánem, nejlaskavějším Otcem a největším dobrodincem, proto máme Jeho jméno vždy s úctivostí vyslovovati, vzpomínajíce si vždy, když vyslovujeme jméno Jeho na Jeho svatosť, dokonalosť.

(Často si lidé zvyknou za každé titěrnosti bráti jméno B. nadarmo. Děti pak zpovídávají se, že „hřešily" t. j. klely.)

Za neštěstí je dovoleno jméno B. a jiná sv. jména volati.

6. Jméno B. zneuctívá, kdo slovo B. buď falšuje anebo

ho zle užívá. Co se rozumí slovem B.? – bibl. dějepisava, evandělium, katechismus. Kolo falšuje slovo B.? – kolo k němu něco přiloží anebo něco vynechá anebo překrucuje. Slova B. zle užívá, kolo ho užívá k žertům a věcem směšným. Slovo B. je něco vážného a je nám dáno, abychom si jím rozum vzdělávali, a tak uschopněni byli k dosažení věčného cíle.

Proto si musíme slova B. vážiti!

Co se poroučí v druhém přikázání?

V druhém přikázání se poroučí etiti Boha a Jeho jméno. Jak zní I. prosba otčenáše? Co v ní žádáme? – aby jméno B. se světilo. A toto poroučí nám též II. přik.

Kterak etíme a světíme jméno Boží?

1. Čím se etí jméno B.? – když Boha vděčně chválíme, náboženně vzýváme a před celým světem svobodně vyznáváme; pro čest B. hoříme. Jméno B. vyznáváme slovy a skutky.

2. Slovy P. Boha vyznáváme, když Mu ve všech duchovních i tělesných potřebách žádáme, aby nám pomoci ráčil. Tím zajisté, že prosíme Boha o pomoc, vyznáváme, že je všemohoucí, nejvýš dobrotivý a milosrdný. A tím Jej etíme.

3. Skutky etíme a světíme totiž jméno B., když Boha náležitou přísahou za svědka bereme, abychom něco hodno-věrně potvrdili.

[: Na vyšším stupni řekneme, jaké rozeznáváme druhy přísah, a za kterých podmínek dovoleno přísáhati :]

Dvojí je přísaha: 1.) přípovědná 2.) potvrzovací. Přípovědná je, kterou potvrzujeme slib a přípověď, že chceme povinnosti, které na sebe bereme, řádně plniti a že máme přesvědčení o tom, že slib dovedeme splniti. Takovou přísahu přísahají učitelé, úředníci, vojáci, že vnadou

povinnosti stavu svého svědomitě plniti.
Přísaha potvrzující je taková, když nějakou výpověď učiněnou potvrzujeme za pravdivou. Přísahu potvrzující přisáhají svědci u soudu, když potvrzují, že ta neb ona věc, o kterou je právě pře, tak neb onak se udála. Anebo přisáhají ještě před soudním jednáním, že budou pravdu mluviti. Osoby podezřelé, o kterých možno si mysliti, že by křivě přisáhaly, nepřipouštějí se na přísahu.
[: Upozorni děti, že možná budou také přisáhati, až dorostou a sestárnou, ale jen tehda, aby přisáhaly, až je soud vybídne, poněvadž za to, kdyby snad přísaha byla nepotřebná, zodpovědí si úředníci.:]
Upozorňeme též na přísahu mimo soud (na křesť cvičeních!), která se nepřisáhá před soudcem, nýbrž v soukromí. Přísaha mimosoudní se přisáhá, na př. když při smrti něčí je jenom jeden člověk, kterému umírající se svěří s něčím. Takový člověk, kdyby se mu nevěřilo, přisáhal by, že pravdu mluví.
b.) Přísaha je dovolena: 1.) jsme-li předsvědčeni o pravdivosti své výpovědi. Toto přesvědčení má býti subjektivní, a kdo takto přisáhá, nepřisáhá křivě; byť i jeho přesvědčení bylo mylno. 2.) rozumně-li věc posoudíme a uznáme-li, že je přísaha potřebná = je-li věc, kterou přísahou stvrzujeme tak důležitá, abychom se Boha dovolávali, a není-li možno věc jiným způsobem dokázati. 3.) je-li věc, pro kterou přisáháme, spravedliva; neboť nesmí býti nemravna.
Zevnější způsob přísahy. Přisáhající stojí před křížem postaveným mezi dvěma rozžatýma svícema; pozvedne 2 prsty pravé ruky a když pověděl, nač má přisáhati, praví: „K tomu mi dopomáhej Bůh a jeho sv. evandělium. To zna-

mená jakoby řekl: „Jako je Bůh vševědoucí, spravedlivý a svatý, tak je pravda, co nyní pravím"
Když přisáhají kněži, nezdvihují ruky, nýbrž kladou ji na evandělium.
|: Kristus Pán slovy: „Já pravím vám abyste nepřisáhali ani skrze nebe ..." nezakazuje přísahu, ale tím jen praví, aby byli lidé tak pravdomluvni, aby, co tvrdí nebo popírají, bylo pravda a tak, aby si pravdu vždy mluvili a věřili si a přísahy nepotřebovali. Avšak poněvadž se hříchem přirozenosť lidská pokazila a vůle nakloněna je ke zlému. „Co přes to jest, ze hříchu jest" praví Kristus P. t. j. jiné tvrzení než ano nebo ne je následkem hříchu. Že přísaha je dovolena, víme i ze St. Z., kde byla přísaha dovolena a nařízena, ano Bůh Sám přisáhal Abrahamovi, a v proroctví je psáno: „Přisáhl Hospodin a nebude želeti toho: Ty jsi kněz na věky dle řádu Melchisedechova" :|
4. Ctíme a světíme jméno B., když sliby Bohu učiněné věrně plníme. P. Boha ctíme každým dobrým skutkem. Zachováváme-li věrně a svědomitě přikázání B., ctíme P. Boha, ale když mimo to něco na sebe uvalujeme, co nám není přikázáno, nebo když zříkáme se něčeho, co je nám dovoleno, a činíme-li to všechno z lásky k Bohu, ku cti a chvále jména B. získáváme si tím zásluhy u Boha. Tak pravil Kristus P. mládenci: „Chceš-li dokonalým býti, prodej, co máš a dej chudým." To ovšem přikázáno nebylo, ale Kristus P. to mládenci jen radil, chtěl-li by větší zásluhu si získati.
5. Světíme jméno B., posloucháme-li pilně a pobožně slovo B. Když se tedy rádi učíte katechismu, rádi chodíte do kostela, tím světíte jméno B.
6. Celý svět je stvořen, aby Boha oslavoval. Tvorové nero-

zumní oslavují Boha nevědomky, lidé pak mají Boha oslavovati dobrovolně a to všemi skutky svými, jak praví sv. Pavel: „Ať jíte anebo pijete anebo cokoli jiného činíte, ku slávě B. čiňte." Proč jíme a pijeme?... abychom tělesnou sílu zachovali a Bohu sloužiti mohli. Kdo pro tuhle příčinu jí a pije a na zábavy chodí, ten to činí pro čest a slávu jména B.

|: Na vyšších stupních upozorníme, že není třeba před každým skutkem úmysl vzbuditi, že jej chceme obětovati ke cti B., nýbrž dostačí na př. při ranní modlitbě vzbuditi úmysl: „chci dnes, cokoli konati budu, obětovati ke cti a slávě B. :|

Co se poroučí v třetím přikázání?

V kolika dnech stvořil Bůh svět?... v šesti dnech. A co učinil 7. dne?... odpočinul a požehnal dnu tomu. Na památku toho dne ustanovil Bůh ve St. Z., aby se 6 dnů pracovalo a 7. dne, aby se odpočívalo čili, aby se 7. den zasvětil Bohu. Avšak sv. apoštolové: 1.) aby se křesťané rozeznávali od židů a 2.) aby oslavili vzkříšení Páně, seslání Ducha sv. a první počátek církve —: místo 7. dne ustanovili první den v témdni t. j. neděli. Toho dne máme celou mši sv. nabožně slyšeti, je-li možno a potřebno i na kázání, na křesť. cvičení a na požehnání jíti, pak máme i jiné nábožné skutky konati jako čísti bibl. dějepravu, evandělium, nemocné navštěvovati, sv. svátosti přijímati a p.

Co se zapovídá ve třetím přikázání?

V den sváteční zapovídá se pracovati. Z čeho se skládá člověk? Dle toho je také práce dvojí: tělesná a duševní. Tělesná je, kterou se namáhá tělo, duševní, při které se unavuje duch a jeho mohutnosti.

Práce tělesné jsou buď těžké, anebo lehké, buď potřebné anebo nepotřebné. Práce těžké a nepotřebné (ovšem v neděli a

ve svátek nepotřebné – tak tomu rozumíme!) jsou ony, které se obyčejně od dělníků vykonávají za mzdu. Říkáme jim též práce služebné. Takové práce jsou v neděli a ve svátek zapovězeny, nejsou-li nutně potřebny – jako na př. domácí práce: spravování dobytka, uklízení po domě, vaření a p. Bezpotřebné práce jsou na př.: rolnické, nádennické, továrnické... Takové práce jsou v neděli a ve svátek zapovězeny. Co se tedy zapovídá v den sváteční?... všeliká služebná a bezpotřebná práce.

Práce služebné mohou býti v den sváteční dovoleny, jsou-li nutně potřebny, jako na př. za nenadálého požáru, za povodně a jiného neštěstí. To dokazují nám slova Krista P. Když kdysi uzdravil nemocného v sobotu, zákonníci k Němu přišli řkouce: „Je sobota, a proto není dovoleno uzdravovati." Kristus P. jim odpověděl: „Kdyby někomu z vás spadl vůl neb osel do studny, zdali ho nevytáhnete v den sobotní." Tím nás učí Kristus P., že i práce služebná je v nutném případě v den sváteční dovolena.

Služebná práce je také dovolena, když se něco pro čest a chválu B. koná, co by se jindy nemohlo konati než v neděli. Na př. stavění oltářů na B. Tělo, čistění chrámu P. v neděli, když je toho třeba. Potom také dovoleno, když někdo pracuje v neděli na podporu chudých; neboť zákon lásky k bližnímu je vyšší než kladný zákon světiti neděli, jen když člověk, který pracuje v neděli na podporu chudých, slyšel mši sv. a kázání.

Práce těžké a služebné, když toho třeba, i v neděli bývají dovoleny od úřadu církevního i světského. (Úřad světský přikazuje nedělní klid.)

|: Upozorni, kterak o žních na venkově bývá někdy dovoleno i v neděli dělati na poli, když na př. celý týden prší a jen na neděli se udělá hezky a po neděli se zase dá na déšť.

V neděli snad obilí trochu oschne, a jest obava, že se v pondělí zase rozprší nebo že časy nepotrvají, tu farní úřad dává dovolení, aby se po odpoledních službách B. klidilo.
Mimo to biskupský úřad i světský dává některým velkým závodům a továrnám v neděli a ve svátek dovolenou pracovati, tolik vymiňuje si však, že se pracující vystřídají a půjdou do kostela.

Jiná zaměstnání, která neděli nejen zneuctívají, nýbrž i překážejí ji světiti, jako jsou: veřejné trhy, dražby, chození do hospod, honby, zábavy (za služeb B.), soudní řízení a p. jsou zapověřeny.

O sedmi posledních přikázáních, která povinnosti k bližnímu ukládají.

Co se obzláště poroučí ve čtvrtém přikázání?

Ze všech lidí jsou nám nejbližší rodiče, a proto čtvrté přikázání týká se především rodičů. Předkem se poroučí ve IV. přikázání a) aby děti rodiče milovaly. |: Cit lásky k rodičům (odezíráme-li od některých dětí nemanželských, od dětí špatných rodičů a ubohých sirotků) je dětem znám, a proto naň jen upozorníme :| Dítky nebyly by ničím, nebyly by snad ani zdrávy, ba snad by již ani nežily, kdyby matka a otec o ně nepečovaly. Kdybyste jen věděly, milé dítky, co vystáli pro vás rodičové, když jste byly malý! A jak vás mají rádi, co se nastarají, aby vás dobře vychovali. Proto milujte své rodiče jako miloval P. Ježíš Svého pěstouna sv. Josefa a P. Marii a tak vás bude i P. Bůh milovati.

b) děti mají rodiče své ctíti t. j. míti je ve vážnosti; neboť rodiče jsou náměstky P. Boha, a proto jako Boha musíme ctíti, tak máme ctíti i své rodiče, a to i tehdy, kdyby se rodiče o děti nestarali, ano kdyby jim i špatný příklad dávali.

A jak pak ctíte své rodiče? ... když se k nim slušně a úctivě chováte, když je pozdravujete, o všechno pěkně prosíte, za vše děkujete, při zvláštních příležitostech jako při jmeninách a narozeninách úctu a lásku svou jim projevujete.

|: Neschvalujeme toho, aby děti rodičům „tykali". Tím se jistě nejeví větší láska rodičů k dětem, ani dětí k rodičům, ba naopak vážnosť rodičů se tím umenšuje. Oč krásnější, jaká úctivosť je v tom, když naše děti mluví o svých rodičích jenom pomnožně: „Náš tatinek povídali"? Mnohdy rodiče vlastní vinou pozbývají vážnosti a lásky dítek buď tím, že se k nim příliš snižují, s dětmi se mazlí, anebo v domácnosti nepořádně žijí, nadávají si a pomlouvají se.

c) A potom se poroučí, aby děti rodičům sloužily.

Úslužnosť děti vychází z lásky; kde je láska, tam bystré oko dětské vidí, čeho si otec nebo matka přejí, čeho potřebují a co rozkazují, a proto hodné dítě nedá se dlouho pobízeti, nýbrž rádo a ochotně rodičům poslouží i když to je jen maličkosť. Vyplňuje přání jako rozkaz!

d) Děti mají rodičů svých poslouchati, a to ve všem, co není proti přikázáním B.; neboť sluší Boha více poslouchati než lidí, tedy i více než rodičů.

|: Poukážeme, že za starých, pohanských dob přikazovali rodiče dětem, aby zapřely víru křesťanskou a obětovaly bohům. Upozorníme ještě na to, že by děti nesměly poslechnouti rodičů, kdyby jim přikazovali lháti, krásti. Rodičové, kteří tak jednají, sami si na sebe pletou bič. :|

e) Mimo to se poroučí, aby děti rodičům v tělesných i duchovních potřebách pomáhaly. Vy, dítky, jste dosud malý a nemůžete rodičům svým ještě řádně pomáhati, za ně všechno dělati ani byste jich ještě neuživily; neboť nejste s to, abyste se

o sebe aspoň již staraly. Proto se dobří rodičové starají o vás, pro vás pracují a namáhají se. Ale až rodičové sestárnou a nebudou moci již pracovati, bude vaší povinností, když již budete dospěli, abyste je živili a o ně se tak starali jako oni se dříve starali o vás.

|: Hlavně v křesť. cvičeních upozorníme rodiče, by nechodili brzo na výměnek. Stává se, že výměnkář nesmí ani dvorem synovým, poněvadž prý to nemá vymíněno. Takové příklady vykládej opatrně a upozorni na černý nevděk!:|

Nemají se však děti starati jenom o hmotné potřeby svých starých rodičů, nýbrž i o duševní. Zvláštní povinností synův a dcer jest, aby byli rodičové, když na smrť onemocní, zaopatřeni svátostmi umírajících. Synové a dcery, jsou-li již samostatní, mají si svých rodičů stále a rádi všímati, mají za nimi na výměnek docházeti. Stařečkovi a stařence je samota velmi trapna. V létě jdou třeba všichni do polí a starému výměnkáři se doma samotnému stýská – pracovati nemůže a na „říkání" („čtení z modliteb") už dobře nevidí. Proto velice jej potěší, navštíví-li jej mladí, hovoří-li mladí, vyptávají-li se ho a radí se s ním, jak to anebo ono v hospodářství dělati a pod. Stařeček si vzpomíná na mladá léta, kdy byl sám hospodářem – a potěší se.

|: Toto vlož dospělejším a hlavně snoubencům na srdce:|

f.) Děti se mají za rodiče modliti – Na světě nemůžete se rodičům za lásku jejich odměniti. Pomyslete jen, jak máte děkovati rodičům za to, že se o vás starají, že vás živí, šatí, do školy posýlají; jak pak kdyby vám umřeli, kdo by se o vás tak staral? Proto se modlete k P. Bohu za své rodiče, aby jim P. Bůh požehnal, dlouho je na světě zachoval a po smrti popřál jim blaženosti nebeské.

Co se zapovídá ve čtvrtém přikázání?

[: Tento odstavec nevykládej, ať se mu naučí jenom žáci na paměť. Řekneme jen: Když se děti nechovají ke svým rodičům tak, jak IV. přik. káže, těžce hřeší.

Co je slíbeno dětem, které toto přikázání zachovávají?

Děti, které se chovají ke svým rodičům tak, jak IV. B přik káže, bývají šťastny již zde na zemi. Pravé odměny však dojdou od P. Boha v nebi. Jak krásné a dojemné je, když mají-li otec a matka hodné své dítky za lásku a dobrodiní, která jim prokazují. Ale jak zase smutné a hanebné je, když rodičové na děti své nevděkují. Ze všech přikázání jen tomuto IV. dal P Bůh zaslíbení!

[: Vzory hodných dětí: Ježík, Josef, P. Ježíš :]

Čeho se je obávati dětem, které IV. přik. nezachovávají?

[: Povíme, jak Bůh trestal již ve St. Z. děti nezdárné. Příkladem: Syny Heliovy, Absolona! :]

Týká-li se čtvrté přikázání toliko dětí a rodičů?

Jako v rodině otec a matka jsou osoby nejpřednější, od Boha ustanovené, jichž máme poslouchati, jim úctu vzdávati, jim sloužiti, tak jsou i ve větších společnostech od Boha ustanovené osoby, které zastupují rodiče, a proto jich jako rodičů máme poslouchati. Jsou pak dvě takové veliké společnosti od Boha ustanovené t. j. církev a stát. Nejpřednější pak osoby ve státu a církvi jmenujeme „vrchnosti". Je tedy vrchnost duchovní a světská.

Kdo pak je první osobou v církvi sv.? — sv. Otec. Koho tedy mají poslouchati kat. křesťané? A jak ho mají poslouchati, jak se k němu mají chovati? — jako děti ke svým rodičům t. j. mají jej ctíti, jeho ve všem poslouchati, za něj se modliti.

Sv. Otec, aby církev lépe řiditi mohl, má mnoho pomocníků. Takovými pomocníky sv. Otce jsou biskupové, ale biskupové by sami nezastali všechnu práci, proto mají na pomoc faráře, a farářům pomáhají kooperátoři. Těchto tedy duchovních vrchností máme poslouchati, máme se k nim chovati jako děti ke svým rodičům.

Kdo pak je nejvyšší hlavou ve společnosti světské (ve státě?)? — císař pán (předseda republiky, král, kníže!) Jakou mají povinnost rakouští občané ku svému panovníku? Mají jej ctíti, milovati, ve všem, co není proti přikázáním B. poslouchati, za něho se modliti. Ale císař pán nemůže býti a udělati všechno sám, proto ustanovuje osoby (místodržitele, hejtmany, starosty okresní [obecní]) a těch osob máme poslouchati, pokud jednají jménem císaře pána a podle přikázání B.

† Upozorníme na modlitby, které se modlíváme za sv. Otce a za císaře pána při mši sv. a při požehnání; pak na hymnu papežskou a císařskou. V písních těch vyjádřuje se úcta a poslušnost k vrchnostem jak duchovním, tak světským. †

Jak děti k rodičům, tak se mají chovati učni k mistrům, čeledín k hospodářům, služebníci k pánům. (v křesť. cvičeních!) Než nemají jen podřízení ke svým pánům povinnosti, nýbrž i páni (hospodáři!) k poddaným, aby se nestarali jen o blaho tělesné poddaných, nýbrž i o duševní, aby poddaní mravně živi byli. Jaký je poměr mezi dítky a rodiči, takový má býti také mezi starcem a mládeží. P. Bůh přísně trestá ty, kteří si starých lidí nevážíí a posmívají se jim. (Eliseus a chlapci) Mimo to se děti rády posmívají kulhavým, šilhavým, hrbatým. Vzbuďme soucit a útrpnost v dětech s takovými ubožáčky. Také z opilců si děti rády dělají šašky

– řekneme dětem, že takový člověk je neštěstný – Smály byste se, kdyby si někdo udělal velikou ránu? Opilství je rána ještě hroznější – takový člověk se dopustil hříchu, a proto ho máme spíše politovati a pomoci mu.) I p. učitelové jsou zástupci rodičů, proto mají jich děti poslouchati a ctíti!

Poroučí IV. přik. poddanými, aby se chovali tak jako děti ke svým rodičům, pouze k dobrým vrchnostem? Nikoliv; poddaní mají se stejně chovati k vrchnostem dobrým i zlým. V prvních dobách křesťanských byly vrchnosti jen pohanské, byly zlé, křesťany pronásledovaly, a přece jich křesťané poslouchali. Ale poslušni jich byli toliko ve věcech, které nebyly od P. Boha zapovězeny. Kdykoli však poroučela pohanská vrchnost něco hříšného, neposlechli a volili raději smrt mučennickou.

Co se zapovídá v pátém přikázání?

Kdo nám dal život? Kdo nám život zachovává? P. Bůh. Kdo je tedy pánem našeho života? Pánem života lidského je tedy Bůh, člověk jest jen správcem života svého. Musíme tedy života a zdraví svého šetřiti, musíme hledětí života a zdraví si zachovati, a proto musíme vyplniti podmínky, které ku zachování těla a zdraví nutny jsou. A které podmínky k zachování života nutny jsou? --- potrava, nápoj, čerstvý vzduch, pohyb, oblek, odpočinek po práci. A kdo se rozumně o to stará, aby všechny podmínky k zachování života a zdraví vyplnil, šetří života svého dle vůle B. Kdo by však nenakládal se životem svým dle vůle B., nezachovával života svého, nýbrž ničil, hřešil by. Okamžité ničení života lidského nazýváme sebevraždou, a to sebevraždou hrubou, která je velmi velikým hříchem; neboť kdo sebe zavraždí, prohřešuje se přímo proti Bohu, jenž Sám je pánem našeho života, prohřešuje se proti sobě samému, vchází se

tak do věčné záhuby, prohřešuje se proti vlastní přirozenosti, do které vložil Bůh každému člověku snahu čili pud zachovati život svůj, hřeší proti společnosti lidské, které odnímá člena, který jí platné služby měl prokázati, a také hřeší tím proti společnosti, že dává špatný příklad. Jako v hodinách není nic na zbyt, tak každý člověk má na světě určitou úlohu. Kdo se zabije, zostudí svou rodinu a mnohdy zničí i její blaho tělesné.

Církev sv. zavrhuje sebevraždu, a jak se jí oškliví, viděti z toho, že sebevrahovi, o němž je dokázáno, že svévolně svému životu konec učinil, nedovoluje křesťanského pohřbu.

Nesmějí však lidé přenáhleně souditi a pokládati všechny, kdož se utracují za sebevrahy zúmyslné a stejnou vinu mající. Mnozí učiní tak z pomatenosti, zdravých smyslů nemajíce. Na př. jsou takové nemoci, ve kterých pozbývá člověk vědomí, a nestřeží-li ho bedlivě za takové horečky, snadno se zabije. Souditi v takových případech o vině samovrahů sluší jen P. Bohu a nikoli člověku. A proto, když lékař dosvědčí, že samovrah „neměl všech pět", když se utratil, ani církev sv. neodpírá mu pohřbu kat.

Avšak nejen hrubou samovraždou, nýbrž i jemnou hřeší člověk proti povinnosti život svůj zachovati. Jemné sebevraždy se dopouští, kdo ponenáhlu buď lehkomyslností anebo vášní (opilstvím, nestřídmostí, lakomstvím) ukracuje svůj život a ničí zdraví, kdo ze ziskuchtivosti dává se do prací, na které síly jeho hmotné (tělesné) a duševní nestačují.

Konečně je sebevražda částečná t. j. komolení těla (údů!) Paté přik nedovoluje také zdraví a života svého bez potřeby dávati v šanc. Něco jiného je, když někdo vydává ži-

vot svůj v nebezpečí pro dobrý účel, když toho žádá povinnosť nebo křesťanská láska. Tehdy je to nejen dovoleno, nýbrž i záslužno. Tak dělají kněži, vojáci, lékaři, ošetřova telé nemocných, milosrdní bratři a sestry, hasiči za požárů, povodní. Můžeme se dáti a odvážiti v nebezpečenství, když je víře podobno, že se majetek nebo osoba bližního zachrání. (Děti ať toho, komu se něco stane, neopouštějí, nýbrž ať hledí pomoci mu – Volati na dospělé a p.) I rodičové povinni jsou ošetřovati své dítky za nakažlivých nemocí, leda by je dali do nemocnice, kde by byly dobře ošetřovány. Stejnou povinnosť mají děti k rodičům.

Příkladem lásky křesťanské je sv. Alois. Povinnosť život svůj zachovati káže nám také, abychom si, když se roznemůžeme, poslali pro lékaře.

2. Dále se zapovídá v 5. přik. jiného zabiti. Jako je Bůh pánem našeho života, tak je i pánem života cizího. Proto kdo by bližního zúmyslně zabil, dopouští se dvojího bezpráví a tím hřeší: a) že zasahuje do práva B., jenž je Pánem života lidského b) že se plete do práva onoho člověka, kterého zabijí; neboť mu odnímá největší dobro na světě t. j. život jeho, ukracuje mu čas určený od Boha k tomu, aby se připravoval na spásu, a je-li ten, kterého zabil, ve hříchu smrtelném, uvádí jej v nebezpečí věčného zavržení. Takovému hříchu se říká „vražda" a nazývá se v Písmě sv. hříchem do nebe volajícím; neboť když Kain zabil Abela, pravil k němu Hospodin: „Krev bratra tvého volá ke mně do nebe o pomstu."

|: Na vyšším stupni a v křesť. cvičeních zmíníme se, že není třeba, aby každá vražda byla trestána světským zákonem, nebo mnohdy se vraha ani nedopátrají, ale na onom

neujde zaslouženému trestu. Ba ani, kdyby se vraha dopátrali, není možno, aby úplně za vraždu odpykal; neboť kdyby se i snad staral o potomky zavražděného, otce jim nikdy nenahradí.

Než není pouze zapovězeno v 5. přik. člověka zabiti, nýbrž i poraniti a vůbec jakýmkoli způsobem na těle i na zdraví bližnímu uškoditi. Tak škodí na zdraví a na těle bližnímu, kdo ho svádí k takovému hříchu, který škodí zdraví jako je obžerství, nestřídmosť, prostopášný život; na zdraví bližnímu také škodí, kdo jej úmyslně raní, těžké práce mu ukládá, špatně jej živí, zármutek a hoře mu působí.

Jsou však případy, kdy je dovoleno bližního poraniti, ano i zavražditi. Dovoluje se to: 1.) když na naše dobro tělesné, anebo duševní někdo útok činí; můžeme-li se však jinak zachrániti, (na př. útěkem, anebo voláním o pomoc, hrstí prachu) nesmíme útočníka zabiti, stačí-li na obranu jenom jej poraniti. 2.) Se dovoluje člověka usmrtiti, když se dopustil zločinu, který se tresce smrtí, a císař pán odsouzení na smrť, které vyřkne soud, potvrdí. Kat, který popravuje, nehřeší tím. Také nehřeší voják, když ve vojně někoho z nepřátel zastřelí.

Také dobře rozeznávejme vraždu úmyslnou od nahodilé, jaké se přiházejí za rvaček (zabití!) I trestní zákon liší takto vraždu! Jmenuje úmyslnou vraždu „vraždou" po výtce a nahodilou „zabitím".

Kdo bližnímu na těle anebo na zdraví uškodil, povinen je způsobenou škodu dle možnosti nahraditi.

V 5. přik. se zapovídá také vše, co by k zabití, poranění, a vůbec uškození na zdraví bližního pomáhalo, na př. hněv, nenávisť, žádosť pomsty, hádky, pohoršení a všeliké bližního urážení. Zapovídá se nejprvé hněv; neboť hněv zbavuje

člověka sebevlády a rozumu, takže často člověk ve hněvu někoho poraní, zabije anebo vůbec něco učiní, čeho později lituje. (Saul chtěl probodnouti Davida - Herodes dal pobiti mláďátka) -
2.) Nenávist t.j. když srdce něčí bližního nemilujíc naplněno je žádostí po pomstě. Nenávist bývá často příčinou poranění a zabití - Tak z nenávisti chtěli Josefovi bratři Josefa zavražditi. Z nenávisti obžalovali a usmrtili Ježíše.
3.) Pohoršení dává, kdo bližnímu zlé věci vypravuje, kdo mimyslně bližního svádí k hříchu anebo jemu svévolně dává příležitost k hříchu. Křesťan má se velmi míti na pozoru, by bližního nepohoršil, protože pohoršení bývá vražedan duše bližního. Kdo bližního pohoršuje, činí se také pomocníkem ďáblovým a uvaluje na sebe vinu hříchů, které z pohoršení se zrodily, a je povinen, jak může, napraviti následky pohoršení a nemůže-li již věc jinak napraviti, otě se aspoň modlí za ty, které pohoršil. Kristus Pán mluvě o pohoršení řekl: „Běda, tomu, skrze něhož...
4.) Všelikého bližního urážení t.j. nadávky, škádlení, hanšteření, vtipkování a j., z čeho bývá hněv anebo prvnice..

Co se poroučí v pátém přikázání?

1.) Abychom pokoj a svornost zachovávali s kacířským i s těmi, kteří nám ublížili (Uvedě slova Krista P.: „blahoslavení pokojní...; pak příklad o pokojném Abrahámovi. Žáci ve škole jsou jako jedna rodina, a proto mají žíti mezi sebou pokojně a svorně. (Proto škorpily a svárlivce od sebe, dejme mezi ně žáka klidného.) Kdyby si ve škole žáci ublížili - neuděleli to z nerozumu a lehkomyslnosti - ze mstivosti, přísně s nimi zatočíme a svárlivého posadíme pro sebe někde, a když by se nepolepšil, zakážeme žákům ostatním s ním mluviti a chodíti. Polepší-li se, dostane zase místo.

mezi ostatními hodnými.| Na křesť. cvičeních poučíme: Každá obec je jako rodina; proto se mají občané podporovati, mají si pomáhati jako bratři, zvláště mají býti k sobě povolni a úslužni. Stalo-li se něco, nemějme to hned za zlomyslnosť, a proto nemá každý chtíti jen se svou proraziti, nýbrž raději ať ustoupí, ať drobet povolí – a spor pomine – věc se vysvětlí! Předpokládá-li druh u druha hned zlou vůli, nevyšel by člověk z hádek, svárů, žalob a soudů – a nadělalo by se útrat jako hub po dešti – advokáti by si mnuli ruce. „Lépe dáti telátko, nežli prosouditi krávu i s telátkem".

2. Každému dobré příklady dávali. Máme se netoliko vystříhati, všeho, čím bychom bližního ke zlému svedli, nýbrž 5. přikázání nám poroučí ještě více: abychom dobrým příkladem bližního od zlého odvraceli a k dobrému povzbuzovali.

|: Na křesť. cvičeních ukážeme zvláště dospělejším, jak se mají chovati, aby byli mladším vzorem a příkladem :|

3.) Bližnímu duchovní i tělesná dobrodiní prokazovati. Máme všem lidem, kde a jak můžeme, pomáhati. Tím prokazujeme jim dobrodiní tělesné. Duševní pak dobrodiní prokazujeme bližnímu, když z pravé křesť. lásky zdržujeme ho od zlého a k dobrému jej povzbuzujeme, dobré mu příklady dáváme a duchovní skutky milosrdné bedlivě konáme. (Příklad!)

|: Katecheta buď sám vzorem a příkladem :|

<u>Co se zapovídá v VI. přikázání?</u>

|: Přikázání 6. je velmi důležito, ale zároveň choulostivo, a proto katecheta musí dáti pozor, aby snad neupozornil děti na věci, kterých neznají, anebo nepojednal o něm jen ledabylo.| Upozorníme, že se všeho, při čem by se styděli rodičů a poctivých lidí, mají varovati. Hnutí údů a těla: t. j. dbejme, aby slušně děti seděly, slušně si hrály a chodily. (ruce z kapes!)

pak aby tělo své slušně zakrývaly, aby za chůze a pohybů těla svého zbytečně neobnažovaly, aby nestydatých řečí nemluvily, na nečisté věci nemyslily, tím méně snad jich žádaly. Někdy řekne dítě některé neslušné slovo, ale nemysleme hned, že by to byla zkaženosť, snad slovu nerozumějíc opakuje je po dospělých. Sem tam i neslušný pohyb dítě učiní, ale nemějme ho za znemravnělosť, snad jej učinilo dítě nevědomky, jak jej vidělo u dorostlých (pud napodobovací!) V takových případech se přísně domluví, ale ne přede všemi, nýbrž stranou, aby se podruhé nic takového nestalo.

Namane-li v tomto věku u dětí skutečně něco podezřelého, co prozrazuje skutečnou zkaženosť, odevzdej pokárání matce (ale pozorně!) a pak si dobře zapamatuj to dít-, a když přijde k sv. zpovědi, pouč je; ve zpovědnici má kněz větší právo a moc než ve škole jsa na místě B., tam si také ze slov jeho žák bude více dělati. Dal-li něčím žák veřejné pohoršení, pokárá se ve škole před druhými veřejně a potrestá se tresty, které školní zákony dovolují.

Hledíme také na to, aby chodili žáci slušně oděni t. j. aby nechodili otrháni, bez knoflíků; ať si je oděv ošumělý, zalátaný, jen když není roztrhaný, pak hleď na čistotu tváří, rukou, uší; neboť čistota zevnější chrání čistoty vnitřní (hlavně v této příčině dbej na děvčata!)

K nečistotě ponouká nestydatosť v oděvu t. j. když části těla, které bývají obyčejně šatem zakryty, jsou obnaženy, zahálka, nestřídmosť v jídle a pití, která bývá příčinou i mnohých jiných hříchů; pak přílišné obcování s osobami druhého pohlaví |: v tom věku není třeba o tom mluviti, nebo chlapci sami se vyhýbají děvčatům, chlapci i děvčátka hrají si sami pro sebe své zvláštní hry a zábavy. :| čtení opl-

zlých knih k nečistotě též pomáhá; proto se postaráme, aby v knihovně nebylo nic nemravného. Tyhle věci hodí se pro dospělejší, zvláště na křesť. cvičení a na kázatelnu, když se mluví o pokušení.

Co se poroučí v VI. přikázání?

Jsme různých rodičů, a proto hleďme na to, aby se děti slušně chovaly a ve všem byly čistotny. Bedlivě si všímejme a pozorujme všecko, co se kde děje, nemyslemě si: To je hloupost, ale nemyslemě také hned na zkaženost. Je v této věci potřeba zvláště mírnosti, a chceme-li býti přísni, buďme nejprvé a nejvíce přísni na sebe. Na jiné však máme býti mírni, chybujícího máme milovati dle příkladu P. Ježíše, jenž vyhledával hříšníků, s nimi obcoval, ačkoli Ho proto farizeové nenáviděli. Mírné slovo více pomůže než přísné kárání a trestání. Vzpomeňme si, jak na nás působí, když pro menší prohřešek někdo nám hrubě nadá; jinak zajisté působí na nás, když nás někdo mírně pokárá nežli že nás zahanbiti, nýbrž poučiti.

V dospělém věku je větší pozornosti potřeba, a také se může více o čistotě promluviti. Proto také řád školní přikazuje, že mají býti hoši a děvčata od 12-14 r. oddělení, anebo aby děvčata od 12-14 r. byla vyučována s nižším oddělením.

Katecheta má si s rodiči pohovořiti, má rodiče upozorniti, aby sami vědělí, jak mají s dětmi nakládati, aby se neměly svésti.

Co se rozumí v VII. přikázání?

P. Bůh když stvořil člověka, učinil ho pánem celé přírody. Lidé měli míti vše společno, jak to měli později první křesťané. Přírodou tedy podle původního ustanovení mělo býti obecním, společným majetkem. Když člověk zhřešil, stal se majetek vlastnictvím, stal se nezbytností; neboť lidé po hříchu naklonění byli více ke zlému než k dobrému, a jejich pud a touha

po majetku byly příčinou, že si některý přivlastnil více než jiný a nedal si to vzíti Bůh tento osobní majetek schválil a chrání ho dvěma přikázáními 7. a 10., ve kterých praví: Nepokradeš. – nepožádáš statku jeho". To můžeš říci na vyšších stupních a na křesť cvičeních.

Každý člověk má právo, ba i povinnosť zjednati si majetek, ale způsobem poctivým, jako prací tělesnou i duševní, koupí, nebo když majetek zdědíme po jiném aneb když ho dostaneme. Kdo poctivě majetku nabyl, jest jeho pánem a vlastníkem a může s ním dělati, jak chce, jen není-li to proti B. zákonům.

Má-li jednotlivec právo na svůj majetek, zdaliž je dovoleno jinému toto právo majetku cizího porušiti? Nikoliv; neboť P. Bůh v 7. přik. (Nepokradeš!) zapovídá bližnímu na statku a majetku uškoditi. Co je tedy zapovězeno v 7. přik.? ... všelijak porušiti právo bližního na majetek. A kdo porušuje právo majetku? ... kdo si bez vědomí a svolení majitelova přivlastňuje si jeho majetek. A takové přivlastňování majetku bez vědomí a dovolení majitelova nazývá se krádeží. Věc svou mohu si vzíti kdekoli jest, na př.: Zapomněl bys, Alfrede, knihu a na ulici si teprvé vzpomeneš, že's ji zapomněl ve škole. Smíš-li pak jíti do školy vzít si jí, ačkoli nejsou spolužáci ve škole ani p. učitel a nikdo o tom neví? To není krádež, protože ta kniha je tvá. Anebo někdo ztratí něco cestou, pak toho hledá a nalezne to. Zdali pak si to smí vzíti? Anebo někdo si dal k někomu něco schovať, pak přijde a vezme si to. Hreší tím? Nehřeší; neboť je to jeho majetek. P. učitel sebral žákovi hračku a schoval ji. Kradl? Nikoliv; p. učitel jenom věc schoval a za čas ji vrátí. Tedy svůj majetek si můžeme vzíti, kdykoli chceme, ale cizího si nesmíme přivlastniti bez dovolení majitelova (Mluvíme raději všeobecně, abychom dětem ještě něco neporadili, co by se jim hodilo do krámu!)

Větší ještě hřích než krádež jest, když někdo násilím aneb mocí majetek bližnímu odnímá a sobě jej přivlastňuje, kterémuž hříchu říká se loupež.

Chceme-li potřebné věci dostati, musíme si je koupiti. Koupě není nic jiného než výměna. Tak se na př. stává ještě doposud, že si lidé věci vyměňují na př. obilí dá rolník řemeslníku za věci jeho řemesla, ale tak, aby věci vyměněné za stejnou cenu byly. Jak pak kdyby jedna věc měla menší cenu než druhá, na př. kdyby člověk člověku dal méně anebo věc špatnější – je pak ještě úplná výměna? Není; kdo dává jinému méně za věc vyměněnou anebo věc špatnější, dopouští se (hříchu) podvodu.

Když kupujeme za peníze, a dává nám někdo menší míru a váhu, dopouští se podvodu v míře a váze. Je tedy podvod přivlastnovati si cizí majetek, a kdo si cizí majetek přivlastňuje, je podvodník, který krade. [: Ve škole zabraňme vše vyměňování, všechno čachrování; neboť bývá mnohdy některý žák, který rád ošidí t. j. horší věci za lepší vyměňuje a ošizenému se ještě vysměje, že prohloupil. :]

Kdo si krádeží a podvodem k majetku pomůže, má majetek nepoctivý. Ale je možno, že se nám dostane cizí věc poctivým způsobem, na př. když si ji vypůjčíme anebo najmeme anebo nám ji někdo svěří.

Vypůjčíme-li si věc, můžeme jí použiti Na př. když si vypůjčíš péro, můžeš s ním psáti, vypůjčíš-li si knihu, můžeš si v ní čísti – proto se připouští, aby se věc poněkud zhoršila, aby se opotřebila. Musíme však vypůjčenou věc v pravý čas navrátiti a nesmíme ji svévolně a zůmyslně kaziti. Kdo by svévolně věc vypůjčenou pokazil, musil by učiněnou škodu nahraditi. [: Má-li katecheta knihovnu, ze které půjčuje, ať upozorní, že, stane-li se škoda na knize bez zlé vůle, že to

není nic zlého, to že se nemusí nahrazovati, ale nahrazuje se, když se stalo škoda ze zlomyslnosti a lehkomyslnosti.

Kdo si věc najme, na př. pole, vůz, může věci té používati jako by byla jeho, ovšem platí v tu jako při vypůjčení: nesmí ji svévolně poškoditi.

Kdo cizí věc nalezne, je povinen ji opatrovati, ne snad ji užívati, poněvadž nemůžeme souditi, že by ten, kdo věc ztratil, s tím souhlasil, nýbrž musíme věc hned vrátiti tomu, jenž ji ztratil, a neznáme-li ho, odevzdáme věc úřadu, kdež dostaneme za to odměnu. Avšak nemají býti lidé poctivi pro odměnu, nýbrž proto, že to poroučí zákon Boží.

Také nesmíme věcí svěřených pro sebe užívati. | Třeba na křest. cvičeních lidi o tom poučiti; nebo často se stává, že ten, komu obecní peníze jsou svěřeny (starostu), peníze utrácí a tím se zadlužuje | Když tedy na př. někdo vybírá na dobročinný účel, a kdyby to trvalo delší dobu, může peníze půjčiti na úroky, ale úroky si nesmí nechati. Zvláště nemá si člověk brátiz peněz cizích, které má u sebe. Lépe půjde obchodník nežli počítati cizí peníze. Věcí svěřených hleďme lépe než vlastních, a pak je budeme moci vždy v pravý čas vrátiti.

Každou věc tedy, kterou jsme si vypůjčili anebo najali, nebo nalezli anebo, kterou nám někdo svěřil, musíme v pravý čas vrátiti; kdo by tak nečinil, hřešil by zadržováním cizího statku.

Zadržování mzdy. Mzda jest odplata, kterou dostává dělník za práci. Vyjednává se mzda smlouvou mezi tím, kdo práci dává a kdo ji koná. Smlouva taková týká se velikosti mzdy a doby, kdy se mzda vyplatí a velikosti práce, kterou služebník vykoná. Mzda se někdy vyplácí penězi, jindy zbožím. Je-li taková smlouva smluvena, má právo ten, kdo práci dává, žádati, aby se mu práce řádně vykonala, a dělník, který

práci koná, má právo na mzdu, a pán mu ji musí vyplatiti. Jiného něco je, když to smlouva mezi dělníkem a pánem nebyla učiněna. Kdyby pak pán dělníkovi mzdu zadržoval anebo bez příčiny z ní utrhoval, mzdu zkracoval, dopustil by se hříchu zadržování mzdy, kterýžto hřích je tak veliký, že se mezi hříchy do nebe volající počítá. Lichva. Křesťan povinen je z lásky křest. bližního svého podporovati a pomáhati mu, když toho potřebuje; neboť Kristus P. pravil: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Zajisté kdybychom my měli nouzi, jak bychom byli rádi, kdyby někdo s námi měl útrpnost a pomohl nám! A proto tedy, co chceme, aby nám jiní činili i my činěme jim. Jsou však lidé, kteří právě bídy svých bližních zneužívají, aby z nich těžili, aby na nich vydělali. Tak dejme tomu, že člověk některý onemocní: práci nemůže konati, nemůže si nic vydělati, avšak peněz potřebuje na útraty, kterých vyžaduje nemoc, lékaři totiž a lékárna a jeho výživa. Takový nemocný by měl známého, kterého by poprosil, aby mu něco peněz zapůjčil. Co by měl učiniti onen známý? Měl by mu jich půjčiti. Ale co bývá zvykem, když se půjčí peníze? — že se dává nějaká část peněz jako za odplatu tomu, jenž peněz půjčil — Říkáme té odplatě čili poplatku úroky; dává 4, 5, 6 zl. ze 100 zl. Kdyby nyní ten známý tomu nemocnému peněz půjčil, aby z něho těžil a hezky hodně, aby těžil, jedná proti křest. lásce; neboť místo, aby mu pomohl v nouzi, zneužívá bídy jeho k tomu, aby z něho těžil. Tím se dopouští hříchu lichvy. Jiné příklady: Někdo vyhoří a potřebuje peněz, a jiný o tom ví, chce mu zapůjčiti peníze, ale vidí, že právě nutně peněz potřebuje onen pohořelý, chce bídy jeho užíti; půjčí mu peníze, ale na veliké úroky. Vté příčině

zvláště v katechesích pouč, že není hanba vypůjčovati si peníze, když jich nutně potřebujeme a poukaž na ústavy, kde by si měli vypůjčiti, aby nechodili k lichvářům (židům). Ovšem věc se nyní polepšila tím, že sám zákon státní trestá přechmaty lichvářů.

Všeliké uškození bližnímu na mohovitosti a právech.

Na mohovitosti. Upozorni, že je nám šetřiti věcí cizích a zbytečně jich nekaziti. Proto, dítky, neškoďte nikomu v zahradách, na polích, v lesích. Hleď, aby žák, když něco takového někde spáchal, též škodu nahradil, byť to i maličkosť byla; neboť tak se učí šetřiti majetku cizího. Kdo majetku bližního šetří, škody bližnímu na majetku nečiní, takového člověka jmenujeme poctivým. A poctivi vždy buďte; neboť staré přísloví praví: „S poctivosti nejdál dojdeš".

Na právech. Na venkově jsou jistá práva, která mají ti, kteří jsou občany. Jiní pak jen s přivolením. Práva společná plynou ze společného majetku. Každé porušení práv je hřích.

Co se v VII. přikázání poroučí?

V 7. přik. se poroučí, abychom každému, což jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali, odcizenou věc navrátili a učiněnou škodu zase nahradili.

Nechávali. Ukaž, kterak je nám poctivosti své si vážiti, jí chrániti, a kterak nesnadno mnohdy bývá, odcizí-li někdo něco, škodu nahraditi. Majetek bližního budiž všem svatý. Pomyslete si, jak by vám bylo, kdyby vám někdo něco vzal! A proto, co nechcete, aby se vám dělo, nečiňte ani jiným. Pravý poctivec každému, což jeho jest nechává a majetek cizí za svatý pokládá a nedotknutelný.

|: Můžeme upozorniti, že leckterý rolník odorává každého roku poli sousedovu brázdu, není-li meze přesně určena. Jindy si z cesty kousek přiorá a tak si majetek cizí přisvojuje. To jest hřích. Upozorníme, že byly a jsou dosud krajiny, kde je vše otevřeno a nikdo se nebál, že se mu něco ztratí, že ho okradou — a to je zajisté mnohem lepší, než když nyní je všechno zamknuto. Je-li kdy, vyložme příběh o poctivém dráteníku :|

„Dávali:" Když člověk náhodou poctivým způsobem cizí majetek dostal, tento majetek je mu vrátiti; na př. když někdo něco najde, když si něco vypůjčí, nebo když si mu někdo něco dal schovati, je mu v pravý čas a vše v pořádku vrátiti.

|: Upozorníme, že peníze, které někdo na dobrý účel dostal, jsou také cizí, sběratelovi byly jen svěřeny, proto pro sebe si jich nesmí nechati. Daně dávati jsou lidé také povinni: „Dávejte, což jest císařovo císaři." — Co se týká školy řekneme: Kdyby někdo z vás našel nějakou věc, schovejte ji a najděte toho, kdo věc ztratil a vraťte mu ji. Nemůžete-li najíti pána, dejte nalezenou věc p. učiteli a ten ji uschová, dokavad se majitel nepřihlásí :|

„Prokazovali:" Všechny povinnosti k bližnímu máme řádně vykonávati. Jsme-li někomu dlužni, povinni jsme dluh oplatiti. Hospodář povinen jest ochotně dávati výměnkáři výměnu, daň a přirážky platiti. Dělníci, řemeslníci mají povinnosť své práce poctivě dělati, a pán je povinnen zaplatiti spravedlivou mzdu. Proto nespravedliv a nepoctiv byl by netoliko ten pán, který by dělníky utiskoval tím, že by jim dával špatnou stravu a ukládal jim mnoho práce za malý plat — nýbrž i dělník, jenž by prací svých řádně nekonal.

„Odcizenou věc navrátiti:" Když někdo někomu něco ukradl jest povinnen nahraditi všechnu škodu, která pánovi proto,

z toho vzešla, že mu byla ukradena čili zloděj musí věc vrátiti, nahraditi škodu bližnímu krádeží učiněnou a rovněž všechen užitek z věci ukradené. Když na př. ukradne někdo rolníkovi pluh a rolník zmešká práci anebo si musí pluh vypůjčiti a za to zaplatiti, — zloděj je povinnen navrátiti pluh i škodu nahraditi, kterou krádeží způsobil. Anebo někdo je dlužen a nachystané peníze na dluh mu někdo ukradne. Nemůže tedy dluhu zaplatiti, a proto se mu majetek soudně prodá — a je chudák na mizině. Všechnu tuto škodu zloděj má nahraditi. Avšak poněvadž mnohdy je velmi nesnadno všechny škody nahraditi — každý se varuj krádeže a hleď, jak možno, každého od krádeže odvrátiti.

„Učiněnou škodu nahraditi." Katecheta ať si všímá, aby děti svévolně svých a tím méně cizích věcí nekazily. Na venkově napomeneme dítky, aby na polích a na lukách škod nedělaly, nechodily „po zasetém", nešlapaly po obilí, po lukách, nespásly obilí atd.

Sedmého přikázání musíme skutečně šetřiti ve škole, nedovolujíce kramaření a vyměňování. Kdykoli pak někdo učiní nějakou škodu, katecheta žádá podle 7. přik., aby se škoda napravila. Kdo dvakrát, třikrát náhradou bude strestán, šetrněji bude dělati s cizím majetkem.

Někde mají lidé divné názory o majetku zvláště panském a farářově, takže nepokládají za hřích, vezmou-li si něco na panském anebo farářově. V lese panském se nespokojí tím, že si seberou suché dříví a šáchy, nýbrž berou si sekery a pilky a pouštějí se do čestvého a zeleného. Jinde posýlají rodiče dětí krást a žebrat a tím lidí šidit. O tom všem musí se důrazně promluviti na křesť. cvičeních, ve zpovědnici a skazatelny, aby mravní cit, že majetek bližního je nedotknutelný, se neotupil.

VIII. přikázání: Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.

Co se rozpovídá v 8. přikázání.

Rozpovídá se křivé svědectví (Opakujme) Co je svědectví? --- je výpověď svědkova. Shoduje-li se výpověď svědkova se skutečností t. j. řekne-li svědek, co viděl a slyšel, svědectví jeho je pravdivé. Neshoduje-li se však výpověď svědkova se skutečností t. j. svědčí-li jinak a vypovídá, než jak viděl, slyšel a pozorował, svědectví jeho je křivé, svědčí křivě. Tak farizeové a zákonníci uplatili vojáky, aby řekli: „Když jsme spali, přišli učenníci , uplatili lidi, aby svědčili, že J. Kristus svádí a bouří lid. Výpověď těch svědků se neshodovala se skutečností, a proto bylo jejich svědectví křivé.

„Křivé obžalování". Žalovati jest udávati představenému něčí provinění. Tak žák když kousek, provinění svého spolužáka oznamuje, udává p. katechetovi, p. učiteli, otci nebo matce jeho, jak se říká, „žaluje". Týká-li se žaloba prohlesků takových, které by mravnosti jiných žáků škodily -- pak je potřebná - Ale ať není zlého úmyslu. Udá-li nebo žaluje-li se něco, ať se to děje za tím úmyslem, aby byl žák přísně od takového jednání špatného odvrácen.

[Napomeň žáky, aby nežalovali, není-li třeba. A žalobničky odmítni, jsouť povahy podlé, nevěřme jim a rozvažme je s žalobou. Žaluje-li žák na žáka ze škodolibosti, trestáme oba.]

Když říkáme, že někdo žaluje? Tak Josef Egyptský, když viděl, že bratři jeho něco hanebného s nimi mají za lubem, oznámil to otci — žaloval to, co se skutečně událo, a proto byla jeho žaloba pravá. To je tehdy, souhlasí-li udání věci s tím, co se stalo. Kdyby však někdo udával, co se vůbec nestalo, co si vymyslil, nebo kdyby věc nějak změnil, překroutil a ji-

nak vypověděl než jak se stala, dopouští se křivé obžaloby. Tak farizeové obžalovali Krista P. u Pont. Piláta, že bouří a svádí lid. Bouřil a sváděl Kristus P. lid?... nebouřil. Tedy jejich obžalování bylo křivé.

|: I ve škole bývá mnoho žalob, ale všech si nevšímejme. Fantasie dětská je ohnivá a vidí často zlo větší než jest. Ovšem nemysleme, že jsou všechny žaloby vymyšlené, nýbrž volme asi střední cestu. Je-li žaloba z části pravdiva, domluvme „mezi čtyrma očima" žáku, a je-li potřeba potrestáme. :|

„Všeliká i žertovná i služebná lež" Co je lež? Lež je zúmyslná nepravda za tím účelem nastrojená, abychom někoho oklamali.

|: Dobrý pozor na slova: „všeliká i žertovná i služebná lež" :|

Není každá nepravda ještě lží. Na př. když se žák zmýlí a řekne: 2×13=25, je to nepravda, ale není to lež. Tedy když se někdo zmýlí nebo mluví nepravdu z nevědomosti, nelže, poněvadž tím nechce nikoho oklamati. Je to snad chyba, že se neučil, ale lež to není. Takovými zúmyslnými nepravdami jsou mnohé věci vymyšlené, kterými se často hodně poučíme. Sám P. Ježíš vymýšlel si podobenství, povídky, bájky a báchorky. Byly ty věci pravdivy? Byly to věci vymyšlené ale ne proto, aby jimi byl někdo oklamán, nýbrž poučen; nebo na př. rčení, kterými se ve městech pozdravují, jako: „služebník"..... je to pravda? ... není, ale lež to také není, poněvadž tím nechce, kdo to řekne, nikoho oklamati. (Pořekadla...)

Když však někdo takovou zúmyslnou nepravdou chce oklamati, lže. Taková jeho zúmyslná nepravda je lež. Lhali na př. Ananiáš a Safira pravice sv. Petrovi, že dávají všechny peníze, které za statek dostali. Lhal Kain, když se ho tázal P. Bůh: „Kde je bratr tvůj Abel? A on odpověděl:

„Nevím.“ – Lhali bratři Josefovi, když přinesli domů sukni a tázali se otce: „Není-li to sukně tvého syna Josefa?“ Dobře věděli, co udělali a přece nepravdu záměrně mluvili, aby oklamali otce. Také Jakub obelhal svého otce. Když přinesl krmě, ptal se ho otec: „Kdo jsi ty, synu můj?“ A on mu odpověděl: „Já jsem Ezau.“ Proč to řekl? — aby oklamal otce, aby mu dal požehnání. Chtěl nepravdu mluviti? Lhal?

Zároveň upozorníme na přetvářku. Též lží anebo spíše přetvářkou nazýváme každý takový projev, který se protiví vnitřnímu přesvědčení. Na př. když někdo lichou úctu vzdává někomu, kdyžmu pochlebuje, ač si ho v srdci neváží; pochlebuje mu jen proto, aby se mu zavděčil. Toto je způsob lži a jmenuje se přetvářka čili pokrytectví. Takovými pokrytci byli farizeové; oni též dělali jako-by se modlili, jakoby štědří byli, ale v srdci jinak smýšleli.

Tu máme žáky k upřímnosti a pravdomluvnosti. A mnoho můžeme prominouti, jestliže se žák upřímně přizná, jakkoli odměnou za upřímnost. Ale když žák zapírá, a pokolések se mu dokáže, když jej usvědčíme, tím přísněji potrestáme, právě pro neupřímnost. Když žák něco vykládá s důvěrou, byť to i bylo formou nesprávno, třebas i nějak hrubě by to povídal, nebudeme nevrli. Ba, pochvalme důvěru. Přísnost s láskou!

Lež služebná. Kdo se dopouští lži služebné? — ten, kdo lže, aby sobě nebo jinému pomohl, aby ho něčeho nemilého (trestu, škody, hany) zbavil anebo aby mu k něčemu pomohl aby mu něco získal, co mu příjemno a užitečno jest.

Udáme příklad, že někdo něco vyvedl, zapírá, vymlouvá, jinému dává vinu, na jiného svádí, poněvadž se bojí trestu. Rodiče bývají často vinni říkajíce dětem, když neby-

by ve škole, aby se vymluvily, že byly nemocny a zatím jinde, na poli, na trhu, rodičům pomáhaly a p.

Lež žertovná. Bývá pronesena za tím účelem, abychom někoho pobavili, rozveselili, rozesmáli. Na př. některá vypravování. Není to nic zlého, když se tím pohoršení nedává a pokud se nikdo proto nezlobí. Kdyby se někdo pro takovou žertovnou lež zlobil anebo kdyby někoho snižovala, nesmí se mluviti. A vidíme-li, že je někdo příliš citliv, hříšno jej obviňovati. Anebo kdyby takovou žertovnou lží bylo dáno pohoršení malým, je také hříšna a může býti velkým hříchem, ač ne v sobě, přece v následcích.

Pomluva. Když někdo o někom lže a škodí mu tím na cti, říkáme o něm, že pomlouvá. A takovou zúmyslnou lež je pomluva.

Dobrý rozdíl činiti dlužno mezi pomluvou a na cti utrhání. Pomlouval by tedy, kdo by na př. o poctivém dělníku řekl, že je neobalený, že je zloděj; tím by jej oloupil o čest a škodil by mu, poněvadž by ho potom nikdo do služby a do práce nevzal. Rovněž ten pomlouvá, kdo říká o šetrném člověku, že je lakomec, o poctivém kupci, že je nepoctiv, o pilném žáku, že je lenoch, o nábožném člověku, že se přetvařuje.

Na cti utrhání. Na cti utrhání dopouští se ten, kdo pravdivé, skutečné chyby, poklesky bližního roztrušuje, aby mu na cti uškodil, aby jej snížil a o důvěru připravil. Pozorujeme-li však na někom chyby a vady, a vidíme-li je tomu, kdo se stará o mravné vychování chybujícího za tím dobrým úmyslem, aby chybující byl poučen, napraven, není to hřích na cti utrhání.

Tak na př. vidí-li někdo, že některý menší žák pořídil se drží zlého žáka, o kterém se ví, že malého chudáčka svede, může

menšinu žáku říci: „Stím nechod"! A kdyby nechtěl poslechnouti, můžeme to na něj říci. Sice každé roztrušování chyb bližního, neděje-li se za tím úmyslem, aby chybující byl polepšen, škody uvarován, je hříšno. (Důležito pro křesť. cvičení!) Katecheta napomene žáky, aby doma nevykládali chyb ostatních žáku; připomene slova Kristova: „Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého a břevna v oku svém neznamenáš?" a přísloví: „Každý ať zametá před svým prahem" nebo, co se ve škole uvaří, ať se ve škole sní. Žáci si tak zvyknou zachovati tajemství!

Křivé podezření. Křivého podezření se dopouští, kdo o svém bližním bez důvodu a bez příčiny zle smýšlí nebo jej viní z některého poklesku. Na př. když se něco ztratí a ten, jemuž se věc ztratila, si myslí, že ji vzal ten nebo onen — není-li to jistě a není-li o tom přesvědčen — dopouští se křivého podezření. Máme-li však důvody, je to také podezření, ale není křivé. Jak když se někdo 2 kráte, 3 krát dopustil krádeže a pokaždé jej chytili a pak se zase někomu něco ztratí — nebylo by křivé podezření, nýbrž odůvodněné: myslíti si, že zase ukradl. Kdo nám několikráte selhal, nevěříme mu, jakmile něco jen trochu více nepodobného vykládá. Máme jakousi obavu, že zase lže.

Quilibet habeatur bonus, donec probetur malus. Zkušené srdce má, kdo o každém něco zlého ví a kde může to vykládá.

Opovážlivé posuzování. Když křivé podezření veřejně pronášíme, dopouštíme se opovážlivého posuzování. Na př. když fariseové řekli o P. Ježíši, že pomocí zlého ducha vymítá ďáble, posuzovali Jej opovážlivě. Anebo když Kristus P. uzdravil slepého od narození, ač viděli ten zázrak, fariseové přece podezřívali P. Ježíše, že to činí pomocí zlého ducha a viní-

li jej z podvodu. Jindy zase si mysleli farizeové o P. Ježíši, že je kříšníkem, proněvadž s kříšníky obcoval. Ve škole taky snad opovážlivě se posuzuje, na př.: Vincek se učí, aby se p. učiteli zalichotil, aby jej vzal do zahrady....

Nadýmání (osočování, donášení, klevetnictví.) Někteří lidé to, co slyší od jiných, hned zase těm, o nichž to slyšeli, ještě za tepla to vyklávolají, při tom se však nedbají pravdy, nýbrž jak se jim to hodí do krámu, buď zvětší buď zmenší a tak prav du překroutí. Tím způsobem se mnohé rodiny rozkmotří a nenávistí a hněvem dobří přátelé proti sobě vzplanou. Lidem takovým říkáme „donášeči". Nemáme donášečů poslouchati, nýbrž odbudeme je slovy: Nač mně to povídáš, nauč si to nech! Ještě horší je však takové lidi si najímati, aby nám, co se kde vrtne, kde kdo co špetne, donášeli.

Co se poroučí v VIII. přikázání?

— se poroučí pravda a upřímnost v řeči a jednání. Naše řeč má souhlasiti s naším vnitřním přesvědčením. Ať o tom, kdo tak mluví a jedná, jak v srdci smýšlí, říkáme, že je upřímný v řeči a jednání. [Napomeneme žáky, aby byli vždy upřímní a mluvili vždy jen čirou pravdu.] Není však potřeba říci všecko, co víme, ba často je lépe a potřeba něco zamlčeti z toho, co víme, co jsme slyšeli. Někdy je i mnohdy ledacos zamlčeti, na př. zpovědník musí o tom mlčeti, co ve zpovědi slyšel jakož i ten, kdo ze zpovědi něčí něco zaslechl. Ani to, co nám zpovědník ve zpovědi pověděl, nemáme vykládati. Děti nemají vykládati to, co se děje doma v rodinách, poněvadž není slušno vše na veřejnost dávati, zvláště když se stane něco nepříjemného doma. Také nemáme kaužolému hned pravdu bez obalu do očí vysypati, nýbrž máme to učiniti způsobem uhlazenějším a ne hrubě; nebo řekne-

me-li někomu něco mírně, snáze to snese, sice by se snad mrzel a rozhněval. Takovým hrubým způsobem se více pokazí než napraví.

Též je přikázána <u>pravda a upřímnost v jednání</u>. Naše chování a jednání mají vždy souhlasiti s vnitřním smýšlením. Farizeové vše jen zevně konali, ale uvnitř jinak smýšleli. A proto je Kristus P. nazval obílenými hroby, které jsou zevně na oko pěkné, ale uvnitř plny hniloby a červů. Máme tedy vždy upřímně jednati a nepřetvařovati se. Přičinou mnohé lži a přetvářky bývá příliš krutá kázeň.

† Katecheta jako duchovní otec má někdy oko zamhouřiti a slovy laskavými a v pravdě otcovskými děti pokárati. Nesmí vše jen trestati, nýbrž buď schovívav; ovšem že také nesmí dělati jako by ničeho neviděl. Učitel má prozkoumati povahu svého žáka; neboť i mlčenlivost žáka může býti známkou povahy a smýšlení. Trestá-li učitel, ať trestá tak, aby žáci viděli, že to dělá nerad a že ho to více bolí než dítek. Nikdy ať nedá na sobě znáti jakoby měl radost, že si může na některém žáku vylíti zlost, že jej může strestati. Pak by se děti stávaly neupřímnými a zatvrzelými. Malé prohlésky pokládej spíše za lehkomyslnost než za zlomyslnost. Co se udělalo ze zlomyslnosti a co zaslouží trestu, přísně potrestáme.

<u>Zastávání dobrého jména bližního</u>. Říkáme o někom, že má dobré jméno, když se o něm nic zlého neví, nic špatného nemluví. Když někdo na někoho hanu kydá, a slyšíme to, máme hned říci: „To není pravda, nelži!“ Jako Daniel když zvolal: „Já nejsem vinen krve této nevinné.“ Kdyby někdo někoho křivě obžaloval, pomlouval, spravážlivě pohrozoval, máme se nevinného ujati a říci: To svědectví o bližním se nezakládá na pravdě, není odůvodněno.

Činíme-li tak, zastáváme se bližního.

Kdyby někdo někomu na cti utrhal, ačkoli mluví pravdu, máme mu říci, že se neslluší bližního snižovati, že je to hříšno, že každý člověk má chyby, ale že snad má také dobré vlastnosti, pro které cti zaslouhuje.

Odvolání pomluvy a na cti utrhání. Pomluvu může-me napraviti, odvoláme-li, co jsme řekli; odvolává se tak, jak se pomluvilo; před touž osobou, před kterou se pomlouvalo, byla-li pomluva ústní, ústně se odvolá, byla-li písemná, písemně se odvolá, byla-li na veřejném místě atd. I ten, kdo pomluvu slyšel, má mlčeti a nemá ji roztrušovati. Pomlouvá také, kdo popírá něčí dobré skutky, anebo zvětšuje něčí poklesky. I toto ať se napraví! Utrhal-li však někdo někomu na cti, toho ovšem nemůže odvolati, poněvadž mluvil o skutečných vadách bližního — a tedy, kdyby je prohlásil za nepravé, lhal by — ale má bližního, jemuž utrhal na cti, za vhodné příležitosti před jinými chváliti a o dobrých jeho vlastnostech mluviti. Dobré jméno má větší cenu než zlato a stříbro, a proto když se někomu utrhá na cti anebo když se dobrému jménu bližního ško-dí, více se mu ublíží než kdyby jej okradli.

Hříchy pomluvou a na cti utrháním spáchané nemohou se odpustiti, pokud se neodvolají.

[: Katecheta pokárej a potrestej surové nadávky, ale zá-lob snadno nepřijmej. :]

IX. a X. přikázání.

Co se zapovídá ve dvou posledních přikázáních?

[: Upozorni žáky, že přikázání, která se dosud vykládala, týkají se z větší části našich skutků a řečí t. j. našeho ze-vnějšího jednání, které od jiného bývá posuzováno. Tak

leží, krádeže, křivá přísaha jsou zevnější skutky, ač jsou tam též vnitřní stavy jako nevěra, závisť a nenávisť, ale vztahují se hlavně k našemu zevnějšímu jednání.]

Poslední dvě přikázání vztahují se k našemu nitru, k našemu smýšlení, pořádají naše myšlénky a žádosti.

Jak zní dvě poslední přikázání? „Nepožádáš manželky bližního svého. Aniž požádáš statku jeho." V 9. přik. zapovídají se žádosti, zvláště žádosti nečisté a v 10. přik. se zapovídají žádosti po cizím majetku.

Každá žádost po věci zapovězené, po věci hříšné je hříšna. I každá myšlénka, která se zabývá věcí zapovězenou je hříšna. [Upozorni, odkud se v nás berou zlé myšlénky a žádosti.]

Myšlénky nepocházejí vždy jen z nás; někdy jsou do naší mysli vneseny. Vidíme, slyšíme a čteme něco, a to vzbuzuje v nás často hříšné myšlénky. Hříchem ještě taková zlá myšlénka není, nýbrž teprvé pokušením ke hříchu. Když nám přijde na mysl taková dovolená myšlénka, hledíme ji hned zapuditi, a pak není hříchem. Kdyby však někdo v takové zlé myšlénce měl zalíbení a v ní trval dobrovolně, pak je ta myšlénka hříchem a čím déle v ní člověk trvá, tím je větším hříchem. Někdy v nás samých taková myšlénka vznikne ani třeba nechceme.

Také tělo naše bývá příčinou, že se v nás budí zlé myšlénky. [Tu upozorni na to, co jsme řekli v 6. prosbě: pokušení bývá me od svého těla.]

Hledíme-li takovou myšlénku hříšnou zapuditi a zbožnou v sobě vzbuditi, zjednáváme si zásluhy.

Jiné zlé myšlénky jsou od ďábla na př. nenávisť, pomsta, rouhavé myšlénky, nevěra atd. Překonáme-li je modlitbou, zvláště když ty myšlénky byly proti víře, naději a lásce bý-

vají pro nás ještě velkou zásluhou. Tak v nás vznikají zlé myšlénky.

I zlé žádosti v nás vznikají. A jak? Buďto jsou ve světě věci, které vidíme, o kterých slyšíme nebo čteme, a ty věci jsou příčinou, že v nás vznikají žádosti těch věcí. Tak v člověku vznikne zlá žádosť někoho okrásti, pomstiti se, oklamati.....

A když v nás vzniknou takové žádosti, hned proti nim bojujme, hned je hleďme zapuditi. A kterak je zapudíme? --- když si vzpomeneme na přikázání Boží.

Někdy takové zlé žádosti pocházejí z našeho těla, lenosť, obžerství, smilstvo.....) a tu zapudíme takovou zlou žádosť, upamatujeme-li se na zákon B. a přítomnosť P. Boha.

Velmi často jsou zlé žádosti od zlého ducha, a tu se o pomoc utíkejme k andělu strážnému, aby nás ochránil.

Co se týká majetku můžeme si v duchu přáti, bychom tu neb onu věc měli, ale nesmíme si přáti, abychom se nějakým hříšným způsobem dostali na majetek, poněvadž zapovídají 2 poslední přikázání všeliké žádosti cizího statku.

Co se poroučí ve dvou posledních přikázáních?

----- se poroučí nejprvé čistota srdce.

Co jest čistota srdce? --- jest uchrániti se dobrovolných, zlých žádostí a myšlének, zvláště které jsou proti 6. přikázání. Kdo zlých myšlének v srdci svém nechová, nýbrž dává jim výkost, ten má čisté srdce. Čistota srdce je největším pokladem pro každého. Proto střezme očí, uší, jazyku, znikejme zlé příležitosti!

Krocení zlých žádostí. Kdy krotíme zlé žádosti? -- když se jim nepoddáváme, když proti nim bojujeme modlitbou, vzpomínáme-li na smrť a na poslední soud a voláme-li o pomoc k andělu strážnému, když v nás ďábel takové žádo-

sti vzbuzuje. Naše smyslnost se proti nám bouří, proto je musíme na vždě obžeti a krotiti, a proto se poroučí dále ve 2 posledních přík. krocení zlých žádostí. Když se zlá žádost objeví, nesmíme k ní svoliti, nýbrž musíme ji odporovati a hleděti se jí zbaviti. A zbavíme se jí jistě, budeme-li Boha za pomoc prositi. Proto pravíme v „otčenáši": „Neuvoď nás v pokušení" Jako sv. Petr volal ke Kristu P.: „mistře, hyneme, volejme i my v pokušení, aby nám P. Bůh pomohl. Dobré jest též za pokušení jinou věcí se zaměstnávati; neboť pilná a spořádaná práce zachrání člověka od mnohého hříchu. A proto dobře je, když si člověk denní čas tak uspořádá, aby nezůstalo ani chvilky bez práce. Mimo zahálku uvádí též samota často člověka do pokušení, a proto takový člověk ať vyhledává raději společnost, ale jen společnost dobrou, nebo ve špatné by bylo pokušení ještě horší. Jestliže zábava, čtení v nás vzbuzuje zlé myšlénky a žádosti, zanechme ho. Ovšem vše záleží na jednotlivci; neboť často tomuto něco je škodlivo a onoho se to ani netkne, co tomuto je nejbližší příležitostí ke hříchu, onoho ani k pokušení nevábí. Tento má náchylnost k tomu, onen k onomu hříchu. Všeobecného pravidla, která věc je nejbližší příležitostí ke hříchu, nelze pro všechny stejně uvěsti. Každý se má v takových pokušeních, která na něho doráží, ovládati a příležitosti hříchu pečlivě se vyhýbati, chce-li mravným zůstati a čistotu srdce si zachovati.

†. Dobře jest upozorniti, že již tím krotíme zlé žádosti, když sami vůli svou v dobrém cvičíme, když takové věci na sebe bereme, které jsou nám protivny, anebo věci, které nám nikdo nepřikazuje a když se odříkáme dobrých věcí. Tím si sílíme vůli, že pak snadněji překonáme zlé své žádosti. Čím silnější je vůle naše, tím snáze překonáme zlé žádosti, a proto každé

posilnění vůle je jakési kracení zlých žádostí. Sem tam dětem něco takového povíme, jak by vůli svou sílily: v zimě na venkově bývá také kostel otevřen, aby si tedy někdy po vyučování zašly do kostela a uctily velebnou svátosť, aby přišly na mši sv., když mohou, i ve všední den atd. Ovšem nutiti nesmíme nikoho, ani za to někoho chváliti, ani když toho nečiní, haněti anebo kárati.

Zvláště se poroučí, abychom netoužili po tom, co není naše. Proč Bůh i naše tužby a žádosti zákonu podrobil?

Zákon lidský nemůže nám předpisovati, co máme nebo nemáme mysliti nebo žádati, poněvadž i kdyby to předepsal, nepřesvědčil by se o tom, zdá to skutečně plníme. Zákon světský může nám tedy jenom poroučeti, jak máme zevně jednati. Ale P. Bůh nám může poručiti, co máme mysliti, co žádati. Kdo nás stvořil? Bůh! Z čeho pozůstává člověk? ... z těla a duše. Kdo nám dal tělo? P. Bůh. Kdo je tedy pánem těla a celého zevnějšího našeho jednání? P. Bůh! A kdo nám dal duši? P. Bůh! Kdo je tedy pánem i duše naší? P. Bůh! Jak nám tedy P. Bůh může poroučeti, jak se máme zevně chovati: tak nám může poroučeti, jak se i v duši své chovati máme čili co máme mysliti a žádati. Kdybych vám poroučel, abyste tak nebo jinak myslily, mohl bych se o tom přesvědčiti, zdali každý z vás tak myslí? ... nemohl, a proto vidíte, že lidé nemohou dáti zákona, podle kterého by se řídily naše myšlénky a žádosti; neboť myšlénky a žádosti cizí jsou nám skryty.

Ale P. Bůh zná i naše nejtajnější myšlénky, zpytuje ledví i srdce naše; a proto nám dal přikázání, kterým tužby a žádosti naše zákonu podrobil, abychom nezapomněli, že On je Pánem našich srdcí, že Mu nic není skryto

co se děje v našem srdci. A proto je též zákon B. mnohem znamenitější než zákon lidský, poněvadž celého člověka takořka řídí a spravuje, nejen zevnější jeho jednání, nýbrž i smýšlení jeho.

Kdo se chce hříchu uvarovati, musí hned v počátku (t. j. hned ve zlé myšlénce a žádosti jemu odporovati. Chceme-li, aby se nevzňal požár, udusme hned první jiskru. Když se již jiskra rozplamení v požár, pozdě je již hasiti. A tak je to i s myšlénkami! Každou myšlénku hned pozorujme, a je-li zlá, nepodávejme se jí; neboť kdo v mále je věrný, bude věrný i v mnohém. Kdo se varuje zlých myšlének, uchrání se i zlych skutků! V žádné myšlénce špatne nemějme zalíbení! Když však vznikne v nás, vzpomeňme si honem na jinou slušnou, dejme se do něčeho jiného, jak se poroučí ve 2 posledních přik.–

|: Jsou-li děti hodně živé, neposedové, není to nebezpečné; hůře, když jsou některé zádumčivy, straní-li se her a jiných dětí. Takové pozorujme! Dětí živých srdce je čisto, ale zadumaných někdy nebývá čisto. Ale pozor, nejsou-li již od přírody povahy samotářské, klidné, nebo nejsou-li snad neduživy a nemocny. Není-li tomu tak, a vidíme-li, že přece zúmyslně hledají samoty a odloučenosti — takové děti mívají špatné představy, které jim duší pořád krouží. Snad je to závisť, nenávisť, zvláště však věci smyslné, hříšné a pod. Zárodek náruživosti! :|

<u>Čemu se učíme v posledních 2 přikázáních?</u>

Jednání zevnější, nestačí, aby se vyplnila 2 poslední přik., nýbrž jednání musí souhlasiti s vnitřním smýšlením. Farizeové zevně dobře jednali: modlili se, almužnu dávali, chodili do chrámu obětovat, postili se, slovem všecky předpisy zákona Mojžíšova zevně věrně plnili a přece je Kristus P. nazývá pokrytci, poněvadž jejich zevnější je-

dování nesouhlasilo s vnitřním smýšlením. Jinak jednali a jinak smýšleli. Nestačí, když se žáci školnímu řádu podrobí, ale v srdci mají proti němu odpor; neboť potom by to bylo jen otrocké konání povinností, které za nic nestojí. Takoví žáci jsou potom pokrytci jako farizeové. Na př. někteří žáci jsou zde poslušni, ale proč? — poněvadž se bojí trestu. A nebýti trestu — neposlouchali by. Takový žák je poslušen jenom „na oko", zevně, ale ne v srdci.

Cokoli konáme, máme konati <u>ochotně a rádi</u>. Plníme přikázání B., rozkazy rodičů a představených je nám plniti ochotně, z toho srdce máme horliti pro to, co nám poroučejí a zanechati všeho, co zakazují. Takové skutky — kdybychom je konali jenom zevnitřně, ale v srdci se zlobili a mrzeli, že jest nám je konati — Bohu by se nelíbily. Proto k vůli Bohu máme tak smýšleti, jak jednáme. Na př. kdo se modlí jen ústy a jenom odříkává slova a v srdci na Boha ani nepomyslí, nadarmo se namáhá, a taková modlitba málo mu pomůže; neboť tak se modlí jen hřeší a Boha vrážd. Kdo chodí na mši sv., ke sv. zpovědi jen proto, že musí, s vnitřním odporem, ten nemá zásluh! Kde není souhlasu mezi jednáním a vnitřním smýšlením, tam je pokrytectví. „Ne každý, kdo mi říká: pane ..... ale činí vůli Otce mého ....

<u>Co slíbil Bůh těm, již jeho přikázání zachovávají?</u>

Když přišel kdysi k Ježíši Kr. jakýsi mládenec bohatý řka: „Pane, co čině život věčný obdržím?" — odpověděl mu Pán: „Zachovávej přikázání"! A když Bůh oznámil Mojžíšovi přikázání, řekl: „Předložil jsem vám život a smrt, požehnání a zlořečení, k čemu chcete, vztáhněte ruku svou". Bůh tedy slíbil těm, kdož jeho přikázání zachovávají, život věčný a již na tomto světě hojné požehnání.

Oddělení čtvrté.

O přikázáních církevních vůbec.

Jsme-li povinni přikázání církevních zachovávati?

†: Opakuj :† Týká-li se IV. přik. B. toliko děti a rodiče? .... Která je duchovní vrchnost? ... církev učící. Když je tedy učící církev naší duchovní vrchností, jaké má právo? ... poroučeti, přikázání dávati. A jaká je naše povinnost, když nám církev něco poručí? ... vrchnosti církevních poslouchati. Mimoto Kristus P. zřetelně poručil církve poslouchati, když pravil: „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá a kdo pohrdá mnou, pohrdá Tím, který mne poslal." „Kdo by církve neuposlechl, budiž tobě jako pohan a publikán (veřejný hříšník) t. j. budiž z církve vyloučen." Z těchto slov je patrno, že církevní přikázání nás právě tak zavazují jako přikázání B., a přestupuje-li člověk přikázání církevní, právě tak hřeší, jako kdyby přestupoval B. přikázání. Jsme proto povinni zachovávati církevní přikázání, poněvadž nám to IV. přik. B. a Sám Kristus P. poroučí.

†: Žáci již umějí X B. přik. a umějí též patero církevních přikázání. Ať je jen často opakují! Blíží-li se doba postní, dáme je zase opakovati a hlavně na 3. přik. upozorníme, aby se postili. Pak se proberou jednotlivá přik. :†

Oddělení páté.

O přikázáních církevních zvlášť.

O dvou prvních přikázáních církevních.

I. přik. zní <u>Svátky zasvěcené světiti.</u>

Co je svátek? ... jakýsi slavný den, kterým se na něco upamatujeme. Když tedy nějaký den oslavujeme, musíme k tomu míti příčinu, proč jej oslavujeme. Musí býti něco

slavného, památného na den ten. Tak jsou svátky rodinné. otec má jmeniny, neb narození; je to tedy pro rodinu něco slavného, je to pro ni svátek. Máme svátky vlastenecké, na př. nastoupení císaře pána na trůn, korunovace, jeho jmeniny, narození atd. Církev sv. má jisté slavné dny, má svátky. A co je církevní svátek? — je den, který jest ustanoven na památku nějaké události, nějakého děje, který se stal pro naše spasení, jako na př. narození Páně a jiné slavnosti: proč Kristus P. opustil slávu nebeskou, stal se člověkem a narodil se jako nemluvňátko, proč umřel, z mrtvých vstal? To jsou události, které se staly pro naše spasení. Rovněž seslání Ducha sv. jest událost pro naši spásu. Tak jsou též svátky církevní na památku Panny Marie nebo některého svatého. Na př. zvěstování, narození Panny Marie; svátek sv. Petra a Pavla. Vůbec každý den slavíme památku některého svatého.

Tak řekneme častěji dětem: Dnes máme památku toho a toho svatého, ale udáváme svátky dle kalendáře, ne dle direktáře. Dobře je, když má katecheta dobrý kalendář nástěnný, aby se naň děti častěji mohly podívati. Tak má též katecheta dětem kalendář vysvětliti, aby všecky známky v něm znaly a uměly v kalendáři čísti. Je to proto důležito, aby křesťanské roce počítali podle křesťanských svátků, jak je na starých listinách, kde jsou všude data označována dle svátečních dnů roku církevního. Tak na př.: 4. den po sv. Havlu. Starší hospodáři dosud řídí své práce polní podle svátků, na př. na suché dny podzimní se seje, jinde po narození Panny Marie. Takové pěkné zvyky má kněz podporovati a kde může, ať dělá, aby se udržely.

Vyvodivše pojem svátku řekneme:

Rozeznáváme dle nařízení církevního svátky zasvěcené a nezasvěcené. Zasvěcené jsou ty, které musíme jako neděle světiti, totiž od práce odpočívati, mši sv. slyšeti, skutky náboženské konati.... jak nám udává III. B. přikázání. Líšíme pak zasvěcené: na svátky Páně, P. Marie, andělů strážných a některých svatých (Jmenujte mi některé!)

Pak rozeznáváme svátky stálé a pohyblivé. Stálé na př.: Boží hod vánoční, tří králů; pohyblivé: neděle adventní, někdy bývají již koncem listopadu, jindy počátkem prosince. Též celá doba velikonoční, neděle postní, hod B. velikonoční i svatodušní nikdy nebývají na týž den svého měsíce.

Takto si svátky roztřídivše řekneme:

Všechny svátky zasvěcené i nezasvěcené, kterých je 365 a v přestupném roce 366, tvoří církevní rok. Možno trojím způsobem promluviti o církevním roce: 1) vyprávějíce bibl. děje, které jsou základem našich svátků, upozorníme na svátky, které nám ten bibl. děj zobrazují. 2) Blíží-li se svátky, upozorníme, který děj tím svátkem oslavujeme a které náboženské pravdy jím vyznáváme a naň se máme upamatovati. 3. Konečně když přijdeme k prvnímu přik. církevnímu (na tomto stupni v 3. roce) v souvislosti o církevním roku promluvíme. Ze slovného znění přikázání bereme si příležitost, abychom podali církevní rok soustavně.

Jak tedy nazýváme souhrn všech svátků zasvěcených i nezasvěcených, které slavíme za rok? ... církevním rokem. Co je tedy církevní rok? Mimo církevní rok máme také rok občanský a rok školní. Kdy počíná rok občanský... prvním lednem. A kdy školní? 15. zářím.

Církevní rok.

Církevní rok počíná první neděli adventní, kteráž bývá

buďto na konci listopadu anebo na začátku prosince, a končí poslední neděli po sv. Duchu; neboť ostatní dny po neděli patří ještě k neděli.

Církevním rokem zobrazuje nám církev sv. působení trojosobného Boha pro spasení člověčenstva. Bůh Otec nás stvořil a Syna svého na svět poslal, aby nás vykoupila vysvobodil ze smrti hříchu, a Duch sv. nás milostí svou posvěcuje.

Církevní rok dělíme na 3 hlavní doby: vánoční, velkonoční a svatodušní. [Naznačme rozdělení dětem na tabuli. Rozdělíme tabuli na 3 díly: 1.) díl pro dobu vánoční 2.) pro velkonoční 3.) pro svatodušní.] Kruhem by se snad dala věc ještě lépe naznačiti?

Jak je tedy rozdělen církevní rok?... na 3 hlavní doby. Co nám znázorňuje doba první – vánoční? Lásku Boha Otce, jenž lidi tak miloval, že Syna Svého... A doba velkonoční nám znázorňuje lásku Boha Syna, jenž nás smrtí svou vykoupil. Konečně 3. doba – svatodušní nám připomíná lásku Ducha sv., jenž nás milostí svou posvěcuje.

Každá hlavní doba dělí se na 3 menší: má dobu přípravnou čili předhodí, pak hlavní svátek čili hod B., a pak ukončení svátků čili pohodí. Hlavnímu svátku říkáme proto „hod B.", poněvadž křesťané mají jíti k duchovním hodům t. j. k sv. přijímání, jak se skutečně za starých časů dělo. Mimo to byly tehdy „hody lásky", při kterých bývali chudí od bohatších častováni pokrmy.

Vánoční doba.

[Co zde chybí do obšírnějšího vysvětlení, je ve „Výkladu malého katechismu", kdyžť je řeč o narození Páně a umučení a pak ve „Všeobecné části katechetiky".]

Přípravou doby vánoční je doba adventní. Vánoční doba počíná tedy již první neděli adventní. Kolik je adventních neděl? Co znamená slovo „advent"? Co nám zobrazuje doba adventní? Čtyřnedělní doba adventní nám zobrazuje 4000 let, ve kterých bylo lidstvo připravováno na Messiáše. [Napiš na tabuli do oddělení vánočního: 1., 2., 3., 4. neděli adventní. Chtějí-li děti, ať si to poznamenají, aby to nezapomněly. Vysvětlivše již celý rok církevní ukážeme dětem kalendář, aby se přesvědčily o tom, co slyšely. Pak pověsíme kalendář na stěnu — a když se blíží svátek, řekneme dětem: Podívejte se do kalendáře, jaký svátek bude v pátek a p.]

V přípravné době adventní slaví se svátek neposkvrněného početí P. Marie (8. prosince). Poněvadž neděle adventní jsou pohyblivy, napíšeme si tento svátek mezi 1. a 2. neděli adventní. A nač se máme upamatovati na ten svátek? — že P. Maria bez poskvrny hříchu prvotního počata a zvláštní milostí B. i ode všech hříchů všedních uchráněna byla. Tato přípravná doba končí se 4. neděli adventní. Pak jsou hlavní svátky čili hod B. vánoční. Promluvme o dni před hodem B., totiž o štědrém večeru. Dle toho slavíme svátek prvních rodičů Adama a Evy. Adamův hřích byl příčinou, že Ježíš na zemi sestoupil. Nyní tomu dni říkáme „štědrý den". A proč štědrý? — poněvadž nám připomíná štědrost P. Boha, který Syna Svého na svět poslal. Toho dne rodičové staví dětem „betlémy", dávají jim dárky, dobrotu lepší píci, ba i ptáčkům na polích se sype, aby se všecko radovalo ze štědrosti Boží.

Je-li zvykem stavěti vánoční stromek, měl katecheta význam jeho vyložiti.

Po štědrém večeru je hod B. vánoční. Na ten den je to zvlá-

ství, že na ten den může kažodý kněz sloužiti 3 mše sv. kterými se znázorňuje troji zrození Krista P. 1.) od věčnosti, od Otce nebeského. Ježíš narozívá se Synem B., poněvadž je od věčnosti od Otce nebeského zplozen. 2.) Narodil se z Marie P. v čase; dějepisné zrození. 3.) rodí se v dušich věřících svou milostí; duchovní zrození. Kněz není právě povinen všechny 3 mše sv. sloužiti, ale slouží je kažodý. Také věřící nejsou povinni jíti na všechny 3 mše sv., ale chodívají.

Po hodu B. 26. prosince je svátek sv. Štěpána, prvního mučenníka. Na druhý den je nezasvěcený svátek sv. Jana Evangelisty a Apoštola, potom mládátek čili nemluvňátek, na památku oněch pacholat, která pro Krista P. byla usmrcena. Na nový rok (občanský) 1. ledna je svátek obřezání Páně. Zákon Mojžíšův poroučel, aby každé pachole 8. dne po narození bylo obřezáno. Také Kristus P. byl 8. dne obřezán a Ježíš nazván. Dne 6. ledna je svátek: „Zjevení Páně“ neb „Tří králův“.

[Vylož památku toho svátku. Ať některý žák vykládá ten příběh a pak se řekne: Této události slaví se tedy památka dne 6. ledna.] Slaví se tedy 6. dne ledna troji zjevení Ježíše, Kr. totiž: 1.) když se zjevil mudrcům od východu jako Messiáš. 2.) když byl pokřtěn v Jordáně a zjevil se Židům jako Syn B.; neboť Bůh Otec tehdy vydal hlas: Tentoť jest Syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo. 3.) když se zjevil jako všemohoucí Bůh prvním zázrakem v Káni Gal. Toto troji zjevení Páně oslavuje církev sv. na tento den, a proto říkáme tomuto svátku také „Zjevení Páně“.

Poněvadž my v římské církvi hlavně máme na paměti, jak se Kristus P. zjevil třem králům říkáme tomu svátku: svátek „sv. tří králů“. Ve východní církvi mají však více na mysli

křest Páně v Jordáně a proto světí také křestní vodu a udělují sv. křest. U nás se světí na ten den voda; je to u nás zavedeno již od sv. Cyrilla a Methoděje, kteří k nám přišli z církve východní. Mimo vodu světí se též křída a kadidlo. Křídou se píší jména sv. tří králů na dvéře, abychom na přímluvu jejich od zlého ducha uchráněni byli a požehnání domu od Boha dosáhli.

Po svátku sv. tří králů jsou neděle po Zjevení Páně. Počet těch neděl se řídí Velikonocemi. Jsou-li Velkonoce dříve, je těch neděl méně, jsou-li později, je jich více. Nejvíce je jich 6. Na konci této doby bývá svátek „očišťování P. Marie" (2. února) Upamatujeme se, jak P. Maria obětovala oběť očistnou. Každá žena u Israelitů po porodu byla pokládána za nečistou, a proto musila přijíti do chrámu — když porodila chlapce, 40. dne a když děvče 60. — a očistiti se očistnou obětí. Tomu svátku se také jinak říká „hromnice"; světí se svíčky, kterým říkají „hromničky". Dovoleno je zažíhati, pokud není pověr; někteří pověrčiví lidé si myslí, že hromnička chrání stavení ohně, bouří, že „nechodí posel Boží" — hříšno!

O době postní čili o postě.

První křesťané postili se úplně 40 dnů, později však na některé dny se nepostili, zvláště na dny kdy slavili památku mučedníků, a proto se za náhradu půst prodloužil a trval někdy 7–9 neděl. Odtud je název některých neděl jako neděle devítník, neděle 1., 2. po devítníku (septuagesima, sexagesima ....) Nyní se neděle nezachovávají mimo chrám, ale v chrámě se dosud jako postní zachovávají. V chrámě začíná totiž doba postní již septuagesimou, ale mimo chrám teprve škaredou středou. Pravý půst začíná tedy popelcem nebo škaredou středou (Vysvětli kvátce význam)

Když se lidé dříve veřejně káli, hlavy takových kajícníků byly popelem posypány na znamení kajícnosti. Když pak veřejné pokání přestalo, někteří na počátku postu přicházeli a žádali, aby se jim hlavy posypaly na znamení kajícnosti. Poněvadž právě předchází před popelcem doba rozpustilých radovánek, přidala církev sv. k tomu úkonu, když se dává popelec, slova znamenající pomíjitelnost všech rozkoší i života lidského. Když tedy kněz maže čelo popelem, říká: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš“ ℣. B. Na nejvyšším stupni se o tom důkladněji zmiň. Též promluv o mši sv., že se vynechává chvalozpěv: Gloria, že se říká „Benedicamus Domino“ a žalm Graduale. Na nižším stupni řekni pouze, že jsou 3 neděle předpostní a 6 nedělí postních. Upozorni, že v postě dává se kajícnost na jevo tím, že se bere a užívá barvy modré, která značí kajícnost. A do onoho rozdělení roku církevního napiš me devítník, 1. a 2. neděli po devítníku a pak 1–6. neděli postní. Též jména nedělí rodí, jak mezi lidem jsou: 3. neděle slove „kýchavná“, 4. družebná, 5. smrtná, 6. květná. Na vyšším stupni se zmiň o názvech latinských: Oculi, Reminiscere atd.

Proč se říká 3. neděli „kýchavná“? ... poněvadž zvířila dříve často nemoc „kýchavka“ a mnoholidí jí umíralo, a proto shromažďovali se nemocní v chrámu Páně prosit Boha za uzdravení. Družebná: poněvadž si dávali kytice a věnce světiti – Smrtná: že židé poprvé se pokusili, aby usmrtili P. Ježíše, ale Kristus se jim ukryl, poněvadž ještě nepřišla doba Jeho: a proto se také zakrývají kříže modrou rouškou. Květná neděle nám připomíná slavný vjezd Krista P. do Jeruzaléma. Na neděli květnou se světí první jarní květy: „kočičky“. S ratolestmi těmi se koná průvod okolo chrámu anebo

v chrámě, zpívají se zpěvy, které zpívali židé, když vjížděl Kristus P. do Jeruzaléma. „Hosanna Synu Davidovu. Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, hosanna na výsostech. Kněz a lidé vyjdou z chrámu, zpěváci zůstanou v chrámě a zpívají střídavě s knězem, který je v předsíni kostela, chvalozpěv, a pak kněz třikrátem křížem zaťuká na dvéře a ty se potom otevrou na znamení, že jen smrtí J. Krista na kříži nám otevřena byla brána nebeská. Potě jde kněz k oltáři a slouží mši sv., při které se čtou pašije t. j. umučení Ježíše Kr. a od toho celý týden se nazývá „pašijový"; je nejdůležitější týden v celém roce. V tomto týdnu je zelený čtvrtek, velký pátek a bílá sobota. Na zelený čtvrtek si připomínáme si ustanovení nejsv. svátosti oltářní a úzkost Ježíše Kr. na hoře Olivetské. Na velký pátek připadá umučení-křížová cesta- smrť Krista Pána.

[N.B. Obřady, které se tohoto dne konají, dítkám se již vyložily za jiné příležitosti, hned před Velikonocemi.]

Na bílou sobotu připomínáme si, jak odpočíval Kristus P. v hrobě. Na večer pak se slaví vzkříšení, které by se vlastně mělo slaviti v neděli brzy ráno ale koná se v sobotu, aby i věřící z obcí přifařených mohli přijíti. Obřady na bílou sobotu: Svěcení ohně, trojkrutce, paškálu a křestní vody. V obřadech je slavná mše sv.

Doba velikonoční.

Po bílé sobotě je hod Boží velikonoční čili neděle velikonoční. Po hodu B. velik. je pondělí velkonoční zasvěceno!

[N.B. Připomeneme, že se svěcení v neděli velkon. rozličné pokrmy. Toto svěcení připomíná nám, že křesťané za prvních dob nejedli ani masa ani vajec a proto na Velikonoce si dávali takové pokrmy posvětiti, aby jim nebyly zálibny. Při-

připomíná nám to též poslední večeři Páně: mimo to vejce je obrazem malým vzkříšení. | Pak je:

První ch 5 neděl po Velikonocích, které mají vlastní jména. První z nich slove „průvodní" nebo „bílá", poněvadž katechumeni v bílém rouchu byli uvedeni slavně do chrámu Páně, aby tam obnovili křestní sliby, přijali svátost oltářní a pak svlékali bílé roucho, které od bílé soboty nosili. NB. A proto též dobře jest ustanoviti si na první neděli po Velikonocích první sv. přijímání a obnoviti sliby křestné. | Pátá neděle slove „prosebná", protože jsou v tom týdnu prosebné čili křížové dny, kdy vycházíme do polí P. Boha prosit za požehnání pro úrodu zemskou. Po páté neděli je slavnost: Nanebevstoupení Páně. Pak je ještě 6. neděle a doba po 6. neděli je již přípravou k hodu B. svatodušnímu.

Doba svatodušní.

V sobotu před hodem B. svatodušním se světí zase křestní voda jako na bílou sobotu na památku prvního křtu; neboť sv. apoštolové po seslání Ducha sv. jali se kázati a křtíti. Mimo to ve starších dobách katechumeni, kteří ještě na Velikonoce ke křtu sv. nebyli připraveni, bývali v tuto sobotu křtěni.

Hod B. svatoduš. slaví se na památku seslání Ducha sv. na apoštoly, je svátek zasvěcený. V neděli po sv. Duchu je svátek nejsvětější Trojice a hned potom ve čtvrtek Božího Těla. Tento svátek měl by se vlastně slaviti na zelený čtvrtek, ale poněvadž zelený čtvrtek připadá do doby příliš smutné a svátek B. Těla je pro křesťany velmi radostný, odkládá církev sv. tento svátek na dobu pozdější a na zelený čtvrtek hledí jen na utrpení Páně.

Pak následují neděle po sv. Duchu. Někdy jich je více —

nejvíce: 27. - někdy méně - nejméně: 24. podle toho, jsou-li Velikonoce dříve anebo později. Velikonoce slavíme vždycky první neděli po prvním jarním úplňku. Astronomické jaro počíná 21. března a když je tedy úplněk po 21. březnu, tu neděli po tomto úplňku jsou Velkonoce. Když je březnový úplněk před 21. březnem: čekáme na nový úplněk; proto jsou svátky velkonoční kolísavé a nestálé a svatodušní - poněvadž se říkali velkonočními - jsou také takové.

Kromě těchto hlavních svátků jsou ještě jiné svátky. Tak 29. června je svátek sv. Petra a Pavla, 5. července našich moravských apoštolů ss. Cyrilla a Methoděje, 15. srpna: Nanebevzetí P. Marie, 8. září narození P. Marie, 1. listop. všech svatých a den po nich 2. listop. svátek nezasvěcený všech věrných duší. Jsou pak ještě jiné svátky, které připadají vždy na neděli jako: Jména P. Marie, P. Marie Růžencové a ss. andělů strážných a p.

†. Když jsme takto pohovořili o církevním roku, často opakujme, častěji se otázme dětí: Na které pak svátky se těšíte? Ku které době patří svátek .... Jaké jsou nyní neděle? Na vyšších stupních se mimo to čte evangelium. Když se blíží některá doba, optáme se, jakého je významu. Tak na př.: co znamená 3. neděle postní. Jak se jí říká? Kýchavná. Když přijde některá doba, dáme ji vyhledati v nástěnném kalendáři - svátek - jaký jest účel te slavnosti, jakým způsobem se slaví, co nám připomíná? Vykládati přikázání netřeba, postačí jen opakovati III. B. přik. Tam jsme již měli, jak se neděle a svátky světí, co v neděli a ve svátek přikázáno je a zapovězeno. Opakujeme, abychom se též přesvědčili, zdali tomu rozuměly. Optáme se, co je práce služebná a kdy je dovolena

II. církevní přikázání.

[V tomto přikázání jest učení o mši sv. Mluvíme-li o něm dříve než jdou žáci k sv. přijímání, vynechme učení o mši sv., bychom přišli k svátostem, hlavně k sv. zpovědi, poněvadž ve 3. tř. jdou obyčejně děti poprvé ku sv. zpovědi. Ale ve IV. tř., když opakujeme a žáci se připravují k prvnímu sv. přijímání, učení o svátosti oltářní probírá se důkladně a učení o mši sv. se k tomu připojí; řekneme, že večeře Páně není pouze svátostí, nýbrž i obětí.]

Jak zní 2. církev. přik.? „V zasvěcený svátek... Druhé církev. přik. nám praví, jak máme neděle a svátky světiti a které náboženské skutky konati. V III. B. přik. jsme se učili, že máme svátky světiti, ale neučili jsme se tam, které náboženské skutky máme v ten den konati, a to nám praví 2. přik. církev. Je nám rozeznávati mezi tím, co je přísně přikázáno a co církev sv. jenom doporučí. Přísně se přikazuje v zasvěcený svátek celou mši sv. nábožně slyšeti. Není však poručeno v neděli a ve svátek slyšeti „hru-bou“ (mši sv.), rovněž není přísně předepsáno choditi na kázaní, na křest. cvičení, požehnání, křížovou cestu a na jiné pobožnosti. Toto je ponecháno zbožnosti jednotlivců. Kdo by nechodil na tyto doporučované pobožnosti, nehřešil by, poněvadž pouze neděláto, co se mu radí — ovšem nečiní-li tak z lenosti hříšné a je-li v náboženství dobře vycvičen, sice, kdyby jich potřeboval a nechodil na ně — hřešil by. Bludně se také někteří hlavně v městech domnívají, že dostačí, když jdou jen na kousek mše sv. Tak na př. někdo jde kolem kostela, zastaví se v něm, ohlédne se po něm a — už jde z kostela a myslí si, vyhověl přikázání. Chyba lávky! Povinností kat. křesťana je celou mši sv. nábožně slyšeti!

Církev sv. udává nám i jiné skutky, které můžeme kona-

ti, dává nám takořka výběr, abychom neděle a svátky podle úmyslu církve světili. Chceme-li, můžeme mimo mši sv. slyšeti kázání, přijímati sv. svátosti, duchovní knihy čísti, na odpolední služby B. jíti, na hřbitově za mrtvé se pomodliti, navštěvovati nemocné a jiné dobré skutky konati. Rovněž můžeme choditi do schůzí, kde se mluví o náboženských věcech anebo, kde se zpěv a hudba pěstují a cvičí ke cti a slávě B. Jsou také pro dospělejší mládež spolky, kde se vykládá něco náboženského anebo kde se čtou dobré knihy. Také do spolků čtenářských můžeme jíti, když se v nich čtou a odebírají dobré knihy a časop. -

Co se zvláště zapovídá ve 2. církv. přikázání?

Skutky, které nám církev sv. ve dny svátební přikazuje a doporučí, máme vždy konati s dobrým úmyslem t. j. pro čest a chválu B. a pro spásu své duše. Kdo by těchto přikázání církevních nezachovával - anebo neměl pravého úmyslu při nich, chodil by na př. proto do kostela, aby jej lidé viděli anebo proto, že musí - o tom bychom řekli, že je nedbalý a že se nestará o spasení duše své. A proto se ve 2. přik. církv. zapovídá lenost ve službách B. v neděli a ve svátek. Všedního dne každý nemůže jíti na mši sv. a pak to také není přikázáno, ale může-li někdo jíti a jde-li, je to chvalitebno a užitečno. Kdo je lenivý ve službách B.? ... kdo nekoná v neděli a ve svátek náboženských skutků pro čest a chválu B. - Dopouští se tedy takové lenosti, kdo nejde na mši sv. nebo není na celé mši sv., kdo jí neslyší pozorně, pobožně a kdo zřídka, ač může, chodí na kázání. Kdo má jíti do kostela na mši sv. - a raději mařívá čas jídlem, pitím, hrami a jinými veselostmi, kdo, ačkoli snadno může, přece neděla jiných dobrých skutků, které sice přikázány nejsou, ale které nám církev sv. doporučuje. Ačkoli kdo pro odůvodněnou překážku nemůže do kostela, na př. ošetřu-

je nemocného, nedopouští se lenosti ve službách B. -

O mši svaté.

Co mše sv. jest a co se při ní děje -

Co jest mše svatá?

[Dobře je, když se mše sv. spojí s výkladem nejsv. svátosti oltářní, když jsou děti k prvnímu sv. přijímání.]

Ve St. Z. byly oběti. Co jest oběť? — dar dobrovolný, zevnější (viditelný) který Bohu dáváme na vyznání Jeho nejvyššího panování a naší závislosti na Něm. Kolikerá byla oběť ve St. Z.? Dvojí: krvavá a nekrvavá. Co se obětovalo v krvavé oběti? — nějaké zvíře, které se zabilo a krev z něho se vylila kolem oltáře, a pak se buď úplně anebo částečně spálilo na oltáři. V oběti nekrvavé obětovaly se chléb a víno, olej, kadidlo a jiné vonné látky. Každý den kněží obětovali ve svatyni ráno a večer kadidlo. Každý týden 12 chlebů se kladlo na oběmí stůl, které kněží v sobotu vzali a požívali a nahrazovali čerstvými. Proč se konaly ty oběti? Jaký byl jejich účel? (Připomeneme oběť Abelovu!) Abel obětoval, aby poděkoval P. Bohu. Jiné oběti se obětovaly, aby byl Bůh smířen, jiné na poděkování Bohu, jiné na smíření s Bohem. Jest tedy čtvero obětí podle účelu jejich: prosby, díků, (prosebné, děkovné) chvály a smíření (smírné).

Které jsou podstatné části každé oběti? — obětní dar, obětující kněz, zbožný úmysl, částečné neb úplné zničení toho daru. [Vysvětlíme význam zničení daru obětního.] Když dáváme nějakou věc někomu darem, zříkáme se nejen té věci, nýbrž i jejího (z ní!) užitku. Totéž činíme, obětujeme-li Bohu nějakou věc. Poněvadž však Bůh nepotřebuje našich věcí, a my přece se zřeknem Bohu darovati a sami se jich úplně vzdáti, učiníme věc, kterou Bohu obětujeme. Všem takty obětujeme, a věc

obětní se zničí, když ji z lásky k Bohu chudým, kteří ji potřebují, obracujeme; i tento skutek je oběť, děje-li se z lásky k Bohu, a říkáme takové oběti: almužna.

Smrť Ježíše Kr. je pravou obětí. Obětující kněz je: Ježíš Kr., obětní dar: Ježíš Kr., zbožný úmysl: spravedlnosti B. zadost učiniti a člověka s Bohem smířiti. Je tu též zničení obětního daru; neboť Ježíš Kr. na kříži umřel. A proto je smrť Ježíše Kr. pravou obětí.

[: Kdyby některý žák snad z neporozumnosti řekl, že Ježíše Kr. obětovali Židé, farizeové a zákonníci, ukažme, že Ježíš Kr. sebe sám obětoval, totiž :]

Neboť když přišli farizeové s vojáky do zahrady Getsemanské, aby jej jali, Ježíš Kr. jim řekl: „Koho hledáte?“ A oni řekli: „Ježíše Nazaretského.“ „Já jsem,“ odpověděl P. Ježíš a všichni jako omráčeni padli na zem. Tím Kristus Pán ukázal, že by neměli nad ním moci, kdyby On sám nechtěl, kdyby se sám tedy nechtěl obětovati. I když sv. Petr hotov jsa Krista P. chrániti služebníku utál ucho, pravil Kristus P.: „Schovej meč svůj do pochvy! Zdaž mniš, kdybych nyní prosil Otce svého, že by mi neposlal více než 12 sborů andělů a nevydal do rukou těchto?“ Kristus P. tedy za nás umříti chtěl, aby nás spasil a vykoupil. Židáš, zákonníci, farizeové neměli proto, že Krista P. zajali, žádné zásluhy; neboť jej zajali ze zlomyslnosti a odsoudili Krista P. jakožto podvodníka a rouhače; úmysl jejich byl zlý a proto spáchali nejkrutější vraždu. P. Bůh tomu tak chtěl, aby byl odsouzen Kristus P. pro obžaloby farizeů; neboť prozřetelnosť Božská užívá někdy i zloby lidské pro své dobré záměry.

Na památku této krvavé oběti na kříži ustanovil Kristus P. oběť nekrvavou při poslední večeři [: Žáci ať o ní vykládají :]

Kristus P. zvlášť pravil: „Totoť jest tělo mé, které za vás vydáno bude. Totoť jest krev má N. Zákona."

[Tělo obětní a krev obětní N. Z.: připomíná se těmi slovy, co se stalo na hoře Sinaji. Mojžíš když obětoval beránka a pokropil krví z něho řekl: „Totoť jest krev úmluvy, kterou s vámi učinil Bůh v přikázáních svých". Byla tedy krev toho beránka krví obětní, poněvadž ji Mojžíš obětoval, aby potvrdil a zpečetil starou úmluvu. A jako stará úmluva zpečetěna a potvrzena byla krví beránka, krví obětní, tak i nová úmluva byla potvrzena krví Ježíše Kr.]

Kristus P. přikázal apoštolům: „To čiňte na mou památku". Přikázal tedy, aby tu oběť nekrvavou konali na jeho památku a to ustavičně, aby trvala až do skonání světa.

Tuto oběť, kterou Kristus P. při poslední večeři vykonal, koná nyní kněz každodenně na oltáři a říkáme jí mše sv. — Co jest tedy mše sv.? — oběť. — A prolévá se při ní krev? — neprolévá. Jaká je tedy mše sv. oběť? — nekrvavá. Ve St. Z. obětovaly se také nekrvavé oběti —; náleží tato oběť do St. Z.? — nenáleží. St. Z., který byl přípravou N. Z. již pominul. Narozením Krista P. a smrtí Jeho nastala Nová úmluva — Nový Zákon, zákon milosti, poněvadž Kristus P. za všechny naše zadost učinil. Proto pravíme, že mše sv. je nekrvavá oběť N. Z. — A když přikázal Kristus P., aby se tato oběť konala na jeho památku, říkáme: vždy trvající památka krvavé oběti, kterou Ježíš Kr. na kříži dokonal.

[Rozlišujme oběť na oltáři a oběť na kříži!]

Kdo byl obětní dar a obětující kněz jak na kříži tak i při poslední večeři? — Ježíš Kr. — Při mši sv., která je totiž obětí jako oběť na kříži je tedy též obětní dar i obětující kněz: Ježíš Kr. Oběť kříže a oběť na oltáři mají stejnou cenu a platnost, jen způ-

sobem, jak se obětují, jsou rozdílny. Na kříži se obětoval Ježíš Kr. viditelným způsobem, při mši sv. se však obětuje pod způsobami chleba a vína, tedy neviditelným způsobem a za Něho viditelným způsobem obětuje kněz. Zastupuje tedy kněz Ježíše Kr. a proto říká při proměňování: „Toto jest tělo mé.... Toto jest krev má...“ Nepraví: „Toto jest tělo, krev Kristova, nýbrž praví: „tělo mé, krev má, jak řekl Kristus P. – Jiný rozdíl: Na kříži se prolévala krev, při mši sv. se krev neprolévá, a proto mše sv. slove obětí nekrvavou. Když se Kristus P. na kříži obětoval, posmívali se mu, při mši sv. se mu nikdo neposmívá, nýbrž věřící se mu klaní. Tam byl kříž – zde je oltář. Oběť Kristova na kříži se obětovala jednou, na oltáři se obětuje a bude se obětovati až do skonání světa kažodou těmě hodinu. Takže můžeme říci, že se na oltářích čest a chvála Bohu vzdává. Potom oběť na kříži stala se jednou na jednom místě, oběť mše sv. se koná po všem světě, všude tam, kde jsou kat. křesťané a všude stejně.

Na vyšších stupních můžeme se zmíniti, že mše sv. byla předobrazena obětí Melchisedechovou a předpověděna od Malachiáše.

Proč koná kněz oběť mše sv.?

Kolikerý byl úmysl při oběti stvořitelském? Klaněti se Bohu, chváliti Boha, děkovati Jemu, prositi neb usmířiti P. Boha. Takě oběť mše sv. koná kněz na čtverý úmysl, buď aby Boha oslovoval jako nejvyššího Pána nebe i země, nebo Boha za něco prosil, na př. na počátku školního roku mám slavnou mši sv., kteráž se obětuje na ten úmysl, aby nás P. Bůh ve školním roce podporoval a Duch sv. milostí svou nás osvítil. Dále obětuje kněz mši sv., aby činil díky P. Bohu (na př. na konci školního roku díky vzdáváme za všeliká dobrodiní, která jsme ve školním roce od P. Boha obdrželi. Na usmí-

ření, kdykoli vidíme kněze v barvě fialové při mši sv. jako v postě, v adventě, na křížové dny obětuje kněz mši sv., aby usmířil P. Boha za naše hříchy. Kristus P. se totiž ve mši sv. Otci svému obětuje, aby nás s Otcem nebeským smířil a odpuštění hříchů trestů nám zjednal. Praví-li se však, že mše sv. se koná také za dosažení od Boha odpuštění hříchů, rozumí se tomu tak, že mší sv. nabýváme potřebné milosti, bychom hříchy své mohli poznati, provinění svých litovati a ve svátosti pokání odpuštění obdržeti.

Komu se může obětovati mše sv.?

...jedině Bohu; neboť mše sv. je oběť, a oběť se může obětovati jedině Bohu. Jest oběť výrazem nejvyšší úcty, která jen Bohu přísluší. Může se též obětovati ke cti svatých! Tím zajisté též P. Boha oslavujeme a velebíme; neboť ve svatých ctíme a velebíme samého Boha, jak už žalmista Páně vyznává: „Chvalte Hospodina ve svatých Jeho".

Za koho se obětuje mše sv.?

Mše sv. se může obětovati za živé i za mrtvé, kteří umřeli v milosti B., ale v očistci snášejí časné tresty. Obětuje-li mše sv. za mrtvé, přistupuje kněz k oltáři obyčejně v rouchu černém. Ale nedomnívejme se, když kněz nemá černého roucha, že neslouží mše sv. za mrtvé. Jsou jisté dny, ve kterých se černé barvy ani užívati nesmí a na takové dny může kněz za mrtvé sloužiti mši sv. i v jiné barvě.

Obřady mše svaté.

|: Obřady mše sv. probereme buď dle písní ve zpěvníku, aby se tak nápisy jednotlivých slok vysvětlily, anebo podle modlitel. Upozorni též na význam obřadů. Na vyšších stupních je třeba celou mši sv. dle jednotlivých částí probrati, aby žáci mši sv. znali a tím pozornější při ní byli. Tím zmizí nemotorné poznámky a žerty o obřadech: Bývají některým rozpustilcům pohyby při mši sv. jen proto směšny, že mši

sv. nerozumějí. Výklad obřadů může se spojiti s historickými poznámkami, jak se druhdy obřady zachovaly a jaký mají význam pro mnější dobu. Třeba též doporučiti dobré modlitby ke mši sv. Systematicky mši sv. rozdělíme na 4 hlavní díly: evangelium, obětování, pozdvihování a přijímání.

Mše sv. od začátku až po evangelium zove se též mši katechumenů, od evangelia až do konce mši věřících. Na mši katechumenů chodívali ti, kdož se na křest sv. připravovali a veřejní kajícníci. Mimo hlavní částky má mše sv. ještě několik menších, jednotlivých částí: stupní modlitby, introit, podle něhož se některé mše sv. jmenují, jako: „Requiem", „Laetare" (v postě) a jiné. Mše sv. totiž těmi slovy začíná. V prvních dobách křest., kdyžse kněz chystal na mši sv., věřící zpívali žalm a když šel k oltáři zpíval se také žalm, který končil chvalozpěvem: „Sláva Bohu..." Nyní je to krátká modlitba, která udává účel mše sv. jako na př.: Rorate. Těmi slovy začíná mše sv. v adventě. Je to uctění Spasitele, Jehož lid toužebně očekával. Nebo mše „Requiem"... odpočinutí..., kterými slovy začíná mše sv. za mrtvé, a udává se jimi, na jaký úmysl se ta mše sv. slouží. Po introitu je žalm a verš s chvalozpěvem, a pak se opakuje ještě sám introit. Pak se říká „Kyrie eleison" a „Gloria". Gloria je andělský chvalozpěv a počíná těmi slovy, která pěli andělé nad Betlémem. Tento chvalozpěv se vynechává, kdykoli je kněz u oltáře v rouše barvy černé nebo fialové. Po Gloria se kněz obrátí k lidu a pozdraví: „Pán s vámi." (Biskup říká: „Pokoj vám.) Na tento pozdrav obřízce odpovídal lid, nyní odpovídají ministranti: „I s duchem tvým. Slovy: „Pán s vámi" pozdravoval P. Ježíš sv. apoštoly, sám pak se nazývá „králem pokoje". Kristus P. tímto pozdravem měl vždy na mysli pokoj vnitřní, o který mají věřící P. Boha též

prositi. Potom jde kněz na stranu epištolní, jsme-li obráceni k oltáři, tedy na pravou stranu; díváme-li se však na kříž, který je na oltáři, tedy na tu stranu, kam směřuje levá ruka Spasitelova – tedy jde na levou stranu a říká modlitby „kollekty", což znamená sebrané modlitby; neboť kněz je prostředníkem mezi lidem a Bohem a ve jménu lidu přináší Boha společná přání, společnou úctu, díkučinění; proto činí pohyb rukama jakoby všecka přání a modlitby věřících sebral, a pak je k Bohu podzdvihuje čili přednáší. Kollekty končí nejčastěji slovy: „Skrze Ježíše Kr. Pána našeho:..." Kollekt je někdy více – až 7 –, někdy méně – i jedna – podle toho, kolik svátků se setká. Na největší svátky je pouze jedna kollekta. Ukončuje se však vždy těmi slovy: „Skrze P. našeho..." jen první a poslední kollekta. Pak se čte epištola, částečka Písma sv. buď St. anebo N. Z. kromě evandělií většinou se čtou úryvky z listů sv. Pavla a jiných apoštolů. List jmenuje se latinsky „epistola", a proto se také tato část jmenuje epištola. Po epištole říká kněz modlitby uprostřed oltáře, které druhdy konal lid, když se kněz připravoval, aby četl a vykládal sv evandělium. Kněz šel totiž na vyvýšené místo u oltáře a tam četl evandělium v jazyku latinském a řeckém a pak je vykládal. Nyní se čte a vykládá sv. evandělium při kázání; než je kázání, zpívá se „píseň před kázáním", a to je zpěv, který zpíval lid, když kněz vstupoval na to vyvýšené místo, aby četl a vykládal evandělium. A proto se nazývají ty modlitby, které se kněz modlí před evandělíem „graduale" (gradus = stupeň). V postní době a při mších zádušních přidává se „tractus" modlitby, které táhlým způsobem se konaly, a pak se k tomu ještě někdy přidává „sequence" t. j. církevní hymny, které osla=

vují některé tajemství, jako na Velikonoce: Victimae paschali:
nebo o sv. Duchu: Veni sancte Spiritus, na B. Tělo: Lauda Sion;
na svátek sedmibolestné P. Marie: Stabat mater; a při mších
záduších: Dies irae...

Potom jde kněz doprostřed oltáře a ministrant přenáší knihu
na pravou stranu, což nám připomíná, že evangelium bylo
od Židů přeneseno k pohanům, poněvadž Židé evangelium
zavrhli. Kněz, zatím co se kniha přenáší, uprostřed oltáře pro-
sí, aby Bůh očistil srdce a jazyk jeho, aby hodně a dostatečně
mohl hlásati evangelium a slovo B. Pak se čte evangelium,
je to částka ze životopisu Krista P., kterýžto životopis napsali
4 svatí mužové: Matouš, Marek, Lukáš a Jan. Nějaký úryv-
ek z těchto 4 evangelií se tedy čte při mši sv. Kněz pozdraví
nejprvé lid: „Pán s vámi" a pak oznámí: „Následující sv. evan-
gelia ale sv. Matouše." Při tom znamená knihu a sebe sv. kří-
žem a po celé evangelium stojí. Když kněz dočte, políbí kni-
hu z úcty k evangeliu a prosí, aby Bůh skrze slova sv. evan-
gelia zničil nepravosti naše.

Na mnohých místech při „kázání" po sv. evangeliu bývá vý-
klad toho, co se četlo, a to hned od oltáře. Je to způsob velmi
příhodný; neboť kázání a výklad evangelia je vlastně části
části mše sv. Dříve bývalo kázání po evangeliu, teprvé později
se od něho oddělilo. Někde je tedy ještě starší způsob.

Po evangeliu je „Credo". (věřím) Dříve jakmile se výklad u-
končil, katechumeni vyšli z chrámu do předsíně. V kostele
jen věřící zbyli, kteří po sv. evangeliu hned vyznávali víru.
Nyní ji vyznává kněz a říká snesení Nicejsko-Konstanto-
politánské, které je rozšířenější (obšírnější!) než snesení apo-
štolské hlavně v 2. a 8. článku. Na sněmu nicejském Arius
popíral božství Ježíše Kr. a na konstp. Macedonius upí-

rod božství Ducha sv.

Po „Credu" jest offertorium čili obětování. Na venkově občas na velké svátky po kredu bývá ofěra; lid jde kol oltáře a kladou na oltář dary, obyčejně peněžité, a při tom se dávají někde líbati ostatky sv. kříže. Dříve, když bývalo po kredu před obětováním, šel biskup na stranu evangelní a sedě přijímal dary, a aby se jeho mešní roucho neposkvrnilo, dal si na kolena čisté roucho (gremiale) a když dary přijal, umyl si ruce. Lidé přinášeli kvadrátlo, chléb, víno a jiné pokrmy, a potom zvláště o velikých svátcích bývaly „hody lásky", při kterých častování byli kněží a chudobní lidé, a odtud se též říká velkým svátkům: „hodi B. vánoční, velk...

Byl-li pouze kněz u oltáře, lidé kladli dary na oltář, a kněz je na levé straně přijímal a rozdělával na 3 části: prochvám, pro chudé a pro kněze. Když dary kněz rozdělil, umyl si ruce a ručníkem je utřel. Pak vzal, co bylo určeno pro obět, postoupil do prostřed oltáře a obětoval chléb a víno. Nyní kněz po kredu pozdraví zase lid: „Pán s vámi" a říká krátkou modlitbu — offertorium —, kterou dříve lid zpíval, když své dary přinášel k oltáři. Pak odhalí kalich a bere misku (paténu), na které je hostie a prosí Boha, aby tuto obět laskavě přijal. Pak naleje do kalicha vína a trochu vody, opět obětuje a prosí Boha, aby ráčil tyto dary laskavě přijati. Obojí požehná a odejde na stranu epištolní a tam si umyje prsty na znamení čistoty srdce, za které má obět mše sv. sloužiti a jde do prostřed oltáře a ještě jednou prosí Nejsv. Trojice, aby dary tyto přijala. Pak obrátí se k lidu a praví: „Modlete se, bratři, aby Bůh mou a vaši obět přijal". Potom se kněz modlí potichu (secretou) krátké modlitby podobné kollektám. Pak je „praefatce" t. j přípravná modlitba k pozdvihování.

Proefoce je modlitba díku a chvály a končí slovy: Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů.....

Pak následuje střed a hlavní část mše sv.: pozdvihování. Kněz připomíná si při tom umučení a smrt Páně a prosí, poněvadž mše sv. je památka krvavé oběti za všechny věřící, za církev, za papeže, za císaře a pak si připomíná věřící živé, za které se modliti je jeho povinností nebo za které se chce modliti. Následuje hlavní část mše sv.: proměňování. Kněz totiž činí, co Kristus P. činil při poslední večeři. Vezme chléb, žehná a říká slova Krista P. a podle všemohoucí vůle B. se ten chléb promění je v Tělo Páně. Proto kněz pokleká, klaní se Tělu Kristovu a pak je pozdvihuje, aby i věřící jemu poctu vzdali. Totéž se děje s kalichem. Věřící při pozdvihování klečí a klaní se Spasiteli své - mu, který pod nepatrnými způsobami chleba a vína je skryt. Po pozdvihování následuje modlitba, při které si připomíná kněz oběti starozákonní, které byly předobrazem oběti Ježíše Krista, totiž oběť Abelovu, Abrahamovu a Melchisedechovu. Prosí potom za mrtvé, za ty, kteří svátost oltářní přijati mají a za celou přírodu. Pak bere sv. hostii, dělí ji na 3 části, nejprvé na půle, pak jednu půlu položí na paténa a z druhé půly, kterou má v levé ruce, ulomí částku a pustí ji do kalicha. Tím se připomíná, že dříve věřící s knězem přijímali, a proněmocné se pak uschovala druhá částka. Nyní to značí, že je nejvyšší spojení Ježíše Kr. pod obojí způsobou. Pak kněz koná modlitby, kterými se sám připravuje na hodné přijetí velebné svátosti. Když se kněz pomodlil, bere svátost pod způsobou chleba a říká 3krát: Pane, nejsem hoden.... a hned přijímá nejprvé Tělo P.: oděloje jím když praví: Tělo Pána našeho Ježíše Kr. zachovej duši mou k životu věčnému. Amen.

Vypláchne kalich, omývá si prsty, kterými Tělo P. držel, aby žádná částka nebyla zmenšena a požije. Upraví kalich, jde na

stranu epištolní, kamž zatím ministrant přenesl knihu a říkáu modlitbu, které se říkáu „přijímání" (communio). Je to částka modlitby, kterou dříve věřící zpívali, když ku stolu P. přistupovali. Po té modlitbě následuje pozdravení lidu „Pán s vámi" a po něm jsou poslední modlitby podobné kollektám. V těch modlitbách kněz na místě těch, kteří svátost oltářní přijímali, díky činí. Ukončiv tyto modlitby jde do prostřed oltáře, pozdraví zase lid a oznamuje, že je mše sv. ukončena: „Ite missa est". Ve dnech kajících místo „Ite..." se říká: „Dobrořečeme Pánu a při mších zádušních: „Ať odpočívají v pokoji." Uslyší požehnání a čte pak poslední evangelium — buď je začátek evangelia sv. Jana nebo jiné předepsané evangelium; na konec jsou ještě nyní stupňů modlitby, které kněz společně s lidem anebo sám koná; jsou to: 3 krát zdrávas, zdrávas královno a modlitby církve za podporu, pomoc a ochranu proti zlým duchům a nepřátelům církve.

[Nejlépe je, když mají děti kancionálky, ve kterých je celá mše sv.; neboť si v nich mohou zároveň s knězem čísti. Také je dobře i dospívající mládež postaviti před oltář, aby pozorovala, co se na oltáři děje. Co vidíme, nejlépe si do paměti vštípíme, lépe než sebe delší vysvětlování. Takový příhodný kancionálek je Lehnerův, v němž je přeložena celá mše sv., jak se slouží na Nejsv. Trojici. Je tam zároveň poznamenáno, co dělá kněz u oltáře. Vlastní a důkladný rozbor doporučuje se pro děti, které již vyjdou ze školy do života a pak mají také poslouchati křest. cvičení. Též liturgická kázání se doporučují, aby lid obřady důkladně poznal.]

Jak máme mši sv. slyšeti?

Máme celou mši sv. slyšeti. (Upozorníme, kdy je začátek a konec mše sv.) Nemáme tedy žádného znamenitého dílu mše sv. z vlastní viny vynechati. Kdyby někdo z vlastní viny přišel později, nebo kdyby před koncem mše sv. odešel, nevyplnil by církv. přik. -

Vesmíme tedy mše sv. ani žádného znamenitého dílu mše sv. z vlastní viny zanedbati. (Udáme, kdo se omlouvá!) Kdo je sám nemocen, kdo je povinnen ošetřovati nemocné jako matka své děti nebo děti chvíravé, sestavalé rodiče; omlouvají též nesnadné cesty, anebo kdyby se někomu udělalo nanic, takže by odešel dříve než by byla mše sv. skončena.

Nestačí však abychom jen byli (přítomni) na mši sv., nýbrž máme ji 1) pozorně 2) uctivě 3) pobožně slyšeti. Při mši sv. žádá se přítomnost tělesná t. j. pokud možno máme býti v chrámě. Nemáme jen kolem chrámu státi (zvláště mladí!), nýbrž pokud je v chrámě místo, každý buď v chrámě. Nenačiní zadost přikázání, kdo stojí jen u kostela, když je v kostele ještě místo. Žádá se tedy přítomnost tělesná. Mimo to však se žádá, aby byl každý přítomen duchem t. j. aby mši sv. slyšel pozorně, uctivě a pobožně. Když slyšíme pozorně mši sv. ... když oči a mysl upíráme k oltáři a víme, co se na oltáři děje. Ale někdy není snadno odevšad viděti u oltáře, protože něco vadí (na př. sloupy), a proto církev sv. zavedla znamení, která lidem označují hlavní částky mše sv., aby ti, kdož na oltář nevidí, také věděli, která částka mše sv. právě jest. Kdo tedy za mše sv. dává pozor, jak části mše sv. za sebou jdou a modlí se, o tom pravíme, že slyší mši sv. pozorně. Pak máme mši sv. slyšeti uctivě. Kdybyste navštívili nějakého pána, jak byste se u něho chovali? ... slušně. Neslušnosti, všetečnosti, neposlušnosti jistě nechcete. V kostele jsme v příbytku Pána nejvyššího, a proto musíme ve vší uctivosti a slušnosti k němu se chovati. Proto vstupujíce do chrámu Páně, kropíme se svěcenou vodou na znamení, že chceme býti přítomni službám B. čistým a pokorným srdcem. Při mši sv. zanechte všeho, co by bylo neslušno anebo co by při službách B. rušilo pozornost jako šeptání, ohlížení, dívání, neslušné pohyby a p.

Naopak všechny pohyby, které jsou předepsány, buďte též slušně konány. Když se klekáá, klekněte na obě kolena; nebot klekati na jedno koleno je nezpůsobno a nepěkno. Klečte přímo a nesedejte z lenosti na paty. Když se dělá kříž (při evangelium, požehnování) dělejte kříž úplně, rovněž když se bijete v prsa, dejte si na tom záležeti. [Upozorňuje děti aby, když vstávají, najednou nevyskočily, rukama nešermovaly, neapraš ovaly kolem. Ať si opráší kolena venku když vyjdou z kostela. Na šátky si mohou klekati. Katecheta se přesvědčí sám o všem, jak co dělají žáci.]

Konečně známe mši sv. slyšeti <u>pobožně</u>. Když při mši sv. myslí svou k Bohu povznášíme a zbožnými myšlenkami se zabýváme, slyšíme mši sv. pobožně. Myšlenky ty mohou býti buď ze zpěvníku, když zpíváme nebo se modlíme a dáváme na to pozor, když tedy zbožně zpíváme, nebo když říkáme modlitby jako na př. růženec. Zvláště při pozdvihování připomínejme si obětí krvavé, jejíž je mše sv. památkou.

<u>Kteří jsou nejpřednější dílové mše sv.?</u>

Nejpřednější dílové mše sv.: evangelium, obětování, pozdvihování a přijímání. Mše sv. od začátku až po evangelium nazývá se též mší katechumenů, na které bývali katechumeni, kteří se připravovali na křest sv. - Když však se evangelium přečetlo a vyložilo, katechumeni a kajícníci z chrámu odešli, a zůstali v něm jen věřící.

<u>Evangelium</u> je část ze životopisů Krista P. a čte se v kostele v jazyku českém s kazatelny před kázáním a při mši sv. čte je kněz latinsky. Za evangelia věřící mají státi; kdo by seděl nebo klečel, vstane a znamená se křížem na čele, na ústech a na prsou. Kněz se také žehná sv. křížem. Když p. učitel vkročí do třídy, co činíte? A proč vstanete? — abyste mu úctu vzdali. A proto i lid v chrámu P. při evangelium vstane, aby úctu vzdal slovu B. Znamenají-

ce se křížem na čele, na ústech a na prsou projevujeme, že chceme učení a nauku Kristovu rozumem svým poznávati, ústy vyznávati a hájiti a v srdci svém chovati.

Po evangeliu je <u>obětování.</u> Co dělá kněz při obětování? Obětuje chléb a víno. Kněz jest prostředníkem, zástupcem věřících. Máme tedy mysl svou s myslí kněze spojiti, abychom s ním podávali P. Bohu chléb a víno, což se má proměniti v tělo a krev Krista P. Máme se Bohu obětovati. Jak se Bohu obětujeme? Když vše, co činíme a vše, co toho dne myslíti a cítiti budeme, co na nás Bůh toho dne sešle, trpělivě snášíme, a to vše z lásky k P. Bohu a když se P. Bohu obětujeme.

Další hl. částka mše sv. je <u>pozdvihování.</u> Co se děje při pozdvihování? Proměňuje se chléb a víno v tělo a krev Ježíše Kr. Když tedy Ježíš Kr. je přítomen, máme se mu klaněti. Pastýřové, když přišli do Betlema viděli nemluvňátka, poklekli a klaněli se mu, ač bylo v chlévě na slámě. V chrámě na oltáři je Kristus P. pod nepatrnými způsobami přítomen. Proto s tou věrou, se kterou klekali pastýřové betlemští před nemluvňátkem, klekáme i my před Nejsv. svátostí oltářní vědouce, že pod těmi způsobami je přítomen Kristus P. Když se pod těmi způsobami Kristus P. za nás obětuje, máme hříchů svých litovati a bijíce se v prsa vyznávati, že hříchy naše jsou příčinou smrti Kristovy. Mimo to máme víru, naději a lásku vzbuzovati. Řekneme dětem, aby bijíce se v prsa říkaly: „Bože, buď milostiv mně hříšnému", anebo: „Ježíši, Tobě jsem živ, Tobě chci umříti, Tvůj jsem živý i mrtvý". Jak je vzbuzovati víru, naději a lásku, je udáno při Nejsv. sv. olt.

Jak následuje hl. č. <u>přijímání.</u> Co dělá kněz při přijímání? Bere tělo P. se slovy: „Tělo P. našeho Ježíše Kr. ... Pak bere kalich do ruky, přijímá krev a znamenaje se znamením sv. kříže praví: „Krev P. našeho ...." Když kněz přijal, mají věřící při-

mati. Nepřijímají-li skutečně, mají přijímati duchovně. Říkáme, že přijímají duchovně, když tak cítí a spolu mají touhu po tělu a krvi Ježíše Kr. Za starých časů věřící přijímali sknězem při každé mši sv.–

|: Od „Sanctus" děti mají klečeti až do pozdvihování a dříve ať nevstávají, až se dá poslední znamení zvonkem, když byl kněz pokryl pallou kalich. Od „Agnus Dei" děti zase klečí, dokavad kněz nepřijal krve P.– Dozor má buď kněz anebo učitel. :|

O kázání.

Co ještě přináleží ke službám Božím?

Mše sv. je nejdůležitější část služeb B. Ale ještě jiné pobožnosti (litanie, růženec) patří ke službám B., mezi nimiž nejpřednější jest kázání. Co se děje při kázání?... kněz hlásá a vykládá učení Ježíše Kr. čili hlásá slovo B. a věřící poslouchají.

Proč máme kázání poslouchati?

1.) Protože se v kázání vykládá a vysvětluje učení Ježíše Kr., jsme povinni kázání poslouchati. Ve 2. B. přik. jsme se učili, že ctíme a světíme jméno B. za 5.) když slovo B. pilně a pobožně posloucháme. Když tedy kázání, které je slovo B., posloucháme, tím P. B. ctíme. |: Při kázáních kazatel má také pamatovati na školní mládež, a sem tam slovem napomenouti :|

2.) Kázání poslouchati lidé jsou povinni také proto, poněvadž za mlada nebývají lidé tak pozorni a nechodí tak pilně do školy anebo tam pro důležitou příčinu (nemoc) ani choditi nemohou a proto snad snad učení Ježíše Kr. ani neznají dobře anebo mu dobře neporozumněli. Jiní třeba pilně chodili do školy, pilně se učili, měli vždy „velmi dobře" z náboženství, ale ponenáhlu všechno zapomněli. A takoví lidé musí si znovu v paměť vštípiti, co pro spásu potřebno, na kázáních.

Co musí činiti, kdo z kázání užitek míti chce?

1. Kdo chce z kázání užitek míti, musí: 1.) bez roztržitosti a velmi pozorně kázání poslouchati. Nesmí tedy při kázání dřímati nebo na jiné věci mysliti 2. To, co kazatel povídá, každý má na sebe a ne na jiné obraceti. Každý si má mysliti: „To se týká mne" a nemá hříchy a chyby, které kazatel vytýká, jen na jiné obraceti. Nesmí říkati: To panáček praví tomu, ten mu dal dnes atd.

| Ovšem nesmí kazatel na někoho narážeti tak, aby celá farnost hleděla na místo, kde ten stojí. | 3. Každý má slova kazatelova ve skutek uváděti; když třeba kazatel vykládal podobenství o rozsévači. Kázání se někomu velmi líbí, ale když skutkem má dokázati, že se tím chce říditi — skutek utek'. A proto ten, kdo slovo B. poslouchá a ví, že má podle toho, co slyšel, žíti a přece tak nežije — tomu kázání není nic platno a zaslouží ještě trestu.

Třetí přikázání církevní.

Jak zní 3. přik. církevní? O čem jedná? ... o postu.

| Z celého odstavce: Co se poroučí v 3. přik. círk.? podtrhneme a uložíme dětem tato slova: Třetí círk. přik. poroučí, abychom v pátek a v ostatních ustanovených dnech postních — jako jsou na př. středy suchých dnů — od masitých pokrmů se zdržovali. Upozorni jen, že dříve křesťané mnohem přísněji zachovávali postní přikázání, že se i v postních dnech zdržovali všelikého pokrmu z mléka a vajec a že jen zeliny jedli a že též v sobotu masa nepožívali. Ostatní vyložíme na křesť. cvičení a vysvětlujíce postní řád: |

V čem záleží půst? ... v tom, že si odpíráme, že se zdržujeme masitých jídel anebo že v požívání jídel zachováváme určitou míru. Je tedy půst dvojí: buď se zdržovati

masitých pokrmů, anebo jednou za den se do sytosti najísti. Prvnímu způsobu postu říkáme „zdržení" se masitých pokrmů, druhému říkáme „ujmu".

Zdržení čili půst zdrželivosti. Zdržovati se v jisté dny masitých pokrmů každý kat. křesťan je od 7. roku zavázán t. j. od té doby, kdy dospěl do rozumu. Kdyby snad někdo přece v pátek maso jedl, nesmíme o něm hned přenáhleně souditi; neboť může míti dovolení (dispensi) a takové dispense jsou rozličné: pro cestující, pro nemocné, pro ty, kteří z almužny jsou živi, nebo pro ty, kteří do hostinců a do ob. kuchyň chodí na stravu, kde nemožno obstarati postních pokrmů.

Ujma je nařízena po celý čas postní a pak v adventě a to ve středu a v pátek. V postní době mimo pátky jsou dovoleny masité pokrmy, ale jen jednou za den se má člověk do sytosti najísti. Mimo to se dovoluje malá snídaně a večeře. Ale těžce pracující a mládeež až do 21. roku nejsou ujmou vázáni.

Postní řád, který se vždycky začátkem adventu s kazatelnyčte anebo i častěji v roce, obyčejně v neděli, když má přijíti čtvero suchých dnů, obsahuje předpisy o postu. Upozorníme též na kalendáře, kde jsou postní dny označeny křížkem. Je to však už zvykem, že se suché dny napřed v neděli oznámí. Kdo se neprostí anebo nemůže, je povinnen, aby půst modlitbou anebo jiným dobrým skutkem (zvláště almužnou) nahradil.

Čtvrté církevní přikázání.

nařizuje, aby dospělí nejméně jednou v roce se zpovídali a nejsv. svátost oltářní přijímali v čas velikonoční. Když církev praví „nejméně" jednou v roce, plyne

z toho, že si přeje, aby věřící častěji než jednou v roce ke zpovědi a k sv. přijímání chodili. Církev sv. tedy doporučuje častější sv. přijímání.

|: Mládež, dokud chodí do školy, ročně jde 3 kráte k sv. přijímání. Když žáci školu opouštějí, nařizuje se jim, aby častěji v roce chodili ku sv. zpovědi a ku sv. přijímání, obzvláště na velké svátky, jako o Vánocích, na „Jména Ježíš", poněvadž jsou v tjdnu odpustky, o velikonočních, svatodušních svátcích, o Tě. Těle. Také o svém svátku anebo na pouti ať nezapomínáme svatých svátostí '

Páté církevní přikázání.

V 5. církv. přik. se nařizuje v určitou dobu (v zapovězený čas) svatebního veselí nezbožeti čili svateb neslaviti a-nebo jak ještě jinak říkáme: „neženiti se a nevdávati' A kterému času říkáme „zapovězený"? Od první neděle adventní až do Sv. tří králů, a od popeleční středy až do bílé neděle po Velikonocích. A proč se svatby v té době zapovídají? ... poněvadž se svatební veselí (sňatek manželský) obyčejně slaví s velikým hlukem, což se nikterak nesrovnává s dobou postní, která je dobou kajícnosti.

Čtvrtá hlavní částka.
O svatých svátostech.
Oddělení první.
O svatých svátostech vůbec.
Co jest svátosť?

|: Čtvrtá hl. částka je nejdůležitější a prakticky nejpotřebnější. Na tomto stupni jakož i každého roku, dokud děti chodí do školy, budiž učení o svátostech opakováno, o pokání a o svátosti oltářní vždy v čas velikonoční. Tak třeba též zaříditi křesť. cvičení o svátosti oltářní a o pokání, aby dospělejší lidé nikdy toho nezapomněli. :|

Proč přišel Kristus P. na svět? ... aby nás vysvobodil z hříchu, smířil s Bohem a umožnil nám zase dosíci blaženosti věčné. Umřel za nás na kříži, učinil zadosť za všechny hříchy veškerého pokolení lidského a tím nám umožnil, abychom se dostali ze stavu hříchu do stavu milosti. Ale Kristus P. chtěl, aby též každý o tom věděl, když se jeho duše očisťuje od hříchu, kdy bývá posvěcována. Za tím účelem ustanovil jisté výkony, kterými bývá duše očisťována, posvěcována čili kterými se uděluje duši milosť B. Takových úkonů je 7, a nazýváme je svátosti. Co ustanovil Kristus P.? ... úkony. Co mají ty úkony působiti? Naše posvěcení.

Při každém tomto úkonu můžeme něco pozorovati: buď něco vidíme anebo slyšíme anebo jiným smyslem vůbec něco pozorujeme. Úkon anebo věc naznačují nám něco skrytého a říkáme jim znamení. Na př. chce-li žák, aby ho učitel vyvolal, zvedne ruku. Anebo p. učitel dává na jevo spokojenosť tím, že kývne hlavou, podívá se la-

skavě na žáky. Protože úkony Ježíšem Kr. ustanovené nám naznačují též něco skrytého, totiž co se v naší duši děje, že se naše duše jaksi přetvořuje, nazýváme tyto úkony také znameními. A poněvadž tato znamení svými smysly pozorujeme, viditelné, říkáme jim také viditelná znamení. Co pak takové viditelné znamení nám naznačuje? — úkon, který působí v duši posvěcení. Zaslouží si člověk sám toho posvěcení? — ne —, nýbrž to zaslouží Ježíš Kr. a Ten posvěcení toto z lásky své nám uděluje. A jak jmenujeme kažolý dar z lásky udělený? — milost. A proto též toto posvěcení, které nám Kristus P. v těch viditelných úkonech z lásky uděluje, nazýváme milostí posvěcující. Při všech těchto úkonech, které Kr. P. ustanovil, abychom jimi byli posvěceni, je nám znamenati 3 věci: 1.) viditelné znamení, 2.) neviditelnou milost, 3.) ustanovení od Kr. P.

[Podle postupu jest ovšem ustanovení od Krista P. nejprvnější, poněvadž úkon ten, dokud nebyl ustanoven, dokud mu tomoc vnitřní slova nebyla, nepůsobil nic.]

Co tedy znamenáme při kažolém takovém úkonu? A takový úkon, který působí v srdci našem milost B., který od Kr. P. je ustanoven a viditelně znamenán býti může, nazývá se „svátost". Kažolá svátost tyto 3 známky míti musí. Kdyby jedna z těchto známek chyběla, nebyla by to již svátost. Tak — a při. při poslední večeři Kristus P. umyl apoštolům nohy a pravil: „Jako já, váš mistr a pán, nohy jsem vám umyl, tak čiňte i vy sobě na vzájem; neboť příklad dal jsem vám" Těmi slovy Kristus P. ustanovil mytí nohou; ustanovil tedy také něco, co vidíme, a přece to není svátost. A proč? — protože tím úkonem (mytím nohou!) se neuděluje milost.

[Upozorni na svěcení a zřízení církevní. Ona mají také viditelná znamení a také jakousi milost křesťanům vypro-

šují, ale svátostmi nejsou nejsouce od Kr. P. ustanoveny. Proč Kristus P. ustanovil svátosti? ... aby nás posvětil čili ustanovil je k našemu posvěcení čili spasení.

Kterak býváme svátostmi posvěceni?

|: Důležito jest, abychom tuto otázku t. j. posvěcení, ospravedlnění ve smíšených krajinách dobře vyložili. Je zde dogma, které protestanté popírají tvrdíce, že člověk ani s milostí B., ani sám ze sebe nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže, že sama víra člověka spasí. Tvrdí také, že ospravedlnění není očistění duše od hříchů, nýbrž pouhé přikrytí, nepřičtení hříchů. Ale podle učení církve jest ospravedlnění úplné zničení hříchů. :|

Duše člověka toho, jenž bývá posvěcován svátostí, který se ospravedlňuje, přichází ve stav, v němž byla původně od Boha stvořena. Nestává se však toto posvěcení a ospravedlnění člověkovo bez vlastního přičinění. Jedině nemluvňátka bývají na křtu sv. bez vlastního přičinění ospravedlněna. Každému jinému člověku jest spolu působiti s milostí B., aby ospravedlněn a posvěcen byl.

Jak jste slyšely, Kristus P. ustanovil svátosti pro naše posvěcení. V jakém stavu je člověk, když se narodí? ... ve stavu hříchu anebo jinak můžeme říci ve stavu nespravedlnosti. Jakž pak člověk, když po křtu sv. těžce zhřešil, v jakém stavu jest? ... ve stavu hříchu anebo ve stavu nespravedlnosti. Tento hřích bývá některými svátostmi v duši člověka zničen, a tím duše člověka bývá očistěna a přijde do stavu milosti, tedy ze stavu hříchu přechází do stavu svatosti, ze stavu nespravedlnosti do stavu svatosti a spravedlnosti. Tento přechod ze stavu nespravedlnosti do stavu spravedlnosti a svatosti nazýváme ospravedlněním.

Některé svátosti uděluji nám ospravedlnění a posvěcení způsobem řádným, jiný způsob je mimořádný. Někdy totiž v případech zvláštních může se ospravedlnění a posvěcení také státi mimořádně jako se na př. stává křtem touhy a křtem krve. Tak na př. nemluvňátka ctěna jsou za svatá, ačkoli nebyla pokřtěna. Protože však byla pro Krista P. zavražděna, byla očištěna krví svou, poněvadž jejich krev byla prolita na místo krve Kristova P. - A Kristus P. praví: „Kdo život dal, život najde t. j. kdo život tělesný obětuje, najde život věčný. Křtem krve bývá tedy člověk ospravedlněn mimořádně. Pozoleji pak poznáte, činu ještě může býti duše mimořádně posvěcena na př. dokonalou lítostí anebo svátostí posledního pomazání.

Řádné prostředky ospravedlnění jsou svátost křtu a pokání. Svátosti tyto, jimiž býváme řádným způsobem ospravedlněni a posvěceni nazýváme svátosti mrtvých; neboť duše, která je ve stavu hříchu, která není v milosti B., jest jako tělo bez duše — jest jako mrtva. Duše v takovém stavu nemůže nic konati, co by mělo cenu pro život věčný, co by mělo zásluhu u Boha, tak jako mrtvé tělo nemůže nic působiti pro život časný. Jelikož tedy těmito svátostmi bývá duše ze stavu smrti převedena do stavu života, ze smrti probuzena, nazýváme tyto svátosti: svátosti mrtvých. | Děti často říkají těmto svátostem: „svátosti mrtvé. Toho nesmíme trpěti, ale řekneme dětem, že samy svátosti nejsou mrtvy, nýbrž ti, jimž se uděluji, a proto se říká svátosti mrtvých t. j. jsou to svátosti, které se uděluji duševně mrtvým |

Dále jsou svátosti, kterými se posvěcující milost B. v nás rozmnožuje. Člověk mravný může býti ještě mravnějším,

svatý může býti ještě světějším spravedlivý ještě spravedlivějším. Proto praví Kristus P.: „Buďte dokonalí jako Otec váš v nebesích dokonalý jest". Není stupně mravnosti, na kterém bychom mohli stanouti, ale je se nám neustále ku předu bráti, v ctnostech se zdokonalovati. K tomu nám také sv. svátosti dopomáhají, nás oživují, milosti nám přidávají, kterými se stáváme spravedlivějšími, bohumilejšími. A tyto svátosti nazýváme „svátosti živých". Proč? — protože se udělují člověku jsoucímu v posvěcující milosti, tedy duši živé.—

| Ovšem mimořádně mohou býti svátosti živých svátostmi mrtvých na př. poslední pomazání; měl-li člověk nemocný úmysl se zpovídati a nemůže-li se zpovídati, poněvadž je bez sebe, odpouštějí se mu hříchy svátostí posl. pomazání, jak píše sv. Jakub: „Je-li ve hříších, budou mu odpuštěny. Mimořádně může se státi též svátostí pokání svátostí živých, když má člověk jen všední hříchy. V tom případě působí jako ostatní svátosti živých: rozmnožuje posvěcující milost B. |

| Tento rozdíl třeba ustavičně opakovati, aby tomu žáci pořádně, jasně rozuměli. Podrž se nejvíce u základu pojmu! |

Učili jsme se, že milost B. skutková je prostředek, který člověka uzpůsobuje, aby dobré a pro život věčný záslužné skutky konal. S touto milostí B. musí však člověk spolupůsobiti. Když pak s milostí B. spolupůsobí, dojde jistě ospravedlnění a posvěcení. Tak když přijímáme svátost pokání, nejprve se připravujeme (zpytováním svědomí, lítostí, předsevzetí, zpovědí, zadostučiněním); tím působíme spolu s milostí B., která nás provází. Dospělý než sv. křest přijme, také se připravuje: vyučí se pravdám, lituje hříchů a musí míti úmysl, že ve víře Kristově až do smrti setrvá.

Odkud mají svátosti moc svého působení?

[: Ukážeme na přirozené věci :] Odkud je, že některá bylina má léčivou moc? Odkud, že voda nese břemena, že voda stoji, teče. Vše jest od Stvořitele. Bůh, Tvůrce všech věcí vložil do všech přirozených věcí síly, vlastnosti, a těmi silami pak pak ty věci samy působí. Když na př. člověk, který mlynářství třeba nerozumí, pustí vodu na mlýn, působí sama voda, že se mlýnské kolo točí a pohybuje kamenem a nasype-li se do koše, zrní se rozemele. Dal vodě onu sílu ten, kdo ji pustil na mlýn. Anebo působí klíč, kterým se hodinky natáhnou, že hodiny jdou?

Rovněž se svátosti působí samy od sebe a tuto sílu a moc působení mají z ustanovení Ježíše Kr. a nezáleží na tom, je-li ten, kdo je uděluje, ve stavu hříchu anebo milosti B. Jak se přirozeným věcem dostalo od Stvořitele síly, tak právě oněm viditelným znamením dostalo se moci a působící síly od Krista P., který je ustanovil.

Kolik jest svátostí a které ak se jmenují?

Kristus P. ustanovil 7 svátostí. Jak se jmenují?

[: Na nižším stupni se uspokojíme, že je Kristus P. ustanovil. Na vyšš. stupni více věc rozebereme a ukážeme, že Kristus P. se postaral o všecky důležité okamžiky našeho života a proto máme býti mu za to vděčni. :]

V jakém stavu je člověk, když se narodí? — je duševně mrtev. Jest sice zrozen pro tento svět, ale pro svět nadzemský, pro život-věčný je mrtev. Člověk tedy, aby nebyl mrtev, aby mohl žíti pro život věčný, pro svět nadzemský, musí se také pro onen svět narodit, a to se stává <u>křtem sv.</u> Kristus P. praví: „Nenarodí-li se kdo.....

Když člověk vyrůstá, dorážejí na něho pokušení zlého svě-

ta, ďábla, ba i vlastního těla, které jej pronáská k hříchu a odvrací od Boha. A tu, aby mohl člověk snášeti pokušení, Kristus P. se postaral o pomoc a ustanovil sv. biřmování, kterým se člověku dostává posily, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl.

Jako tělo potřebuje potravy, aby bylo schopno ku práci, tak i duše potřebuje potravy, aby neochabla v boji za víru Kristovu, aby čím dále, tím více a ochotněji, snadněji a statečněji proti ďáblu, světu a svému vlastnímu tělu bojovala. A takové posilující potravy dostává se duši v Nejsv. sv. oltářní, v níž nás Kristus P. svým vlastním tělem a krví živí a posilňuje.

Člověk je křehký, vůle jeho je nakloněna ke zlému, smyslnost často jej pokouší a tu se stává, že člověk je tak neštěsten a upadne do hříchu, pozbývá milost B. A tu Kristus P. laskavě se o nás postaral a ustanovil pro nás svátost, která je jako druhý křest, který nás od hříchu omývá, očišťuje a do stavu milosti B. a svatosti zase přivádí t. j. svátost pokání.

Zlý duch, aby lidskou duši získal, usiluje zvláště v posledních okamžicích našeho života; dorází na člověka v hodince smrti, svádí ho k nevěře anebo zoufalství. Proto v této poslední hodince potřebuje člověk obzvláště posily proti útokům ďábelským a této pomoci se každému dostává ve sv. posledního pomazání, aby všem ďábelským pokušením člověk odolal a ve víře a v důvěře Boha setrval až do konce svého života.

Konečně dvě poslední svátosti jsou ustanoveny k tomu, aby se udržela církev B. na zemi. Jsou to: svěcení kněžstva a st. zv. manželský. Stav kněžský ustanovil Kristus P., aby učení Jeho se zachovalo a rozšířilo. A svěcení na kněžství, sv. stavu kněžského ustanovil zase proto, aby ti, kteří na sebe berou úlohu šířiti Jeho učení, byli v tom posilněni. Stav manželský je zase

ustanoven proto, aby se pokolení lidské zachovalo, a tak tedy i církev sv., a těm, kteří se na ten stav dávají, uděluje se milost, aby se mezi sebou milovali, aby dítky své ke cti a slávě B., ke své-mu i jejich spasení vychovávali.

Tak mluvíe o krásně se Ježíš Kr. o nás, že není ani jednoho okamžiku v našem životě, ve kterém by nám Bůh pomoci ne-poskytoval.

|: Svátosti netřeba probírati dle pořádku. Není-li katechetaa hotov do Velikonoc s prvními 3 svátostmi, a doba velikono-ční se blíží, probere všeobecnou část o svátostech a dá se do svá-tosti pokání. Na niž. st. !(Na vyšš. ještě: Nejsv. sv. oltářní.!)

Rozdělení druhé.

O sv. svátostech vůbec.

O křtu svatém.

Co jest křest ?

Co je křest ?--- svátost. Má-li býti křest svátostí, co je nám při něm pozorovati ?-- viditelné znamení neviditelné milosti a ustanovení od Krista P.

|: Žáci o křtu sv. již slyšeli (viz výklad mal. kat.) Katecheta může vypravovati o prvop. hříchu, který neuškodil toliko prvnímu člověku, nýbrž i nám. Člověk se tedy narodí po-skvrněn jsa hříchem prvop.-- Aby toho hříchu byl zbaven, Kristus P. ustanovil křest sv.|

Kdy ustanovil Kristus P. svátost křtu ?--- když přikázal apoštolům: „Jdouce do celého světa ....

|: Na vyšších stupních a na křest. cvičeních může se promlu-viti o tom, že i ve St. Z. byl jakýsi křest: křest těch, kteří se z pohanů stali židy— křest proselytů. Potom křest sv. Jana. Předobrazením křtu byla obřízka, přechod R. mořem atd. (Vypravujme, co se děje při křtu. Na niž. stupni připome-

neme látku a formu, na vyšš. stupni připojíme ještě, jakým způsobem byl křest udělován v prvních křesť. dobách.)
Při křtu sv. leje se voda na hlavu a říkají se slova: „Já tě ... Zevnější lití vody a umývání značí očišťování duše od hříchu prvop.; toto lití je zevnějším viditelným znamením, že se vlévá duši milosť B. - Tato milosť B. zdobí duši jako roucho svatební: Duch sv. odívá duši novým, čistým rouchem svatebním t. j. rouchem posvěcující milosti B. - Takováto duše se P. Bohu líbí, a kdyby člověk v tom stavu umřel, duše jeho by přišla do nebe.

[: Tím vyloženo je viditelné znamení neviditelné milosti :]

Od čeho bývá očištěno dítě na křtu sv.? od hříchu prvop. - Za starých časů, když křesťanství začalo, většina lidí byli křtěni ni už dospělí. A zdali pak ti dospělí měli mimo hřích prvop. ještě jiné hříchy? --- měli ještě hříchy osobní, kterých se sami dopustili. Když pak oni byli pokřtěni, i ostatní hříchy osobní s hříchem prvop. se jim odpustily. Křtem sv. se tedy duše očišťuje nejen od hříchu prvop., nýbrž i ode všech přede křtem spáchaných hříchů. Na křtu sv. duše bývá oděna rouchem svatebním, neposkvrněným a jest potom jako nové stvoření. Když Bůh vdechl duši do těla, duše byla ozdobena svatostí a spravedlností; nyní po křtu sv. je v tomtéž stavu, zase je ozdobena svatostí a spravedlností; a říkáme o ní, že je v Kristu jako nové stvoření, že je k životu věčnému zrozena a posvěcena.

Proč se jmenuje křest nejprvnější svátostí?

Kdo není pokřtěn, není ani způsobilý k ostatních svátostí některou přijati. Křest je jako branou, kterou vcházíme do církve a stáváme se údy těla, jehož hlavou jest Ježíš Kr. Proto křest sv. je nejprvnější svátostí.

Proč se křest jmenuje nejpotřebnější svátostí?

Kristus P. kdysi pravil Nikodemovi: „Nenarodí-li se kdo z vody a Ducha sv., nemůže vejíti do života věčného." Bez křtu tedy nemůže býti nikdo spasen, a proto je křest svátostí nejpotřebnější. O dětech, které umřely nebyvše pokřtěny, sv. Augustin praví: „Stav jejich je lepší než kdyby jich vůbec nebylo." Hřích prvop. vylučuje pouze z nebeského království, protože to není hřích osobní, dítě nemůže býti odsouzeno do pekla k věčným trestu, které bývají ukládány jen za hříchy osobní. Takové děti jsou na zvláštním místě, kde sice bez trestu trvají, ale také bez všech radostí nebeských.

Za nynějšího křtu se voda na hlavu lije, a kdo křtí, říká slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha sv." (Pro vyšš. stupně: Dříve se křest sv. uděloval jinak. Sv. apoštolové křtili bezpochyby pokropením; neboť v Písmě sv. se vypravuje, že jednoho dne 3000, jindy 5000 lidí pokřtili. Později, když křesťanství bylo rozšířeno, byly postaveny křtitelnice, které se podobaly studnicím, ve kterých se křest sv. udílel tím způsobem, že byli katechumeni 3 kráte do vody ponořeni, udílel se tedy křest ponořením. Sv. Otcové nazývají tuto svátost duševní koupelí, poněvadž se jí duše úplně očišťuje. Takové studny či křtitelnice (baptisteria) byly hned vedle chrámu. Kmotrové při takovém křtu pomáhali křtěnému z oné studně. Později, když se křesťanství ještě více rozšířilo a nehrozilo mu nebezpečí, zaveden byl nynější způsob křtu: t. j. lití vody na hlavu jako na nejdůležitější část těla.

[Na nižš. stupni připomeneme několik obřadů při křtu sv. konaných. Na vyšš. st. dobré a krásné je všechny obřady vyložiti a vysvětliti, aby ti, kdož kdysi budou kmotry a děti ke křtu nesou, věděli, co se při křtu děje.]

Kněz při křtu dává dítěti do úst sůl. Nač je sůl? --- sůl chrání pokrmy hniloby a zkázy, dodává jim chuti a záživnosti; tak i křesťan má býti zachráněn od hniloby hříchu, od duševní hniloby a zkázy, má se mravným životem zalíbiti Bohu jako se nám líbí chutné pokrmy. Dotýká se slinou úst, chřípí a uší křtěncových a praví: „Effeta" t. j. otevři se. Tím se vyznačuje, že onen křtěnec má jako onen hluchoněmý, jejž Kristus P. tím způsobem uzdravil, míti uši otevřeny, aby jimi poslouchal pravdy církví sv. hlásané, a aby to učení církve sv. nejen slyšel, nýbrž též zachovával a tím vůni líbeznou dobrých skutku Hospodinu vydával, neboť vůně, kterou cítíme, znamená bohulibý život. Pak maže dítě na prsou a mezi lopatkami sv. olejem, aby povinnosti, které na sebe křtem sv. bere a které Kristus P. jhem nazývá, lehce uneslo a ochotně konalo. Přede křtem slibuje ještě dítko t. j. za dítko kmotrové, že se odříká satanáše i skutků jeho i pýchy jeho a že chce věřiti v Boha Otce i Syna i Ducha sv. - Potom se uděluje křest. Když je dítko pokrtěno, kněz je maže ještě sv. křížmem na temeni hlavy, čímž se naznačuje, že má býti jako Pomazaný P.: králem, knězem a prorokem. Každý člověk má býti králem t. j. má sebe, svou smyslnosť a tělesnosť, své náruživosti a vášně ovládati, má nad hříchem vládnouti, nikoli býti jeho otrokem.

Každý, kdo je pokřtěn, má býti prorokem: má sama sebe vyučovati, učiti se, by poznal důkladně nauku křesť.; pak ve společnosti, v níž žije, má svým napomenutím a příkladem víru a ctnosť šířiti. Proto dospělejší mají dávati dobrý příklad menším. Proto i vy dávejte malým žákům příklad, aby věděli, jak se mají chovati v kostele, jak když do něho vchází, při mši sv., při kázání atd. Malí se dívají na

vás a učí se tomu od vás. Také je můžete napomenouti, upozorniti, kdyby se chovali neslušně. Po křtu se dává dítěti na hlavu bílé roucho, na znamení nevinnosti, kterou si křesťan má zachovati. Pak dává kněz kmotrům do rukou svíci. Světlo znamená víru v Krista P., jenž svým učením osvěcuje rozum a svou milostí zahřívá srdce lidské; neboť Sám o Sobě praví: „Já jsem světlo světa". Světlo značí tedy Krista P., jeho učení a milost, aby jím křtěnec osvícen byl a nezbloudil z cesty života věčného. Svíce je také krásným obrazem života lidského; ubývá jí zvolna, a nikdo toho nepozoruje, až najednou uhasne docela. Tak i život lidský zvolna, nepozorovaně se tratí. První krok na dráze životní je též prvním krokem ke hrobu. Když ji rozžehneme, svíce hoří — hoří, až dohoří, což značí, že i člověk má celý život svůj víru v Krista P. míti, v srdci chovati, podle víry té mravně žíti až do smrti. Proto také umírajícímu dávají hořící svíci do rukou, aby v tom posledním okamžiku byl paměťliv slibu při křtu sv. učiněného, aby nezapomínal, že jen živá víra v Krista P. člověka spasí.

Co působí křest svatý?

1. Jaké následky má hřích? Trest časný a věčný. Na křtu sv. se odpouštějí všechny tyto časné i věčné tresty. Že se odpouštějí tresty věčné, vězme jen ze slov Krista P.: „Nenarodí-li se kdo z vody ...." Že se odpouštějí časné tresty, vysvítá zase z toho, že církev katechumenům (dospělým křtěncům) neukládala a neukládá po křtu skutků kajícných jako po svátosti pokání. Odpouštějí se tedy na křtu sv.: hřích prvop., potom všecky hříchy před křtem sv. spáchané a také všechny časné tresty.

2) Duši naší se udílí milost B., křtem bývám ospravedlněni, stáváme se syny B. a dědici věčného spasení, nebeského království. Tuto milost B., kterou nám křest sv. uděluje, při-

vnali jsme k rouchu svatebnímu. V člověku, jenž právě byl pokřtěn, není nic, co by se P. Bohu nelíbilo, a proto P. Bůh činí člověka svým synem, přijímá jej za syna a dává mu právo na své království t. j. na život věčný.

3.) Kdo křest sv. přijme, vchází do církve, stává se údem církve sv. – |: Opakuj obcování svatých :| Všichni věřící mají mezi sebou obcování. V čem záleží obcování svatých? ... v tom, že všichni věřící mají podíl v duchovních pokladech církve. Které jsou duchovní poklady církve? sv. svátosti, mše sv., odpustky, modlitba atd. – Že přijímají sv svátosti, že bývají na mši sv., že mají všichni podíl na modlitbách, modlitba jednoho prospívá všem, mají užitek (podíl) ze zásluh svatých, kterých se jim dostává v odpustcích. Tím pak, že někdo křest sv. přijme, nabývá práva na tyto poklady. Zároveň ve svátosti křtu vlévají se tři božské ctnosti: víra, naděje a láska a schopnosť ke ctnostem a bohumilým skutkům.

4.) Duši se vtiskuje na křtu sv. nezrušitelné znamení. Poněvadž duše naše na křtu sv. zbavena bývá prvop. hříchu rozeznává se tím ode všech duší, které ten hřích na sobě mají, od duší nekřtěných. Nezrušitelné toto znamení zůstává, kdyby i člověk od víry křesť. odpadl. Duše takového člověka bude kdysi souzena podle zásad křesť., že měl křesťansky živ býti; neboť křtem sv. přijal na sebe člověk povinnosti, jichž ani adpadna se nezbaví. To je ono nezrušitelné znamení.

Kdo může křtíti?

|: Když toho je nutná potřeba, na př. kdyby dítě anebo dospělý člověk těžce onemocněl, a nebylo kněze, každý člověk tehdy může křtíti; kromě potřeby jen biskupové a kněži mají právo křtíti. :| Komu přikázal Kristus P. křtíti? – sv. apo-

štolům slovy: „Jdouce Kdo jsou nástupci sv. apoštolů? — — biskupové a kněži. Právo křtíti mají tedy předkem biskupové a ti, kteří od biskupů k tomu jsou ustanoveni, totiž faráři. S povolením pak jejich mohou také jiní kněži a jáhnové křtíti. |: Upozorni, kdo byli jahnové! :| Poněvadž tato svátosť je k životu věčnému nevyhnutelně potřebna, Kristus P. povolil, aby mohl, když toho je potřeba, každý člověk křtíti. Tedy nejen křesťan, nýbrž i žid i pohan může křtíti.

Každý člověk může tedy křtíti. Zdali pak i děti? — zajisté, když se tomu naučily, mohly by křtíti. Ovšem je to nedovoleno, ale křest je platný. Křest je vždy platný, jen když se vše učiní, čeho se žádá k udělení této svátosti. Není však dovoleno mimo nutnou potřebu křtíti nikomu jen biskupům a farářům. Když toho nutná potřeba, může křtíti na př. bába. Ale kdyby dítě neumřelo, musí se obřady křestní doplniti v kostele; anebo nelze-li spoléhati, že ten, kdo za nutné potřeby křtil, měl úmysl křtíti a že vykonal všechno řádně, čeho se vyžaduje k platnému udělení křtu, křest se podmínečně udělí ještě jednou.

Co musí činiti, kdo křtí?

1.) Kristus P. ustanovil křest sv., abychom jím znovuzrozeni byli, od hříchu očištěni a posvěceni. Kdo tedy křtí, musí tento úmysl při křtění míti. Ale nežádá se, aby křestící byl si vždy toho úmyslu povědom, dostačí, chce-li v pravdě činiti, co církev činí, co se děje u křesťanů.

2.) Musí ten, kdo křtí na osobu křtěnou přirozenou vodu líti t. j. takovou, jak se obyčejně v přírodě nalezá, na př. ve studních, potocích, jezerech, pak voda dešťová, voda z rozpuštěného sněhu atd. Tak sv. Filip, jahen, jednoho komorníka pokřtil vodou, která byla blízko v potoku, byla to tedy

voda přirozená. Nyní se křtí vodou na bílou sobotu svěcenou. Voda ta se uchovává ve křtitelnici. Křtitelnice je nádoba s víkem a obrazem sv. Jana anebo jiným.

3.) Kdo křtí, musí lije vodu říkati slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha sv." Z těchto slov nesmí nic vynechati.

Čím jsou povinni kmotrové?

Ke křtu sv. se berou kmotrové; obyčejně dva: muž a žena. Poněvadž křtem sv. člověk se duchovně jako znovuzrodí: „Nenarodí-li se kdo z vody ——, kmotrové jsou duchovní rodiče křtěnci. Kmotrové pak jsou povinni ty, jimž za kmoty byli, které při křtu sv. na rukou drželi, nemají-li rodiče či anebo jsou-li rodičové jejich nedbalivi, rodiče nahrazovati t. j. o duši i tělo jejich pečovati. Jsou tedy kmotrové povinni: vyučovati je ve sv. náboženství, kdyby rodičové o to nedbali. Mají kmotrové křtěnce za nedostatku podporovati. Potom kdyby žili křtěnci nekřesťansky, kmotrové mají právo je napomínati a kárati. Konečně kmotrové nesmějí si „křtěnce bráti" (za ženu nebo za manžela), protože jsou jejich „duchovní" rodiče.

Kdy slušíkřesťanu obnoviti sliby křestní?

Křestní slib máme často obnovovati, zvláště kdykoli přijímáme Nejsv. svátost oltářní.

Při prvním sv. přijímání obnovení slibu křestního bude již slavnostní. Uvedou zase dítky ke křtitelnici, kde se jim řekne: „Zde jste byli pokřtěni, zde kmotrové vaši za vás učinili slib. Dnes však vejdete sami jako členové do křesť. obce. Obnovte dnes, milé dítky, slib křestní přede všemi věřícími, před celou křesť. obcí, slibte sami, že chcete v křesť. víře žíti a umříti.

|: Obnovujíce slib mají děti hořící svíce v rukou a v průvodu ubírají se k oltáři před přijetím Nejsv. svátosti oltářní.|
Křestní slib křesťan má tedy pokaždé obnoviti, kdykoli jde k sv. přijímání, ale i tehdy, kdykoli je v nějakém pokušení, v pochybnostech o sv. víře. Tenkráte, když slyší věci proti sv. víře, nebo když dostane do rukou nevěrecké knihy. Takové knihy má hned odložiti a raději obnoviti slib křestní, že chce věřiti v Boha a Jeho zjevení. Častěji má si vzpomínati, co ústy kmotrů na křtu sv. slíbil. Častěji sebe sama má se ptáti, žije-li tak, jak při křtu sv. slíbil.

O svátosti biřmování.

Co jest biřmování?

|: Viz výklad „Mal. kat." Které jsou podstatné částky každé svátosti? (Vypravujeme:) Neznáme slov, jimiž P. Ježíš tuto svátosť ustanovil, ale v Písmě sv. je zaznamenáno, kterak sv. apoštolové sami vzkládáním rukou Ducha sv. udělovali. Filip, jáhen, hlásal v Samaří učení Krista P. a dotvrzoval učení zázraky. Mnozí z obyvatelů tamnějších uvěřili v Krista P. a dali se pokřestiti. Když se sv. apoštolé v Jeruzalemě o tom dověděli, poslali tam sv. Petra a Jana. I přišedše modlili se nad pokřtěnými, vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha sv. - Byla tedy s tím viditelným znamením, vzkládáním rukou spojena neviditelná milosť, z toho všeho patrno, že Kristus P. svátosť biřmování ustanovil; neboť apoštolové nebyli by mohli se vzkládáním rukou takové účinky.

|: Vypravuj o sv. Pavlu, kterak našel v Efezu 12 mužů, o nichž slyšel, že přijali křest sv. - Ptal se jich, zdali již přijali Ducha sv. - Tu mu odpověděli, že ani nevědí, kdo je Duch sv. - Tehdy poučil je sv. Pavel o Duchu sv. a pak vzkládaje

na ně ruce vložil jim Ducha sv. (Na vyšš. st. připojíme:)
Mnozí se domnívají, že biřmování je částkou křtu sv. Biřmování bývalo sice připojováno ke křtu sv., ale v dějepisu se vypravuje, že již v prvních dobách biskupové cestovali, aby pokřtěným udělili milost Ducha sv. Když sami biskupové křtili, hned po křtu sv. udělovali sv. biřmování, když však kněz křtil, biskupové teprve zvláštním způsobem biřmovali.
[Můžeme také slovo „biřmovati" odvoditi, od čeho pochází – firmare znamená asi posiliti, česky bychom řekli: svátost posilnění. Viditelné znamení vyložíme do podrobna teprve na vyšš. st. Když se žáci na sv. biřmování připravují, vykládáme celý obřad.]
Biřmovanci shromáždí se v chrámě anebo na jiném místě k biřmování určeném, seřadí se vedle sebe, za nimi se postaví kmotrové a kladou ruku (bez rukavičky!) položí na pravé rameno biřmovancovo. Biskup se oblékne a přistoupí nejprvé k oltáři, pak obrátí se k lidu a rozkládá obě ruce nade všemi biřmovanci prose Ducha sv., aby na ně ráčil sestoupiti a svými dary je naplniti a jmenuje dary Ducha sv. Pak jde ke každému biřmovanci, klade pravou ruku na jeho hlavu, maže jej na čele ve způsobě kříže sv. křižmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen! Když všechny přítomné biřmovance pobiřmoval, poklekne před hl. oltářem a pomodlí se, aby Duch sv. utvrdil biřmovance, aby víru svou stále vyznávali a podle ní živi byli, požehná jim a spolu s nimi vyznává víru.
! Při tom říká slova: Znamenám tě znamením sv. kříže a posiluji tě křižmem spasení ve jménu .... Dává pak malý políček a praví: „Pokoj s tebou". [Výklad obřadů]
Biskup nejprvé rozkládá ruce nade všemi, pak nad jednotlivci. Duch sv. vždycky, kdykoli viditelným způsobem se u-

kázal, objevil se nad hlavami. Tak nad hlavou Krista P. ve způsobě holubice, nad hlavami sv. apoštolů ve způsobě ohnivých jazyků. Tím se naznačuje působení Ducha sv. posvěcení a osvícení. Hlava pokládá se za sídlo rozumu a veliké duševní činnosti, proto také, jak jste slyšeli i křest sv. se na hlavě uděluje. Biřmování se uděluje také na hlavě. Biskup maže biřmovance ve způsobě kříže křižmem na čele. Čelo je nejvyšší část těla. Na čele se často ukazují duševní stavy. Tím, že biskup maže biřmovance křižmem na čele, naznačuje se, že člověk má víru svou takřka na čele míti, aby každý hned poznal, kdo je křesťanem bez křestního listu a jiných písemností, nýbrž z celého zevnějšího chování: z pohybů, řečí a skutků. Má tedy víru svou veřejně před celým světem vyznávati. Znamení sv. kříže povolává křtěnce do řady bojovníků Kristových. Proto má každý křesťan vzíti kříž svůj a následovati Krista. Biskup maže biřmovance sv. křižmem. Křižmo je smíšenina balsámu a oleje: olej znamená hojnost a sílu. Tak zápasníci za starých dob si mazali tělo olejem, aby bylo silno a obratno. Ve sv. biřmování značí olej posilnění Ducha sv., aby biřmovaný statečně víru svou vyznával, pokušení a zlému duchu směle odporoval. Balsám voní; proto mazání balsámem značí bohumilý život, že má člověk vydávati líbeznou vůni ctnosti, aby se P. Bohu líbil. Bývá tedy člověk sv. biřmováním posilněn, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl. Biskup dává biřmovanci malý políček, čímž se mu připomíná, že křesťan, jako Kristus P., který všechno ponížení snášel a volil mezi zločince dáti se připočísti, za nás z lásky k nám na kříži umříti, — tak i křesťan má hotov býti pro víru v Krista P. nesnáze, posměch a pronásledování snášeti. Biskup dávaje políček praví: „Pokoj s tebou". ✠ Aby však biřmovance pokoj t. j. po-

kojné svědomí vždy si zachoval, má se varovati hříchů, jimiž si ten pokoj ruší a na to bývá sv. biřmováním též posilněn.

Co působí biřmování?

Jaká je svátost biřmování podle účinků? --- svátost živých. Co působí každá svátost živých? --- rozmnožení posvěcující milosti; člověk se stane světějším, spravedlivějším, Bohumilejším. To působí i svátost biřmování. Ale mimo to ještě zvláštní milostí posilňuje Duch sv. člověka, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl.

Mimo to se duši vtiskuje nezrušitelné znamení. Jak jsem vám o křtu sv. řekl, že se na křtu sv. očišťuje duše od hříchu prvop. a že se po křtu liší ode všech ostatních duší, které nejsou pokřtěny; a jako toto znamení nemůže býti nikdy smazáno z duše, tak také při biřmování duše dostává zvláštní známku, která je nezrušitelna a kterou bývá člověk vřaděn do vojska Kristova. Sv. Melchiades nazývá tuto svátost „přijetí do vojska Kristova." Na křtu sv. je člověk povolán k vojsku Kristovu, ve svátosti biřmování do něho vřaděn a dostává i zbraň, aby bojoval pro Krista. Mimo to Duch sv. vlévá své dary.

Čeho jest zapotřebí, aby biřmování hodně přijato bylo?

Každá svátost, kterou dospělý přijímá, vyžaduje jakési přípravy. Člověk musí spolupůsobiti. Protože biřmování je svátostí živých, žádá se, aby ten, kdo sv. biřmování přijímá, byl v posvěcující milosti B. -- A proto je předepsáno, aby ten, kdo jde ke sv. biřmování, šel dříve ke sv. zpovědi a ke sv. přijímání. Mimo to musí býti také ve víře vyučen, zvláště, co se týká této sv. -

Berou-li se i ke sv. biřmování kmotrové?

Ke sv. biřmování se berou též kmotrové, kteří mají nového vojína do zpusobu boje uvésti a nad ním bdíti, aby řádně bojo-

val. Kmotrové mají býti svědky, že biřmovaný vzal na sebe povinnost víru Kristovu stále vyznávati a dle ní žíti a mají jej k tomu slovem i příkladem povzbuzovati, obzvláště nemá-li rodičův. Kmotrovství toto je překážkou manželství, podobně jako při křtu sv. Kmotrové vcházejí v duchovní příbuzenství s těmi, jimž byli za kmotry.

§. Když přijde k přípravě na sv. biřmování, oznámí v kostele: ten a ten den se bude biřmování uděleti. V Brně jeho bisk. M. oznámí, které okresy smějí přijíti k biřmování. Kdo tedy půjde ať se u mne ohlásí s přivolením rodičů; nikoho nemrť, leč by snad byl příliš vzdálen a kde by se vidělo, že dlouho příležitosti nebude. Je-li určeno pro okres biřmování, určí: vy půjdete k biřmování, oznamte to rodičům a budouně mi řeknete, nemají-li nic proti tomu. Pro odrostlejší oznámí se to skrovatelny. — Opakuj stručně o sv. pokání, o Nejsv. sv. oltářní, rozbor snesení apošt. sněmu se probere učení o Duchu sv. a jeho darech. Doporučí se, aby biřmovanci v čas přípravný častěji přicházeli do chrámu Páně, a nějakou krátkou pobožnost, aby vykonali před hlavním oltářem, zvláště v posledním týdnu ať chodí každý den na mši sv. Míníme s nimi také po sv. přijímání obnoviti slib křestní. Třeba také poučiti dospělé, kteří jdou za kmotry, jaký úkol na sebe berou a jak se mají chovati. Biřmovance ještě upozorní na věci, které jsou sice vedlejší, ale dosti důležity, jak se mají při tom tvářiti, jak ruce sepnouti, držeti lístek — mezi malíkem a vedlejším prstem, že se nemají dotýkati čela, dokud nesmazáno křižmo, po biřmování, aby poklekli a vykonali modlitbu, aby neodcházeli, dokud se p. biskup nepomodlil závěrečnú modlitbu.

O nejsvětější svátosti oltářní.

Co jest svátosť oltářní?

|: Při této svátosti je katechetovi dobrý pozor míti, zvláště když jdou děti k prvnímu sv. přijímání. S čím větší pozorností a přesvědčením jde dítě k prvnímu sv. přijímání, tím je více jistoty, že toto sv. přijímání bude mu vzpomínkou, která je udrží v mnohém pokušení, aby nekleslo. Oznam dětem, že půjdou k 1. sv. přijímání. Vybídni je, aby ještě horlivěji a pilněji chodily do školy, učily se sv. náboženství, zvláště ty, které tak nečinily; sice že by nemohly jíti k sv. přijímání. S kazatelny oznam to rodičům a požádej jich, aby nad svými dětmi bděli, dítky k slušnosti vedli a zábav a her zdržovali. Po vyučování nejlépe je promluviti nejprvé o zaslíbení této svátosti: |

Kristus P. kdysi nasytil 5000 lidí 5 chleby a 2 rybičkami. Když lidé viděli zázrak, chtěli P. Krista učiniti králem, ale Kristus P. se vzdálil a přeplavil se po jezeru genezaretském do Kafarnaa. Lidé ho hledali a když ho nenašli, šli také do Kafarnaa. Tam ho nalezli v synagoze, an učil. Když Kristus P. uviděl zástupy, pravil k nim: „Hledáte mne ne že jste viděli zázrak, ale že jste byli nasyceni |: Může se čísti z bibl dějepravy a je-li kdy, ať se tomu naučí :| Poté Kristus P. řekl zástupům: „Pečujte ne o chléb hynoucí, nýbrž o ten, který trvá pro život věčný." Když to lidé slyšeli, řekli: „Pane, dej nám vždy toho chleba". A tu P. Ježíš slavně oznámil: „Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil". Kdo ten chléb jísti bude, živ bude na věky. Chléb, který já dám, tělo mé jest, které dám za život světa". Lidé to slyšeli, byli s tou řečí nespokojeni a dali se mezi sebou do hádky: „Kterak tento může nám dáti své tělo jísti. Oni byli zvykli, že Kristus P. mnohdy nesrozumitelné věci a řeči vykládal a proto očekávali, že je to jen podobenství, a proto myslili, že jim to P. Ježíš vyloží. Ale Kristus P. jich ne-

chtěl nikterak novým nějakým výkladem uchlácholiti a nedal svým slovům jiného výkladu než slovného. – Slova totiž mohou míti dvojí smysl: buď dle svého znění – smysl doslovný – nebo se v nich skrývá něco jiného, naznačují něco jiného, a to se jmenuje smysl přenesený. Když tedy kdysi Kristus P. řekl sv. apoštolům: „Vy jste sůl země, vy jste světlo světa", nebyl v tom smysl doslovný, nýbrž přenesený. Když řekl: „Pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je a vrz od sebe; neboť lépe je ti jednookému vejíti do království nebesk. nežli obě oči mající uvrženu býti do ohně věčného – jest v tom také přenesený smysl. Když tedy Kristus P. řekl: „Já jsem chléb živý .... chléb, který já dám, tělo mé jest", a slov těch jinak nevyložil, byl v těch slovech smysl doslovný, což Kristus P. dále potvrdil, když slavnostně ještě prohlásil: „Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka .... Tvrdil tedy Kristus P. ustavičně: „Musíte jísti tělo mé, píti moji krev, sice života věčného nedojdete. Tu vzniklo dvojí mínění mezi lidem: někteří říkali, že je to nemožno jísti tělo Krista P., pravíce: Tvrdá jest řeč tato; a někteří myslili, že jim bude požívati těla Krista P. mrtvého, až po jeho smrti. Proti obojím Kristus P. vystupuje mylné jejich mínění a praví: „Jestliže vás pohoršuje, což pak, až uzříte Syna člověka an vstupuje, odkud byl přišel? Tím jim chtěl ukázati, že mu není nic nemožného učiniti. Aby tedy nemyslili na hmotné požívání těla jeho, pokáral lid a připojil: „Jsou mezi vámi, kteří se zpěčují uvěřiti." Neponechal ani sv. apoštolům nic jiného než-li aby buď uvěřili, anebo odešli, jak učinil zástup. Když tedy v chrámě zbyl už jen sám P. Ježíš se svými apoštoly, řekl jim: „Chcete i vy odejíti?" Sv. Petr odpověděl: „Kam půjdeme? Ty máš slova života, my jsme poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého. (Jako by řekl: „Nerozumíme mu, ale věříme mu, poněvadž je Syn B., a proto ne-

ni mu nic nemožného.

¦: Takto vypravujeme tuto událost dětem. Hlavní věty ať si zapamatují, na př.: „já jsem chléb živý ---" amen, amen, pravím vám, nebudete-li jísti..... a pak přijdeme k ustanovení Nejsv. svátosti oltářní.

Kristus P. tedy v Kafarnau v chrámě něco přislíbil. Kdy se to vyplnilo, co tam přislíbil? --- při posl. večeři ¦: Vypravuj o posl. večeři :¦ Kristus P. konal s učedníky slavnost velikonoční, jak bylo ve St. Z. přikázáno. Jedli beránka velikon., nekvašené chleby, hořké saláty a pili víno. Umil jim nohy, aby byli čisti. Když povečeřeli, Kristus P. vzal chléb, který před nimi ležel, do svých rukou, požehnal, lámal a dával apoštolům a řekl: „Vezměte a jezte, totot jest tělo mé." Upozornil tedy těmi slovy Kristus P. apoštoly, že to není obyčejný pokrm, nýbrž, že je to pokrm zvláštní, a proto aby jedli z něho všichni, řekl jim výčinu, proč mají jísti všichni, totiž: Totot jest tělo mé. Co zaslíbil Ježíš v Kafarnau? — „Chléb, který já dám, tělo mé jest..... Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil. Kdo jí z toho chleba, živ bude na věky". Toto přislíbení apoštolům hned přišlo na mysl, když jim Kristus P. řekl: „Vezměte a jezte ...." a proto se tomu ani nedivili poznavše, že je to vyplnění toho, co byl v Kafarnau slíbil. Když tedy Kristus P. řekl slova: Totot jest tělo mé," proměnil se chléb v tělo Krista P. — Co pak se stalo v Káni Gal.? --- proměnila se voda ve víno. Při posl. večeři zřejmě vyslovil, když vzal chléb, slova: „Totot jest tělo mé", a proto zajisté se proměnil chléb v tělo Kristovo. Ale nějaký rozdíl byl přece mezi tím obojím proměněním, totiž vody ve víno a chleba v tělo P. — V Káni Gal. když proměnil vodu ve víno, proměnil se i zevnějšek vody i její vlastnosti. Co bylo dříve v nádobách, mělo vlastnosti, chuť vody; byla tam voda, ale

když se stalo proměnění, mělo to již vlastnosti, barvu a chuť vína, bylo to pravé víno. Když však Kristus P. řekl: „Totoť jest tělo mé", proměnil se sice chléb v Tělo P., ale ani jeho vlastnosti se neproměnily ani jeho zevnější podoba. Chléb po proměnění vypadal právě tak jako do proměnění, ač to již nebyl chléb, nýbrž tělo Krista P.; vlastnosti, čili také způsoby chleba se nezměnily, kdežto podstata chleba se proměnila v podstatu těla Kristova. Čeho tedy požili apoštolové? Co jedli? ... tělo Krista P. - A jaké mělo způsoby či vlastnosti to tělo P. Krista? ... mělo způsoby chleba - Kdo byl tedy přítomen pod tou způsobou chleba? ... Sám Ježíš Kristus.

Když byl Kristus P. apoštolům podal tělo své pod způsobami chleba, vzal kalich s vínem a řekl: „Totoť jest kalich .... Co se stalo na ta slova? ... proměnilo se víno v krev Krista P. Jako se proměnila podstata chleba v tělo a způsoby zůstaly, tak i podstata vína se proměnila v krev P., ale způsoby vína se neproměnily. Čeho požívali sv. apošt.? ... krve P. pod způsobou vína.

Kristus P. pak přikázal sv. apoštolům. To čiňte na mou památku". Co měli apoštolové činiti? ... totéž, co učinil Kristus P. - měli proměňovati chléb a víno v tělo a krev Krista P. - Jakým způsobem? ... tak, jak to učinil Kristus P.; měli říkati slova: Totoť jest tělo mé, totoť jest krev má" - Sv. apoštolové tak činili. Co se tedy stávalo, kdykoli oni řekli nad chlebem: „Totoť ... a nad vínem: „Totoť jest krev má .... ? ... totéž, co se stalo, když to řekl Kristus P. - Tedy podle všemohoucí vůle B. proměnil se chléb a víno v krev Krista P. - Ale Kristus P. to neporučil jenom apoštolům, aby tak činili, nýbrž i jejich nástupcům; neboť chtěl, aby křesťané požívali stále Jeho těla a krve. A tak se to děje až podnes a bude se tak díti neustále. Děje se to při mši sv. - Co činí kněz? [Vypravujme o proměňování] Kněz říká slova

Krista P. nad chlebem a nad vínem a podle všemohoucí vůle Ježíše Krista proměňuje se chléb v tělo, a víno v krev Krista P. – Kristus P. tedy toto ustanovil.

Q. Zdali pak při tom úkonu, když kněz proměňuje, něco vidíme anebo slyšíme? — vidíme, kterak kněz bere chléb a víno. Slyšíme, kterak nad obojím pronáší slova Krista P.: „Toto — tělo — krev má“. Jest tedy při tom také viditelné znamení. Kdo přijímá tělo Kristovo a krev Jeho pod způsobami chleba a vína, přijímá tedy Krista P. Samého t. j. přijímá neviditelnou milost. Q. Jak říkáme tomu úkonu, který Kristus P. ustanovil a při němž je viditelné znamení a který působí neviditelnou milost? — svátost. Večeře P. je tedy svátost, poněvadž jest ustanovena od Krista P., je při ní viditelné znamení a uděluje se neviditelná milost. Ten úkon tedy, který koná kněz na oltáři je též svátost, poněvadž je totéž, co Kristus P. konal při posl. večeři. Jmenuje se pak tato svátost (nejsv.) svátost olt.

Proč se jmenuje tato svátost oltářní? Kde se uděluje křest sv? — u křtitelnice. Kde sv. biřmování? — v chrámě i mimo chrám. Kde sv. pokání? — ve zpovědnici anebo v domě soukromém. (Nemocným!) Kde posl. pomazání? — u nemocného v domě. Kde svěcení kněžstva? Stavu manželského? — před oltářem. Kde pak se děje tato nejsv. svátost? Na oltáři. Protože se proměňování děje na oltáři, říkáme té svátosti: svátost oltářní. Q. Poněvadž v ní přebývá Sám nejvýš sv. Kristus P., říkáme jí nejsv. svátost oltářní.

V kolikerém stavu bylo tělo Krista P., dokud dlel na zemi? Ve stavu živém, mrtvém, pak oslaveném a nesmrtelném, když byl vstal z mrtvých. Když Kristus P. tuto svátost ustanovil, jaké měl tělo — živé. Co měl tedy chléb v těle živé. Co je v těle živém? — duše a krev. Co je tedy přítomno pod způsobami chle-

ba?--- krev i duše Krista P.- A poněvadž v Kristu P. je božství spojeno s člověčenstvím, jest i pod způsobami chleba přítomno božství Krista P.- P. Ježíš je tedy v Nejsv. sv. přítomen celý: se svým tělem, duší, krví i božstvím.

Vjakou krev Kristus P. proměnil víno?--- v živou. Může býti živá krev mimo tělo?--- nemůže; nebotť je spojena s tělem. Co jest proto také pod způsobou vína? Nejen krev, nýbrž i tělo Krista P. i jeho duše i božství. On je celý přítomen.

Na každé věci rozeznáváme podstatu a vlastnosti. To, co na jednotlivých věcech pozorujeme, jmenuje se vlastností, způsoba a tomu, na čem tyto vlastnosti v jednotu jsou spojeny, říkáme podstata. Vlastnosti bez podstaty a podstata bez vlastností samy o sobě býti nemohou. Obojí jsou vždy spojeny. A když proměnil Kristus P. chléb a víno, stalo se závazně, že bylo to tělo přítomno svou podstatou, bez svých vlastností a že ta podstata jeho těla měla vlastnosti chleba, podstata krve vlastnosti vína. Podstata chleba se tedy proměnila, ale vlastnosti či způsoby zůstaly.

Můžeme-li podstatu dělit?--- podstaty dělit nemůžeme, dělíme jen způsoby. | Ukážeme to na chlebě. | Dělíme-li chléb, zdali pak dělíme jeho podstatu? Co mám v pravé ruce? Co v levé?--- chléb. Odložím-li z pravé ruky chléb, a ten, co jsem měl v pravé rozdělím a vezmu ty kousky zase do levé i pravé ruky, co mám zase v každé ruce? Chléb. Dělil jsem tedy podstatu? Nikoli, jen zevnější způsoby. Způsoby toho chleba se zmenšily, dostaly jinou podobu, ale podstata je táž. Podstaty tedy nemůžeme dělit. Když ve svátosti olt. kněz dělí, dělí tím podstatu, tělo Krista P.? Podstaty nedělí, dělí jen zevnější způsoby. Co jest tedy pod každou částečkou zevnější způsoby chleba přítomno? Celý Kristus P.- A kdyby kněz Nejsv. svátost olt., rozdělil na nej-

menší částky, přece pod každou je přítomen celý Kristus P. – Někdy se stává, že kněz, když jdou věřící k sv. přijímání, podá jim jen půl sv. hostie. Přijímají celého Krista P.? ... přijímají. Jindy zase třeba v zimě zajde knězi za nehty, že nic v prstech necítí a podá místo jedné hostie dvě; co přijímá ten člověk? ... jednocelé tělo Krista P. – Často kněz obnovuje sv. hostie, a přijímá několik starých najednou. Co přijímá? Jenom jednocelé tělo Krista P.

|: Na vyšš. stupni, kdyby bylo žákům divno, jak možno, že Ježíš Kr. s oslaveným tělem nejen sedí na pravici B., nýbrž i v tolika chrámech a v tolika Nejsv. svátostech olt. je přítomen, a tolika tisícům se zajednou podává – vysvětlíme. :|

Oslavené tělo Krista P. jest jako duch rychlé. Kristus P. přišel k apoštolům zavřenými dveřmi. Tělo Jeho nebylo vázáno zákony hmoty jako těla jiných lidí. Objevil se a ihned zmizel, šel s učedníky do Emaus, žehnal a dával jim chléb a zase hned zmizel. Tak tělo oslavené může býti zároveň přítomno na mnohých místech.

|: Srovnejme je s myšlénkou. :| Myšlénka může býti v jednom člověku a ten ji může sděliti jiným na př. při vyučování. Může tedy býti ta myšlénka zajednou na více místech, ve více lidech, ač jest jen jedna.

Pravili jsme, že Kristus P. je přítomen pod způsobami chleba a vína. Ale kdyby ty způsoby se nějak změnily, jako se stává strávením, shořením a jinak, už to potom není svátosť olt. poněvadž už to nejsou způsoby chleba, jest to něco jiného; na př. kdyby hostie shořela, je to pak popel a ne způsoba chleba a proto to také není Nejsv. svátosť olt.

Konečně upozorníme: Jak je Kr. P. přítomen pod způsobou chleba a vína, lidský rozum toho nepojímá, tomu musíme věřiti. Vzpomeňte si, co řekl Kristus P. v synagoze v Kafarnau

svým apoštolům: „Chcete i vy odejíti?“ Jinám praví v Nejsv. svátosti oltář.: Věřte, anebo ode mne odejdete.“ Je to veliké tajemství naší sv. víry, a nám jest věřiti v ně a pokorně se mu klaněti.

Co z toho následuje, když je Kristus P. v Nejsv. svátosti olt. pod způsobami chleba a vína přítomen?

Když přišel anděl k pastýřům a oznámil jim narození Mesiášovo, co učinili? — pospíchali do Betléma a nalezli jesle. A v nich? — maličké dítě, ovinuté plénkami, chudobné a položené na slámě. A co přece učinili pastýři? — poklekli, klaněli se dětátku; nebotť věděli, že je to Syn B. Co učinili sv. 3 králové, když přišli do Betléma? — poklekli a složili své korouny k nohám toho dítka. Ač bylo to nepatrné dětátko, přece se mu klaněli, nebotť věděli, že je to Vykupitel, Syn B. V Nejsv. svátosti olt. jeví se nám Kristus P. ve znamení nepatrném, ve znamení toho, co denně požíváme. Ač je to znamení nepatrné, přece víra nás učí, že je tu přítomen Ježíš Kristus. Když je tedy Kristus P. v Nejsv. svátosti olt. skutečně přítomen, musíme se Mu klaněti v této svátosti. Proto, když přijdete do kostela, klekněte, uctivě lejte kříž. a klaňte se Kristu P. tak pokorně jako Maria Magd., jak pokorně klečel před Kristem P. Jairus, aby pomoci od Něho vyprosil, vzdal mu nejvyšší úctu. Při pozdvihování klaníme se také Kristu P. Pak když je požehnání, nebo když je velebná svátost vystavena. Když jde na ulici kněz s P. Bohem, klekněte a pokloňte se P. Kristu.

Dle předešlého: Z toho pak, že Kristus P. je přítomen i pod způsobami chleba celý i celý pod způsobami vína podstatně, následuje z toho, že kdo Nejsv. svátost olt. přijímá, jen pod 1. způsobou nebo jen pod nejmenší částkou kterékoli té způsoby, přijímá celého Ježíše Krista jako tělo i krev. A pod těmi způsobami Ježíš zůstává přítomen od proměnění až do

té doby, dokud ty způsoby stráveny nejsou, kdyžž je byl člověk přijal.

[: Důkladně tuto věc prober, kde jsou protestanté; nebotť lutherání na př. učí: in pane, cum pane, sub pane přijímá se Kristus, chléb tedy (podstata chleba) zůstává chlebem a zároveň se chlebem se přijímá tělo P. – Helveté: památka, znamení těla Kristova. Upozorni, že je nám slova Kristova doslovně bráti z těchto důvodů: 1. zaslíbení 2. slavný způsob, jakým Kristus tu svátostť ustanovil :]

Na křesťť. cvičení podejme krátce, proč církev sv. nyní jen pod jednou způsobou podává.

Církev proto podává jen pod jednou způsobou, poněvadžť 1.) Ježíš Kr. je přítomen pod každou způsobou celý. Původně se podávalo pod obojí, ale i tehdy již přijímali pod jednou způsobou, jako nemocní, uvězněni; mnozí také brávali si Nejsv. svátostť domů, zvláště za pronásledování, aby měli posilu. Někdy bylo i nověřeno pod způsobou vína přijímati. Tak za papeže Gelasia I. bylo nověřeno pod obojí způsobou přijímati, poněvadžť tenkráte byli bludově Manicheové, kteří učili, že víno je plodem ďáblovým, a proto že je hříšno přijímati pod způsobou vína; aby se tedy rozeznali praví věřící od takových bludověů, nověřeno bylo přijímati pod obojí. Též Husitům, aby se snáze s církví spojili bylo dovoleno také přijímati pod obojí. Nyní je zavedeno přijímání pod jednou způsobou z důležitých příčin: 1.) protože pod každou způsobou je Kristus P. přítomen, dostačí úplně pod jednou způsobou přijímati. 2.) Kdyby se přijímalo i pod způsobou vína, štítili by se mnozí nojeném z téhož kalicha píti, a pak některým se příčí vůně a chuť vína. (abstemii) 3.) Způsoby vína snadno by se pokazily a v mnohých krajinách je o víno zle. 4.) Nedalo by se víno uschovati pro nemo-

ené. 5.) Podávati pod způsobou vína bylo by nebezpečno, že by se nejsv. krev Páně znečistila tím, že by se mohla rozliti. Nyní jen kněz přijímá pod obojí při mši sv.; avšak jde-li k přijímání (na zelený čtvrtek) anebo při posl. pomazání přijímá pod jednou.

Proč ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?

Ustanovil ji na památku umučení svého a smrti své. P. Ježíš Sám pravil: „To čiňte na mou památku.“ A sv. apoštol Pavel praví: „Kolikrátkoli jíte tělo P., smrt P. zvěstujete. Mimo to proto Kristus P. ustanovil tuto svátost, aby naše duše k životu věčnému krmil a živil. Praviť Sám: „Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj.“ Neboť jako tělo, aby bylo silno a mohlo pracovati, potřebuje potravy, tak i duši, aby všelikým pokušením odolala, aby v dobrém prospívala, potřeba je duševní potravy a tou potravou duševní jest tělo a krev P. Ježíše Krista.

Jsme-li povinni svátost olt. přijímati?

Kterými slovy poručil Kristus P., abychom svátost olt. přijímali? — těmito slovy: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života.“ Je tedy povinností věřících, aby tělo a krev Krista P. přijímali.

Je pak svátost olt. potřebna nezbytnosti přikazující, kdežto svátost křtu a pokání nezbytnosti prostředku — Církev sv. zavazuje nás těžkým hříchem, abychom nejméně jednou za rok svátost olt. přijímali. [Zeptejme se na 4. církev. přik.]

Také máme tuto svátost přijímati v nebezpečí smrti. Chce-li někdo vydati se na dalekou cestu, připravuje se na ni a zaopatří se potřebnou potravou na cestu. Umírající vydává se též na dalekou cestu, na cestu do věčnosti, a proto se má také na tuto cestu připraviti a posíliti hodným přijetím Nejsv. svát. olt. Proto se také této svátosti říká: „viaticum“ –

o tom přeje si církev sv., abychom častěji v roce tuto svátost přijímali, protože je pravým pokrmem duševním. Jako přijímáme častěji potravu pro tělo, aby sílilo, tak máme také častěji duševní potravu t. j. svátost olt. přijímati, abychom byli schopni bojovati proti všelikému zlu a v dobrém se utvrzovali.

Příprava k hodnému přijímání Nejsv. svát. olt.

[: Kdy mají děti uvedeny býti k 1. sv. přijímání, duchovní správce rozhodne dorozuměv se s rodiči :]

Čeho se žádá, abychom přijali nějakou svátost? ... abychom se na ni připravili. Přípravy je potřeba všem lidem na všechny svátosti; jenom nemluvňátka, když se jim má uděliti křest sv., nemohou se připraviti. Když však dospělý má býti křtěn, musí se předem připraviti, pravdy náboženské dokonale poznati a svým životem ukázati, že je hoden toho, aby byl přijat do církve sv. A proto také chceme-li svátost olt. hodně přijati, musíme se řádně připraviti.

[: Přirovnání: Jak se asi připravuje, kdo očekává vzneš. hosta na návštěvu? :]

Co pak dělají v té obci, kam má přijíti nějaký vzácný host, na př. p. biskup? Hledí se, aby vše bylo čisto, domy obíleny, ulice vyčištěny, dělají se brány, vyvěšují se prapory atd. A kdo pak chce k nám zavítati v Nejsv. svát. olt.? ... Sám Ježíš Kr; neboť řekl: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev ve mně přebývá a já v něm." Chceme-li tedy ubytovati ve svém srdci, ve své duši Samého Ježíše Kr., hosta ze všech nejvzácnějšího, připravme se řádně.

Příprava na přijetí Nejsv. svát. olt. je dvojí: první se týká duše, druhá těla; neboť svát. olt je pokrm duševní a proto se musíme vzhledem duše připraviti a pak, poněvadž tento

pokrm duševní po způsobu pokrmu tělesného, musíme se připraviti i vzhledem těla. Příprava duše záleží v čistotě s vědomí a v nábožnosti ducha. Co nejvíce duši poskvrňuje, hyzdí, hřích. Chceme-li tedy Kristu P. připraviti v srdci náležitý příbytek, musíme duši svou očistiti ode vší poskvrny, tedy ode všech aspoň smrtelných hříchů. To se stává ve svát. pokání. Kdo by přijímal Nejsv. svát. olt. maje smrtelný hřích, dopustil by se tím tak velikého hříchu, jakoby Krista P. usmrtil. Kdo nehodně přijímá jako by vydával zase Ježíše Kr. jeho největším nepřátelům a zase Jej usmrtil. Proto sv. apoštol Pavel dí: Kdo nehodně jí a pije, zatracení sobě jí a pije, poněvadž nerozeznává Těla P. Takový člověk jako by sám sebe k věčné smrti, k pekelným trestům odsoudil. Proto napomíná sv. Pavel: „Zkusiž sám sebe člověk, a pak teprv z toho chleba jez a z kalicha pij!"

Kdyby jste již klekali k sv. přijímání — a vzpomněli si na velký hřích, ustupte, čekejte raději a později jděte k sv. přijímání, než se z toho hříchu vyzpovídáte.

[Na to ať je katecheta připraven. Děti mnohdy před sv. přijímáním přijdou, že mají těžký hřích. Je to obyčejně bludné svědomí, ale katecheta dělej jako by to byl skutečně těžký hřích. Poučí dítě, vyslyší je, a pak ať jde teprvé k sv. přijímání. Taková choulostivost se sama později umírní. Dítě jde s posvátným strachem ke stolu P., že by bylo hříchem nějak je ledabylo odbyti, a tak tento cit posvátné bázně v něm nuditi. Proto si sedni do zpovědnice, dítě vyslyš, dlouho s ním nejednej, a není-li materia absolvendi, dej mu požehnání a propusť je. Dítěti se svědomí upokojí, a jde klidně k sv. přijímání.]

Není-li dospělému možno jíti k sv. přijímání a nemů-

že-li se z hříchu již vyzpovídati, musí vzbuditi dokonalou lítosť a umíniti si, že půjde co nejdříve zase k zpovědi a že se z toho hříchu vyzpovídá.

První příprava duše záleží tedy v čistém svědomí, druhá v pobožnosti srdce. Přijímáme-li hosta také nejen vyčistíme, nýbrž i okrášlíme svůj příbytek. V nejsv. svát. olt. chceme přijati Krista do příbytku svého: do duše své. Jaká je nejkrásnější ozdoba duševní?... svatební roucho posvěcující milosti B. Mimo to má míti duše i jiné nejlepší skvosty a jimi se má stkvíti, totiž ctnostmi a dobrými skutky. Pobožnosť srdce pak záleží 1.) v nashromáždění ctností. Které jsou nejpřednější a nejkrásnější ctnosti?... jsou 3 božské ctnosti. Ty máme tedy před přijímáním vzbuditi. Víru pak vzbuzujeme asi takto: „Věřím, o Bože, všecko, co jsi zjevil a co církví svou k věření předkládáš. Obzvláště věřím, že Ježíš Kr. jest jako Bůh a člověk přítomen v nejsv. svát. olt. V té víře chci žíti a umříti.

Naději: „Doufám, že skrze zásluhy Ježíše Kr. dojdu odpuštění hříchů, že dosáhnu milosti B., a doufám, že Ježíš Kr. Sám v duši mé se uhostí a ve mně milostí Svou zůstane."

Lásku: „Miluji Tě, Bože, nade všecko, zvláště proto, že Ježíš Kr. se tak ponížil, že se nám dal za pokrm v nejsv. svát. olt. Pro Boha miluji bližního svého a lituji hříchů svých.

|: Dobře je děti navésti na to, aby i bez knížky dovedly tyto ctnosti vzbuditi třeba jindy jako za mše sv. při pozdvihování. Mohou také krátce říci: Věřím, o Bože, co jsi zjevil, doufám, co jsi slíbil, miluji Tebe i bližního.:|

2.) Záleží pobožnosť srdce v klanění se nejsv. svát. olt. Klaněti se nejsv. svát. olt. znamená: před ní se pokořiti. Zevnější známka klanění se je klečeti. Lidé, kteří chtějí nejsv. svát.

olt. úctu vzdáti, klekmou před hl. oltářem, kde je velebná svátost a říkají: „Pochválen a buď bez přestání nejsv. svát. olt. Můžeme také pro čest nejsv. svát. olt. říkati: Otče náš, Zdrávas a Věřím.

Dobře je, když katechéta v době, kdy připravuje k sv. přijímání, někdy jde s dětmi do chrámu P. a tam prodlí s nimi chvilku (asi 5 minut) před nejsv. svát. olt. a ukáže jim, jak mají této svát. poctu vzdávati. Při tom připomeň jim smrt Ježíše Kr., na jejíž památku tato svát ustanovena jest a požívati jí ustanoveno.

Kaykoli přijímáme svát. olt. a jsme na mši sv., máme si vděčně vzpomenouti na lásku Ježíše Kr., který se dal za nás umučiti a umřel za nás, aby nás vykoupil. Ježíš Kr. se pokořil, ponížil, opustil slávu nebeského svého Otce, stal se nám rovným ve všem mimo hřích, pokořil se tak, že i pod nepatrnými způsobami chleba a vína se nám podává na důkaz, že chce, abychom byli srdce pokorného, abychom se ponížili, na přednostech svých si nezakládali, nýbrž vděčně za ně Bohu děkovali, abychom křesť. ctnosti konali, v pokoře a zvláště v lásce k bližnímu se cvičili.

Máme děti k tomu, aby zvláště v této době byly pilny, přívětivy, poslušny, ochotny, bedlivy svých povinností křesť. pořádny a čistotny. Kdyby se tak dítko nechovalo, řekni: Vidíš, připravuješ se na sv. přijímání a nejsi pořádný... ...jsi rozpustilý..., nečiň tak, cvič se v pořádnosti, čistotnosti, to jsou samé křesť. ctnosti. Častěji s dětmi něj. takový náboženský skutek konejme, povzbuzujme děti, aby dávaly nějakou almužnu: třeba na okras. kostela, slovem: nejvíce za tím úmyslem, aby tím úctu vzdaly nejsv. svát.

olt; aby si odepřely nějakou zábavu, četly nábožné knihy, zvláště bibl. dějepravu, mají věděti, že se připravují na důležitou věc a nemají to činiti z donucení, nýbrž z vlastní své vůle.

Katecheta dává napomenutí všeobecně a udělati si může každý, co chce. Nikdy nedopustíme, aby se tím někdo chlubil, aby si na tom zakládal, aby se chtěl zalíbiti, zalichotiti. Trvá-li příprava 3-4 neděle, dostačí, aby byli žáci o té svát. poučeni a zároveň v určitých ctnostech vycvičeni.

Nejsv. svát. olt. přijímáme podle způsobu pokrmu tělesného, je tedy třeba, aby se člověk vzhledem těla připravil. A kterak?... žádá se, aby ten, kdo chce nejsv. svát. olt. přijati, byl lačen t. j. aby nepožíval toho dne tělesného pokrmu a nápoje. Kdy počíná den?... od 12. hod. půlnoční. Od půlnoci nesmí se jísti ani píti. Dále jsme zvykli a čistota toho žádá, abychom si vyplakovali ústa a čistili zuby. Kdybychom snad šli cestou a bylo mnoho prachu anebo kouře, a napolykali se ho, můžeme jíti k sv. přij. Kdyby někdo, když si ústa vyplakuje, polkl mimovolně kapku vody, směl by jíti k sv. přij; ale nesměl by přijímati, kdyby zapomenul a něčeho se napil anebo něco snědl.

Jen na smrť nemocným je dovoleno, kdyby i nebyli lačni, přijímati svát. olt.

Mimo to máme v slušném oděvu a s největší uctivostí ke stolu P. přistupovati.

Každý oblek je slušný, který se řídí stavem a majetkem jednotlivců, byť byl i chatrný, jen když není špinavý a roztrhaný. Jsou chudáci, žebráci, kteří mají velmi chatrný oděv a chodí bosi a zdali pak smějí přistoupiti v

tom svém chatrném oděvu ke stolu P.? ... smějí; neboť toho nežádá Kristus P., aby každý přistoupil ke stolu P. vyfintěný, nýbrž v tom obleku, který má nejslušnější. Proto se nemusí styděti žebrák, chudák, když jde v chatrném obleku k sv. přijímání, jen když jest jeho oblek čistý, třebas byl zalátaný. P. Bůh nehledí na zevnějšek, nýbrž na duši, jak je duše čista.

|: Nedbejme toho proto, jde-li kdo v chatrném oděvu, v šatě zalátaném. Viděti na mnohém, co si dal práce, aby si šat trochu upravil. Také netrpme, aby děti když jdou ze školy do kostela k prvnímu sv. přijímání, bohatší a pěkně oděné vybíraly si zase jen lépe ošacené. Když se děti chystají k sv. přijímání, řekneme:| Který oblek máte nejlepší, v tom jděte k sv. přijímání. Nehledí Kristus P. na to, jak je kdo krásně ošacen, nýbrž na to, jak je kdo podle duše připraven přijati Ho. Proto nikdo se nemá chlubiti svým oblekem při přijímání (děvčata!) |: Když dítky přijímají, ať nespěchají. Raději katecheta počkej, až jedna řada odstoupí a druhá přijde. Nemají-li děti úst dobře otevřených, řekni: Otevři lépe ústa. Je dobře na všechno upozorniti; neboť děti v tom okamžiku se třesou, jsou úzkostlivy a nevědí ani, co dělají:| Pak máme přistoupiti ke stolu P. s největší uctivosti. Také zevně se máme slušně a uctivě chovati (nemáte tedy s nikým šeptati, ohlížeti se, předbíhati). Máte ruce sepnouti, oči sklopiti a s největší pokorou a vážnosti ke stolu P. přistoupiti.

<u>Co máme činiti, když se svátosť olt. podává?</u>

Nejsv. svátosť olt. se přijímá po přijímání kněžově.

|: Děti mají modlitební knížky, pokleknou před sv. přij., drží knížku tak, aby sv. hostie, kdyby kněži z ruky vypadla, neupadla na zem, nýbrž na knížku. Někdy bývá zábradlí

pokryto prostěradlem, aby sv. hostie neupadla na zem. Kdyby se něco takového stalo, ať děti neberou hostie do rukou, ale ať upozorní na to kněze, a ten ať ji vezme nebo podá nebo vrátí do ciboria. Když přistoupili všichni k zábradlí, říká ministrant „confiteor" čili obecnou zpověď. Pak ukáže kněz nejsv. svát. olt. a praví: „Ejhle beránek B..... Pane, nejsem hoden.... (Povíme, kdo ta slova řekl a co si máme při tom připomínati.) Tak jim katecheta vysvětlí všechny obřady. Zvláště neopomeň jim vysvětliti, co to znamená „ústa slušně otevříti", jazyk na dolní ret klásti a pak svát. olt. přijati. Nejprvé to ukáže sám, a pak se zeptá: ukažte nyní, jak to uděláte; konají-li to špatně, tedy to opraví.|

Až přijmete velebnou svát., poznamenáte se sv. křížem, odstoupíte a pomodlíte se, modlitby po přijímání.

Co máme činiti po sv. přijímání?

|: Vysvětlíme příkladem o vzácném hostu:| Kdyby někoho navštívil vzácný host, jak jej přijme, jak jej uvítá? A jak mu potom děkuje za čest, kterou mu tím prokázal, že jej navštívil. Tak i ten, kdo přijal nejsv. svát. olt., musí P. Ježíši děkovati, za milost, že k němu zavítal a do srdce jeho vstoupiti ráčil. Hostu vzdáváme také úctu; podobně nutno i P. Ježíši vzdáti nejvyšší úctu. A to činíme tím, že se Mu v pokoře klaníme. Pak hledíme, když je u nás vzácný host, abychom mu vše, což našeho je dávali, obětovali a žádáme od něho, aby si sám, čeho by si přál, od nás vyžádal – rovněž se máme P. Ježíši obětovati, vše hotovi býti učiniti, čeho by si od nás žádal, všecky své myšlénky, slova a skutky Jemu obětovati, všecko z lásky k Němu trpěti. Jako jsme rádi, když vzácný host u nás dlouho zůstane, tak máme P. Ježíše prositi, aby Svou milostí stále v nás zůstával. Máme také

po sv. přijímání víru, naději a lásku vzbuzovati, všecka učině ná předsevzetí obnoviti. Co jsme si umínili před sv. zpovědí, máme po sv. přijímání opakovati, abychom se Bohu zalíbili. Konečně máme Mu také všecky bídy, strasti a trápení tělesná i duševní svěřiti a Jemu všecky své potřeby duše i těla pověděti.

|: Upozorníme děti, aby den, kdy k sv. přijímání přistoupily v samotě, tichosti a klidu trávily, aby se chovaly toho dne jako ve svátek, aby se nesháněly po zábavách a roztržitostech, aby zase snadno do hříchu neupadly. :|

O svátosti pokání.

O tom, co nejprvé o této svátosti věděti potřeba jest.

|: Když připravujeme děti k první sv. zpovědi, nejprvé zajisté nám je zevrubně 10 B. a 5 círk. přik. a učení o svátostech rozebrati. Netřeba spěchati ani není třeba svátosti dle pořádku rozebírati, obzvláště není-li kdy; tu můžeme nejprve všeobecně o svátostech promluviti a pak hned přejíti ku svát. pokání. :|

Když Ježíš Kr. přišel k apoštolům zavřenými dveřmi, pozdravil je: „Pokoj vám." Pak na ně dechl a pravil: „Přijměte Ducha sv. Komu odpustíte hříchy... Jakou moc dal tím Kr. P. apoštolům? ...dal jim moc hříchy odpouštěti a zadržovati. Zdali pak však mohl Kr. P. hříchy odpouštěti? ... mohl; neboť je Bůh. A kdo může jen odpustiti? Jen ten, kdo byl uražen. Poněvadž tedy hříchy svými urážíme jen P. Boha, může nám jenom P. Bůh odpustiti. Protože pak Kr. P. je pravý Bůh mohl a může proto i On hříchy odpustiti. Kdy pak odpustil někomu Ježíš hříchy? ... kající Magdaléně, když jí řekl: „Doufej, odpouštějí se hříchové tvoji. Ježíš také dokázal zákonníkům a farizeům, že má moc odpouštěti hříchy, když šlakem poraženému navrátil zdraví a řekl: „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji." A když proto o Něm farizeové zlé vě-

ci v srdci svém smýšleli, řekl jim: Proč myslíte zlé v srdcích svých? Co jest snáze říci: Odpouštějí se hříchové tvoji, anebo vstaň a choď?

Mnohý člověk by si myslil, že je snadno říci: odpouštějí se hříchové tvoji, ale měl-li jen ta řeč takový účinek. Kdybych to teď řekl já na př. tobě N., mělo by to ten účinek. Nikoliv. A kdybych řekl nemocnému: „Vstaň, vezmi lože své a choď," stalo by se to? Nestalo. Kdo pak jediný může obojí říci a má to takový účinek? Jen všemohoucí Bůh. Tuto moc odpouštěti hříchy odevzdal sv. apoštolům a tím ustanovil zvláštní svátost, které říkáme: svátost pokání.

Co je svátost? Viditelné znamení.... Jak jsem vám pravil, ustanovil Kristus P. tuto svátost. Jak ji ustanovil? Pravil sv. apoštolům: „Komu odpustíte hříchy .... Které však je viditelné znamení při této svátosti? Víme, že hříšníci, kteří chtějí dosáhnouti odpuštění hříchů, přicházejí k těm, kteří moc hříchy odpouštěti mají. | Kdo má moc hříchy odpouštěti? (10. čl. víry) | Ke komu tedy jdou, aby dosáhli odpuštění hříchů? Ku knězi. Když hříšníci přicházeli ke Kristu P., nebylo jim třeba vyznávati svých hříchů, protože Kristus P. byl vševědoucí, znal tedy stav duší jejich, znal jejich hříchy. Ale i apoštolové nebyli a jejich nástupcové též nejsou vševědoucí, a proto se jim musí kajícník ze svých hříchů vyznati, aby tak stav duše hříšníkovy poznati a jménem B. rozhřešení dáti mohli. Toto vyznání, rozhřešení a odpuštění hříchů je viditelným znamením. Rozhřešení uděluje kněz slovy: „Rozhřešuji tě od hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha sv." a dělá při těch slovech nad hříšníkem znamení sv. kříže. Co působí toto rozhřešení od hříchů? — že se hříšníkovi odpouštějí hří-

chy, a že se mu uděluje milost. Kdo odpouští hříchy? Kněz na místě B. A moc hříchy odpouštěti dostane kněz ve svát. svěcení kněžstva. Aby však mohli kněží tuto moc na jistých věřících vykonávati, k tomu potřebují zvláštního dovolení od svého biskupa, jenž jim dává jistým připisem právo v některé farnosti anebo v okresu, nebo v celé diecezi odpouštěti hříchy. Kněz pak, který takové právo od svého biskupa obdržel, nazývá se zřízený kněz t. j. ustanovený, aby odpouštěl hříchy. Jen na nebezpečí smrti každý kněz smí rozhřešení dáti.

Hříšník pak, aby odpuštění hříchů dosáhl, musí se ze svých hříchů skroušeně vyznati a musí míti opravdové předsevzetí život svůj polepšiti a život svůj napraviti.

Komu jest svátosti pokání potřeba?

Této svátosti je potřeba těm, kteří po křtu sv. těžce zhřešili. Není jí tedy třeba nemluvňatkům, dětem, které ještě nedorostly do rozumu a nevědí, co hřích jest. Kdo však ví rozeznat, co je hřích, — od toho okamžiku, kdy počal hřích poznávati, může se na svát. pokání připravovati a je povinnen se na ni připravovati, poněvadž mu je potřebna.

Čeho dosahujeme svátostí pokání?

Ve svát. pokání bývají nám odpuštěny všechny hříchy i nejtěžší. Že tomu tak vidíme ze slov Páně: „Komu odpustíte hříchy....“ Kristus P. tu nečiní rozdílu mezi těžkými a všedními hříchy, nýbrž jednoduše praví: „Komu odp.... Co pak je pojeno se smrtelným hříchem? Věčný trest. Tento věčný trest odpouští se též ve svát. pokání. Kdo po křtu sv. těžce zhřešil, pozbyl posvěcující milost; ve svát. pokání jí pak zase nabývá. Duše stává se zase Bohu milou, svatou, člověk učiněn je zase s chopným vejíti do království

nebeského. A když je člověk v milosti, je upokojen, je mu lehko, má pokojné svědomí.

Co jest pravé pokání činiti?

|: Abychom vysvětlili, co je pravé pokání, učiníme nejlépe, použijeme-li k tomu podobenství Krista P. o marnotratném synu. Nejprvé podáme podobenství se všemi okolnostmi, ať děti samy pozorují svým rozumem. Poukážeme na nedostatek, jaký marnotratný syn měl, na jeho nouzi, neštěstí, aby děti s ním cítily, aby s ním měly útrpnost, aby se jim jednání marnotratného syna zošklivilo. Tak snadno můžeme upozorniti, co se musí díti v duši hříšníkově, aby odpuštění dosáhl. Upozorníme na hýření, prostopášnost a jaká mu potom bída nastala. Čím živěji ten stav vylíčíme, tím lépe. Marnotratný syn šel sám do sebe a poznal, že hřešil proti nebi a otci svému. Litoval hříchu svého, v ošklivosti měl jednání své. Tu si umínil, že se vrátí ku svému otci a jak si umínil, tak učinil. Když jsme věc vylíčili, obrátíme podobenství na hříšníka a řekneme:|: Takovými marnotratnými syny jsme my všichni. Každý z nás obdržel na křtu sv. dědictví. | Duch sv. nás učinil syny B. dědici království nebeského, spolubratry Ježíše Kr. tím, že vlil do srdcí našich milost posvěcující. | My jsme si nevážili ani dědictví toho, ani té milosti B., ani toho synovství. A čím jsme promarnili ten statek, to dědictví, kterým nás Bůh obdařil? — hříchem. Hříchem jsme promarnili milost B. i synovství B. i právo na dědictví věčné, nebeské království. Nejprvé jsme se dopustili hříchu všedního. Čím dále, tím hlouběji však jsme padali, až jsme smrtelným hříchem všecky ty poklady ztratili. Proto chceme-li zase toho dědictví nabyti, chceme-li zase býti syny

B., musíme jednati jako onen marnotný syn, musíme jíti sami do sebe, musíme zpytovati své svědomí a hříchy své v ošklivosti míti, musíme opravdu jich litovati, musíme si jako marnotratný syn umíniti, že se vrátíme k svému Otci, že se ze všech hříchů Jemu vyznáme a za ně zadost učiníme. Musíme si umíniti, že napravíme všecky urážky, které jsme mu hříchem učinili. Hříšník se tedy musí vrátiti ke svému Otci, k P. Bohu. Marnotratný syn vyznal se otci ze svých hříchů a chtěl zadost učiniti. I my se musíme z hříchů svých vyznati a zadost učiniti.

Z toho vidíte, že je ku svát. pokání potřebno: 1.) zpytování svědomí, 2.) skroušenosti a lítosti, 3.) opravdové předsevzetí, 4.) zpovědi, 5.) zadostučinění.

1. O zpytování svědomí.

Co jest svědomí zpytovati?

Zpytovati znamená tázati se na to, co neznáme. Koho se tak na něco tážeme? Těch, kteří to, na co se tážeme, vědí, na př. rodičů, učitelů a jiných lidí. Kdo pak ví o našich hříších? Kdo ví, co jsme zlého učinili, kdykoli jsme proti přikázním B. hřešili. O tom ví vševědoucí Bůh. Někdy to vědí též rodiče, učitelé, spolužáci a jiné osoby, se kterými jsme byli. A kdo to ještě ví? Každý člověk sám. Rodičové, spolužáci, učitelé a lidé, se kterými žijeme, svadno mnohé věci zapomenou, a kdybychom se jich tázali, nemohli by nám s jistotou říci, jestliže jsme se jich dopustili. Koho se tedy ptáme? Sami sebe. Bůh nám dal svědomí t. j. vnitřní hlas, který nám vždy udává, čeho jsme se dopustili, zdali jsme jednali dle vůle B. čili nic. Ptejme se tedy jen svého svědomí, a svědomí, onen vnitřní hlas, nám ihned odpoví. Zkuste, dá-li vám svědomí odpo-

vědí. Tažte se jen sebe samých. Byli jsme vždy rodičů svých poslušni? Učili jsme se vždy pilně? Neukradl-li jsem někomu něco? Nelhal jsem? Zajisté svědomí vám udá, jestliže jste se těch hříchů dopustili. Ptáme-li se svědomí svého, kterak jsme přikázání B. zachovávali, odpovídá nám, a celý ten způsob tázání a odpovídání na otázky jest zpytování svědomí. Co je tedy svědomí zpytovati? — je svědomí svého se vyptávati anebo svědomím se upamatovati, čím a jak jsme zhřešili. Od které doby musíme o svých hříších přemýšleti? Vy jste ještě nebyly u zpovědi, musíte tedy přemýšleti o svých hříších od té doby, co jste počaly hříchy poznávati a to bylo, když jste přišly do školy a počaly jste se učiti, co jest poručeno, co zakázáno, co jste měli činiti a čeho se varovati. Kolik je vám let? (9-10) Teoly zpytujte své svědomí od 7. roku.

Jestliže však někdo byl již u sv. zpovědi, musí se upamatovati na ty hříchy, které od posl. zpovědi spáchal; neboť zpovědí jsou hříchy, ze kterých se člověk již vyznal, smazány. A když někdo některou zpověď dobře nevykonal, musí od delšího ještě čas. zpytovati své svědomí — však tomu všemu porozumíte později, až se budete učiti o sv. zpovědi.

<u>Co máme činiti při zpytování svědomí?</u>

Zdali pak je to snadno upamatovati se na hříchy, kterých jsme se za 2, za 3 léta dopustili? Není. Když někdo nedovede sám něco učiniti, čeho hledá? Pomoci. Kdo vám může pomoci? — rodičové, bratři, sestry atd. Můžete se tedy tázati rodičů —, zdali jste jich nevrazili anebo starších bratří a sester, zdali to či ono je hříchem. Ale zvláště někdo vám může pomoci a to je — Duch sv.,

který osvěcuje náš rozum a poznati nám dává, čím a jak jsme proti P. Bohu hřešili. Co tedy učiníme před zpytováním svědomí? Především vzýváme Ducha sv. Jak bys to dělal, jak bys prosil? Zač ho chceš prositi? Za osvícení. Pros tedy: Duchu sv. osvěť rozum můj.... Nač potřebujeme toho osvícení?... abychom poznali, čím a jak jsme zhřešili od té doby, co jsme počali hřích poznávati. Když pak jste Ducha sv. o pomoc prosili, přemýšlejte, čím jste hřešily. Z čeho poznáme, čím a jak jsme hřešili? Z přikázání B.; neboť, co je hřích?... přestoupení zákona B.. Tedy podle desatera B. přik. poznáme, čím a jak jsme zhřešili. Jak pak zní desatero B. přik.? Vezměte katechismus a najděte si třeba 4., 7., 8. přik. Přečti, jak je to v katechismu. Co se obzláště poroučí?... aby děti rodiče své ctily. Dej pozor, mohl-li bys si udělati otázku. Co je poručeno?... rodiče ctíti. Ptej se na to: Ctil jsem vždy své rodiče? Vzdával jsem jim vždy náležitou úctu? Máš přemýšleti o tom: Sloužil jsem jim vždy? Miloval jsem je vždy? Poslouchal jsem rodičů svých ve všem? Modlil jsem se za ně? A co se zapovídá ve 4. přik.?

|: Hleď, aby si žáci sami uměli dělati otázky, třeba v 7. přik. Tak hledím, aby několik žáků z těch jednotlivých přik. z toho, co se v nich poroučí a zapovídá, otázek nadělali. Potom upozorníme: Tak se ptáme v každém přik.! Děti však bývají úzkostlivy; myslily by tedy, že se všeho dopustily. Slyšely něco vypravovati, že kterýsi zlý člověk nevěřil — a myslí si, že se toho hříchu také dopustily. Dobře je tedy, když jim sám zpovědní zrcadlo složíš anebo když jim je dáš tištěné do rukou, nedej jim zrcadla pro dospělé. V benedik tiskárně se dostane takové malé zpovědní zrcadlo za 2 kr.: „Příprava ku sv. zpovědi". Složíš-li jim sám zpově=

dní zrcadlo, můžeš to učiniti tím způsobem, že pokaždé s ní-
mi proberes několik otázek, pak jim je napíšeš na tabuli a
řekneš: Doma zpytujte své svědomí o věcech, které jsme ny-
ní napsali, nebo jim diktuje: „Budete přemýšleti o prvním
přik. a to o těchto otázkách: ..... Tak pokračujeme podle de-
satera B a patera církv. přik.] Mohou také býti zřízeny o-
tázky podle toho, jak se děti chovaly ve škole, v kostele, do-
ma, na ulici atd.; ovšem musí katecheta pozorovati hří-
chy, kterých se děti nejvíce dopouštějí.]

Každý hřích může se státi myšlénkou, žádostí, řečí skut-
kem; při každém hříchu musíme tedy pozorovati, byl-li
spáchán myšlénkou, žádostí, řečí anebo skutkem. Na př.
někdo lhal mysli, myšlením t. j. on chtěl někoho obelhati,
ale neměl příležitosti; hřích ten byl tedy jenom spáchán
myšlením a žádostí. Kdyby byl býval skutečně někoho o-
belhal, byl by ten hřích spáchán řečí. Někdo měl úmysl
krásti, přišla mu ta myšlénka na mysl, zalíbila se mu, tr-
val v ní; z toho se vzmítila žádost a on to také řekl, že chce
krásti; ale potom přece na krádež nedošlo, protože byla ně-
jaká překážka, takže svou žádost něco ukrásti nemohl
ukojiti. Hřešil tedy myšlením, žádostí i řečí, ač skutek
nebyl vykonán.

[Když vyučujeme o svát. pokání, žáci ať zatím po-
nenáhlu zpytují svědomí, když už vědí, co je svědomí zpy-
tovati. Tak si zvyknou v čas připravovati se na sv. zpověď.
Když se blíží doba první sv. zpovědi, ještě jednou můžeme
s nimi rozebrati všecky otázky, zvláště o takových chy-
bách a vadách, které jsme sami u žáků spozorovali. Po-
něvadž jdou děti poprvé k sv. zpovědi, jsou úzkostlivy,
mohou si tedy proto hříchy napsati, ale ať si je napí-

ši slušně, aby je přečetly. Později ať si zvykají z paměti se zpovídati.

Není hřích jako hřích; při zpytování svědomí třeba tedy přemýšleti, kterého druhu byly hříchy, kterých jsme se dopustili. (Srovnej 5. hl. částku.)

Hříchů těžkých (velkých!) udává se i počet.

Mimo to jsme povinni pozorovati okolnosti hříchů. Co jsou okolnosti? — jsou případnosti s každým hříchem spojené. Každý skutek stane se v čase, v jisté době, na určitém místě určitým způsobem, za určitým účelem. Často je to také osoba, ku které skutek směřuje. Tomu všemu říkáme okolnosti hříchu, které často velikost hříchu mění a činí hřích lehčím anebo těžším. Máme se tedy tázati, zdali se takovými okolnostmi hřích buď nezvětšil buď nezmenšil, a tyto okolnosti musíme ve zpovědi udati. Na př. pomlouvati bližního je vždy hříchem proti 8. B. přik., ale kdyby někdo pomlouval bližního v kostele, dopouští se těžšího hříchu, právě pro okolnost místa.

[: Upozorníme děti, aby se řídily těmi odstavci, které mají v katechismu udány. :]

1.) V prvním odstavci stojí, že se máme upamatovati, zdali jsme jednali proti desateru B., anebo proti pateru církv. přik. (Nutno 10 B. a 5 církv. přik. opět stručně s dítkami rozebrati a připomenouti, co se v každém přik. poroučí a zapovídá a čím proti těmto přik. se můžeme prohřešiti.

2.) V druhém odst. je udáno, že se máme upamatovati, zdali jsme se dopustili jednoho anebo více vlastních anebo cizích hříchů. [: Vzhledem na vlastní a cizí hříchy viz 5. hlč. :]

3.) V třetím odst. stojí, zdali jsme neopomenuli dobře činiti a bližnímu milosrdné skutky prokazovati. (Viz 5. hl. č.)

Nestačí pro spasení, abychom se jenom zlého varovali, nýbrž musíme též dobré činiti, musíme též dobré činiti, musíme své povinnosti konati na př. povinnosti k rodičům, musíme konati povinnosti, které nám ukládá náboženství: modliti se, postiti se, almužnu dávati. Musíme též konati povinnosti, které nám církev. přik. velí zachovávati: svátky zasvěcené světiti, v neděli a ve svátek celou mši sv. nábožně slyšeti, každý rok se zpovídati a velebnou svát. olt. v době velikonoční přijati. Musíme tedy činiti, co je poručeno, chceme-li býti spaseni, a netoliko zanechati toho, co je zakázáno. Kristus P. řekl, že bude také souditi lidi podle toho, co dobrého činiti opomenuli. „Může tedy i zanedbání dobrých skutků býti příčinou zavržení: „Odstupte ode mne zlořečení do ohně věčného, nebo jsem lačnil a nedali jste mi jísti, žíznil jsem...“

4) Čtvrtý odstavec. Jsou lidé, kteří mají stejné povinnosti, stejná zaměstnání. Takoví lidé mající stejné povinnosti a stejná zaměstnání tvoří dohromady stav. Takový stav je na př. stav učitelský, řemeslnický, vojenský, úřednický, i žáky můžeme nazvati stavem. A každý takový stav má mimo křest. povinnosti, které jsou každému křesťanu přikázány, také své vlastní povinnosti. Každý stav je povinen zachovávati 10 B. přik. 5 církv. a kromě toho ukládá mu stav ještě jiné povinnosti. Tak na př. žák je povinen pilně do školy choditi pilně se učiti, ve škole pozor dávati, úlohy řádně dělati, ku spolužákům vlídně se chovati, učitele svého v úctivosti míti. Takových však povinností, které mají žáci, řemeslník nemá; nechodí do školy.... Ale za to má jiné povinnosti, kterých nemá žák. Ve zpovědi pak musíme udati, zdali jsme povinnosti stavu svého svědomitě konali. „Vy se musíte při zpytování svědomí tázati, zdali jste pilně a rádi do /

školy chodili, rovali jste rádi poslouchali, rádi dělali úlohy, zvláště vzdali jste se rádi učili náboženství (katechismu) To jsou povinnosti vašeho stavu žákovského.

Když jsme poznali, že jsme měli zlé myšlénky a žádosti, nač si máme ještě vzpomínati? Co myslíš, jest už každá zlá myšlénka nebo žádost hříchem? Odkud jsou zlé myšlénky? Někdy pocházejí od zlého ducha, od světa a od našeho těla. Jsou myšlénky, které odjinud do naší duše přicházejí, dobrovolny? Nejsou; a když takové myšlénky a žádosti hledíme hned zapuditi, nejsou ani hříšny. Jsou však hříšny žádosti a myšlénky, které jsme buď sami v sobě vzbudili, anebo ve kterých jsme měli zalíbení. Žádost je hříšna, máme-li úmysl ve skutek ji proměniti i kdyby potom skutek nenásledoval. Farizeové měli zlé myšlénky, viděli, že Kristus činí zázraky, že hříchy odpustil a přece myslili: „Tento se rouhá Bohu. Odkud ta jejich myšlénka byla? Oni si ji sami dobrovolně vzbudili. A ta myšlénka byla hříšna. V Kainovi se vznítila zlá žádost Abela zabiti. Kain té žádosti neodporoval, vůle s touto žádostí souhlasila a onten zlý skutek vykonal. U něho už ta žádost byla hříšna, poněvadž s ní souhlasil. Jako žádost zlá je hříchem, svolíme-li jí, byť i skutek nenásledoval, tak žádost dobrá je zásluhna, byť i skutek nenásledoval. Tak na př. Abraham v sebe si umínil, že se vůli B. podrobí a syna svého bude obětovati. „Nikoli" řekl mu P. Bůh, ale že jsi to učinil a ani jediného syna jsi neušetřil pro mně, proto požehnám tobě." Taková dobrá žádost a vůle Bohu je milá jako skutek, ale zlá se Mu protiví, když se k ní svolí, jako hřích. Proto musíme zpytujíce svědomí také pozor míti na různé myšlénky a žádosti zlé, jestliže jsme si v nich dobrovolně libovali, a při

žádostech, zdali jsme svolili, byť i skutek nebyl následoval.

Připomeneme dětem, aby v krátkosti každý večer svědomí zpytovaly. Když se večer modlíte, vzpomeňte si, jak jste se chovaly po celý den; zdali jste někoho nevrozili, zdali jste měli špatné myšlenky a žádosti? Zvyknou-li si takto děti denně účtovati, nebude jim nesnadno před sv. zpovědí zpytovati svědomí.

O skroušenosti a lítosti.

Co je lítost a skroušenost?

Co je lítost a skroušenost můžeme vysvětliti, ale vzbuditi ji není snadno. Dítě nemá rozhledu, aby poznalo, že hřích je něco tak ošklivého, hanebného a že má tak hrozné následky. Děti vidí a pozorují, jak lidé lehkomyslně hřeší, ohlížejí se na ně, nakazí se od nich. Nesnadno je lítost a skroušenost v nich vzbuditi. Ale lítost a skroušenost vzbuzovati není naší úlohou, nýbrž úkolem milosti B. Nemáme tu tak veliké zodpovědnosti, nemůžeme srdce dítěte tak povzbuditi, aby v něm procítila pravou lítost, nepůsobí-li milost B. Můžeme lítost a skroušenost vysvětliti z podobenství o marnotratném synu:

Jak se měl marnotratný syn, když pásl vepře? — bídně: byl zmořen hladem, šaty měl rozedrané, sám jako vyhnanec od všech lidí byt odloučen, v samotě, ve špíně a největší bídě, tuže se zhrozil, když na sebe pohlédal. V tomto bídném stavu vzpomínal na svůj domov: kdejaký i nejposlednější nádeník v domě otce mého má chleba do sytosti, a já tu hladem umírám. Vzpomínal si také, co je příčinou toho, že se má tak zle. Poznal, že otce svého uraził, že se proti Bohu prohřešil a tím že se dostal do té bídy. Zhrozil se svého nevděčného chování, viděl, že jednání jeho bylo hanebné, zo-

šklivilo se mu, a přiál si: „Kdybych toho jen byl nečinil, kdybych to všechno mohl napraviti.“ Cítil bolest v srdci svém, že otce svého tak zarmoutil, že Boha uvazil a v té bolesti si umínil: „Napravím to, čeho jsem se dopustil, půjdu k otci svému a řeknu jemu: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou, nejsem hoden již slouti synem tvým, ale učiň mě aspoň nejmenším ze služebníků svých!“ Tak si umínil, že učiní a také tak učinil. Marnotratný syn měl tedy lítost a skroušenost nad tím, co učinil a měl předsevzetí se napraviti.

Takovým marnotratným synem je každý hříšník. Když hříšník přemýšlí o stavu své duše, o svých hříších, poznává, že duše jeho je v největší bídě, že je totiž zbavena milosti B.; on sám je nepřítelem B. a věčného trestu hodným, poznává, čím se to stalo, jak do takového stavu přišel, poznává, že se to stalo hříchem; musí v něm vzejíti ošklivost hříchu, musí si přáti, aby Boha nebyl nikdy uvazil; neboť hřích je horší nežli nejhorší zlo na světě. Když někdo onemocní, čeho si přeje? — aby se uzdravil. Když někdo náhle schudl a ožebračil, přeje si, aby se mu vrátily dřívější doby atd. (Můžeme jmenovati ještě jiné nehody: smrť rodičů, někdo pozbyl dobré jméno, zrak, sluch, úd některý atd.) Takováto nehoda naplňuje člověka zármutkem, každý si přeje, aby se nebyla stala. A tak také hříšník musí míti přání, aby se hřích nebyl stal, musí míti ošklivost hříchů svých, ošklivost a zármutek větší než nad každým jiným zlem, které by jej mohlo stihnouti; neboť hříchem uvazil Boha, Otce nebeského, jenž je nejlepším naším otcem. Pak si musí hříšník umíniti, že se chce hříchu varovati. U toho tedy, kdo má pravou skroušenost a lítost v srdci svém, jsou tři stavy: ošklivost nad hříchem, bolest, že uvazil P. Boha a opravdové předsevzetí již nehřešiti. Komu se jednoho z

těchto 3 stavů nedostává, nemá pravé lítosti. ✠ Kdyby někdo nevím jak byl zarmoucen nad hříchem, ale neměl ho v ošklivosti, ba snad by měl i radost z toho, že tak učinil, že ten hřích spáchal, pak to není pravá lítost. Kdyby někdo neměl opravdového předsevzetí, také to není lítost. ✠ Kdyby měl ošklivost a předsevzetí a neměl pravé bolesti vnitřní, ještě není to lítost pravá. Kdo tedy má pravou skroušenost a lítost, ten má ošklivost hříchů, bolest v srdci a opravdové předsevzetí.

Lítosti je ku pokání nanejvýše potřeba; bez lítosti nelze odpuštění hříchů dojíti. ✠ Ale tato lítost musí míti jisté vlastnosti, musí býti:

a) vnitřní t. j. nestačí, abychom ji jen zevně projevovali, nýbrž lítost, bolest, ošklivost nad hříchem musí býti uvnitř v srdci. Stavy vnitřní, to, co člověk v srdci cítí, dá se také zevně projeviti. Projevuje se to pak samo sebou na př.: zármutek se projevuje na tváři, v pohybech; radost taktéž na tváři a pohybech se prozrazuje. Ninivetští sypali popel na hlavy své a v žíněná roucha se oblékali a tak v žíni a popeli Boha za milost prosili. Na znamení zármutku duševního lidé ve St. Z. roztrhovali roucha svá. Maria Magdalena padala k nohám Krista P. a hořce plakala, sv. Petr zapřev Krista P. taktéž hořce plakal: Publikán bil se v prsa a řekl: „Bože, buď mi milostiv mně hříšnému!“

✠ Ale pouhé toto zevnější projevení lítosti, není ještě známkou lítosti pravé. Lítost musí býti v srdci i kdyby ji hříšník zevně neprojevil. Může tedy býti lítost pravá, i kdyby zevně se neprojevila, kdyby byla pouze vnitřní. Mnohý člověk má na př. lítost, ale nemůže plakati, tedy lítost zevně neprojevuje. Nikdy však není lítost pravá, je-li jenom zevnější, bez vnitřního zármutku, bez vnitřní bolesti a ošklivosti. Tak některý čelo-

věk hned má mračky na konečku, ale v srdci pravého zármutku nemá. Projevuje se pak vnitrná bolesť nad hříchy pohyby, posunky i také řečí; ale všecky tyto známky samy o sobě bez vnitřní bolesti za nic nestojí.

|: Při vzbuzení lítosti před sv. zpovědí pojednejme o ošklivosti hříchu. V krátkosti upozorníme na veliká dobrodiní kterém Bůh uděluje, aby tím vděčnosť a láska k Bohu a z ní zármutek ze spáchaných hříchů v dětech vznikl; upozorníme na lásku B., která se jeví zvláště v umučení a smrti Krista P., upozorníme na nevděk, kterého jsme se hříchem dopustili. Dlouho však nemluvme. Krátce žáky naučíme, aby sami projevili lítosť slovy. Jakmile děti tomu rozumějí, že lítosť a skroušenosť je vnitřní bolesť nad hříchy a předsevzetí, nikdy již nehřešiti, snadno řeknou: „Bože, lituji všech svých hříchů a mrzí mně, že jsem Tě jimi urazil. Chci se všech hříchů pečlivě varovati." Později, když to děti samy dovedou, řekneme jim, že mohou i delším způsobem, jak to je v katechismu, lítosť vzbuditi. |

b.) nadpřirozená. Co je nadpřirozené? Všecko, co se týká života pozemského, je přirozené; tak život náš, majetek, česť, naše vzdělání, rozum, to všechno je něco přirozeného. Také ty věci, kterých potřebujeme pro zachování svého života, které k blaženosti pozemské přispívají, jsou jen přirozené. Ale všecko to, co se týká duše a života po smrti, to je nadpřirozené.

|: Děti ať samy jmenují věci nadpřirozené; na př. ctnosť, milosť, království nebeské, peklo, hřích, očistec atd. jsou věci nadpř. |

Máme-li vůbec něco dobrého činiti, co je u Boha záslužno, co nás k tomu musí povzbuzovati? Čeho je nám potřeba? Milosti B. Tuto milosť B. nám dává Duch sv. A máme-li míti pravou lítosť, musíme také míti milosť B., musí býti

pohnut ke lítosti milostí Ducha sv. Když tedy je pohnut někdo k lítosti milostí Ducha sv. a z důvodů nadpřirozených, jako jsou: že uvažuje Boha, kterého máme nade všecko milovati, že jsme pozbyli hříchem nebeské milosti B., že jsme provinili proti Bohu a proto věčného trestu zasloužili, je to lítost nadpřirozená.

Lítost jest jen přirozená, když hříšník hříchů lituje a má je v ošklivosti z přirozených příčin a důvodů: že je neštěsten, že byl zahanben, že se mu stala škoda. Zloděj byl na př. chycen a zavřen do žaláře, lituje pak toho, že kradl, ale jen proto, že jej za to zavřeli, že bude míti hanbu v obci, až přijde domů. Nebo někdo pytlačil a byl dopaden. Potom lituje pytláctví, má je v ošklivosti, byl by rád, kdyby se to bylo nestalo, ale jen proto, že jej chytili, že má ostudu, že mu lidé přezdívají pytláků. To je lítost přirozená a taková nedostačí k odpuštění hříchů. Kdyby dítěti otec něco zakázal, dítě by však proti zákazu otcovu jednalo a potom za to trestáno bylo a řeklo by: „Tatínku, je mně líto, že jsem vás neposlechl, ale jen proto, že mě bijete, ale kdybyste mne nebil, nebylo by mi toho líto, že jsem vás neposlechl," uraziloby tím otce ještě více. A podobně i hříšník P. Boha přirozenou lítostí jen ještě uráží.

c) lítost má býti nade všecko. Hřích je největším zlem. Všechno pozemské a tělesné zlo může býti člověku na prospěch a třeba by mu neprospělo na tomto světě, prospívá mu proonen svět; neboť když člověk zkoušku, kterou Bůh na něho seslal, šťastně vybude, Bůh zajisté jej za to odmění. Ale hřích není nikdy prospěšný a užitečný. Vždycky co nejvíce člověku škodí, je zlem největším. Hřích je větším zlem než kdyby někdo zraku pozbyl, ohluchl, oněměl, ruku neb nohu pozbyl. Kdyby tak někdo jsa úplně zdráv,

náhle oslepl, jako by se zasmoutil z toho. Ale ještě větší bolest by mu mělo dělati, že hříchy spáchal a milost B. pozbyl. Kdyby některému ditku umřeli rodiče a kdyby byl zničen domácí jeho majetek, takže by nemělo ničeho, pak bychom takové dítě zajisté litovali. Ale přece ještě větším neštěstím je hřích. Je-li tedy hřích tak velkým zlem, ano zlem největším, musí býti bolest z hříchu také větší, než kdybychom všecko jiné, co nám je milo na tomto světě, pozbyli. Který hříšník tedy lituje hříchu svého více, než kdyby byl všecko na světě pozbyl, má litost nade všecko.

d) Litost musí býti všeobecná, musí se vztahovati na všechny hříchy, musíme všech hříchů litovati. Dejme tomu, že některé dítě obelhalo otce a tím zlým skutkem otce velmi zarmoutilo; potom třeba bylo ještě neposlušno, a pak někdy nějaké nehezké slovo otci řeklo. Pak by přišlo a prosilo tatínka: „Lituji toho, že jsem byl neposlušen a že jsem to škaredé slovo řekl, ale že jsem vás obelhal, toho nelituji." Má pravou litost? Nemá. Lituje-li toho, že otce urazilo a pravdově a má-li proto bolest v srdci svém, musí se ta bolest a litost vztahovati na všecko to, čím otce zarmoutilo. Tak i hříšník musí všech hříchů litovati, žádného nesmí vynechati; neboť kdyby jeden hřích vyňal a nelitoval ho, litost jeho není pravá; a pak se musí ta litost vztahovati nejen na těžké, nýbrž i na všední hříchy; pak je litost všeobecná.

Litost nadpřirozená je dvojí: dokonalá a nedokonalá. [Opakujeme, kdy je litost nadpřirozená, které jsou nadpřirozené důvody a přirovnáme je.]

Jsou ty důvody všechny stejné váhy? Dva chlapci učinili něco proti vůli otcově a vidí, že jej tím zarmoutili. Jeden

toho lituje, že otce zarmoutil a řekne: „Ať mě potrestá, jak chce, jen když mě bude zase milovati, všecko chci raději trpěti jen abych jej usmířil. Jiný lituje také a řekne: „To dostanu bití". Který z těch dvou chlapců lépe, dokonaleji litoval, že otce zarmoutil? Zajisté první. Ten měl otce rád a proto ho mrzelo, že otce zarmoutil a proto řekl: „Ať mě otec potrestá, jen když na tu urážku zapomene a vrátí mě míti rád jako doposud". Druhý však na to nemyslil, jak by otce usmířil, že se bude otec proto zmoutiti, nýbrž myslil jenom na trest. Mrzelo ho, že jej otec potrestá, ale nemrzelo ho, že otce zarmoutil. První tedy lépe litoval.

I my jsme dítky Otce nebeského, jehož hříchem zarmucujeme. Kdo pak lituje hříchu, že Otce nebeského urazil, zarmoutil, a rád by všecko trpěl, jen aby hříchu zbaven byl a Boha usmířil, kdo tedy z lásky k Bohu lituje hříchů svých, o tom říkáme, že má litost dokonalou. Tento důvod lásky k Bohu je dokonalejší, než všecky ostatní důvody. Při ostatních důvodech je strach z následků hříchů. Lituje-li však kdo z těchto jiných důvodů je litost nedokonalá. Proto rozeznáváme dva druhy litosti nadpřirozené: dokonalou a nedokonalou.

Co je litost a skroušenost? Litost a skroušenost nad hříchem nade všecko zlo... Co tedy je dokonalá litost? Bolest a ošklivost hříchu. Ale jaká bolest? Nadpřirozená t. j. z nadpřirozených příčin a důvodů. A z jakých nadpřirozených důvodů? Z lásky k Bohu, že jsme Boha, Jejž nade všecko máme milovati, urazili. Dále musí býti při litosti dokonalé jako vůbec při litosti opravdové předsevzetí, že Boha již neurazíme. Hlavní tedy věc, čím se liší litost dokonalá od jiné litosti je láska k Bohu. Ovšem může býti také při tom strach z následků hříchu, ale strach

nesmí býti hlavním a jediným důvodem, láska k Bohu musí býti hlavní důvod.

Kterak můžeme dokonalou lítost vzbuditi?

Někdo lituje hříchů svých a chce to P. Bohu říci. Jak byto řekl, kdybyse mu P. Bůh zjevil? Kdybys ty se provinil N. proti otci, litoval toho a prosil za odpuštění, co bys řekl? Co řekl marnotratný syn? Řekl bys tedy: „Otče, zle jsem činil, byl jsem neposlušen, lhal jsem, odpusť mi, je mně líto, že jsem tě uvazil". P. Bohu tedy můžeme také říci: „Bože, lituji, že jsem Tebe, kterého nade všecko miluji, hříchem uvazil. Činím předsevzetí, že Tebe svého Boha, nikdy již hříchem tím neuvazím. Dej mi milost, abych to mohl vyplniti.

|: V katechismu je delší formule, té se mohou též děti naučiti, ale zpravu dostačí kratší, než musíme hleděti na to, aby děti měly skutečně lítost v srdci a nejenom mechanicky slova odříkávaly :|

Co máme činiti, abychom vzbudili dok. lítost?

Řekl jsem, že nadpř. lítost je, když je hříšník pohnut k lítosti milostí Ducha sv. z nadpř. příčin a důvodů. Jako ku každému dobrému skutku, tak i, máme-li nadpř. lítost vzbuditi, musíme Boha prositi, aby nám dal svou milost.

Potom máme vzbuditi lásku k P. Bohu. A kterak vzbudíme lásku k P. Bohu? Když si připomeneme všecko, co Bůh z lásky své k nám učinil, kterak on nám lásku projevil. Bůh Otec nás stvořil a všecko k zachování života nám dává i to, co nám není nutně potřebno, co blaženost naši jen zvyšuje; na př. mnoho krásného, užitečného a příjemného v přírodě. Kristus P. se za nás obětoval, Duch sv. nám stále lásku svou projevuje, že nám milost neustále uděluje. A tohoto všemocného Pána a našeho největšího dobrodince urážíme

hříchem. A to si musíme častěji připomínati a proto častěji litovati hříchů svých čili musíme se cvičiti ve vzbuzování lítosti.

Kdy je člověk povinen dok. lítost vzbuditi?

O kom říkáme, že je ve stavu nemilosti? Kdo je v těžkém hříchu. Nesmí-li člověk řádně svátosti přijati v hříchu? Jenom svátosti mrtvých (na př. křest) Kdo však chce některou z ostatních svát. přijati, nesmí toho činiti ve stavu nemilosti. Co by mu bylo tedy činiti? Musil by se skroušeně a úplně vyzpovídati. Kdyby se však nemohl zpovídati, musil by vzbuditi dokonalou lítost, (neboť ta působí odpuštění hříchů) a umíniti si, že se co nejdříve vyzpovídá. Na př. p. biskup přijel někam na visitaci a nepřijede tam až za dlouhou dobu. Někdo má příležitost přijati biřmování, ačkoli se nezpovídal. Ten, když vzbudí dok. lítost, může jíti k sv. biřmování, ale na druhý den, když je příležitost se vyzpovídati, musí tak učiniti. Není-li na druhý den příležitosti, musí to učiniti co nejdříve. Někdy je zase nutno nejsv. svát. olt. přijati a není příležitosti přijati svátost pokání na př. před svátostí stavu manželského; v tomto případě je tedy také třeba vzbuditi dok. lítost. Anebo někdo před samým sv. přijímáním si vzpomene na nějaký hřích a nemůže si již zpovědníka vyhledati, ba ani od oltáře odstoupiti: tu musí vzbuditi dok. lítost a umíniti si, že se co nejdříve vyzpovídá.

Do prvního sv. přijímání toho nedoporučíme. Dítě takové, které si před sv. přijímáním na hřích vzpomnělo, může odstoupiti, kněz je vyslyší po mši sv. a může mu pak hned podati. Musíme tu budíti a podporovati svědomitost, příležitost jim poskytnouti, aby mohli raději svědomí úplně očistiti, nežli s těžkým hříchem přistoupiti ku stolu Páně, byť

hoi dokonale litovali.

Velmi užitečno je také vzbuditi dok. litost v nebezpečí smrti, když na př. někdo tíže stůně, když je požáry, povodeň, válka; nebot za takových okolností může smrt člověka vždy a všude zachvátiti. V nebezpečí smrti jsou též mnozí řemeslníci a dělníci, jako zedníci, tesaři, plavci na moři a j. Kdo je tedy v nebezpečí života, je povinen dok. litost vzbuditi.

Prospěšno je též denně dok. litost vzbuditi; zvláště když jdeme spat. Tu dobře je v krátkosti svědomí zpytovati, a když jsme poznali, kterak jsme ve dne hřešili, máme dok. litost vzbuditi. Nevíme, co se v noci přihodí; často se již stalo, že lidé v noci neštěstím byli stiženi, že zdraví šli spat a do rána byli mrtvi; může hrom uderiti, a p.

Co působí dokonalá litost?

Dokonalá litost působí odpuštění hříchů, ale jen tehdy, není-li příležitosti ke zpovědi; při tom však musí míti hříšník opravdovou vůli, že se co nejdříve vyzpovídá. Proto ten, kdoby měl příležitost ke zpovědi, ale nechtěl se zpovídati myslě, že vzbudí-li dok. litost, že mu to postačí, tomu se hříchy neodpouštějí.

Co jest litost nedokonalá?

Kdo lituje svých hříchů z důvodu jako jsou na př. strach, trest, následky hříchů, ztráta nebe, věčný trest v pekle, ztráta milosti B., zásluhnost všech dobrých skutků, hřích sám, který sám v sobě ošklivý jest, kdo z takových důvodů lituje, ten má sice litost nadpř. ale nedokonalou. Důvody ty jsou nedokonalé, poněvadž nepochází z lásky k Bohu, ale z bázně z trestu B. Při této litosti musí býti též opravdové předsevzetí Boha hříchem neurazíti.

Co má činiti hříšník, jenž nedok. lítost vzbuzuje?

Kdo nedok. lítost vzbuzuje musí zkrze zásluhy Ježíše Kr. odpuštění hříchů doufati. P. Ježíš řekl, když hříchy odpouštěl: Doufej, odpouštějí se hříchové tvoji. Kristus P. umřel za nás všecky, a ve St. Z. už stojí, že Bůh nechce smrti hříšníka, nýbrž, aby se obrátil od zlé cesty a pokání činil. P. Bůh chce tedy hříchy odpouštěti. Mimo to musí, kdo nedok. lítost vzbuzuje, Boha, jakožto původce vší spravedlnosti a ospravedlnění svého si zamilovati. Hříchem prvop. upadlo celé člověčenstvo do stavu nespravedlnosti. Kdo člověka povznesl, kdo mu umožnil, aby se mohl ospravedlniti? Ježíš Kr. smrtí Svou. Kdo je tedy původcem vší lidské spravedlnosti? Ježíš Kr., který je pravý Bůh. Proto říkáme: Bůh je původce veliké lidské spravedlnosti. Nikdo bez Boha spravedlivým etnostným, mravným býti nemůže. Když jsou někteří, kteří hříchem neposkvrnili duše své, kdo je toho příčinou? Bůh. Že z mnohých jsou svatí, příčinou je Bůh. On je také příčinou, když někdo pozbyl milost B. těžkým hříchem pokání činí a tak ospravedlněn bývá. Mimo to máme si Boha zamilovati. Jako při dok. lítosti může býti strach z následku hříchu spojen s láskou: při nedok. lítosti musí býti aspoň počátek lásky k Bohu. Co máme uvážiti, aby v nás láska se vzbudila? — že Bůh je tak milostivý, tak neskončeně milosrdný a dobrotivý a že kojícím rád odpouští a že je původcem naší spravedlnosti. Při nedok. lítosti se neodpouštějí hříchy bez zpovědi. Lítost nedok. stačí potud, pokud je spojena se zpovědí; bez zpovědi nestačí, a proto má člověk hleděti na to, aby dok. lítost v srdci svém vzbudil.

|: Modlitba, která je v katechismu, se nevíkrá, lítost vzbuzujeme snadněji, rozjímáme-li o následcích hříchu; ten

strach a úzkost se zajisté snáze ozve, když je v srdci a to stačí.

ej O opravdovém předsevzetí.

Co jest opravdové předsevzetí?

S lítostí musí býti spojeno opravdové předsevzetí. Co jest předsevzetí? Ve smyslu hmotném znamená to něco před sebe vzíti; tak na př. vzíti před sebe knihu. Tak v duchovním smyslu říkáme: něco před se vzíti, což je jako bychom řekli: něco si umíniti, něco u sebe ustanoviti, opravdově něco chtíti, úmysl učiniti.

Co musí u sebe ustanoviti, kdo má upřímnou vůli se polepšiti?

Zhřešník musí opravdově chtíti, musí míti opravdovou vůli, že se polepší a že již nezhřeší čili musí učiniti opravdové předsevzetí. Takové předsevzetí učinil marnotratný syn, když řekl: „Vstanu a půjdu k otci svému...“ On si umínil, předsevzal, že se polepší. Co v tomto úmyslu polepšiti se, musí býti obsaženo?

ƒ Předně, kdo má upřímnou vůli polepšiti se, musí se chtíti všech hříchů varovati čili jeho předsevzetí se musí vztahovati ke všem hříchům. Abychom se však hříchů varovali, musíme se také toho varovati a to odstraniti, co ke hříchu svádí. Co svádí ke hříchu? — společnosti, zaměstnání, věci ve světě, na př.: některý žák, když si s žáky některými hrá, hned se do nich pustí, pohádá se s nimi, nadává jim, bije se s nimi a třeba i někoho poraní. Chceš-li tedy těch hříchů se vystříhati, co musí činiti? Nesmí jíti mezi spolužáky, nesmí si s nimi hráti. Proč? Poněvadž hra je pro něho něčím, co jej ke hříchu svádí. A jiný žák, kdykoli dostane zábavnou knihu, zapomene na učení, na své povinnosti. Co je toho příčinou? Zábavná kniha, která jej pokouší k nedbalosti, k zanedbání

povinnosti. Proto, chce-li žák té nedbalosti se vystříhati, musí zanechati zábavných knih. Někdo kdykoli přijde do hostince, vždycky se spije a pohádá. Chce-li se tedy hříchu opilství a nesvornosti varovati, co musí činiti? Musí si umíniti, že nikdy do hostince nepůjde. Chlapci někteří, kdykoli šli kolem zahrady, dali se svésti a kradli ovoce. Takové osoby, místa anebo zaměstnání, která nám jsou nebezpečna takže bychom snadno zhřešili, nazýváme blízkou příležitostí nebo nebezpečím hříchu. Chceme-li se uvarovati hříchů, nutno se také uvarovati příležitosti hříchu, nezbytno je umíniti si, že se budeme každé příležitosti ke hříchu vyhýbati. Musíme si umíniti: nepůjdu tam, budu se chrániti těch žáků, kteří mě svádějí. Někdy se však nemůžeme snadno příležitosti ke hříchu vyhnouti; často ani nechceme a slyšíme slova, která v nás špatné myšlénky vzbuzují, sejdeme se proti své vůli s osobami, které nás ke hříchu svádějí. Tu musíme hleděti, abychom se nedali ke hříchu svésti. Kdo by však příležitosti ke hříchu vyhledával, hřešil by dvojnásobně.„ Kdo nebezpečí hledá, v nebezpečí zahyne".

2.) Původ a příčinu hříchu máme v sobě; jsou to zlé náklonnosti, myšlénky a žádosti. Těm nesmíme otročiti, nýbrž musíme jim hned z počátku vzdorovati, obrátiti je na vzdor. Často se nám namane myšlénka, že bychom se mohli některé nepříjemné věci zbaviti lží; tu nesmíme té myšlénce přisvědčiti. Nechuť ku práci, k modlitbě, ku konání povinnosti je stále v člověku, ale nechuť tu musíme hleděti překonati. „Chuť do toho a půl (díla) hotovo!" Takže nesmíme tělem svým, žádostmi a náklonnostmi svými se dáti opanovati, že bychom se stali otroky hříchu

, nýbrž musíme tělu a žádostem jeho vládnouti Proto na křtu sv. býváme mazáni sv. křižmem, aby každý křesťan byl králem nad sebou samým, nad svými chtíči a náklonnostmi. Čím se uchráníme hříchu a čím si zachráníme milosť B.? Modlitbou a prací. Jako v potůčku, ve kterém voda stále teče a ubíhá, čisto a jasno jest a zakalí-li se, bývá to jen na krátko, tak i duši pilného a pracovitého člověka neovládne snadno hřích, a kdyby nějak jeho čisté srdce se zakalilo, hned se uchopí prostředků, aby se kalu zbavil. Pomáhá také člověku aby se hříchu uvaroval, častěji rozjímati o posl. věcech, jak radí sv. Jeronym: „Pomni, člověče, na posl. věci a na věky nezhřešíš" Mimo to, kdo se chce hříchu ubrániti, přijímej často sv. svátosti; neboť čím častěji kdo přijímá sv. svátosti, tím má útlejší svědomí a tím snadněji odporuje pokušení; neboť vzpomínka na všudepřítomnosť B., na lásku Ježíše Kr. člověka sílí a chrání. V pokušení pohlédněme na kříž a vzpomeňme si, že hříchy naše byly příčinou, proč Kristus P. tolik trpěl. Takových prostředků máme se v pokušení uchopiti, abychom se hříchu uchránili.

3) cizí statek navrátiti..... učinil, zase napraviti.

(Srovnej 7. B. přik.) Kdo si tedy nespravedlivým, nepoctivým způsobem přivlastnil statek bližního, má statek cizí. Statek cizí musí navrátiti, chce-li úpřimně se polepšiti; neboť dokud cizí věc není navrácena, není ani hřích odpuštěn. Nestačí však jenom odcizenou věc navrátiti, nýbrž musíme také škodu, kterou jsme krádeží bližnímu učinili, napraviti. Bylo-li bližnímu uškozeno podvodem, lichvou, zadržením jeho statku, vůbec jakýmkoli způsobem, i tu musíme škodu nahraditi. Nemůžeme-li však hned věc navrátiti a učiněnou škodu napraviti, musíme míti

alespoň úmysl, jakmile nám bude možno, hned tak učiniti. Potom kdo chce opravdu hříchů odčiniti, musí míti úmysl všecko odstraniti, co stin hříchu má. Každým hříchem škodíme sobě, některým hříchem škodíme i bližnímu. Chceme-li tedy svůj život polepšiti, musíme odčiniti všechno, co s hříchem souvisí, musíme úplně shlazditi stopy hříchu.

Tak na př. pohoršení, které jsme bližnímu dali, uškodilo mu na duši, jestliže jsme jej ponoukali špatným příkladem ke hříchu, nebo jestliže jsme vůli bližního ke hříchu naklonili, co musíme zase činiti? Bližního, pokud možno, od hříchu odvrátiti, musíme jej dobrým příkladem povzbuditi, by konal dobré a mravně se choval.

Též můžeme bližnímu uškoditi na cti. Kterým hříchem škodíme bližnímu na cti? Křivým svědectvím, křivým obžalováním, pomluvou a na cti utrháním, opovážlivým posuzováním a nadýmáním. I to musíme napraviti; neboť i tu ukazují se stopy našeho hříšného jednání. (Jak to napravíme viz 8. B. přik.

Kdybychom bližnímu jinak uškodili, třeba na těle, na zdraví, musíme škodu, pokud možno, nahraditi. Bylo-li někomu na zdraví ublíženo, tu jestliže nemohl pracovati a nic si vydělati, musil-li lékaře povolati a léky platiti, udělal-li si tím velkou škodu, musíme mu ji hraditi.

4. Všem nepřátelům a protivníkům ze srdce odpustiti. (Viz 5. prosbu otčenáše!)

5. Konečně musíme míti úmysl všechny povinnosti stavu svého bedlivě plniti. Kdo bedlivě koná své povinnosti, zdokonaluje se. Tedy kdo má dobrý úmysl hříchů se varovati a svůj život polepšiti, musí se všech prostředků chopiti, aby toho došel. K těmto prostředkům náleží

také konání povinností stavu svého. Jinak se oddává člověk zahálce, která je počátkem hříchu.

Úmysl polepšiti se musí se vztahovati hlavně na hříchy, kterých se hříšník dopustil, ale i na všechny ostatní hříchy, jakož vůbec na všechno, co je s hříchem spojeno. Kdo by neměl úmyslu a opravdového předsevzetí, ten svátosti pokání hodně nepřijímá, u toho není pravé lítosti. A kdo nemá úplné, pravé lítosti, ten se ani úplně nezpovídá a za zpovědi úplně na sebe nežaluje. A kdo učinil opravdové předsevzetí, má je nemeškaje plniti a neodkládati.

d) Zpovědi.

Co jest zpověď?

[: Na počátku sv. pokání jsme upozornili, že zpověď je nezbytně potřebná, aby kněz věděl, zaslouží-li hříšník odpuštění hříchů čili nic :]

Co znamená zpověď? — vyznání hříchů. Ale je každé vyznání hříchů zpovědí? Není. Leckdo se vyznává z hříchů: žák p. učiteli, p. katechetovi, když se něčeho dopustil. To je také vyznání z hříchů, ale je-li pak to zpověď. Obžalovaný u soudu se vyznává; mnohý přijde ku knězi, vyznává se mu z hříchu, aby mu poradil, aby na př. nepřátelství z toho hříchu vzniklé napravil; je to ovšem vyznání, ale zpověď to není. Vyznání, má-li býti zpovědí, musí se díti za tím účelem, aby hříšník od kněze dosáhl odpuštění hříchů. Pak musí býti takové vyznání skroušené. Kdyby se někdo vyznal z hříchů, aby se tím chlubil, nezpovídá se.

Marnotratný syn přišel ke svému otci, vyznal se ze svého poklesku. Marnotratným synem je každý hříšník a musí také jíti ku svému Otci. Ale do nebe k Němu jíti nemůže. Proto ustanovil Bůh kněze, aby se mu hříšník vyznal

a od něho rozhřešení dosáhl. Co musí hříšník na sebe udati? Musí své hříchy na sebe žalovati. Zpovědník je soud, zpovědník soudcem, hříšník je žalobníkem, ale zároveň také obžalovaným. Při tom je ta zvláštnost, že obžalovaný bývá obyčejně hříchu sproštěn t. j. hříchy se mu odpouštějí.

Když je zpověď vyznáním hříchů, čeho nesmíme ve zpovědi říkati. — čeho jsme se nedopustili, na př. nekradl jsem, nikoho jsem nezabil, nepomlouval jsem atd.

Nesmí se ve zpovědi udati, co dobrého, přikázaného činíme; na př. modlím se k P. Bohu, chodívám denně na mši sv.

Nesmíme nikdy ve sv. zpovědi nic na jiného žalovati, nýbrž jen na sebe — své hříchy knězi žalovati.

[: Ve městě se někdy zpovídají: „Hřešil jsem proti 10 B. přik., proti 5 církv. přik." Pouč.! :]

Nesmíme ve zpovědi všeobecně říci, že jsme hřešili proti 10 B. přik. a 5 církv.; musíme zřejmě udati, kterých hříchů jsme se proti kterému přik. dopustili. Učili jste se, co se v každém přik. poroučí a zapovídá. Dle toho zkoumáme, jakého hříchu proti kterému přik. jsme se dopustili.

[: Někdy lidé nevíkají nic jiného než formuli a pak řeknou: „Hřešil jsem." Už nevíte nic? Nevím, vel. pane! Takové případy bývají časty. Co se týká zpovědi dospělých, je následkem špatného učení. Upozorníme na to, co se ve zpovědi stává, abychom to již u mládeže zamezili; musí mládež vedena býti k tomu, aby věděli pak lidé: toto náleží do zpovědi a tohle tam nepatří.

Jaká má býti zpověď?

Zpověď má býti úplná. Úplná pak je, když se hříšník ze všech svých hříchů vyznává, kterým se pilně zpytoval s vědomí vinen býti uznává. Co má hříšník zpy-

tuje svědomí činiti? Má se tázati, zdali hřešil proti 11 B. přik nebo 5 drk. přik., kolikrát se kterého hříchu dopustil, upamatovati se na okolnosti, a když pilně zpytoval svědomí, musí právě tak, jak mu to svědomí vytýkalo, kněži udati bez všelikého přetvařování a smlouvání. Leckdo přijde ke zpovědi, vyznává se z hříchů, ale hned vinu na někoho jiného svaluje. To do zpovědi nepatří a kdo by tak činil, pomlouval by. Jak ti to svědomí při zpytování vytýkalo, tak to P. Bůh ví a tak to musíš říci.

Musí tedy hříšník, aby zpověď byla úplná, udati počet těžkých hříchů. Je to pravda nesnadno vzpomenouti si na všecky těžké hříchy; může však udati, nezná-li počet, přibližně, stával-li se ten hřích každý měsíc, rok, týden atd.

|: Katecheta se ptej, je-li počet neurčitý, stal-li se ten hřích častěji a zejména se ptej na počet hříchů při lži, krádeži, při podvodu a j. hříších. Z toho pozná, je-li náklonnosť k tomu neb onomu hříchu větší, než k jiným; pozná, nestal-li se snad ten hřích zvykem :|

Zpověď by nebyla úplna, kdyby hříšník nějaký hřích ve zpovědi zamlčel. Někdy hříšník neřekne nějaký hřích ve zpovědi, protože ho zapomněl, jindy však hřích zamlčí zúmyslně nebo z trestuhodné nedbalosti.

Kdyby tedy hříšník nějaký hřích zapomněl, vyzpovídal by se z něho, když ho ve zpovědi neřekl? Nevyzpovídal. Když ho zapomněl, musí v budoucí zpovědi udati: „toho hříchu jsem neřekl v posl. zpovědi, zapomněl jsem naň. Kdyby však někdo zamlčel nějaký těžký hřích úmyslně, z trestuhodné nedbalosti, z bázně, lichého studu — třeba se dopustil něčeho škaredého a nyní se to stydí říci a proto to neřekne ve sv. zpovědi, ač ostatní hříchy všechny řekl, nebo

se bojí vyznati z nějakého hříchu. Někdo také proto zamlčí hřích, že si nedal dobrý pozor, když zpytoval svědomí, prozatě začal zpytovati, zpytoval nedbale a tudíž zamlčel hřích vlastní vinou z trestuhodné nedbalosti. Je potom taková zpověď úplna? Není. Taková zpověď není platna, naopak hříšník se tím dopouští ještě jiného těžkého hříchu, svatokrádeže; takový hříšník jde od zpovědnice horší, nežli k ní přišel. Lépe by byl takový hříšník učinil, kdyby nešel ku sv. zpovědi; než i ten hříšník může časem tu neplatnou zpověď napraviti.

Když tedy někdo těžký hřích zamlčel, byla jeho zpověď platna? Nebyla. Čeho se mimo to dopustil? — svatokrádeže. Chce-li to napraviti, co musí knězi říci? Musí říci: já jsem se dopustil svatokrádeže" Jak? Zamlčel jsem v posl. zpovědi hřích (těžký.) A hříšník musí hned ten těžký hřích jmenovati. Někdy se stane, že některý člověk jde dvakráte, třikráte i vícekráte ku sv. zpovědi, ale ten jeden hřích vždycky zamlčí; kolika hříchů se dopustil? — dvou, tří i více těžkých hříchů, svatokrádeží, poněvadž zneuctil svátost pokání. A tu musí říci: v tolika zpovědích jsem ten hřích zamlčel. Protože zpověď byla neplatna, musí těžký hřích svatokrádežný a ostatní těžké hříchy opakovati; neboť nebylo-li platné vyznání, nebylo také odpuštění hříchů. Když se zpovídal svatokrádežně, nedostal odpuštění hříchů, proto musí všechny těžké hříchy znova říci. Či jinak říkáme: musí všecky zpovědi, v kterých ten hřích z vlastní viny, trestotelně zamlčel, opakovati.

Když někdo svatokrádežně se zpovídá a potom jde k sv. přijímání, čeho se zase dopouští? — nového hříchu;

zmeškal totiž Nejsv. svat. olt., a to je zase svatokrádež. Co musí tedy udati zpovědníku? Kolikrát v tom stavu Nejsv. svát. olt. přijal. Stalo-li se to v čas velikonoční, protože se ve 4. církv. přik. poroučí, abychom nejméně jednou za rok svát olt. hodně přijali, on však nehodně přijal, nevyplnil tím ani přik. církevního; musí tedy udati, stalo-li se nehodné přijímání v lhůtě velikonoční.

Konečně také musí říci, nepřijal-li některou jinou svát. živých v tomto stavu. Vidíte tedy, jak obtížno je člověku, jenž se neplatně zpovídal, tuto neplatnou zpověď napraviti. Hleďte tedy, abyste se nezpovídali nedbale, že byste svědomí zpytovali ledabylo, nýbrž přičiňte se, abyste s největší horlivostí svědomí své zpytovali, aby se vám nestalo, že byste z nedbalosti zapomněli těžký hřích.

Co máme činiti, abychom bázeň a lichý stud při zpovědi překonali?

Nemáme také příčiny z bázně a lichého studu nějaký těžký hřích zamlčeti. Abychom se nebáli a nestyděli z hříchů se vyznati, máme se upamatovati, že jsme se nebáli a nestyděli před Bohem, jenž všechno vidí, hřešiti, a že jsme se nebáli od Pána Ježíše zavržení býti. A mnohdy se stal snad hřích před rodiči, před spolužáky, před jinými lidmi. Když jsme se nestyděli snad veřejně se hříchu dopustiti, nemáme se stydět v tajnosti hříchy vyznati. Nečestno je hříchu se dopustiti, avšak čestno je k vině se přiznati. Nemá se pak nikdo báti z hříchu se vyznati. Co se mu mohlo hnusa, když spáchal hřích státi?---, co se stalo Adamovi a Evě, kteří oba byli potrestáni pro leč okamžitou smrtí. Izraelští byli pro nevěrou stíháni náhlým neštěstím a poněvadž se rouhali Bohu, poslal

na ně Bůh jedovaté hady. A tak často hned po spáchaném hříchu Bůh hřích trestal a tresce. Co se mohlo každému z nás státi, když jsme hřešili? Zdali pak se hříšník při tom hříchu bál, že jej Bůh potrestá, zavrhne do pekla? Nebál se toho všeho. Když se tedy nebál věčného zatracení, nemá se báti vyznání hříchu. Když se někdo ze hříchů vyznati nechce, má v duši nepokoj, svědomí mu vytýká jeho hříchy, on je neklidně živ. A jaká bude smrť takového člověka, zůstane-li neustále ve hříchu? Bude nešťastná, hrozná. Co je tedy lepší: v soukromí se vyznati z hříchů svých, nebo nešťastně žíti a umříti? A teť pozor! Co se stane při posl. soudu? Všechno, co jsme úpřímným pokáním odčinili, je odčiněno, smazáno, nebude při posledním soudu o tom ani zmínky. A čeho jsme nenapravili, z čeho jsme se nevyznali, to nám Bůh ukáže, z toho nás bude souditi, a my budeme pro ten hřích veřejně zahanbeni; neboť při posl. soudu udány budou před celým světem hříchy, pro které někdo byl zavržen.

Mnohdy si lidé myslí: „Co by si o mně kněz jen pomyslil". Má mne za hodného člověka, a já mám takové hříchy, bude mně ho hanba." Než čím je kněz? Člověkem; dopouští se tedy právě tak hříchů jako každý jiný člověk, musí jíti také ke sv. zpovědi, ví co je zpovídati se, má příčinu, aby měl útrpnosť s hříšníkem, aby byl shovívav, aby s hříšníkem mírně a vlídně zacházel. Zajisté, kdyby nás Bůh měl souditi na světě, lekali bychom se, že jsme tak dalece odvráceni od Boha. Ale je před námi člověk, kterýž tytéž překážky má jako my, zpovídati se musí jako my, poněvadž hřeší jako my. A proto máme míti v něho důvěru a úpřímně se vyznati z hříchů svých.

A snad se kříšník bojí, že kněz to, co všechny, které od něho slyšel ve zpovědnici, snad vyzradí. Kněz toliko lidí vyslýchá, že mu nemožno, aby si zapamatoval, co se mu kdo zpovídal a často ani nezná těch lidí, kteří k němu jdou ke zpovědi. A mimo to zpovědníka těžkým hříchem a nejpřísnějšími časnými a věčnými tresty k mlčelivosti je zavázán. Kněz, kdyby zpověď prozradil, byl by zbaven svého úřadu. Byli spíše takoví kněží, kteří se raději dali umučiti, než by byli zpověď prozradili. (Sv. Jan Nep., bl. Jan Sarkander.) Kněží nesmějí ani u soudu nic mluviti, co se týká zpovědi; musejí, co vědí ze zpovědi, zamlčeti. Jenom tehdy, když kříšník toho zřetelně na něm žádá, může mu říci: „Přijďte ke mně, přiveďte si svědka a před ním mi řeknete, co mám z vaší zpovědi říci." Tehdy to může zpovědník říci, pak to není prozrazením zpovědi. Z toho vidíte, že nemá nikdo příčiny báti se a stydětí.

Při zpovídání dítek zvláště dobře působí shovívavost, laskavost a trpělivost. Nejlépe je, když si katecheta sám zpovídá žáky, kteří jdou k první sv. zpovědi. Při ostatních zpovědích vezmeme si žáky slabší, pomáháme jim, aby byla zpověď řádná. Dítě jde sice skormouceno, ale jde bez strachu a stydu k sv. zpovědi a zpovídá se úplně. Katecheta nežádej velkého zadostiučinění, ulož dětem, co by mohly samy vykonati a k čemu by nepotřebovaly svolení rodičů. Je to zahanbení, pokoření pro ně, musejí-li říci rodičům: „To mně uložil vel. pán ve zpovědi."

Jak se má kříšník ve zpovědi vyznávati?

Při zpovědi máme mluviti zřetelně a počestnými slovy. Jdeme-li ke sv. zpovědi, kam se musíme z hříchů svých vyznati? — zpovědníku, který je na místě B. — Musíme

mluviti tak, aby nás zpovědník slyšel a dobře našim slovům rozuměl, nesmíme voliti takových slov, která nejsou zpovědníku známa. Pokud můžeme hříchy vyjádřiti pořestnými slovy, máme tak učiniti. Některé hříchy jsou však tak hanebny, že chceme-li se z nich vyznati, musíme to učiniti slovy hanebnými. Když tedy jinak není možno, nesmíme se přetvařovati a užívati slov, která by hříchu nenázvačovala, nýbrž musíme se tak z něho zpovídati, jak nám to svědomí vytýká. Dále máme, jak jsem vám už řekl, mluviti zřetelně. Nesmíme však zase tak hlasitě mluviti, aby nás mimo kněze i jiní slyšeli.

Mimo žáka, který se zpovídá, nesmějí ostatní děti příliš blízko ku zpovědnici přistupovati, nýbrž mají v jisté vzdálenosti od zpovědnice státi anebo klečeti. Upozorni dítě: „Mluv mírněji, aby tě jiní neslyšeli, mluv srozumitelněji, abych ti rozuměl. Poprvé je dobře nebrati děti do zpovědnice, nýbrž do sakristie. Dobře je, když děti nezpovídáme o službách B., i pro dospělé je to dobré; za služeb B. zpovědník snadno něco přeslechne.

Nejsme povinni i ze všedních hříchů se zpovídati, je to však velmi užitečno a radno; neboť člověk své chyby obyčejně méně přísně posuzuje, sebeláska náš duševní zrak zakaluje. Může se tedy snadno státi, že smrtelný hřích pokládáme za všední; když bychom ho pak při zpovědi vynechali, dopustili bychom se zpovědi svatokrádežné.

Navykněme děti, aby se zpovídaly podle svědomí; napřed z těch hříchů, které se jim zdají nejškaredější, pak z těch, které nejčastěji spáchaly, ostatní hříchy mohou jmenovati podle 10 B. přik. Dítě tak často některé hří-

chy zapomene a proto tento pořádek zachovávejme. Katecheta ať ukáže, jak se děti mají zpovídati. Pomysli si, že by zde byla zpovědnice. Žák přistoupí, dělá znamení sv. kříže atd. Modlitbám, které se před zpovědí a po zpovědi říkají, ať se žáci naučí. Katecheta naznačí, že je možno modlitby tyto zkrátiti, že možno krátkým způsobem úvod do zpovědi učiniti, když není kdy anebo pro jiné okolnosti Děti však ať modlitby říkají úplně!

Modlitbu před zpovědí možno zkrátiti; za velkého návalu lidí řekne se krátce: „Já bídný hříšník zpovídám a vyznávám se, že jsem od posl. zpovědi, kterou jsem ..... vykonal ..... Závěr mluvme též zkrátiti, ale lítost a skroušenost a opravdové předsevzetí v ní vysloviti musíme. Takto asi: „Těch a všech svých vědomých i nevědomých hříchů srdečně lituji z lásky k Bohu a mám opravdové předsevzetí Boha již nevraziti.

Jestliže toho nevysloví, musí se katecheta tázati: „Lituješ-li těch hříchů? Máš předsevzetí budoucně se jich vystříhati?

e) Provedení.

Upozorníme, co se děje hříchem!

Co je hřích? — přestoupení zákona B. — Přestupujeme-li nějaký zákon, urážíme tím toho, kdo ten zákon dal a urážkou jej znectíváme. Chceme-li pak znectění napraviti, musíme úctu svou vzdáti tomu, koho jsme znectili. Jako jsme povinni majetek, který jsme poškodili, nahraditi, tak jsme povinni i čest, kterou jsme pokáleli, očistiti t. j. urážku napraviti. A jak se napravuje urážka. Ucetním. Když jsme někomu uškodili na majetku, kolikerá musí býti náhrada? Tolikerá, aby se vyrovnala škodě. Jak veliká musí býti náhrada, jestli-

že jsme někomu naci uškodili? Tak veliká, aby se škodě naci vyrovnala. Urážku měříme podle osoby uražené; čím vyšší osoba byla uražena, čím nižší osoba urazila, tím větší jest urážka. Urážka spolužáka není tak veliká jako urážka učitele, katechety.

Jak veliká je urážka, když Boha urazíme? — nekonečně veliká, protože je Bůh bytostí nesmírná, nekonečná. Jakým způsobem může býti napravena nekonečná urážka? — nesmírnou, nekonečnou ctí. Čím se měří ctě, kterou vzdáváme? Osobou, která ctě vzdává. Když žák žáka chválí a jeho dobré skutky uznává, nemá chvála takové ceny jako když p. učitel žáka chválí. A kdyby přišla ještě vyšší osoba a žáka chválila, má chvála ještě větší váhu. Jaký je člověk proti Bohu? — tak nepatrný, tak malý jako kdybychom měřili zrnko písku s nebetyčnou horou. Když se podívá člověk na malinké zvířátko na př. na mravence, jak se mu zdá býti nepatrným! Kolik by jich rázem zašlápl, kdyby byli pohromadě. Je však ještě drobnější hmyz! (mšice atd.) Na sta by jich člověk dvěma prsty zamáčkl. Co je takový nepatrný tvor proti člověku, a co člověk proti všemohoucímu Bohu? Jediným okamžikem může Bůh všemocnou vůlí svou na tisíce, ba na miliony životů lidských zničiti, ano i všechny lidi na světě zahubiti. Tak na př. faraona se vší mocí jeho zahubil. Když je člověk tak nepatrný proti Bohu, jaká je ctě, kterou Mu vzdává? Tak nepatrná, že si to ani dobře nemůžeme pomysliti! Může tedy ctě, kterou člověk Bohu vzdává, vyrovnati třeba jen nejmenší urážku? A kdyby všichni lidé za jediný hřích, chtěli vzdáti ctě, bylo by možno, aby se ta ctě rovnala urážce

se Bohu tím hříchem učiněné. Není to možno. Člověk nemůže napraviti urážky Bohu hříchem učiněné. Co se proto stalo? Bůh, nekonečná láska, poslal Syna Svého na zem, Jenž jsa Bohem a člověkem nejbolestnější smrtí Svou za nás zadost učinil a to nekonečně. Tím všecky hříchy naše napravil. (Srovnej ot.: Proč jest syn B. člověkem učiněn).

Avšak Ježíš Kr. zadost učinil jenom za trest věčný, abychom ho zbaveni byli, a chce, abychom my spolupůsobili a časné tresty, kterýchž jsme zasloužili, poněkud si vytrpěli nebo za ně nějakým způsobem zadostučinili, abychom úctu, kterou Bohu vzdáváme, poněkud zmírnili učiněnou urážku. Proto, když se hříšník ve zpovědi ze hříchů svých vyzná a rozhřešení dostal, uloží mu zpovědník dobré skutky. Dobrými skutky P. Boha oslavujeme, ctíváme. Ovšem je úcta námi vzdaná velmi, ale přece má jakousi cenu vzhledem k smrti P. Ježíše Kr.. Tyto skutky, které nám kněz za hříchy, ze kterých jsme se zpovídali, ukládá, jmenujeme „zadostučiněními".

Jsou-li hříšníci povinni i sami zadostčiniti?

Kristus P. sice za nás zadostučinil, ale my musíme také spolupůsobiti; neboť v našem posvěcení a ospravedlnění neděje se nic bez nás; ve všem musí člověk, pokud síly stačí, spolupůsobiti. Tak nemohl by na př. odpuštění hříchů dojíti, kdyby jich nelitoval, kdyby jich skroušeně nevyznal; hříšník musí spolupůsobiti i při zadostučinění; ač je-li to zadostučinění, úcta, kterou vzdává, nepatrna jest, přece je jí nezbytně třeba. Jen kdo je člověk dobré skutky má účastenství v zadostčinění Ježíše Kr.. Proto stojí v katechismu: „Kdo zadostučinění Ježíše Kr. účastným býti chce, musí sám se přičiniti, a co může, také koná-

ti musí, aby urážky, které Bohu učinil, zase napravil.

P. Bůh, který nám vinu hříchu a věčný trest odpouští, také ještě časně trestává; za tyto časné tresty, kterých jsme za hřích zasloužili, můžeme dobrými skutky zadostučiniti. |: Můžeme připomenouti, že lidé, kteří zhřešili a kterým Bůh hříchy odpustil, přece ještě za časné tresty trpěli a pokání činili. Tak o Davidovi vypravuje Písmo sv., že ačkoli mu Nathan oznámil, že mu odpuštěny jsou hříchy jeho, přece tuhé pokání činil a Bůh ho ještě i neštěstím navštívil. I tu na zemi můžeme za zasloužené časné tresty zadostčiniti :|

Jest zadostčinění částka ke svátosti pokání potřebná?

Chceme-li spaseni býti, musíme spolupůsobiti s milostí B., musíme také něco dobrého konati, abychom dosáhli anebo rozmnožili v srdci svém milosť posvěcující. Chceme-li tedy odpuštění hříchu dosíci, musíme k tomu dobré skutky konati, musíme za hříchy své zadostučiniti. Zadostčinění je tedy k odpuštění hříchů potřebno a jestliže bychom bez příčiny neučinili zadosť, hříchy nám nebudou odpuštěny. Je-li nám však nemožno uložené zadostučinení vykonati, je sice svátosť pokání platna, ale neúplna, protože zadostčinění při ní není. Kdybychom neměli pravé lítosti, předsevzetí, kdybychom se nepořádně zpovídali, je svátosť pokání neplatna; nedostává-li však pouze zadostčinění, jestliže jsme ho nemohli vykonati, je zpověď jenom neúplna. Neplatna a svatokrádežna by byla zpověď jen tenkráte, jestliže jsme zadostučinění bez příčiny zanedbali. Hříchem je též lehkovážné odkládání zadostučinění.

|: Při první zpovědi není dobře ukládati pokání trvající dlouho, snad týden anebo více, na př. každý den vykonáš tu a tu modlitbu. Často dítě zapomene, nebo mu to je obtížno. Jako zadostiučinění musejí se ukládati takové skutky, které povaze a velikosti hříchu jsou přiměřeny. Dobré skutky, kterými Boha ctíme, ukládáme, když někdo zanedbal cti B. - Když se zapomněl a zanedbal se zapírati, ukládáme půst, když je nelitostivý, ukládáme mu, aby dával almužnu. Jestliže dítě zanedbávalo služby B., ukládáme mu zpovědník za pokání modlitbu a všechny skutky, které k modlitbě patří. :|

<u>Které kající skutky bývají hříšníkovi za pokání uloženy?</u>

Modliti se, postiti se, almužnu dávati a jiné dobré skutky, které se s velikostí a povahou hříchu srovnávají, bývají hříšníkovi za pokání uloženy. Co rozumíme skutkem modliti se? Nerozumíme tím jen modlitbu říkati, nýbrž vše, co ke cti B. a svatých konáme, nazývá se dobrým skutkem: modlitbou. Tak nazýváme modlitbou práce, které zvyšují a zvelebují služby B. a vůbec veškeré dobré skutky, kterými se čest a sláva B. rozšiřují.

|: Můžeme dětem uložiti, aby chrám ozdobily, vyčistily, k ozdobě a očistění chrámu přispěly, dobrovolně se modlily. Zvláště u lidí, kteří si služeb B. málo všímají, odporučuje se dobrovolná modlitba. :|

Půst. Postem nerozumíme jenom, jak přikázání církve poroučejí od masitých pokrmů se zdržovati, nýmž si činiti, nýbrž každý skutek, kterým se zapíráme; buďto že si něco uložíme, co nám nepříjemno jest anebo že si něco odepřeme, co nám příjemno jest. Tak nevyjíti ven, zříci se hry, zábavy, zůstati doma a čísti náboženou knihu, odříci se spán-

ku, jídla, které nám zvláště chutná, je také postem. Tím se vůle sesiluje a člověk sílí, aby nebyl otrokem své smyslnosti. Není to sice ještě vyšší smyslnost, ale je nebezpečna.

[Na venkově jsou mnozí lidé, kteří si sami v postě takové věci ukládají (na př. v postě nekouří, nešňupají, nepijí piva ani vína, jen vodu atd.) To je hodné sebezapření po 6 neděl tak se ovládati. Katecheta musí tu pozorovati poměry žáku a tázati se jich, je-li jim taková věc možna; nebot' žáci jsou ve mnohé příčině ve vuli rodičů.]

Almužnou rozumíme každý skutek milosrdný, který bližnímu prokážeme, ať se týká jeho těla na př. lačné krmiti, nemocné ošetřovati, anebo jeho duše na př. zarmoucené těšiti.

Jak máme uložené pokání vykonati?

1.) Máme je vykonati s pokorným srdcem t. j. nemáme býti nespokojeni s pokáním uloženým a mysliti, že nám zpovědník příliš těžký trest, těžké pokání uložil. Nemáme se příti, aby nám byl zpovědník něco jiného méně nepříjemného uložil.

2.) Máme uložené pokání verně, tak, jak bylo uloženo, vykonati, a nikoli něco jiného a bez odkladu t. j. co možná nejdříve.

3.) Uvěří-li kněz dobu, musí se pokání vykonati ve lhůtě určené; neuvěří-li lhůtu, tedy co možno nejdříve. Je-li za pokání uložena modlitba, máme se ji pomodliti hned po zpovědi.

[Katecheta určí dětem místo na př. u hl. oltáře, a tam ať uložené pokání vykonají.]

Ve vyšš. tř. upozorníme na zaodstvičnění a nakázeň církv. za dřevních dob. Tenkráte se zpovídali v soukromí zpovědníku čili jak se mu říkalo „pönitentiárovi" a tento uznal-li za dobré, poručil kajícníku, aby se zpovídal ve-

řejně, před celou obcí hříchy své vyznal. Stávalo se to obyčejně tehdy, dal-li kajícník hříchy svými veřejné pohoršení. Když se z hříchů svých veřejně vyznal, musil dobrými skutky a tresty, které mu zpovědník uložil, za hříchy zadost činiti. Byl i jistý seznam církev. trestů, jistý zákon trestní, který na každý hřích určoval jisté tresty.

Ti, kdož veřejně pokání činili, či veřejní kajícníci byli rozděleni na 4 tř. V první a druhé tř. za hříchy své trpěli, v 3. a 4. dobrými skutky za ně dostiučinili. Když nastupovali veřejné pokání, hlavy jejich byly posypány popelem, oblekli si žíněné roucho, odešli z chrámu a zůstali venku, kdež snášeli všecky změny počasí: horko, zimu i déšť. Ponevadž mnozí ze studu a lítosti plakali a kolem jdoucích s pláčem prosili, aby se za ně modlili, by jim Bůh odpustil, říkali jim „plačící" (flentes.) Když však si lhůtu svéité třídy vytrpěli, byli připuštěni do třídy vyšš., ve které jim bylo dovoleno na zvláštním místě v chrámu P. při mši sv. od počátku až do konce evangelia (mše katechumenů) přítomnu býti. Pak z chrámu musili odejíti. Nazývali se slyšící (audientes), ponevadž slyšeli evangelium a výklad evangelia: kázání. Pak postoupili do 3. tř. (genuflektentes, klečící) Ti totiž po evangelium a po kázání poklekli modlitbě, kdež jim kněz dobré skutky uložil a pak požehnav jim propustil je. 4.) Stojící. Těm povoleno bylo za služeb B. býti v chrámu, ale musili státi na zvláštním místě, nesměli obětovati a svátosti živých přijímati. Když tito veřejní kajícníci své pokání vykonali, byli opět vřaděni do počtu věřících, což se obyčejně stávalo po Velikonocích. Tu přistoupili ke stolu P., obětovali a jiné svátosti, jak jich potřebovali, mohli přijímati.

Veřejné pokání konali kajícníci jen za služeb Bž., pak šli do-mů konat svých prací. Každá diecéze měla své tresty veřej-né. Veřejné pokání trvalo 10 dní, jeden i více roků, ano někdy za velké pohoršení i doživotně.

Stávalo se někdy, že kajícníci velmi horlivě pokání činili a více sobě ukládali, než jim bylo uloženo. Tu biskup na návrh zpovědníka takovému horlivému kajícníkovi některou část u-ložených trestů odpustil. Někdy také se stalo, že mučedníci o-rodovali za kajícníky a tu biskup na přímluvu mučedníků kajícníkům část trestů, mnohdy i celý trest odpustil. Někdy hrozilo pronásledování, a tu, aby veřejní kajícníci ne-odpadli od víry, veřejné tresty se jim odpouštěly. Tak z rů-zných příčin jiných se kajícníkům tresty církv. buď z části anebo zcela odpouštěly. Takovému odpuštění trestů církv. se říkalo odpustky.

Přídavek o odpustcích.

Co jsou odpustky?

{ Aby žáci odpustkům rozuměli, upozorníme, že tyto církv. tresty se ukládaly, aby kajícníci za časné tresty, které za hří-chy své zasloužili, zadostučinili čili, aby je odčinili }

Co je čas? Čas je řada okamžiků. Řadu tu si můžeme znázornit přímkou, poněvadž přímka je takovou řadou ze samých bodů. ——— Můžeme si tedy časovou řadu naznačiti přímkou. První přímka značíž nám řadu časných trestů, které by měl kajícník trpěti. Druhá přímka značíž nám tresty církv. na př. pokání jednoho ro-ku. Trest církevní byl kajícníkovi uložen, aby si odpykal trest časný za své hříchy. Když trpěl kajícník církevní trest jednoho roku, učinil zadost za tu řadu časných trestů, které za své hříchy zasloužil, a tyto tresty časné mu byly

odpuštěny. Dejme tomu, že dělník v továrně stroj, u kterého pracoval, zkazil vlastní vinou. Tím způsobil škodu. Jakou má povinnost? — škodu nahraditi. Peněz však nemá a proto může škodu nahraditi třeba tím, že pracuje přes čas. Když tedy dělník na př. 4 neděle každodenně přes čas pracoval, nahradil učiněnou škodu. Tak právě tak je to s tresty církevními, když kajícník na př. po 4 týdny veřejné pokání konal, byly mu odpuštěny časné tresty za jistý počet a druh hříchů, ze kterých se hříšník zpovídal.

Avšak hříšník konal na př. týden pokání velmi horlivě — biskup se o tom dověděl a řekl mu: Poněvadž konáš pokání tak horlivě, proto ti ostatní dobu veřejného pokání odpouštím. Co mu zároveň s tou dobou odpustil? — také míru zbývajících časných trestů, právě tak jako továrník mohl říci dělníkovi: Ty jsi povinen pracovati 4 týdny; nyní jsi pracoval týden, ostatní ti odpouštím. Tím mu zároveň odpustím část škody, kterou měl nahraditi prací tří týdnů.

Takové odpuštění časných a spolu církev. trestů nazývalo se odpustky. Odpustky jsou něco jiného než odpuštění hříchů, jaké vyznáváme v 10. čl. víry. Odpustky jsou odpuštěním časných, vikoli věčných trestů. Odpustky se hříchy neodpouštějí ani smrtelné ani všední. Odpustky se odpouštějí časné tresty za hříchy, ze kterých jsme se vyznali a které nám od Boha byly odpuštěny. Nejsou také odpustky promíjením hříchů, ze kterých jsme se nezpovídali, nebo které teprve spáchati chceme. Odpuštění těžkých hříchů dosáhneme ve sv. zpovědi, odpuštění všedních hříchů též ve sv. zpovědi, anebo lítostí upřímnou; odpuštění časných trestů a to jak za hří-

chy smrtelné i všední, dosáhneme odpustky, jestliže jich užijeme. Církev nám jimi k odpuštění časných trestů přispívá.

Jako dodatek ku praxi veřejného pokání ve staré církvi: Později církev sv. veřejné pokání omezila z důležitých příčin na ty druhy těžkých hříchů, jimiž někdo veřejné pohoršení dal. Mnozí se totiž oslýchali veřejné pokání činiti. Později, když hříšníci z bázně z pokání veřejného často i hříchy ve zpovědi zamlčovali, nebo je konali za hříchy, za které se konati nesmělo, bylo veřejné pokání zcela odstraněno. Poznala totiž církev sv., že je lépe veřejnou zpověď zrušiti. Zrušila ji tedy a s ní též veřejné pokání. Tím však nebyly zrušeny odpustky. Církev sv. totiž ještě i po té věřícím ku pomoci přispívala udělujíc jim odpuštění časných trestů, ale jinak než veřejným pokáním.

Co náleží katolickým křesťanům o odpustcích věřiti?

1.) Může církev sv. odpustiti časný trest? Zajisté; neboť Ježíš Kr. pravil apoštolům: „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno na nebi, cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi." Svázati něco, vázati někoho znamená někomu něco uložiti; rozvázati něco, rozvázati někoho jako někoho povinnosti uložené sprostiti. Tedy svazovati a rozvazovati znamená tresty ukládati a trestů zbavovati. Slovy: „Cokoli....." chtěl tedy také Kristus P. říci: „Komu časné tresty odpustíte, budou mu odpuštěny. Kristus P. dal také moc apoštolům hříchy odpouštěti, a zajisté v té vyšší moci zahrnul také moc menší, že jim dal totiž moc časné tresty za hříchy odpouštěti. Církev sv. tedy dostala od Ježíše Kr. moc časné tresty odpouštěti, čili ona má moc odpustky udělovati.

2.) Jsou-li odpustky k životu věčnému potřebny? Odpust-

by nejsou k životu věčnému nezbytně potřebny; poněvadž by-
chom mohli časné tresty na tomto světě dobrými skutky od-
činiti, nebo po smrti v očistci odtrpěti. Jsou však velmi pro-
spěšny pro život věčný, poněvadž nemusíme v očistci po
smrti trpěti za časné tresty a potom býváme odpustky pro-
vzbuzováni k přijetí svátosti pokání, nejsv. svát. olt. a k
dobrým skutkům, poněvadž k získání odpustků se to
předpisuje konati.

Kdo má v pravé církvi právo a moc odpustky udělovati?
Právo odpustky udělovati ponechala si hlava církve, sv. Ot-
tec. Odpustky uděluje sv. Otec tím, že prohlásí veřejně, že
kdo jisté dobré skutky v posvěcující milosti B. vykoná, získá
odpustky. Tak slýcháte často s kazatelny: „Kdo tento dobrý
skutek vykoná, získá plnomocné odpustky" Bývá také ča-
sto takové prohlášení na dveřích chrámových přibito.
Máte také v modlitebních knihách vytištěno: „Kdo tuto
modlitbu vykoná, tento dobrý skutek ve stavu posvěcující
milosti B. učiní, získá odpustky 300 dní atd.

Tak na př. kdo se ve stavu posvěcující milosti B. pomo-
dlí 3 božské ctnosti, získá odpustky 300 dní; kdo přijme svát.
pokání a nejsv. svát. olt. a 3 božské ctnosti se pomodlí, zís-
ká plnomocné odpustky. Když někdo kleče pomodlí se:
„Anděl P." získá odpustky 100 dní. Takové odpustky též
získá, kdo navštíví vel. svat. olt. a řekne modlitbu: „Po-
chválena buď bez přestání nejsv. svátost oltářní". Upozor-
níme také na odpustky: osobní, věcné, místní. Místní
odpustky uděluji se na jistých místech; na př. na pou-
tích, na kterých kdykoli jsme na službách B., můžeme
získati plnomocné nebo neplnomocné odpustky. Od-
pustky věcné (reální) na př. modlí-li se kdo s věcmi

růženec, nosí-li škapulíř anebo peníze k svěcený, získá věčné odpustky. Odpustky osobní, které se udělovaly členům některých řádů; jako řádu sv. Františka, spolku ustavičného se klanění nejsv. svát. olt., spolku apoštolátu modlitby a jiným.

[: Co se týká rozličných spolků, není dobře spolky mezi dětmi zakládati; potřebno je jen zmíniti se, že takové spolky jsou. Kdyby se takové spolky mezi dětmi zakládaly, mohly by děti snadno více váhy klásti na to, co spolky ukládají, než na přikázané povinnosti vlastní. Dobře je však nějaký spolek založiti mezi mládeží ze školy vystupující, když se katecheta s ní loučí. (Nezakládati spolků mnoho, lépe je, když vykonají jeden závazek dobře, než kdyby jich přijali mnoho a nekonali žádného.) Když se katecheta s vystupující školní mládeží loučí, řekne:. Nyní již nejste mými žáky, ale jste přece mými ovečkami; já jsem vaším duchovním pastýřem. Abyste se mnou ve styku zůstali, vstupte do tohoto spolku, ve kterém jisté povinnosti na sebe vezmete a kde se každý měsíc setkáme. :]

Odpustky jsou buď plnomocné anebo neplnomocné. Plnomocné odpustky jsou odpuštění všech časných trestů, které bychom po odpuštěné vině hříchu buďto na tomto světě anebo po smrti v očistci trpěti musili. Neplnomocné odpustky jsou odpuštění jisté části časných trestů. Vzpomeňte si na veřejné pokání v starém církvi. Kdyby na př. hříšník měl dle staré kázně církevní konati kající skutky po více let a kdyby se mu byl prominul rok nebo 40 dní, byl by získal neplnomocné odpustky jednoho roku anebo 40 dní t. j. bylo by se mu odpustilo tolik časných trestů, kolik by si byl za rok anebo za 40 dní skutečně odkal.

A jak pak nyní tomu máme rozuměti, řekneme-li na př.: stouto modlitbou je spojeno 100 dní odpustků? To znamená, kdo je v posvěcující milosti B. a pomodlí se tuto modlitbu, získá odpuštění tolika časných trestů, kolik by mu bylo odpuštěno, kdyby 100 dní veřejné pokání konal, jak se konávalo ve staré církvi. Ale někde jste již snad také viděli vytištěno: „Zatu a tu modlitbu udělují se odpustky 2000 let. To je nesprávné. Zdali pak mohlo býti někomu uloženo pokání veřejné na 2000 let? Musí tu katecheta upozorniti, že se odpustky udělují jen na dobu lidského stáří, tedy na nejvýš na 80 až 100 let. Odpustky přes tuto dobu nejsou správny, nejsou od sv. Otce schváleny. Správné odpustky jsou jen v modlitebních knihách, které od biskupa anebo od jeho poradního sboru, konsistoře, jsou schváleny.

<u>Osvobozuje-li nás církev svými odpustky od povinného zadostiučinění za hříchy?</u>

Na počátku, když jsem začal o odpustcích vykládati, pravil jsem vám, že hříšníci jen někdy dosáhli odpuštění trestů a to tehdy, když veřejné pokání horlivě konali a ještě mimo ně si něco uložili. I nyní nás církev svými odpustky neosvobozuje od povinného zadostiučinění za hříchy; neboť nám ukládá podmínky k dosažení odpustků, abychom totiž byli ve stavu milosti B. a abychom nad to ještě jiný dobrý skutek vykonali, který jinak konati nejsme povinni. A tak odpustky nás církev sv. k zadostiučinění více povzbuzuje.

Potom mnohý by se dal snad konáním kajících skutků zastrašiti maje na mysli svou nedostatečnost. Tu nám církev sv. chce ku pomoci přispěti a vzbuzuje nás, bychom činili, co nám možno; od ostatních časných

trestů, které sami odkáti nemůžeme, osvobozuje nás pak, udeluje nám odpustky.

Čeho se žádá k dosažení odpustků?

Aby někdo odpustky získal, musí podmínky od církve ustanovené vyplniti. Žádá se pak k dosažení odpustků: 1) Abychom byli ve stavu posvěcující milosti B. Kdo chce, aby mu byly odpuštěny časné tresty, musí předkem býti prost věčných trestů. Nic by mu nepomohlo, kdyby dosáhl odpuštění časných trestů, kdyby však na věky byl zavržen. 2) Musí ten, kdo odpustky získati chce, vykonati skutky, které jsou předepsány: modlitby anebo jiné dobré skutky.

Mohou-li odpustky také duším v očistci prospěti?

Odpustky mohou také duším v očistci prospěti, jsou-li k tomu ustanoveny; avšak tu nutno, aby živí věřící (poněvadž církev přímo nad dušemi v očistci právomoc nemá a tudíž přímo odpustků duším v očistci neuděluje) odpustky od církve uvolněné získali a Bohu je za zemřelé obětovali.

Co jsou jubilejní odpustky, vyloží se, když bylo ohlášeno jubileum čili jubilejní rok. Tu se řekne dětem, že jsou jisté roky, obyčejně každý 25. rok, o kterých se uvolňují plnomocné odpustky těm, kdož jdou ku sv. zpovědi a hodně přijmou nejsv. svát. olt. a mimo to jisté modlitby vykonají, nebo jiný záslužný skutek činí; a že při tom zpovědníci mají plnomocenství dávati rozhřešení od hříchů, od kterých jinak jen biskup může rozhřešiti.

Část o odpustcích netřeba ve škole obšírněji vykládati, dí. kladněji se probírají odpustky jen ve vyšš. třídách a zevrubně se lid o odpustcích poučí na křest. cvičení, a to zvláště důkladně na smíšených osadách. Kdykoli se plnomo-

mé odpustky ohlašují, nutno je skazatelny lid o odpustcích poučiti, aby lid nauce o odpustcích rozuměl, aby se bludné názory vykořenily a opravily.

℗ svátosti posledního pomazání.

Kristus P. ustanovil svátosti pro naše posvěcení a postaral se v příčině té o všecky potřeby našeho života. Hned malé děti se posvěcují ve svátosti křtu a bývají přijaty za syny B. a dědice království nebeského; dospěvše poněkud nabývají ve svát. biřmování síly, by proti nepřátelům duše své bojovali. V nejsv. svát olt. poskytuje se člověku pokrm duchovní, ve svát. pokání lék. ✠ ještě v posledním okamžiku života dostává se člověku potřebné pomoci a útěchy ve svátosti posledního pomazání.

Co jest poslední pomazání?

(Viz též výklad mal. katech.) Nevíme slov, kterými Kristus P. tuto svatost ustanovil, ale známe slova sv. apoštola Jakuba, jenž v listě svém takto píše: „Stůně-li kdo z vás, uvediž k sobě kněží církve, a ať se nad ním modlí mažíce jej olejem ve jménu Páně: a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí jemu Pán, a jestliže jest ve hříších, budou mu odpuštěni" (Místu tomuto ať se žáci naučí na paměť a zvláště na vyšš. stupni upozorníme: Nedoporučí tu sv. apoštol Jakub nějaký přirozený lék nemocným; neboť by byl řekl: Stůně-li kdo z vás, ať užívá oleje, olej je dobrý lék v každé nemoci." Že však se těm slovům sv. Jakuba nesmí rozuměti jako by olej byl lék přirozený, viděti z toho, že olej není lékem pro každou nemoc, a mimoto, kdyby měl ten olej člověka uzdravovati, nebylo by potřeba, aby kněží nemocné mazali. ✠ potom, kdyby to by byl lék přirozený, nemohly by jim nikdy hříchy býti odpuštěny. Toto sv. pomazání sv. olejem je

od Krista P. ustanoveno, poněvadž sv. apoštolové jenom to činili, co jim Kristus P. poručil.

Jak se poslední pomazání uděluje? Kněz vezme nejsv. svat. olt. ve zvláštní taštičce, vezme nádobku se sv. olejem a jde k nemocnému. Ministrant jde před knězem a zvoní, aby lidé, kteří kněze jdoucího k nemocnému potkají, nejsv. svát. olt. se klaněli. Jde-li k nemocnému, poznají lidé z toho, že kostelník nese lucernu před knězem — lucernu s hořící svící |: Kde doprovázejí děti a jiní lidé, mají-li kdy, vel. svátosť až k nemocnému, kněz jim dá požehnání nejsv. svátostí olt. Takto doprovoditi je chvalitebný zvyk, který zasluhuje, aby se uchoval |: Kněz přijde k nemocnému. U nemocného je připraven stůl bílým ubrusem pokrytý, na něm je kříž a po obou stranách kříže hořící svíce. Potom má býti na stole nádoba se svěcenou vodou a talíř, na kterém je trochu bavlnky, soli a chleba. Kněz přijda do světnice řekne: „Pokoj domu tomuto a všem přebývajícím v něm". Pak pokropí nemocného svěcenou vodou, klade nejsv. svát. olt. na stůl, vyzpovídá nemocného a podá mu nejsv. svát. olt. Potom kněz vstane a říká u nemocného modlitbu, ve které prosí Boha, by na přímluvu všech svatých starého i nového zákona nemocnému byl milostiv a pokud by to bylo na prospěch duše, jemu i zdraví těles né ráčil vrátiti. Pak vezme kněz nádobku se sv. olejem a maže nemocného na všech čidlech: na očích, (*) chřípí, ústech, rukou a nohou. (* na uších) Za (každého) mazání říká: Skrze to sv. pomazání a Své nejmilostivější milosrdenství, odpustiž tobě Bůh, čím jsi se prohřešil očima, ušima.....

Čidla jsou prostředky našeho života duševního a vůbec spojení duše se zevnějším světem; bez čidel nemohl

by se náš duševní život nemohl vyvinouti. Právě proto, že smysly jsou prostředky celého výkonu duševního, jsou také příčinou hříchu probouzejíce v duši naší hříšné myšlenky. A právě proto se mazáním těch čidel naznačuje, aby Bůh všechno v nás smazal a zničil, co duši naší poskvrnilo a prostřednictvím smyslů a čidel do duše naší vstoupilo.

Když kněz ukončil modlitbu svou a mazání sv. olejem, utírá bavlnkou a solí místa, kde sv. olejem mazal. Na mnohých místech je zvykem, že se ta místa na ruku a na nohou zavazují bílou rouškou. Poté se kněz modlí s přítomnými lidmi za nemocného a udělí mu plnomocné odpustky, které sv. Otec pro umírající ustanovil.

Co kněz koná jest, jak jsem vám už pravil, od Krista P. ustanoveno. Je při tom také viditelné znamení a podle slov sv. apoštola Jakuba uděluje se při tom také neviditelná milost. Čím je tedy tento obřad, který kněz u nemocných koná, když má ty 3 známky? — jest svátostí a svátostí tato se jmenuje poslední pomazání. Proč poslední? — poněvadž mezi všim sv. pomazáním, které Pán a Spasitel náš církvi své poručil, naposledy se má uděloval.

Co působí poslední pomazání?

1) Víte, že se rozdělují svátosti na svátosti živých a mrtvých. Do kterého druhu patří asi posl. pomazání? — je svátostí živých, ale pro některý případ může býti svátostí mrtvých. Když je posl. pomazání svátostí živých, co působí? — rozmnožení posvěcující milosti B.; poněvadž však může býti posl. pomazání svátostí mrtvých, tedy v tom případě působí také odpuštění hříchů, a to nejen všedních, nýbrž i těžkých, jestliže se z nich nemocný, ačkoli se přičinil, vyznávati nemohl anebo zapomněl. Kdyby se někdo zpově-

dati nemohl, na př. nemohl mluviti, tedy se mu v tom případě udělí posl. pomazání, a pak působí poslední pomazání v tom případě totéž, co svátost pokání, totiž odpuštění všech těžkých i všedních hříchů. Ale působí to jen tehdy, když nemocný hříchů svých dokonale lituje. ǀ: Není-li nemoc nebezpečna, netřeba hned nemocnému uděl. posledního pomazání, ač není-li to ve vzdálené obci. Kněz má povinnost nemocného navštíviti, a dobře je, by kněz nemocného pohnul ke přijetí posl. pomazání, je-li nemoc těžká; by s ním za vědomí ještě rozmlouval a k sv. zpovědi přivedl. Kněz se ho může zeptati, nemá-li něco na srdci, snad nějaké nepřátelství; neboť v době takové bývá člověk rozčilen a skleslý, takže na mnohé věci zapomíná. Kněz musí takové lidi poučiti, by nevyhledávali pomoci v pověře, užíváním všelikých pověrečných prostředků proti nemoci, by povolali v čas lékaře.

2) Posl. pomazání nás zbavuje všech zlých ostatků hříchův a jich následků. Zbavuje nás ostatků hříchův. Kristus P. Sám přirovnává hřích k nemoci. Jako po velké nemoci rozličné slabosti v těle zůstávají, jakýsi náchylnost zase onemocněti, — rovněž tak, kdo hříchem těžkým byl poskvrněn, chová v duši své jakousi chabost, slabost ke konání dobrého a náchylnost ku zlému. Poslední pomazání nás těchto ostatků hříchu zbavuje, této slabosti a potom nás také zbavuje časných trestů, které jsme za své hříchy zasloužili.

3) Zlý duch po celý život náš usiluje o to, aby člověka ke hříchu svedl a tak ho věčného trestu hodným učinil a neprodaří-li se mu to, tu v posledních okamžicích našeho života s plnou silou se vrhá na člověka, aby jej zničil, o

blaho věčné oloupil. Protož to bývá i u lidí zbožných, že v posl. okamžicích mívají pokušení dvojí: pokušení k zoufalství a nevěře. Ďábel v posl. chvíli hříchy minulé, za které hříšník pokání učinil a které mu byly odpuštěny ve zpovědi, umírajícímu na oči staví, jakoby za ně pokání nebyl učinil a jako by mu ty hříchy odpuštěny nebyly, jako by ani nemohly býti odpuštěny. Ďábel pokouší tu člověka, by se vzdal víry v B. milosrdenství a zoufal nad svými hříchy. A tu svátostí posl. pomazání býváme posilněni, abychom těmto pokušením a útokům odolali, abychom nezoufali a v nevěru neupadli. Poslední okamžik je vážný a hrozný, nahání člověku strachu, a ten strach je také jistou měrou trestem za hříchy spáchané. Okamžiky před smrtí nás naplňují hrůzou a úzkostí ze smrti a soudu B. A aby tento strach nebyl příliš veliký těší nás a pomáhá nám Bůh svou milostí, kterouž uděluje ve svát. posl. pomazání.

Konečně uděluje člověku posl. pomazání zdraví tělesné, je-li toto zdraví na prospěch duši naší a k věčnému spasení.

<u>Kterak se má nemocný k posl. pomazání připraviti?</u>

Nemocný má vzbuditi živou víru, že chce v kat. víře žíti a umříti s důvěrou v Boha, že mu Bůh hříchy odpustí a pak se má odevzdati do vůle B. a pomysliti si: Ať naloží se mnou P. Bůh, jak chce, ať mě uzdraví anebo k sobě povolá. Má-li na svědomí těžký hřích, má se z něho vyznati, má se hleděť dostati do stavu milosti B. – Nemůže-li se zpovídati, má vzbuditi dokonalou lítosť. Svátosť posl. pomazání nemůže nikdo jiný přijati než těžce nemocný a „do rozumu" dospělý kat. křesťan. Můžeme i vícekráte tuto svát. přijati, a to vždycky, kdykoli na smrť se roznemůžeme. Nemůže však přijati tuto svát., kdo je sice v nebezpečí smrti, ale je zdráv: na př.

vojín před bitvou, námořníci, ti, kdož v dolech pracují, pokrývači, lékaři a kněží za nákažlivé nemoci a. j. V téže nemoci může člověk tuto svátost vícekráte přijati, jestliže vícekráte již nebezpečí smrti mu hrozí. Stává se totiž, že člověk zdánlivě okřívá, že třeba i skutečně z nemoci vyvázne, potom však nějakou nehodou opět v dřívější stav upadne a je zase v nebezpečí smrti. Tu může opět svát. posl. p. přijmouti.

Je-li posl. pomazání ku spasení nevyhnutelně potřebí?

Není sice svátosti posl. pomazání ku spasení nevyhnutelně potřeba, ale kdo by ji úmyslně zanedbal a nechtěl ji přijati, ač by příležitost měl, pohrdal by prostředkem ku spasení a tím by hřešil.

|: Upozorním, že děti, které u sv. zpovědi ještě nebyly, nepotřebují té svát; teprva tenkráte, když do rozumu přišly a konaly již sv. zpověď. Kdyby se stalo, že dítě sice ještě nebylo u sv. zpovědi a je už ve 2.–3. tř. a onemocnělo, má je katecheta navštíviti, zpytovati s ním svědomí a po případě mu dáti absolutionem conditionatam. Pokud dítě nebylo u sv. zpovědi veřejně, ani svát. posl. pomazání přijati nemůže. Zajisté však, když dítě v takovém věku umírá, jiným způsobem za hříchy své zadost učiniviši, církev sv. se modlí, by i věčných i časných trestů bylo sproštěno.

9 svátosti svěcení kněžstva.

Svátosti, které nejsou potřebny jednotlivcům, které však napomáhají celé církvi sv., jsou: svěcení kněžstva a stav manželský. Bez svát. svěcení kněžstva nebylo by řádných rozdavačů sv. svátostí, a bez stavu manželského nebylo by řádných rodičů.

|: Na nižším stupni netřeba mnoho o této svátosti mluviti. Na vyšš stupni dokážeme zvláště ve smíšených

krajinách, že je zvláštní kněžstvo od Krista P. ustanoveno. Upozorníme na ustanovení Abrona, jak pokolení Levi bylo vyvoleno, upozorníme na bohoslužbu starou. Bůh všechny jiné trestal, kteří si mocí ten stav osvojiti chtěli (Kore, Datan, Abyron) Oheň zabil Levity, kteří si chtěli osvojiti úřad kněžský, který jim nepatřil. Ozias.

Co jest svátost svěcení kněžstva?

Kristus P. když počal učiti, vyvolil si 12 apoštolů a těmto jedině odevzdal svůj trojí úřad, který na zemi vykonával: učitelský, kněžský a královský. Jim odevzdal učitelský úřad, když k nim pravil: „Jdouce do celého světa učte všecky národy." Sv. apoštolům odevzdal úřad kněžský, když jim řekl: „To čiňte na mou památku." Úřad kněžský záleží totiž v obětování a tenkráte jim dal moc obětovati chléb a víno a proměňovati chléb a víno v tělo a krev jeho. Jim odevzdal také úřad královský slovy: „Cokoli svážete na zemi.... Kdo církve neuposlechne, budiž jako pohan a veřejný hříšník.... Kdo vás slyší, mne slyší....

Ježíš Kr. apoštolům přikázal, aby co On jim odevzdal i oni jiným osobám odevzdali; neboť jim pravil: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás. Ježíš Kr. tedy ve své církvi zvláštní kněžstvo ustanovil. — Protestanté praví, že jsou všichni kněžími, že každý je oprávněn křtem sv., aby byl knězem, aby kázal, svátostmi přisluhoval; jen že prý lidé si někoho zvolí, jemuž moc tu odevzdají. Vykládám, kterak se úřad kněžský zmenáhla vyvinul. Jedno je toliko kněžstvo, ale více je rozličných stupňů, úřadů. Kterak se ty úřady vyvinuly? V Jeruzalemě apoštolové, aby nezanedbali úřadu učitelského, vyvolili 7 jáhnů a skládáním rukou odevzdali jim duchovní moc; ustanovili je, aby duchovní

úřad zastávali, duchovní poklady spravovali, by křtili a věřícím, když třeba, Nejsv. svát. olt. podávali. Nejzpůsobilejší pak ze své obce vyvolili, hlavně ty, kteří všeobecně vážení a ctěni byli, jim skládáním rukou svou apoštolskou moc udělovali. Tito byli jmenováni staršími, později pak dohlížiteli civilním jménem episcopu (biskupové!) Biskup měl v každé obci na pomoc jáhny. Později vyvolili si biskupové starší pomocníky, jimž odevzdávali část své kněžské moci, aby mohli sloužiti mši sv. a sv. svátostmi přisluhovati a ti dostali jméno starší (presbyteri) a mohli kněžský úřad zastávati. Později dostávali starší či kněží ve větších obcích jáhny a podjáhny za pomocníky. Když počali pohané křesťany pronásledovati, ustanovovány osoby také pro nižší úřady, jako pro střežení dveří chrámových, vymítání zlých duchů, čtení Písma sv. a přisluhování při mši sv. (Ostiárii, exorcisté, lektoři, akolyté.) Ke všem nižším i vyšším úřadům bývají osoby, jež se službě církevní oddávají, svěcený a říkán ten, kterým jisté osoby k jistým úřadům církevním svěcený bývají, nazývá se: svátost svěcení kněžstva vůbec.

Co jest svátost svěcení kněžstva zvlášť?

Když se někdo církevní službě oddal, a když se světí na př. na podjáhna, tu dostává zvláštní milost, aby úřad podjáhna dobře mohl zastávati. Když podjáhen je svěcen na jáhenství, dostává zase milost, by úřad jáhna řádně vykonávati mohl. Mimo to však dostává ve svěcení zvláštní moc. Tak na př. jáhen dostává moc křtíti, kázati, Nejsv. svátostí olt. přisluhovati. Tak i biskup i kněz dostávají při svěcení milost, aby svůj úřad dobře zastávati mohli. Než jakou pak dostává kněz moc?

Když se někdo světí na kněžství, dostává moc nad tělem Ježíše Kr. Kolikeré je tělo Ježíše Kr.? Jest dvojí: Jeho pravé tělo, Jeho vlastní tělo a tělo Jeho duchovní, to jsou věřící. Čím záleží moc kněží nad pravým tělem Ježíše Kr.? V tom, že chléb a víno v tělo a krev Ježíše Kr. proměniti a Otci nebeskému obětovati mohou. Jakým způsobem je proměňují? Tím, že pronášejí nad chlebem a vínem slova Kristova: „Toto jest tělo mé.“ Toto jest kalich krve mé.“ Co působí slova tato od kněze vyřknutá? To působí, že chleb není již chlebem, nýbrž tělem Kristovým a víno není již vínem, nýbrž Ježíše Kr.

A čím záleží moc kněží nad duchovním tělem Kristovým? V tom, že kněží věřícím hříchy odpustiti anebo zadržeti mohou a v tom, že ostatním věřícím svátostmi přisluhují.

Proto svátost svěcení kněžstva zvlášť je svátost.... odp. dle katech. | Na vyšš. st. ukázeme (též na křest. cvičeních), jakým způsobem se nyní děje příprava na úřad kněžský a jak to dříve bylo. | Sv. Ambrož.

Je více stupňů v řádu kněžském: biskupský, kněžský, jáhenský, poddjahenský a stupně nižší, které jsou čtyry (akolytát, lektorát, exorcistát, ostiariát) Konečně je také zvláštní oblečení, kterým se osoby do stavu duchovního přijímají a tomu se říká: „postřižiny (tonsura).

O svátosti stavu manželského.

O svát. této spokojíme se na nižším stupni pouhou definicí: co jest svát stavu manželského a co sv. apoštol Pavel o svátosti té praví. Ostatní poučení náleží do vyšš. tříd a do křest. cvičení. Jak na stupni nejvyšš. mužeme upozorniti, co svátost tato působí a na čí je ustanovena. Na křest.

cvičeních pak můžeme upozorniti na překážky stavu manželského; a proto jsou ustanoveny ohlášky, aby se zvědělo a ohlásilo, kdo by měl nějakou překážku. (Pokrevenství, svatovství, zasnoubení s osobou jinou, slib dočasné i ustavičné čistoty. atd.)

Ve škole národní třeba jen zde svátostní manželství odůvodniti, kde je obyvatelstvo smíšené; neboť protestanté neuznávají manželství za svátost. Ve městech zvláště vysvětli civilní manželství, upozorní, že církev takové lidi za manžely neprohlásí. Děti z takového manželství pošlé prohlásí církev za nemanželské, ač je stát prohlásí za manželské, že do matriky svátky takové zapsány býti nemohou.

Pátá hlavní částka.

O křesťanské spravedlnosti.

Co jest křesťanská spravedlnost?

Tato částka, kterou vám budu nyní vykládati jedná o křest. spravedlnosti. O kom říkáme, že je spravedlivý? O tom, kdo zachovává z. přik. B. a církevní čili kdo se varuje zlého a činí dobré. Takovému člověku říkáme, že jest spravedlivým křesťanem. Čím tedy prospívá křest. spravedlnost? Křest. spravedlnost prospívá v tom, že se máme zlého varovati a dobré činiti. Dělí se tedy tato pátá hl. částka o křest. spravedlnosti na 2 díly

I. díl jest: „varuj se zlého"
II. díl „čiň dobré."

Díl první křesťanské spravedlnosti.

Varuj se zlého.

Co jest zlé?

Jaká zla rozeznáváme? Čeho pak žádáme za 1.) a za 2.) v 7. prosbě otčenáše?... aby nás Bůh ode zla duše osvobodil a také od všelikého zla tělesného, není-li k našemu spasení. Rozeznáváme tedy zla duševní a zla tělesná. Zla tělesná jsou na př. nemoc, hlad, chudoba, zima atd. Ale tato zla tělesná jsou často lidem na prospěch, na spasení; nejsou tedy jediným a pravým zlem na světě. Ale hřích - zlo duševní - nemůže býti nikdy nikomu ku prospěchu, ku spasení, proto jest pravým a jediným zlem.

Co jest hřích vůbec?

[: Vypravujme o hříchu prvop. a uvažme, kterak přikázání Boží dobrovolně přestoupeno bylo. :]

První rodiče věděli, že Bůh jim rozkázal nejísti z toho stromu ovoce; neboť Eva řekla hadovi, když ji sváděl: „Ze všech stromů můžeme jísti, jenom z tohoto stromu přikázal nám Bůh, abychom nejedli; v kterýkoli den bychom jedli, že zemřeme." Věděla dobře o tom příkazu, ničím nebyla nucena a jen z vlastní vůle jablko se stromu utrhla, pojedla, dala Adamovi, který také bez všeho donucení vzal a jedl. Říkáme tedy, že hřích jest dobrovolné přestoupení zákona B. Jakým způsobem se přestoupení zákona B. děje? Buď myšlením, řečí, skutky, žádostmi, nebo opomenutím toho, co je poručeno činiti. (O tom dříve již při zpytování svědomí.)

Kolikerý jest hřích?

Rozeznáváme dvojí hřích: hřích prvop. (dědičný) a hřích skutečný

Hřích dědičný.

Který jest hřích prvopočáteční?

Hřích, kterého jsme se sami nedopustili jest prvopočáteční anebo dědičný. Dopustili jsme se ho, ale ne sami, nýbrž ve svém praotci Adamovi; neboť prarodiče byli zástupci celého pokolení lidského a proto se praví v katechismu, že jsme se prvop. hříchu v Adamovi dopustili. Jedině P. Maria nezdědila hříchu Adamova. Ona pro zásluhy Ježíše Kr., Syna svého, byla od hříchu prvop. uchráněna a proto bez poskvrny hříchu prvop. počata.

Na památku toho slaví církev sv. svátek: „Neposkvrněného početí P. Marie. (Obraz P. Marie, který stojí nad hlavou hodovou!)

Hřích skutečný a druhové jeho.

Co jest hřích skutečný?

Hřích skutečný jest ten, jehož se hříšník sám dobrovolně dopouští myšlením, řečí, skutky neb opomenutím toho, co povinen byl činiti. Zákon B. jest buď tvrdivý neb záporný. Je-li hřích přestoupení zákona tvrdého, jest to hřích „opustný"; pakli jest hřích přestoupení zákona záporného, jest hříchem dopustným. Na př. se přikazuje: „Pomni, abys den sváteční světil." Kdyby někdo nesvětil dne svátečního, provinil by se opomenutím toho, co povinen byl činiti.

Hřích skutečný se také nazývá osobní, a to proto, poněvadž se ho člověk osobně t. j. svou vlastní osobou dopouští, a tak rozeznáváme dobře hřích osobní od hříchu prvop., jehož jsme se nedopustili osobně, nýbrž v praotci svém Adamovi.

Kterak se dopouštíme hříchu skutečného neb osobního?

Skutečný hřích je ten, kterého se člověk sám, dobrovolně dopouští. Může pak se toho hříchu člověk dopustiti myšlením, zá-

dostmi, řečí anebo opominutím toho, co povinen jest činiti. Myšlením se můžeme provinitiproti každému přikázání. Tak proti I. přik.: myšlénkou nevěreckou, pověrčivou, myšlénkou nenávisti, pochybování, nedůvěrností, zoufanlivostí atd. Proti II. přik.: myšlénkou rouhavou. Proti IV. přik.: hněvem proti rodičům a pod. – Každá zlá myšlénka ještě není hříchem (jak jsme se učili při svátosti pokání) Někdy zlá myšlénka má původ od zlého ducha, jindy jest to pokušení od světa, jindy od vlastního těla, ze smyslnosti. Když člověk nemá dobrovolného zalíbení ve špatné myšlénce, není hříchem, svoluje-li však člověk, je myšlénka hříchem, a to čím větší jest svolení, tím větší jest hřích.

|: Při zpovědi se musí pozorovati, zdali se takové myšlénky nerodily ve stavu nepříčetném, rozvášněném. Tehdy nejsou hříšny, když se jim brzo odporuje. Tak lidé mnohdy v neštěstí říkají: Jaká to spravedlnosť, když na mne P. Bůh takové neštěstí dopouští :|

Hřích žádostí. Tak se zapovídá žádosť cizího majetku a vůbec hříchu v 9. a 10. přik. – Žádosť, která pochází ze zlých myšlének na př. z pomsty, nenávisti, žádosť škoditi druhému jest zapovězena.

|: I tu musíme zase opakovati: každá žádosť není hříchem, jen tehdy je zlá žádosť hříchem, když k ní svolujeme, i kdyby skutek nenásledoval. :|

Hřích jest lehčí neb těžší dle delšího nebo kratšího trvání žádosti zlé. Zvláště sem náleží žádosti smilné, když se v nich se zalíbením zdržujeme nebo se ve zlém kocháme (delectatio morosa) Často žádosť nebyvši potlačena anebo ukojena bývá příčinou náruživosti, kde člověk sebevědomí pozbývá, když jej žádosť úplně opanuje a vášeň si

si jej zotročí.

Jestliže je návyživost jen smyslná, také jen smyslným ukájením, nemravností a ničením zdraví a života se ukončuje jako na př. opilství. Ale jsou návyživosti také jiného druhu, které dle předmětu jsou šlechetny na př. návyživé vyhledávání památek historických a geologických....

Hříchy řečí: lež, pomluva, nactí utrhání, rouhání....

Hříchy skutky: krádež, vražda, uškození bližnímu na majetku, na zdraví, opomenutí toho, co jsme povinni činiti. Všechny příkazy církevní jsou positivní čili tvrdivé, opomenutí jich je hříchem, jako: nesvěcení neděli, nepřijímati sv. svátostí, nezachovávati postu.

Jaký jest rozdíl mezi skutečnými hříchy?

Rozličení jsou druhové hříchů, a to předkem rozeznáváme hřích těžký či smrtelný a hřích lehký či všední. Rozdíl hříchů těchto není jen dle stupně, nýbrž je dle podstaty, poněvadž právě hřích smrtelný nás zbavuje života duševního, přerušuje spojení naše s Bohem, kdežto všední hřích není úplné odvrácení od Boha, není usmrcením duše, nýbrž jest jen pouhé odchýlení od Boha a nachýlení ke zlému. Hřích těžký je tedy přestoupení zákona B. ve věci důležité; hřích všední je přestoupení zákona B. ve věci méně důležité. Sv. ap. Pavel udává hříchy, které podle látky již samy sebou jsou smrtelny. Tak některé hříchy, jako vražda, smilstvo, obžerství, závist, nenávist, nevěra, pověra ve věcech velkých jsou všeobecně hříchy těžkými.

Musíme upozorniti děti: Je velmi dobře ze všedních hříchů se zpovídati; neboť člověk nemůže nikdy s určitostí věděti (anebo alespoň mnohdy), byl-li jeho hřích všední anebo

těžký. Stává se, že člověk samolibostí dada se svésti poklésky své níže cení; ale co dobrého učinil, rád výše cenívá. Proto musíme tuto samolibost přemáhati, neb čím více samolibost překonáme, tím lépe sebe poznáváme a většího stupně dokonalosti dosahujeme. V každém člověku je hodná hromada ctižádosti, kterou má přemoci. Je ctižádost dobrá také člověku — jeví se již ve škole v řevnivosti mezi žáky, že chce žák žáka předčiti. Hůře by bylo, kdyby citu pro čest v člověku nebylo — pak by si člověk neválil důstojnosti své — a snížil by se.

Hříchy všední. Hřích smrtelný zbavuje nás milosti B., přátelství B., věčné blaženosti. Hřích všední nás však ani přátelství B., milosti B. nezbavuje ani milosti B. v nás nemenšuje, jen směr vůle, náklonnost vůle ke zlému se zvětšuje.

Při tom dejme dobrý pozor, abychom za všední hřích nepokládali, co hříchem ani není. Tak bývá v zrcadlech zpovědních: modlil jsem se ráno, v poledne — vzbuzoval jsem častěji tři božské ctnosti? To není hřích; neboť Sám Kristus P. řekl: „Modlete se, proste, a bude vám dáno." Modlitba je tedy naší povinností, ale není v žádném přikázání ani B. ani církevním neporučí se modliti ráno, v poledne, večer, před jídlem atd. Je však ranní modlitba — chvalitebný obyčej, který církev ráda doporučuje, ale hříšno není, když to kdo někdy právě tou dobou nečiní. Hříchem by však bylo, kdyby kdo modlitbu, která je prostředkem ke spasení, opovrhoval. Upozorníme na rozdíl, který Kristus P. Sám činí, že některé hříchy srovnává s dluhem 10.000 hřiven, jiné s dluhem 100 denárů (podobenství o nemilosrdném služebníku). Jinde pak praví P. Ježíš: kdo by se hněval na bratra svého, hoden je soudu, kdo by řekl bratru svému: hoden je

rady, kdo by řekl bratru svému, blázne, hoden bude pekelného ohně. První dva hříchy jsou lehké, třetí je těžký.]

Každým hříchem vůle naše ochabuje, více na zlo se nachyluje, a hříchem všedním pak stáváme se náchylnějšími ke hříchům těžkým a smrtelným. Nemusíme-li se tedy báti hříchu všedního ale velikosti, musíme se ho báti podle množství. Jednozrnko neponoří lodi, ale množství obilí potopuje loď.

O sedmi hlavních hříších.

Které jest sedmero hlavních hříchů?

1) Pýcha. — [: Nejlépe je vycházeti z příkladu; neboť definice hned věc neobjasní. Pak každému hlavnímu hříchu dejme protivnou ctnost, tím děti lépe poznají podstatu hl. hříchů. Vypravujme tedy na př. příběh o pyšném farizeovi a pokorném publikánu a upozorněme:] Farizeus hleděl jen na své přednosti, měl jen na mysli, co dobrého činil. A tak též každý pyšný hledí jen, aby vynikal nad jiné, přeceňuje své dobré vlastnosti, své dobré skutky, a tím se nad jiné vypíná a baží ustavičně potom, aby se před jinými vyznamenal. Pokorný ví o svých přednostech, ví o všem, co dobrého vykonal, ale nedává to na odiv jsa paměťliv své nedokonalosti, svých chyb a vad, pro které se raději ponižuje. Co se týká pýchy myšlením, sv. Řehoř rozeznává 4 stupně takové pýchy: 1.) když člověk všecko dobré, co má, sám ze sebe odvozuje, jako by to jeho vlastní zásluhou bylo; 2.) anebo když to sice od Boha odvozuje, ale sobě přece také zásluhy přičítá; 3.) když si nepravé přednosti připisuje; 4.) když skutečné své přednosti v mysli zvětšuje.

Pýcha jeví se ve společenském životě v rozličných podobách na př.: <u>mluvnost</u>: zakládá si na malichernějších vě-

cech, které člověku ceny a hodnoty nedodávají. Mamivost jest jen všední hřích, ale může se státi příčinou těžkých hříchů. Jiný způsob pýchy je nadutost, když se člověk domnívá, že v jistých věcech tak vyniká, že je nedostižitelný. Potom osobivost: člověk, který jen sebe sama má na mysli, o sobě jen mluví, chce, aby i jiní jen o něm mluvili, ustavičně pozornost jin na svou velikost obrací; zpupnost, když člověk jiné lidi za bytosti nižší pokládá a s nimi pak dle toho nakládá. Stává se to ubohých, kteří mnohdy pokládají dělníky za stroje. Zpupnost a mamivost ve vyšší míře jeví se v přepychu.

[Upozorni na pyšné anděly na první rodiče!]

Protiva pýchy je pokora. Vzorem pokory je Sám Kristus P.; praví o Sobě: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“ Příkladem pokory jsou nám také: P. Maria, sv. apoštolové. Ctnosti pokoře, jak se v obyčejném společenském životě jeví, říká se skromnost. Zvláštní ctností je pokora, sluší každému, zvláště pak člověku mladému a dětem.

2) Lakomství. Každý člověk, jak jsme se učili v 7. B. přik., má právo zjednati si, čeho k živobytí potřebuje, ale může nejen to nejpotřebnější si opatřiti, nýbrž i tolik, aby měl nějaký majetek pro pozdější věk. Majetku nabýváme prací, dědictvím darem atd.; můžeme a smíme se tedy majetek zjednávati, ale nikdy nemáme po něm bažiti tak, jako by byl naším posledním účelem; neboť majetek pozemský jest jen prostředkem, ale nikdy účelem našeho života. Kdo by majetek, peníze a statky pozemské za účel celého svého života, snažení a práce měl, dopouští se hříchu, kterému říkáme lakomství.

[Upozorni na Judáše, který, když vylila Maria mast na hlavu Ježíšovu, pravil: „Mohlo to býti prodáno a rozdáno

chudým", avšak nemyslil to tak, bylo mu jen líto peněz, které měl za poslední svůj účel.

Lakomství je dvojí: jedno je „špinavé", když člověk ani sobě ani jiným nepřeje; druhé je „hýřivé", když lakomec jen pro sebe shromažďuje, málo hezně žije a o chudobné a jiné se nestará.

My jsouce jen správci statků pozemských, jsme povinni s nimi dle vůle B. nakládati a za prostředky božské prozřetelnosti je považujíce máme s nimi tak nakládati, aby nám byly na spásu a bližního bídě a nouzi ulevovali.

Proti lakomství je štědrost. Příklady v legendách: sv. Alžběta, sv. Václav, sv. Vincenc. Poukážeme na spolky pro podporu chudých, kde každý může štědrost svou uskutečniti. Na farách mají míti chudí skutečně útulek. Prochudé nemocné má býti stůl prostřen, má se jim poslati chleba, polévky, neb jsou jim ty věci vzácny. A to máme činiti v tehdy, když byl nemocný třeba i dávným člověkem, snad se již polepšil. Také můžeme ukázati dětem, jak mohou malým dárkem přispěti. V každém kostele je pokladna pro chudé. Řekneme proto dětem: Když vám dají rodičové několik krejcarů na útratu, můžete si z nich něco nevrátiti a dáti maličký dárek do pokladničky, kdyby to byl třeba jen jediný haléř. Tak si zvyknou děti odříkati se něčeho; ovšem okázalost a schlouba ať je daleka, aby snad děti nenosily dárků proto, aby se zalichotily. Upozorníme, však, že nesmějí dávati z toho, co jim dají rodiče na tužky, papír, knihy a jiné potřebné věci.

3.) Smilstvo. O tom dlouho a mnoho mluviti nebudeme, ale za to upozorníme na ctnost čistoty, jak vzácná a velká je to ctnost. O nečistotě pak řekneme, že jí Bůh nenávidí, a jak to ukázal tím, že obyvatele Sodomy a Gomory trestal

ohněm a sirou s nebe a též jak jiné lidi za tu nepravost potrestal. Jest nečistota hříchů ohavný, který podle slov sv. Pavla ani mezi křesťany jmenován býti nemá, tím méně pak se mají křesťané toho hříchu dopouštěti. Důležita je zde opatrnost, abychom hned všechno neměli za hřích. Mnohdy dítě i dospělejší již činí, mluví, co na jiných viděly a slyšely, ač tomu nerozumělo. Tak opakoval sv. Alois necudné slovo, kterému nerozuměl. Hříchu z toho děti nemají, ale je to nesvědomitost dospělejších, kteří před dětmi takové věci mluví. | Ostatně viz, co pravено v 6. přík.

4.) <u>Závist</u>. Příklady závisti vám již známé jsou: závist Kainova, bratří Josefových, kteří mu záviděli toho, co měl dobrého od otce jako by jim to na jejich dobru škodilo. Co jest závist? ... jest zármutek ze štěstí bližního a radost z jeho neštěstí. Jak se tedy jeví závist? ... zármutkem anebo radostí. V prvním případě je to pravá závist, v druhém je to škodolibost. | Hledíme na to a upozorněme žáky, aby se vespolek milovali a ze štěstí bližního se nermoutili, nýbrž radovali. Jest ovšem nesnadno se přemoci tak, poněvadž všelijaky vidíme-li někoho šťastného, vtírá se nám vlastní postavení méně šťastné, a to nám působí zármutek. Než člověk musí se snažiti, aby překonal zármutek z toho, že je někdo šťastnější; vždyť sám z toho škody nemá.

Horší než zármutek ze štěstí bližního, jest radost z neštěstí bližního t. j. škodolibost. Jest ona zlomyslnost, jakýsi hřích ďábelský, úplná protiva lásky křesť., která nám velí radovati se s radujícími, plakati....

Protiva závisti jé křesť. láska.

5.) Obžerství. | Můžeme vypravovati, jak Izraël-

ští, když na poušti putovali, a Bůh jim zázračným způsobem manu s nebe dal a rovněž i hojně křepelek uštědřil — mnozí z nestřídmosti těžce onemocněli a umřeli.

Potravou a nápojem se udržují tělesné síly. Není hříšno z pokrmů a nápojů se těšiti, jako není hříšno těšiti se ze zpěvu ptactva a vůně rostlin. Bůh nám ty věci dal, aby naši smyslnou blaženosť zvýšily. A jako jiné požitky na př. sluchové nemají nás sváděti, abychom povinností svých zanedbávali, tak i pokrmů a nápojů smíme užívati zachovávajíce míru, abychom mohli konati své povinnosti, a nesmíme se nikdy dáti svésti smyslností.

Smyslnosť může býti dvojí: buď že člověk přílišně užívá pokrmů a nápojů — anebo je příliš vybíravý a vyhledává svojí blaženosti ve zvláštnostech pokrmů a nápojů nehodících se na jeho stav. Má mlsný jazýček!

Každý má zachovávati míru, kterou mu jeho stav, jmění dovolují. Ani od povinnosti nesmí se tím dáti odvrátiti, ani se nesmí podobati zvířeti, aby v jídle a pití jediný účel hledal; neb jíme a pijeme, abychom žili, nežijeme však, abychom jedli a pili.

Blaženosti pozemské tedy v jisté míře vyhledávati, pokud se to neprotiví blaženosti věčné, není hříšno. Vždyť Sám Kristus P. se těšil v Káni Galilejské a proměnil vodu ve víno, aby potěšil svatebčany. Každý nechť se řídí v této příčině dle svého stavu. Kdo by bez potřeby propijel peníze, dluhy dělal, aby jen rozkošně žíti mohl, hřešil by.

6) <u>Hněv.</u> Hněv jest nepořádné rozčilení mysli.

|: Dejme vypravovati příklad o Saulovi :| Saul vida, že David od Boha králem ustanoven jest, rozhněval se a chtěl jej kopím probodnouti.....|

Jest ovšem někdy dovoleno rozhněvati se pro důležitou příčinu. Sám P. Ježíš se rozhněval, když přišel do chrámu a viděl prodávače a kupce v chrámě a udělav si bičík z provazů, vyhnal kupce i prodavače a zpřevracel stoly peněžomenců. Takový hněv není hříšný. Hněv hříšný je však nepořádné rozčilení mysli se s nahou pomstiti se.

Má-li býti hněv spravedlivý, msta musí býti vyloučena. Tak dobrý člověk rozhněvá se, když se něco nespravedlivého děje, ale není v srdci jeho žádosť msty. Tak se p. učitel také rozhněvá pro nedbalosť žáků.

7.) Lenosť. Lenosť je nechuť ku práci a zanedbávání práce. Práce pak je dvojí: duševní a tělesná. Duševní přednější je tělesné. Jsme povinni, abychom duševně pracovali a sebe tak vzdělávali, zvláště povinni jsme pracovati o svém mravním vzdělání, o svém zdokonalení. Kristus P. nás k tomu vybízí slovy: „Buďte dokonalí jako Otec váš nebeský dokonalý jest." Za tím účelem ustanovil Kristus P. mnohé prostředky, mnohé z nich přikázal, jiné toliko doporučil. Tak ustanovil mši sv., sv. svátosti, doporučil blahoslavenství a evandělické rady. Ty jsou prostředky pro naše mravní vzdělání, pro naše zdokonalení. A ty ctnosti, které Kristus Pán zvláště doporučil, abychom Ho v nich následovali: vzali kříž na sebe, bychom byli pokorni a nepřátelům odpouštěli.

Kdo takových prací, které cílí za mravním vzděláním, nekoná, kdo zanedbává modlitby, nechodí do chrámu, nepřijímá sv. svátostí, prohřešuje se, a právě tato nechuť v konání těchto duchovních prací, nazývá se lenosť.

Ale nejen duchovní práce je pro zdokonalení, nýbrž i ta práce, která směřuje k životu pozemskému t. j. práce tělesná je naší povinností. Každý má svou práci, zaměstná

ni ve svém stavu. Vy jste povinni choditi do školy, pilně dávati pozor, úlohy pilně pracovati, doma opakovati – to je vaše práce – i to je prostředek k mravnímu zdokonalení; neboť kdo věren je v jednom, bývá věren i v druhém. Kdo věren je v tom, co mu na prospěch života pozemského, bude a může býti také věren v tom, co je mu na prospěch života duševního.

Následky lenosti jsou: nechuť k životu; neboť leností otupnou síly duševní i tělesné, což bývá zárodkem zoufalivosti; také nouze a bída lenocha stále pronásledují.

Zahálka je ďáblova poduška. Pracovitostí však a pilností chrání člověka a zbavuje mnohých hříchů | což vykládáno bylo také při 6. prosbě otčenáše. | Člověk pracovitý podobá se bystrému potůčku, ve kterém se kal nedrží. I kdyby se zakalil, brzy se vyčistí. Ale voda stojatá je plna kalu, smradu a nečistoty. Tak i člověk, který se pracemi tělesnými i duševními zaměstnává, zajisté se chrání mnohých hříchů. Ale člověk zahálčě snadno zhřešíš.

Hříchy pýcha, lakomství..... o kterých jsem vám vykládal, jmenují se také hlavními, protože z nich jiné hříchy pocházejí. Tak na př.: první rodiče byli pyšni a pýcha jejich byla příčinou, že neposlechli přík. Božího. Neposlušnost je tedy obyčejně následkem pýchy. Jidáš zradil P. Ježíše a co jej k tomu svedlo? — lakomství. Nečistota, smilstvo mučí tělesné i duševní vlohy i snahy, vede k zoufalosti, tresty B. na hříšníka svolává. Ze závisti mnoho hříchů se líhne; tak Kain zabil Abela ze závisti, bratři Josefovi chtěli ze závisti bratra svého zabiti, leč i podvod jsou další následky závisti. Farizeové ze závisti obžalovali P. Ježíše. Obžerství plodí promarňování statků pozemských, nič-

ní zdraví, duševních vloh. Z hněvu bývá mstivosť, poranění bližního ano i vražda.

|: Nejlépe bráti příklady z bibl. dějepravy a z obecného života, jak se pýcha jeví marnivostí, zpupností, nadutostí... Příležitostně ukažme, co z takových hříchů bývá, když jsme na př. něco historického vykládali. Tak na př.: co bylo příčinou u Husa, že tvrdohlavě stál na svém bludu? Pýcha. Poukážeme tedy na tomto hist. příběhu na následek pýchy: odpadnutí od víry.

O šesteru hříchů proti Duchu svatému.

Které jest šestero hříchů proti Duchu sv.?

|: Nedefinujme, nýbrž raději vysvětleme příklady :|

1) Zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti.

Jou lidé, kteří si myslí, že smějí hřešiti. Tak si příkladem někdo myslí: „Teď něco ukradnu, potom půjdu k sv. zpovědi, přiznám se k tomu ve zpovědi a až se mi to dá dělať, věc ukradenou nahradím. Nebo si myslí: „Teď těch peněz potřebuju – ukradnu něco, prodám a bude po nouzi – pak půjdu k sv. zpovědi a odpustí se mu to. Ví takový člověk, že se mu udá příležitosť vyzpovídati se? Což nemůže náhle umříti, na rozumu se náhle pomásti? Kolik bylo lidí, kteří náhle umřeli, pomátli se – a ani se nevyzpovídali! Není tedy veliká opovážlivosť mysliti si: Nyní budu hřešiti, pak půjdu k sv. zpovědi? Může taková lítosť býti pravá, když si někdo myslí: Teď udělám to a to a pak to napravím?

Anebo jiní říkají: „Na pokání mám ještě dost a dost kdy, do smrti je ještě daleko, nemusím jíti k sv. zpovědi – a až smrť se bude blížiti, potom se řádně vyzpovídám a – bude taky dobře. Víš, bude-li ti možno, budeš-li způsobilý vyzpovídati se tenkráte, budeš-li také tenkráte chtíti se zpo-

vidati, nezatvrdíš-li se ještě více v hříších?

Jiný opět říká: „Mám kdy dosti na pokání, jsem mladý člověk, musím se vybouřiti – kdo se vybouří za mlada, bývá potom pořádným člověkem.“ Nebo kdyby někdo řekal: Zpovědi není potřebna: P. Bůh je nejvýš milosrdný, nemůže tvora zavrhnouti. On člověka pro blaženost stvořil a proto mohu činiti, co chci, hřešiti jak chci, přece blaženosti dojdu v nebesích. Všichni, kdo tak jednají a mluví, dopouštějí se hříchu proti Duchu sv., on zúmyslně na milosrdenství B. hřeší.

|: Zvláště dobře promluv o té věci v krajinách smíšených. :|

Bůh jest ovšem nejvýš milosrdný, ale je také nejvýš svatý a spravedlivý a proto s hříchem spojen býti nemůže. Kdo tedy zůstává ve hříchu, nemůže čekati spojení s Bohem.

2) Nad milostí Boží zoufati.

Jako se nikdo nesmí opovážlivě na milosrdenství Boží spoléhati, odkládati pokání své a mysliti si, že Bůh jsa věčné milosrdenství nikoho nemůže zavrhnouti, tak nesmí nikdo nad svými hříchy zoufati a mysliti si, že jsou tak veliké a mnohé, že je Bůh nemůže odpustiti. Tak činil Kain, Jidáš, který pravil: „Hřích můj jest veliký velmi, než abych mohl očekávati odpuštění.“ Bůh je zajisté nevýslovně milosrdný a každému kajícníku i když třeba celý život se nezpovídal z hříchů svých, když v poslední chvilce pokání činí, hříchy odpustí.

Pokud je člověk na světě, nabízí se mu stále milosrdenství B. Z lotra na kříži dostal milost. Proto děkujme P. Bohu za toto milosrdenství a prosme Ho za odpuštění.

3) Poznané křesťanské pravdě odpírati.

Farizeové viděli zázraky Krista P.; Pán Ježíš i prostřed-

ky jim udal, kterými mohli Jeho skutky poznati: „Zpytujte písma" pravil jim, „ta jsou, která svědectví vydávají o mně". Ve St. Z. byl obraz Spasitelův tak podán, že každý nepředpojatý musil věřiti v P. Ježíše. Neuvěříte-li slovům, věřte skutkům, ty dokazují, že od Otce poslán jsem, tak mluvil Kristus P., ale farizeové přece mu nechtěli věřiti, ačkoli viděli krásu a dokonalosť učení J. Krista, ale ze zlomyslnosti připisovali Jeho moc a působení duchu zlému. Mohli poznati pravdu, poznali pravdu, ale poznání pravdy odporovali a proto hřešili proti Duchu sv.

|: Můžeš upozorniti, že často učitelé, rodičové, poučují mládež, takže mládež může poznati, jak učitelé, kněži a rodiče pravdu mluví, kterak ze zkušenosti mnohé příklady uvádějí, kam vede prostopášnosť, rozkošnictví, nemravnosť, — že by tedy také poznané křesť. pravdě odporovali, kdyby takovému poučování vzdorovali a nechtěli se dáti poučiti. :|

4.) Bližnímu svému milosti Boží nepřáti a záviděti.

|: Příklad o Kainovi a pak zvláště příklady ze života :|

Často se stává, že se lidé zlobí na hříšníka, který se obrátil a pokání činí a mrzí se, že ho trest B. nezastihl. Říkají: „Takový darebák a nic se mu nestalo." Ti závidí mu milosti B. — Štěstím člověka bývá milosť B., kterou Bůh člověka volá. Někdy neštěstím, jindy štěstím pozemským Bůh obrací na pravou cestu. Jsou lidé, kteří by chtěli, aby Bůh každý hřích hned trestal; každého člověka, který jim není po chuti, by zdrtili, nepřejí mu, aby byl šťastně živ. Mrzí se, když takový nemravný člověk se polepší, když se z něho udělá poctivec, když jej mají lidé rádi.

A jindy, když Bůh spravedlivým lidem požehnává, lidé závistiví jim toho nepřejí.

Závisť též nepatrné chyby zvětšuje, ve všem jednání špatné úmysly vidí: Je to takový pokrytec říkávají; to všechno je ze závisti milosti B.— a je to hřích proti Duchu sv., poněvadž takový člověk více a více zatvrdne a milosti B. pohrdá, jako by mu nebyla dostatečna.

5.) Ke spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé míti.

Upozorníme, kterak Bůh rozmanitými způsoby člověka k Sobě volá. Buď hlasem svědomí, který člověka odstrašuje od konání zlého, hlasem rodičů, učitelů, kněží a rozličných dobrých spisů. Těmi způsoby Bůh Sám nás volá a napomíná. Kdo by nedbaje všelikého napomenutí v nemravnosti a hříchu setrval, ten zavrhuje milost B., zatvrzuje srdce své. Příkladem nám je faraon, který tolik závratků viděl, kterými Bůh srdce jeho pohnouti chtěl, aby Israelity, ale přece se srdce jeho nepohnulo.

Také celý život Israelitů a dějiny jejich ukazují, kterak všecka napomenutí byla marna, až konečně obojí říše israelská i judská pro modloslužbu padly a obyvatelé odvedeni do zajetí. Jen zatvrzelost byla příčinou, že Židé nechtěli uznati Krista jako Messiáše lidského pokolení, jen pro zatvrzelost svou nedostáli své úloze Židé a proto byli zavrženi a rozptýleni po veškerém světě a zůstanou rozptýleni na věky jsouce památkou spravedlivého trestu B.—

6) Až životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati.

Bůh nechce smrti hříšníkovy, nýbrž aby se obrátil od skutků zlých a pokání činil. Bůh všem kajícím také skutečně odpustil: Matři Magdalené, lotru na kříži, sv. Petrovi. Kdykoli P. Ježíš viděl lítost, odpustil. Kdo by však pokání činiti nechtěl, tomu nemůže býti odpuštěno.

Všecky hříchy proti Duchu sv. mají také ráz nekajícnosti,

praví se o nich, že nemohou býti odpuštěny, jako by jich Bůh odpustiti nechtěl; neboť jest nesnadno, aby člověk, který odporuje milosti B., poznal svou hříšnost. Proto praví Kristus P., že se tento hřích těžko odpouští.

(9) čtveru hříchů do nebe volajících.

Které jest čtvero hříchů do nebe volajících?

1) Úmyslná vražda.

Na př. Kain zavraždil bratra svého úmyslně, Jozuovi úmyslně příležitosti hledali, aby Ježíše obžalovali a usmrtili. Dlužno rozeznávati úmyslnou vraždu od pouhého zabití. Když se nahodile anebo ve vášni stane, že druh druha o život připraví, to není úmyslná vražda, nýbrž zabití.

[Na nižším stupni se o tom nerozhovoříme, ale na vyšš. upozorníme.] Každý, kdo by takovým způsobem, neopatrností, lehkomyslně, z vášně jinému na životě ublížil, je povinen, aby sám zavražděného povinnosti a poměry na se vzal. Byl-li zavražděný otcem rodiny, vzal má povinnost, pokud mu možno, starati se o rodinu osiřelou.

2) Němý neb sodomský hřích.

Tento hřích jmenuje se němý, poněvadž dle slov sv. Pavla je tak hanebný, ošklivý a zvířecký, že ani mezi křesťany jménovám býti nemá; sodomský se jmenuje, protože se ho dopouštěli obyvatelé Sodomy a Gomory.

3) Utiskování chudých lidí, vdov a sirotků.

Kristus Pán nám káže, abychom všude, kde vidíme nedostatek, slabost jakousi a bídu, ochotně a rádi pomáhali. A právě takoví ubožáci jsou vdovy a sirotci; neboť také mají jakýsi nedostatek, nemají nikoho, kdo by se jich zastával, nemají, čím by se hájili proti útokům nesvědomitých

lidí. O proto křesť. láska, která káže býti ke každému milosrdným, zvláště nás k tomu povzbuzuje, abychom podporovali chudé vdovy a sirotky, kteří obzvláště naší pomoci potřebují. Kdyby někdo síly své jsa si vědom používal jí na to, aby chudé utiskoval, z nich těžil, místo, aby je podporoval, dopouští se velikého hříchu, který se nazývá utiskování chudých, vdov a sirotků.

4) Zadržování nebo nejímání mzdy dělníkům.

Písmo sv. praví, že každý dělník zaslouhuje mzdy své. Dělník má tedy právo na svou mzdu, a mimoto dělník bývá obyčejně chudý člověk, nemajetný, žijící z toho, co si prací rukou svých vydělá. Kdo by mu tudíž mzdy zasloužené dáti nechtěl, říkaje, že tolik nezaslouhuje, anebo mzdy mu utrhoval čili ujímal, dopouští se hříchu do nebe volajícího.

Proč jmenujeme tyto hříchy do nebe volající?

O každém z těchto hříchů stojí v písmě sv., že o pomstu do nebe volají a proto se jmenují do nebe volající. Za druhé slují do nebe volajícími proto, poněvadž jsou tak těžky, že takořka spravedlnost B. sama vybízejí, aby ještě na tomto světě je přísně potrestala. [Můžeme přečísti místa pod čarou.]

O devatero cizích hříchů.

Které jest devatero cizích hříchů?

[Znají je ze zpytování svědomí.]

Proč se ty hříchy nazývají cizí? Učili jste se: „těch a všech vědomých i nevědomých hříchů..... neb jichž jsem příčinou byl, že od jiných spáchány byly.... Cizí hříchy jsou tedy ty, jichž jsme se sami sice nedopustili, ale byli jsme příčinou, že od jiných byly spáchány, byli jsme jich příčinou.

1) Ke hříchu radíti. (Uveď příklady.)

Radili se nejvyšší kněží, zákonníci a farizeové, co by s

Ježíšem učinili. Protože zázraky Krista P. byly patrny, lid k Němu lnul a uvěřil Mu – řekl Kaifáš, že lépe jest, aby jeden člověk (Kristus) zahynul, než aby celý národ židovský zahynul a proto poradil Židům, aby Ježíše usmrtili, i kdyby mu nemohli viny dokázati. On tedy radil ke hříchu (k nespravedlivému odsouzení).

Příklady ze života: „Žák nechce jíti do školy a vymlouvá se: Já nic neumím" – a jiný žák mu poradí, aby řekl, že je nemocen; vymlouvá-li se, nemám úlohy, radí mu, aby řekl, že ji ztratil. Radí mu, aby lhal, p. učitele podvedl, radí mu ke lži, ke hříchu.

2.) Hřešiti veleti.

David rozkázal, aby Uriáš byl postaven do boje, kde bude seč nejprudší, v tom pak, aby ho opustili, aby zahynul. Mnohdy i páni, ba i rodiče poroučejí, co je proti zákonu B., nebo zapovídají, co zákonem B. přikázáno. |: „Dnes nesmíš do kostela", řeknou děvečce, anebo řeknou pacholkovi v neděli: „musíš do práce", jdi a napas na louce.... (něčí!), ale ať tě nikdo nevidí." :| Takový člověk, který velí hřešiti, poroučí hřích, ač sám hříchu nepáše, přece spolu působí ve hříchu a z toho má hřích.

3.) Ve hříších povolovati.

Ve hříších povolovati t. j. souhlasiti s hříchem a zřejmě třeba nepovolovati. Kdykoli něco zlého vidíme, máme zlo, pokud okolnosti dovolují, zameziti. Kdo by se zlem souhlasil, i kdyby zřejmě souhlasu neprojevil, nepřekážel by hříchu, a nezamezil by hřích, kde by mohl, ten by souhlasil s hříchem tak, jako by sám v nitru, v duši své proti zákonu B. jednal. Raduje se z toho, raduje se v duši své, že zákon B. se přestupuje, že Bůh se uráží – a v tom je zloba.

Příklad: Šavel opatroval šaty těch, kteří sv. Štěpána kamenovali, souhlasil tedy s hříchem a kdyby nedával pozor

na šaty, byl by také sám sv. Štěpána kamenoval.

|: Je to pro děti těžké: můžeme říci, že často lidé zevnějším způsobem projevují radosť, že se někdo takového nečeho zlého dopustil, že se dopustil hříchu; oni tedy nejen povolují ve hříších, nýbrž hříchy schvalují.

4.) Ke hříchu ponoukati.

Ke hříchu ponoukati je někomu hřích jako něco příjemného, jako něco užitečného vylíčiti a to takovým způsobem, aby ten hřích učinil; lákati jako had lákal Evu a řekl jí: „Neumřete, ale budete jako Bůh poznávajíce dobré a zlé. Kdo ke hříchu ponouká, ten to, co na hříchu je ošklivého, co na hříchu odpuzuje, odstraňuje a hledí hřích vnadami ozdobiti, které by tak na vůli člověka působily, že se nakloňuje ke hříchu. Tak Jeroboam chtěje udržeti Israelity, aby se nevrátili k jednotě, vystavěl jim modly v Dan a Bethelu a řekl jim: To jsou bohové vaši, kteří vás vysvobodili z Egypta; a pak učinil Jeroboam celou bohoslužbu příjemnou a snadnou a tím Israelity ponoukal, aby obtížné cesty do chrámu jeruzalemského nekonali.

5.) Hříchy vychvalovati.

Kdo by jiného, o jehožto hříchu mluví, ten hřích pochválil, kdo by s ním souhlasil, slovem nebo jiným skutkem zevnějším souhlas svůj projevil, nejen povoluje, nýbrž i vychvaluje hřích. Co jest při tomto hříchu „hříchy vychvalovati" – hlavní věcí? Předkem se chválí něco, co jest urážkou Boha. Kdo hřích vychvaluje, ukazuje, že si Boha neváží. Takové vychvalování bližního ve hříšném smýšlení a jednání utvrzuje. A tím větší váhu má ten hřích, čím větší vážnosť má osoba, která hřích schvaluje. Kdyby představení, rodiče něco hříšného schvalovali a tím

více utvrzovali poddané, děti ve hříších. – mají větší hřích z toho než kdyby dětem nějaká jiná osoba, která takové vážnosti u nich nemá, hřích vychvalovala. Chvalují rodiče dětem často: dobře že's mu nadělal škody, dobře's nadělal, však jeho slepice nám bez toho dělají škodu. Takovým vychvalováním hříchu ještě i ten, kdo se ho ještě nedopustil, ponouká ke hříchu i ten, kdo se už něčeho takového dopustil.

|: Když něco takového mládeži podáváme, nesmíme hříšné věci tak líčiti jako by to bylo důkazem ostrovtipu a bystrosti toho hříšníka. Hřích musí se vždy jako něco nevrazného, ošklivého, nikoli jako něco podivuhodného vylíčiti. :|

b) Hříchy tajiti neb zamlčovati.

Příklad o Pilátovi. Pilát poznal, že Kristus P. byl nevinen, a přece se neodvážil, aby nevrmnosti jeho hájil, aby ho osvobodil, nýbrž jal se tomu vyhýbati. Umyl si ruce a řekl: „Nevinen jsem krvi tohoto spravedlivého, vy vizte!" Pilát tedy zamlčoval, zatajoval, že Židovové a zákonníci nespravedlivě jednali. Měl se zastávati Krista P. a pokárati je, ale Pilát tak neučinil a mlčel, ač měl moc zameziti takové nespravedlnosti.

|: Upozorni: Když znáte nevrvavnost spolužákovu, který může býti napraven, oznámíte to na patřičném místě. Učili jste se v 8. přík., když jsem vykládal o naci utrhání: kdy smíme co říci, za jakým účelem, komu.... kdo jedná s tím úmyslem, aby bližního napravil, jedná správně a hřešil by, kdyby to zamlčoval. Kdo však za tím úmyslem hřích udává, aby bližního snížil, aby mu uškodil, utrhá na cti. :|

ƒ) Hříchů netrestati.

To se týká zvláště učitelů, vychovatelů a rodičů. Trestati

není biti někoho holí, prutem, anebo poručiti, aby za trest klečel, nedostal jísti - to je zde hříchy kárati, ovšem že pokárání je také trestem. Příklad: Heli a jeho synové Ofni a Fineés. Synové Heliovi zdržovali lid, aby neobětoval, sami se rozličnějch nečistí dopouštěli ve stánku, převraceli hrnce, brali si maso z oběti, z části pro chudé určené i z části k oběti ustanovené. Heli jim domlouval, ale patřičně se neopřel. Proto Bůh Sám řekl, že Heli bude trestán — a trest ho, ani synů jeho neminul.

Děti mají býti vděčny svým rodičům, učitelům, katechetovi, když kárají; nebot chtějí jistě jen dobru dítek. Kde není kázně, tam není ani bázně. Kdyby zahradník nechal v zahradě vše růsti, jak to roste, byla by v zahradě špatná podlivaná. Proto některou haluz ořízne, některou narovná .... slovem dbá, aby vše řádně rostlo.

8.) Ve hříších podíl bráti (hříchů užívati).

Když je někdo účasten hříchů, říkáme, že má podíl ve hříchu. Tak na př. někdo kradl ovoce a druhý dával pozor, aby nikdo nešel a nechytl toho, který kradl. Kdo dával pozor, pomáhal v hříchu čili měl podíl v hříchu. Anebo ve škole žák lže a zavolá si jiného žáka za svědka — a ten řekne, že to je pravda. Žák, který takto svědčí, bere podíl na hříchu, ač lži nevyslovil — hřeší spolu.

9.) Hříchy zastávati aneb vymlouvati.

t. j. hříchy cizí omlouvati, dokazovati, že není hříšno, co hřích a nepravost.

Druhý díl křesťanské spravedlnosti.

Čiň dobré.

Jako jsme ukázali při hříchu, že hříšno je to, co je proti vůli B., na obrat upozorníme, že dobrem se na-

zjevá to, co se s vůlí B. srovnává.

Co jest dobré?

Kde jest nám vůle B. oznámena? Dílem v přík. B. dílem v evangeliu. A kdo nám nyní ustavičně oznamuje vůli B.? — církev sv., která na to od Ježíše Kr. jest ustanovena.

Dobré, které konáme, je buď pomíjející anebo trvalé. (aktuální, habituální) Habitudlně dobré nazýváme ctností. Ctnost jest trvalá snaha dobré činiti, nebo vůli B. uskutečňovati. Dětem toho výměru dáti nemůžeme, a proto řekneme zkrátka: Trvalé dobro nazývá se také jinak ctností. Ctnost pak je způsobilostí, zručností v dobrém. Pomíjející dobro jsou dobré skutky. Kdo rád a vždycky, kdykoli mu někdo poroučí, poslouchá, má ctnost poslušnosti — on je zručný v tom, že vůli svou vůli jiného podrobuje.

Způsobilost ke všem ctnostem dává nám Bůh a sice vléváním jí na křtu sv. a ve svátostech vůbec s milostí B. Aby se tato způsobilost stala zručností, nutno se cvičiti.

Jaký je rozdíl mezi přirozeným a nadpř. dobrem čili mezi ctnostmi přirozenými a nadpř.? Přirozené dobré je to, které vychází z přirozenosti, z přirozené povahy člověkovy. Přistupuje-li však k tomu úmysl a nedá-li se člověk jen citem ovládati, nýbrž činí dobré pro Boha, může se přirozená ctnost státi nadpřirozenou. Dobro, které člověk koná z přirozenosti, není trestatelno, zavržitelno, ale člověk také jím nezaslouží vyšší odměny, nemá vyšší zásluhy. Kdo na př. z lásky ku světu dobré činí, aby byl chválen, aby světu prospíval — koho to činí nehledě na Boha, nemá nadpřirozené zásluhy, nemůže nadpř. odměny očekávati.

Jsou lidé, kteří o křesťanském názoru pojmu nemají a jsou

při tom přece velmi dobročinni: za to mohou očekávati jen pozemskou odměnu, vděčnosť, úctu, ale nadpřirozené ceny skutky jejich nemají. Dobro naše musí tedy pocházeti z nadpř. víry v Boha a z předcházející milosti B. má-li býti záslužno pro život věčný.

|: To neřekneme na nižším stupni, nýbrž teprve v pozdějších výkladech můžeme takto lišiti. :|

Co se srovnává se zákonem Božím?

Pravili jsme, že dobro je buď trvalé a to jmenujeme ctností; anebo je dobro pomíjející a to jsou dobré skutky. A tyto ctnosti a dobré skutky srovnávají se se zákonem B.

|: Katechismus praví: se zákonem B. se srovnávají ctnosti a dobré skutky. Co je ctnosť, katechismus nepodává, praví jen: je více druhů ctností křesť. Na prvním místě udává 3 božské ctnosti. Dětem můžeme říci definici: ctnosť je způsobilosť, zručnosť v dobrém. Způsobilosť a zručnosť v poslouchání je ctnosť poslušnosti, způsobilosť a zručnosť v práci je pilnosť atd.

Ctnosti, které křesťan má konati, jsou božské a mravní.

O božských ctnostech.

Co jsou božské ctnosti?

Božské ctnosti jsou ty, které Boha bezprostředně za předměť a původ mají, nebo které k Bohu přímo směřují a Boha za bezprostřední předměť a původ mají.

Všecky božské ctnosti se nám především od Boha vlévají na křtu sv. Jsme pak s to, abychom věřili, doufali, milovali.

Které jsou tři božské ctnosti?

Víra, naděje, láska. Tyto tři božské ctnosti směřují k Bohu přímo; neboť předmětem jejich je Bůh.

Co věříme? V Boha nebo všecko to, co Bůh zjevil. Proč to věříme? — poněvadž Bůh je věčná pravda.... Co znamená věřiti? — pevně za pravdu míti, bez všelikého pochybování, co nám Bůh zjevil. Víra je tedy božská ctnost, poněvadž od Boha pochází, Bůh nám ji na křtu sv. vlévá, Bůh je předmětem jejím, poněvadž věříme to, co Bůh zjevil.

Také naděje křesť. nám Bůh do srdce vlil a jest zároveň předmětem a příčinou naděje; neboť doufáme všecko to, co nám Bůh slíbil pro duši i tělo. Bůh je také příčinou naší naděje; neboť proč doufáme? — poněvadž Bůh je všemohoucí, v plnění....

Konečně i láska křesť. je božská ctnost; neboť i láska křesť. jest dána od Boha a směřuje přímo k Bohu. Co jest křesťansky milovati? — Boha jakožto nejvyšší dobro.... Tedy předmětem lásky křesť. je Bůh a pro Boha bližní. Proč miluje me Boha? — pro Jeho nejvyšší dokonalosti a proto, že k nám nejvýš je dobrotiv.

Na vyšš. stupni můžeme upozorniti, že vdečná láska je pouze přirozená a proto nestačí pro život věčný. Pro život věčný je potřebna láska vyšší, která je tehdy, miluje me-li Boha pro to, že je nejvyšší dobro, pravda, krása.

Tyto tři božské ctnosti povinni jsme vzbuzovati. Chceme-li, aby nějaká ctnost stala se zvučností, musíme se v ní cvičiti. Kdy pak jste měli příležitost vzbuditi víru, naději a lásku? — při sv. zpovědi a sv. přijímání. Víru vzbudíme, představíme-li si pravdy sv. náboženství a sice pravdy všeobecné. Co musí každý kat. křesťan věřiti? — co Bůh zjevil, co Kristus P. učil, sv. apoštolové kázali, co nám církev sv. k věření předkládá, ať je to psáno v Písmě sv. čili nic.

Děti mohou snadno vzbuditi víru, jakmile vědí, co je

křesťansky věřiti? Věříme vše, co Bůh zjevil.... Při jednotlivých příležitostech, jako na př. při sv. přijímání mohou vzbuditi víru v přítomnost Krista P. v nejsv. svát. oltář., při líčení pravdy o Duchu sv. Kdykoli někdo vzbuzuje víru, má zvláště tu pravdu jmenovati, o které snad častěji pochybuje, anebo proti které bývá častěji pokoušen. Vzbuzení víry, naděje a lásky může se čísti podle katechismu, pak se říkává, jak by se mohly krátce tyto ctnosti vzbuditi.

Kdy jsme povinni tyto tři ctnosti vzbuzovati?

1) Hned, jak jsme užívání rozumu nabyli. † Tomu jsme vyhověli, když jsme vedli k prvnímu sv. přijímání. Děti se napomenou, aby zvláště vzbudily tři božské ctnosti při sv. zpovědi, po ní nebo, když u křtitelnice se obnovuje křestní slib, před sv. přijímáním a po něm.

2) Častěji v životě. Není určeno, kolikrát máme v životě ty 3 božské ctnosti vzbuzovati. Když tedy v roce dvakráte, třikráte na příležitosti sv. přijímání vzbudíme ty ctnosti, to dostačí - tak jest, co se přikazuje, vyplněno. Ostatně zaneobávati toho je vlažnost v dobrém, ale hříchem to není.

3) Na násilné pokušení proti těm ctnostem. V tom případě kněz pomáhá nemocnému vzbuditi tyto tři ctnosti, když jej zaopatřuje. Vzbudí je před sv. přijímáním, avšak jen krátce. † Občas můžeme děti povzbuditi, by tyto ctnosti v krátkosti vzbudily. Když znají znění katechismu, co je věřiti, doufati a milovati, není obtížno, aby si samy krátké formule udělaly; v katechismu je s dětmi jen přečteme, ale naučiti se jim ponechámě jejich pilnosti. Jen tam se rodiče o to postarají, aby se tomu naučily děti. Pokud toho potřebují pro společné služby Boží, doporučíme

jinto, a umějí-li to, pochválíme je: dobře, když jsi se tomu naučil.

O mravních ctnostech.

Co jsou mravné ctnosti? Které mezi mravními ctnostmi jsou hlavní?

Jsou čtyry základní ctnosti (kardinální) 1.) opatrnost, 2.) střídmost, 3.) spravedlnost, 4.) síla.

Základní či hlavní ctnosti nazýváme také jinak stěžejními ctnostmi, poněvadž jako dveře stěžejí se pohybují, tak všechen křesť. mravní život na těchto ctnostech se zakládá.

1.) O opatrnosti.

[Vykládejme krátce podobenství o moudrých a nemoudrých pannách.]

Proč se ty panny shromáždily? Chtěly uvítati ženicha a nevěstu. Nevěděly však, kdy přijdou-za dne-li, anebo v noci. Kdyby přišli v noci, měly je uvítati také světlem - proto si vzaly olej s sebou. Co udělaly moudré, opatrné panny? Vzaly si olej nejen do svítilen, nýbrž i zásobu oleje, aby, když dohoří ve svítilnách, měly ještě, čím by svítily. Neopatrné se však o to nestaraly.

Tak je to i se životem naším: očekáváme příchod Páně, až nás povolá na věčnost, na soud. Máme býti připraveni a máme hleděti, abychom měli zásobu oleje t. j. dobrých skutků a ctností. Kdo ustavičně se stará o to, myslí na to, že bude kdysi před soudem Božím státi, kdo má tedy účel svůj, pro který je stvořen, ustavičně na mysli a užívá vhodných prostředků, aby toho účelu také dosáhl, ten jest opatrný. Koho tedy nazýváme opatrným? Kdo přihlíží všem, co činí, do čeho se dává, myslí na účel. Ať činí co

činí, má na mysli účel toho, co činí a hledí, aby to, co činí, řádně vykonal.

Tak činí i opatrný žák. Proč chodí žák do školy. Aby se něčemu naučil, aby se vlohy jeho zdokonalily, aby si zjednal potřebných vědomostí. Prostředky k tomu jsou: pilně choditi do školy, svědomitě konati vše, co mu škola nařizuje, ve škole dávati pozor, úlohy řádně konati a naučiti se napaměť, nespoléhati na oči a na uši. Jaký je žák, který všecko tak činí? ... jest opatrný. On má ustavičně na mysli účel svůj, chápe se všech prostředků, aby ho dosáhl a vystříhá se všeho, co by jej od účele toho odvracelo.

Nebo na př. rolník, čeho si přeje? ... dobré úrody, požehnané žně a sklízně. Co musí činiti rolník, aby toho došel? ... musí pole svá řádně obdělávati, pohnojiti je, zdravé semeno naseti, a potom může čekati, že mu P. Bůh dá požehnání. Tak činí rolník opatrný.

Jaký účel má křesťan? Proč nás P. Bůh stvořil? Abychom byli spaseni. Které jsou k tomu prostředky? ... abychom Jej ctili.... Opatrný křesťan chápe se všech prostředků ke spasení, jako jsou: učení Ježíše Kr., sv. svátosti, svátostniny, modlitba, dobré skutky – a všeho se vystříhá, co by překáželo, aby dosáhl království nebeského; překáží hřích, pokušení, rozkoš.

|: Na vyšš. st. můžeme upozorniti, že o opatrnosti rozmanitě mluvíme; opatrnosť má takořka své částice jako vynalezavosť. :|

Kdo jest opatrný, opatrně vybírá prostředky a nespokojí se každým, nýbrž vyhledává prostředků nejvhodnějších a hledí jich řádně upotřebiti. Mnohý člověk

chodí pilně do kostela, přijímá sv. svátosti, hodně se modlí, ale činí to vše nepořádně. Při modlitbě myslí na své práce, na své hospodářství. Je taková modlitba řádná, je co platna? — nestačí. Jiný jde sice k sv. zpovědi, ale nepořádně zpytuje svědomí, nepořádně se zpovídá, zamlčuje hříchy. Takový člověk není opatrný. Anebo leckdo jde na pouť, a tam se opije a promarní peníze. Prospěje mu taková pouť? — nikoli; neboť ji koná nepořádně. Mnohý chodí na mši sv., ale sedne si tam a dříme: on může sice říci, že chodí na mši sv., že se modlí, že přijímá sv. svátosti, ale poněvadž to koná nepořádně, nic z toho!

Kdo je opatrný, je také obezřetný, prozřetelný. Obezřetný je, kdo hledí, aby povinností bližších provzdálenějších nezanedbal a aby svým jednáním sobě nebo jiným neuškodil. Leckdo koná náboženské úkony, které nejsou přikázány, zatím však vychování svých dítek, svého hospodářství zanedbává. Takový člověk není obezřetný, neboť koná bližších povinností; neboť každý je zodpovědem nejen za sebe, nýbrž i za svou domácnost, dítky, čeleď....

Prozřetelný je tedy také ten, kdo toho dbá, by svým jednáním sobě nebo jiným neuškodil, aby nikomu nedal pohoršení, jako na př. kdyby sám chodil pilně na služby B., často na pouti — a tím jiným méně přičinlivým by dal podnět, že by prací svých zanedbali a podobným způsobem žíti chtěli, při tom by však svou domácnost zanedbávali. Ve všem musí člověk všechny okolnosti uvážiti; kdo tak činí, je prozřetelný; neboť často se stává, že člověk svým skutkem jinak úplně lhostejným, ano i dobrým může býti někomu příčinou pohoršení, proto musí býti prozřetelný.

2.) Střídmosť |: lépe mírnosť, poněvadž mírnost jest obšírnější, má větší rozsah :|

Střídmosť patří mezi ctnosti, které jsou na odpor hl. hříchům. Mírnosť obsahuje v sobě dvojí stránku: především je tu sebezapření a za 2.) mírnění v požadavcích a upokojení potřeb svých. Mírnosť vede křesťana k tomu, aby všeho nedovoleného se vystříhal. Avšak i dovolených věcí v každé příčině jen tolik jest užívati, kolik třeba, aby člověk ani sobě, ani jiným nebyl na škodu. Tak se jeví mírnosť předkem střídmostí v jídle a pití, střídmým požíváním nápojů, cudností a skromností.

Také skromnosť v užívání dovolených zábav je mírností. I tu je křesťanu pravou míru zachovati. Nedá se ta míra ovšem všeobecně určiti, záleží to na jednotlivých lidech a potom na tom, jaké má kdo povinnosti, jaký úřad, jakého je stavu. Dle toho tedy se musí říditi, více nebo méně se omezovati, mírniti.

|: O nedovolených věcech zde se nemůže mluviti. Zvláště kněz ať se mírní, když je mezi těmi, kteří jsou jeho správě svěřeni, nesmí se takové veselosti oddati jako jiný člověk. Může se státi, že lidé, se kterými sedíme u zábavy, zítra přijdou k sv. zpovědi anebo že je půjdeme zaopatřovati, že bude nutno opříti se jim. Proto správce musí své autority zachovati, jednati „důstojně a vážně", musí býti velmi pozorný, zvláště farář, nebo kaplanovi se přece více odpustí. Ale příliš býti vážným ..... ani se neusmáti, nikam do veselosti nejíti .... není třeba. Všeho cum grano salis |

3.) Spravedlnosť (poctivosť.) Poctivý člověk jest, který povinnosti ke každému zachovává a práv ka-

řádného šetří a váží si jich v každé příčině. Sem náleží řádné vykonávání svých povinností úředních: duchovního správce, kazatele, zpovědníka a katechety. Každý má řádně své povinnosti konati, kdotak nečiní, není poctivý. Potom kdo koná řádně povinnosti své k Bohu, vykonává též řádně povinnosti své k bližnímu. Tak musíme poslouchati představených a rodičů. V 7. přik. jsme se učili, že se zapovídá zadržování cizího statku a mzdy. Pán musí tedy dělníku řádně vyplatiti, a dělník musí práce své svědomitě konati. V 7. přik. se také praví, že máme každému, což jeho jest nechávati, dávati, prokazovati, odcizenou věc navrátiti, učiněnou škodu zase napraviti. Spravedlivý, poctivý člověk také spravedlivě tak jedná: povinnosti své řádně koná, cizích práv si váží, ctí je, nikomu neškodí a učinil-li přece snad nějakou škodu někomu, hned ji nahradí.

4.) Křesťanská statečnost

čili síla je ctnost, která nás vede k tomu, abychom všecky překážky, které se nám na odpor staví, když se snažíme života věčného dosáhnouti, překonali a všecko trpělivě snášeli. Křesťana bez přirovnali k vojínu, který musí bojovati. Vobcování svatých mluvili jsme o bojující církvi. Každý z nás je bojovníkem v řadách vojska Kristova. A jest bojovníkem dvojím způsobem: předně má rozličné nehody statečně snášeti jako vojín, když ozbrojen jsa do vojny jde a snáší: nedostatek potravy, nepohodlí, zimu, déšť atd. Jiný musíme mnoho snášeti. Sv. apoštol Pavel praví zvlášť, že kdo ctnostně žíti chce, mnohá protivenství trpěti musí. Mnozí se mu posmívají, mnozí jej za pokrytce pokládají, za pobožnůstkáře, za pochlebníka, že se hledí zalichotiti představeným, stíhají jej

proto a pronásledují. Kdo však těmito překážkami se nedá strhnouti s dráhy ctnosti, je statečný, má ctnost statečnosti. Je také statečnost, snášíme-li také, co v mravním životě od jiných bez vlastní viny nezaslouženě trpíme. Z druhé strany je také činná statečnost, která překonává veliká pokušení světa, ďábla a vlastního těla. Největšího nepřítele máme v sobě a proti tomu je nejvíce statečnosti potřeba. Takovou statečnost jevili sv. mučedníci, poustevníci, vyznávači, sv. panny.

|: Můžeme uvésti příklady, jak pokušením odporovali. Tak na př. sv. Vít. Sám otec jej pronásledoval, násilím a mocí hleděl jej polmouti, aby se odvrátil od víry křesťanské, kterou bez otcova vědomí přijal. Ale sv. Vít statečně a pevně setrval, ba i mučednickou smrť vytrpěl.

Ty jsou čtyry základní ctnosti, bez kterých pravého křesť. života mysliti si nelze.

Které ctnosti stojí na odpor hlavním hříchům?

|: Tyto ctnosti můžeme probrati zároveň s hl. hříchy. Komu se to zdá lehčí a výhodnější, ať se do toho tak dá. :|

Pokora-pýcha. Kristus P. tuto protivu ukázal v podobenství o farizeovi a publikánovi. Čím záleží pokora? ...v tom, že člověk nehledí na své přednosti a pro ně se nevypíná, nýbrž více na své nedostatečnosti, chyby a vady a pro ně se ponižuje, jak to publikán ukázal. Pokora je ctnost potřebná. Kristus P. Sám praví: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem". Pokora se jeví už ve smýšlení a sice tak, že člověk si je vždycky vědom své nedostatečnosti, ale také svých předností, ale pro ně se nevypíná. Není však pokorou, když člověk nic dobrého na sobě nenechá, zvláště před jinými. Kdo je po-

korný je si vědom, jak praveno, i svých předností; nebot' pak by nesměl nikdo na sebe nějakou úlohu vzíti. Ovšak právě proto, že ví o svých přednostech, nevtírá se k tomu, seč není, a v tom záleží ta pokora. Mimoto v pravdě pokorný člověk, který ví o svých přednostech, je P. Bohu za ně vděčen věda, ne já jsem, ale Bůh se mnou. Sv. ap. Pavel v listu ke Kor. píše mnoho o svých činech a zásluhách, ale praví „to vše nečinil jsem já, ale milost' B. ve mně". Svatí ap. mnoho na sebe vzali, veliké úkoly, a přece nebyli pyšni, byli si vědomi svých předností, schopností, ale P. Bohu za ně děkovali; kde byla práce, ku které byli schopni, přijali ji na sebe, ale nevtírali se, ale též ji neodmítli, když věděli, že s ní jsou. Pravá schopnost' nedá se hledati, ale naobrat také se nevtírá, když ví, že je někdo schopnější.

Pouč žáky, aby ti, kteří mají lepší paměť, soudnost', lépe umějí, nepohrdali jinými, neposmívali se jiným, kteří mají menší vlohy. Nikdo se nechlub důvtipem a tím, co ví; jsou to dary B., každý má za své dary vděčen býti a nikdy se proto nevypínati a jiným se posmívati. Katecheta sám nikdy se neposmívej takovým chudáčkům, kteří nemají soudnosti. Takový chudáček poplete si to ze všech částí katechismu páté přes deváté, jedno slovo mu vybaví celou řadu, ale cizí. V katechismu jsou slova, která společna jsou na různých místech; zaboč lehce proto z řady do řady. V takovém případě potřebí je schovívavosti pomáhati jim, pochváliti je, když se jim něco podaří, ale jen se jim nesmáti. Zvláště s takovými dětmi musíme míti útrpnost', když bez vlastní viny do školy nechodí a doma se oně rodiče nestarají.

Naproti lakomství je štědrost', která nás vede k tomu, abychom podle možnosti chudým a na jiné dobré věci dávali.

Kdo mnoho má, ať dá více, z mála dej málo, ale každý s dobrou vůlí a rád. P. Ježíš pozoroval ty, kteří házeli do pokladničky. Farizeové házeli velké peníze a zlaté. Po nich přišla chudá vdova, dala 2 haléře, ale poslední, co měla, a P. Ježíš řekl: „Tato vdova dala více než oni. Oni dali z přebytku, ona všecko, co měla, dala a z dobrého srdce."

[Také ve škole můžeme povzbuditi žáky dospělé ke štědrosti, ale tak, aby, jak Kristus P. pravil levice neviděla, co činí pravice. Ať se žáci tím také nechlubí. Můžeme zejména povzbuditi bohatší žáky, aby přispěli chudším žákům nějakým sešitem, papírem, tužkou, ovšem za vědomí rodičů, nebo z toho, co jim rodiče dávají, aby si je utratili, mohou přispěti na něco dobrého.

Proti smilstvu je čistota. Kdo se zdržuje všech nečistých, nestoudných myšlének, řečí a skutků, je čistotný. Čistota je nejkrásnější ctnost. P. Ježíš od ní velikou za ni slibuje slavy: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Proti závisti je láska. Lásku tu vyslovil Kristus P. velmi krásně: „Radujte se s radujícími a plačte s plačícími." Kdo má radost ze štěstí bližního — zármutek ze štěstí bližního je závist — a soustrast s neštěstím jeho, ale soustrast taková nesmí býti nečinná, nýbrž činná, ten má lásku křesť. Každý, kde může, má bližnímu pomoci.

[Opakuje se ve skutcích milosrdenství.]

Proti obžerství je střídmost t. j. mírnost v požívání pokrmů a nápojů. Zajisté nežijeme, abychom jedli a pili a rozkoší světských požívali, nýbrž jíme a pijeme a také věcí dovolených užíváme, abychom zase schopni byli

povinnosti své konati. I veselosti různé, odpočinek, radovánky jsou tak jako jídlo, obydlí, šatstvo potřebny, aby zachován byl život a zdraví. Proto můžeme se jich mírně účastniti, abychom s chutí mohli své povinnosti konati.

Proti hněvu je trpělivost. |: Při hněvu jsme upozornili, že je také rozčilení mysli, které je spravedlivo a dovoleno. P. Ježíš se také rozhorlil na kupce v síni chrámové :|

Máme býti tiši a trpělivi, nemáme se zbytečně rozčilovati. „Blahoslavem tiší, neboť oni zemí vládnouti budou". Máme také trpělivě snášeti, kdyby se nám sem tam něco nespravedlivého stalo. Není ovšem třeba, abychom se docela nebránili, jen msty se hrozme a chraňme. Tak se bránil i Sám P. Ježíš, když Jej žoldnéř před Kaifášem udeřil řka: „Mluvil-li jsem něco nespravedlivého, dokaž mi to, pakli ne, proč mě tepeš? P. Ježíš také pravil: „Hřeší-li proti tobě bratr tvůj, domluv mu mezi 4 očima, neposlechne-li domluv mu před dvěma svědky, a kdyby ani potom se nenapravil, udej ho soudu".

Lenosti je na odpor horlivosť v dobrém. Horlivosť v dobrém je radostné a ochotné konání všeho, co ke cti B. směřuje a co se našeho vlastního spasení týká. Horlivosť v dobrém jest ochota v konání modliteb, služeb B. přijímání sv. svátostí – a nejen věcí, které církev nařizuje, nýbrž i těch, které doporučuje: ctění obrazů, svatých, pouti, mimořádné modlitby atd. Kdo to vše ochotně a radostně koná, při tom čest B. a vlastní spasení na mysli má, o tom říkáme, že je horlivý v dobrém. To vidíme na svatých.

|: Příklad můžeme uvésti jakýkoliv :|

(AR) tom, co ještě náleží ku křesť. spravedlnosti.

Co náleží ještě ku křesť spravedlnosti?

Křest. spravedlnost je mravní dokonalost. Mravní dokonalosti jsou pak rozličné stupně. Kristus P. to naznačil slovy: „Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý je!“ Není stupně dokonalosti, na kterém bychom se měli zastaviti. Jako v životě tělesném není stání (stále kvapíme — umíráme) tak i v životě mravním. Nejdeme-li vpřed, tím již couváme.

Kristus P. udává povinnosti, kterými se zdokonaluje mravnost a kterými se můžeme blížiti vzoru dokonalosti mravní, Kristu Pánu.

Co jsme dosud slyšeli, jsou věci potřebné ku křest. životu. Nedostatečnosti bez sebezapření, není bez toho, abychom následovali Krista P.; cokoli dobrého činíme, vzdy máme Krista P. za vzor. Abychom však ve spravedlnosti křesťanské vždy více prospívali a více se zdokonalovali, jak P. Ježíš v lidské přirozenosti prospíval, udal nám Kristus P. povinnosti, které křesťan, chce-li dosáhnouti vyššího stupně dokonalosti, plniti musí.

Které jsou ty povinnosti, které Ježíš Kr. obzvláště naporučil?

Ty povinnosti jsou:

1) Hledati nejprvé království B. a spravedlnosti jeho.

K čemu jsme stvořeni? — abychom byli spaseni. Co musí tedy býti přední a hlavní naší snahou? — abychom činili všecko, co je pro naše spasení, abychom neobávali jen o zachování života tělesného, o pohodlí, nýbrž také (a to povýtce!) máme se snažiti, abychom dosáhli posledního účelu svého. Účel ten je naše spasení, nikoli pozemský život. Království nebeské musíme tedy hledati nejprvé (t. j. vynasnažiti se především, abychom tak žili, abychom království nebeského

dosáhli a s Bohem kdysi spojeni býti mohli. „Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti, nebot jejich jest království nebeské." Kristus P. pravil: „Hledejte nejprvé království Božího a spravedlnosti jeho, a ostatní bude vám přidáno. Kdo se vynasnažuje a hledí, aby spasení svého došel, toho P. Bůh podporuje; dává mu nejen potřebné milosti, nýbrž i vše, čeho potřebuje, aby zachoval život tělesný.

2.) Zapření sebe samého. Co to znamená? Mluvili jsme dříve o tom, že jestli se protivíme smyslnosti, zlým žádostem, zlým náklonnostem, sami sebe zapíráme. Také se zapíráme, když odporujeme tomu, co by naší smyslnosti lahodilo a nás od zákona B. odvracelo. Není ovšem třeba všeho si odepříti, co nám lahodí; to je již ctnost hrdinná. Můžeme se radovati z věcí, které Bůh stvořil, pokud nás nesvádějí s cesty ctnosti a mravnosti. (Kdy se ještě zapíráme? — když na sebe bereme, co naší smyslnosti jest odporno, když povinnosti své obtížné a odporné vykonáváme.

Víme, že hřích prvop. byl příčinou, že duše naše byla nakloněna na zlo, takže povinnosti nejsou nám vždy po chuti. Proto mnohdy vzejde v člověku hrozná nechuť plniti povinnosti, čehož i svatí a dokonalí zakoušeli. (Příklad!)

Když tedy překonáváme takovou ovrženost a nechuť, a dáme se do díla nechutného a odporného, zvláště když povinnosti své řádně konáme, zapíráme se. Lenost často člověka si chce osedlati, ale přemůže-li se člověk — zapře se.

3.) Vzíti kříž svůj. Život člověka je zkouška. Životem právě Bůh člověka vychovává a připravuje pro život věčný. Člověk si musí věčné blaženosti zasloužiti. Proto každého člověka stihají v životě nehody, někdy velká neštěstí a protivenství, ať se to týká hmotného majetku, anebo cti a jeho

života, ať jsou to nemoci, nepříjemnosti v úřadě, v povolání a v rozličných okolnostech životních. Tak Bůh každého člověka zkouší. Každý má svůj kříž. Ale nikoho Bůh nezkouší nad síly jeho, nikoho nad síly nevydává v neštěstí a nehody.

Kdysi kterýsi člověk si stěžoval do svého kříže. I zjevil se mu anděl a ukázal mu kříže velké, malé, železné a řekl mu: „Nejsi spokojen se svým křížem, vyber si tedy, jaký chceš." I vzal si jeden maličký, obrátil – a čte: – své jméno. Byl to právě jeho kříž. I řekl mu anděl: „Buď spokojen se svým křížem a hleď, abys nezavinil většího kříže, než máš.

Každý tedy něco trpí. Život tohoto člověka je klidnější, onoho obtížnější, ale nad síly Bůh nikoho nezkouší. Musíme proto trpělivě snášeti, co Bůh na nás sesýlá. Ovšem nesmíme také všeho skládati na osud, jako bychom myslili, že se nesmíme opříti tomu, co na nás přichází. Člověk může hleděti odstraniti nepříjemnosti, když to však nejde, musí se nereptaje oddati do vůle B. A o tom, kdo tak jedná, říkáme, že nese trpělivě svůj kříž.

4.) Následování Krista. Jsme-li bojovníky Kristovými, musíme také podle příkladu, vzoru Kristova život svůj zaříditi. Kristus P. ukázal nám cestu, kterou máme kráčeti celým svým životem, zvláště pak svým utrpením ukázal nám, že jen cestou úzkou a trnitou lze nejjistěji dojíti oslavení. Ovšem Kristus P. je nedostižným vzorem člověku, ale přece se má každý vynasnažiti, aby ve svých poměrech aspoň poněkud Krista P. napodoboval; vždyť křesťan má Jeho jméno, počítá se do Jeho stádce, k Jeho vojínům, a proto pokud síly jeho stačí a pokud poměry, ve kterých žije, dovolují, má Krista P. následovati.

Poměry jednoho jsou příznivější, pokušení menší, podněty k dobrému větší, kdežto jiný odevšad obklopen je pohoršením, špatným příkladem, postrádá povzbuzení k dobrému, ba naopak každá jeho snaha býti hodným, mravným, se tupí a zlehčuje, jemu se vše ve zlé vykládá. U takového člověka jsou ty poměry méně příznivy, a též i jeho dokonalost menší. Přece však má každý dle poměrů a sil svých pracovati a snažiti se, aby se zdokonalil a Krista Pána tak následoval.

Ve škole jsou žáci rozličného nadání a přece každý zaslouží chvály, jen když pracuje podle svého nadání, podle poměrů, ve kterých jest. Může býti spokojen, byť i zdar a výsledek jeho učení byl skrovnější, než jiných, jen když může říci: „dělal jsem, co jsem mohl."

5) Tichým a pokorným býti. Kristus P. praví, abychom se od něho učili tichosti a pokoře. Máme býti tak jako Kristus P. tiší a pokorní. Sv. Jan nazýval P. Ježíše beránkem B. — beránek jest obrazem a znamením tichosti.

6) Milovati nepřátely své, dobře činiti těm, kteří nás nenávidí, modliti se za ty, kteří nám protivenství činí a nám utrhají. Příkladem je nám P. Ježíš. Víme, jak On se modlil za své nepřátely, jak jim dobře činil. On nás také k tomu napomíná řka: Budete-li milovati jen ty, kteří vás milují, což tu činíte velkého? Zdaž toho i pohané nečiní? Proto milujte i nepřátely své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích, jenž slunci Svému velí vzcházeti na dobré i na zlé a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé."

Též v 5. prosbě otčenáše se modlíme: „Odpusť nám naše

viny, jakož i my.....!" Příkladem nám je sv. Štěpán. Naproti tomu máme odstrašující příklad o nemilosrdném služebníku

(P) osmeru blahoslavenství.

Co náleží ještě více ku křesť. spravedlnosti?

Ku křesť. spravedlnosti náleží také osmero výborných ctností, kterým Kristus P. na hoře vyučoval, a pro které člověka blahoslavením nazval. Protože Kristus P. slíbil tomu, kdo osmero oněch výborných ctností konati bude věčné blahoslavenství t. j. život věčný, říkáme tomu osmeru ctností také osmero blahoslavenství.

1.) Blahoslavení chudí duchem, nebo jejich jest království nebeské. Často jste snad slyšeli anebo četli (vtipem anebo do opravdy!), že chudými duchem rozumějí se hloupí. Koho nazýváme v obecném životě chudým? Toho, kdo nemá více, než co nezbytně k zachování života potřebuje, a ještě více toho, komu se někdy i toho nedostává. O takovém člověku tedy říkáme, že je chud statky pozemskými. Chudý duchem byl by pak ten, který má málo vloh, málo mohutností duševních. Avšak lidí takových Kristus P. nemyslil, tím méně, kteří by snad vlastní vinou zanedbávali svého ducha, svých vloh, které nám Bůh dal a chce, abychom je vzdělávali, a proto každý by se provinil, kdo by tak nečinil. Ale, chudý duchem je ten, kdo si nezakládá na statcích pozemských, nevypíná se tím, co od Boha dostal a nevynáší se nad jiné, zkrátka je pokorný a hledí nejen na své přednosti, nýbrž také na své vady a chyby. Chudý duchem je ten, kdo nebaží po bohatství, kdo se nepokládá za nešťastného, že je zrozen v chudobě, že žije v chudobě, že musí pracovati, vydělávati si, čeho po-

třebuje, a jest osudem svým spokojen, nezávidí jiným, že jsou bohatší.

Chudí duchem mohou býti i největší boháči, pokládají-li se za správce majetku vezdejšího a nakládají s ním dle vůle B.

Příklady: sv. Josef, chudý tesař, byl chudý duchem, sv. Isidor, sv. Krišpín, který se vřekl majetku, sv. Václav, který upotřebil majetku k dobrým účelům. Sv. Štěpán, král uherský stavěl poutníkům do sv. země putujícím, nemocnice a hostince. Sv. Alžběta Durynská, Ludvík IX., král francouzský žili v bohatství, ale na tom si nezakládali, chudé bližní milovali jako každého boháče a o ně se starali, byli jen nástroji prozřetelnosti B.

Každěj člověk, učenec i chudáček v duchovním ohledu, boháč i zadlužený ubožák může býti chudý duchem. Chudý duchem je tedy, kdo si nezakládá na svých předmostech, kdo spokojen je svým osudem, ve kterém se narodil a jiným nezávidí.

Je dovoleno každému pracovati, namáhati se, aby si zlepšil osud pozemský. Nikdo nemá zakládati rukou nečinně v klín; ale když se mu nepodaří něčeho se dodělati, nemá býti nespokojen, nýbrž má se odevzdati do vůle B. Málo je takových povolaných, kteří lepším osudem zhrdali. Každý má snahu po lepším životě, po pohodlí, a není to zakázáno chtíti to; když toho však člověk neodsáhne, nemá reptati, nýbrž má zůstatitím, čím byl dříve a dále povinnosti a práce své konati. Mnohdy se člověk roztrpčí, zvláště když svědomitě koná své povinnosti a přece je odstrkován a neví původu proč a zač. Člověk mnohý má nejlepší vůli a snahu a přece jej znevažují a jiným dávají přednost;

kuje se proti němu tajné policajství, rozličné překrucování, a člověk ten neví ani proč. A když to vše trpělivě snáší, když je tichý a řekne si: „možná, že jsem sám tím vinen", pak je chudý duchem. Nevakládejme si tudíž na ničem!

2) Blahoslavení tiší; neboť oni zemi vládnouti budou.

Nesnadno je míti tichou, klidnou mysl ve všech protivenstvích, všude a vždy. Nesnadno se nerozčilovati, nerozhněvati se, nepopuditi se! Přirozenost překonávati je obtížno. Jsou tu přirozené vady lidské letory (temperamenty!), které člověka právě pokoušejí, je tu smyslnost, která nás svádí. Tichost a úplný klid ve všem, ve všech trampotách a ve všem bezpráví a ve vší nespravedlnosti zachovati, je již vyšší stupeň dokonalosti. Tichost však se nesmí stotožňovati se (stoickou) lhostejností; člověk nemá hledětí, aby se z něho udělal necita, ale nesmí také citem se dáti unésti.

Netřeba ovšem tichému, aby všelikáž bezpráví beze všeho odporu snesl. I P. Ježíš se vzpíral bezpráví; když jej voják udeřil ve tvář, obrátil se k němu a řekl: „Jestliže jsem něco nepravého mluvil, dokaž mi to; pakli právě mluvil jsem, proč mě tepeš?" Při tom však zachoval P. Ježíš klidnou mysl, ač se mu bezpráví stalo. Hoří-li se bratr tvůj, praví jinde P. Ježíš, jdi, domluv mu, řekni to církvi, a teprve potom, když neposlechne, pokládej jej za pohana anebo publikána.

Při všem, i když hájíme práva svého, když chceme, aby bezpráví bylo odstraněno, nemáme hněvu a mstivosti se podati.

Ukřivdí-li se nám, nemáme jednati v prvním návalu rozhořčení. Neb tehdy člověk nevolí jistě; neboť v něm

obyčejně vznikají myšlénky mstivosti.

|: I nám, učitelům, vychovatelům je to důležito; když nás některý žák dopálí, nemáme hned trestati v prvním návalu hněvu, nýbrž až za chvilku jednati :|

Blahoslaveni tiší (mírní, klidní) nebo oni zemi vládnouti budou. Zajisté každý, kdo klidné mysli jest, získá si přízeň lidskou a pak skutečně vládne; neboť takovému milému, příjemnému člověku každý rád poslouží; zlostnému však a odpornému, nechce nikdo povoliti. Tichý tedy vládne srdci lidskými a bude kdysi vládnouti královstvím nebeským. P. Ježíš velmi často se zobrazuje jako beránek, a beránek jest obrazem tichosti.

3) Blahoslaveni lkající; neboť oni potěšeni budou. Lkající jsou ti, kteří se kají, pokání činí, litují, oplakávají hříchy své a hříchy jiných lidí. Oni jsou zarmouceni, že Bůh tak často jest urážen od lidí, že je tolik nevděčných lidí, mezi které oni i sebe počítají. Příklady: Kající Magdalena, sv. Petr, lotr na kříži. Praví se o nich, že potěšeni budou. Sv. Maří Magdalena byla potěšena, když uslyšela slova Krista P.: Odpouštějí se hříchové tvoji; lotr byl potěšen, když mu P. Ježíš řekl: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji"

4) Blahoslaveni, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, nebo oni nasyceni budou. Lačněti - žízniti znamená po něčem toužiti. Kdo lační a žízní, po ničem tak netouží jako po pokrmu a nápoji. Ale on netouží jen nečinně, nýbrž činně, hledá, čím by žízen svou uhasil a hlad zahnal. Blahoslaveni, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti. Tím vyslovena je touha po spravedlnosti, po mravní dokonalosti. Kdo tedy lační a žízní po spravedlnosti, touží po tom, aby byl vždy spravedliv. A v čem záleží křesť. spra-

vedlnosť?... abychom se zlého varovali a dobré činili. Kdo tedy touží učinně potom, aby se hříchu varoval a dobré vždy činil, o tom pravíme, že lační a žízní po spravedlnosti. A co se mu za touhu po spravedlnosti slibuje? Kristus P. mu slibuje, že nasycen bude, že totiž dosáhne toho, po čem touží. Bůh každému s dostatek milosti dává, aby spravedlivým se státi mohl a býti spasen. Kdo se pak přičiňuje, kdo spolupůsobí s milostí B., tomu se to také podaří.

5.) Blahoslaveni milosrdní; nebo oni milosrdenství dojdou. Kdo je milého, příjemného a laskavého srdce, kdo předkem každému, kde potřeba, v duchovních i tělesných potřebách pomáhá a smiluje se nad trpícími, kdo těm, kteří mu ublížili a k nepřátelům za příkladem Páně vždy se laskavě zachová a ze srdce jim odpouští, ten je milosrdný, milosrdného srdce. A těm, kteří jsou milého srdce, nebo milosrdní, Kristus P. slibuje, že milosrdenství dojdou. Každý něčeho potřebuje a Bůh se smilovává nad námi, jsme-li i my milosrdni ke svým bližním. Jeť Bůh zajisté nejvýš milosrdný.

6.) Blahoslaveni čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou. Čistého srdce je, kdo zachovává srdce své čisté od zlých myšlének, zvláště od myšlének a žádostí nestydatých, smilných a kdo odporuje všelikým pokušením vnitřním (ovšem kdo se též nedopouští nestydatých skutků). Tomu je slíbeno, že Boha viděti bude, že bude jaksi nad ostatní vyznamenán, že bude Bohu bližší i v nebeském království. Tam totiž jsou rozličné stupně dle toho, jak toho kdo zasloužil. Ti, kdož svého srdce ani myšlénkami a žádostmi hříšnými, zvláště smilnými neposkvrnili, ti nejvíce vyznamenáni budou; nebot dle Zjevení sv. Jana: „Nevinní sledovati budou Beránka kamkoli půjde." | Při tom upozorněme, jak už zmíněno, že není

kouzlo zlá myšlenka hned hříchem, poněvadž jsou myšlenky a pokušení, a když jim člověk odporuje a zavrhuje, nehřeší. Totéž říci nám o žádostech.

7) Blahoslavení pokojní; neboť oni synové B. slouti budou.

Pokojní jsou ti, kteří mír a svornost se všemi zachovávají, byť i sami trpěli křivdy a příkoří. Příklad člověka pokojného je Abraham, který s Lotem se rozešel, aby mezi pacholky jejich nebylo svárů. Tato ctnost je nezbytna, pak pokoj a mír člověka zajisté také obklopují. Když je v obci, ve společnosti, ve které žijeme, svatý pokoj a mír, když člen členu, pokud možno vyhovuje, zdá se, že je ráj na zemi. Pokojným se slibuje, že je P. Bůh vzná za své syny, že „synové B slouti budou" a jakožto synové B. budou také dědici království nebeského.

8) Blahoslavení, kteří pro spravedlnost; nebo jejich jest království nebeské.

Pro spravedlnost trpěti znamená trpěti pro ctnost, pro víru Kristovu, pro poctivost; vůbec za všechno trpěti, co Bohu milo a příjemno. Ze mučenníci mnohá protivenství a pronásledování trpěli pro Krista P. a pro svou víru. Obětovali pro Krista P. majetek, čest i život svůj. Na nás P. Bůh nyní nežádá, abychom život svůj za víru dávali, ale máme zde na světě všecko trpěti pro spravedlnost. Jak často se stává, že mnohý musí ústrky, posměch a pomluvy snášeti, musí trpěti, že je poctivý, že se snaží, aby povinnosti své konal; trpí, že je nábožný, že své náboženské povinnosti svědomitě koná. A kdo tavše trpí pro spravedlnost, tomu je slíbena odměna v království nebeském. A čím více kdo toho na zemi trpěl a snášel, tím větší odměna i v království nebeském jej očekává.

(11) dobrých skutcích a zásluze jejich.

(9) dobrých skutcích vůbec.

Co jsou křesťanské dobré skutky.

Pověděli jsme, že dobro mravní je dvojí: trvalé, které záleží ve smýšlení našem a za 2.) pomíjející, které záleží v jednotlivých dobrých skutcích. Dobré skutky koná, kdo činí to, co se Pánu Bohu líbí.

O dobrých skutcích zvláště.

Které jsou nejpřednější dobré skutky?

Modliti se, postiti se, almužnu dávati.

Modlitbou rozumíme nejen odříkávání modlitebních formulek, nýbrž každý skutek, který pro čest a chválu B. a uctění Svatých konáme. Kdo přispívá na sv. missie (Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje.) (Spolek sv. Leopolda, Spolek dětství Ježíš.), ten se modlí; neboť to činí pro čest B. Modlíce se: „posvěť se jméno Tvé", prosíme, aby jméno B. všude vyznáváno a chváleno bylo. Kdo přispívá na ozdobu chrámu, na oslavu svátku, obětuje svíce, víje věnce na oltáře a sochy ozdobuje, přispívá tím ke cti B., modlí se.

Postem rozumíme nejen podle církevních přik. újmu činiti si v jídle a pití anebo se mastitých pokrmů zdržovati, nýbrž každý skutek sebezapírání. Kde musíme sebe zapříti, tam se postíme. Když se odříkáme něčeho příjemného, když béreme na sebe něco nepříjemného, postíme se.

Almužnou rozumíme všecky skutky milosrdenství tělesného i duchovního. Almužna není tedy jenom nějaký dárek, který dáváme žebrákovi, nýbrž i skutečná pomoc v bídě a nouzi, vůbec skutky tělesného i duševního milosrdenství.

Které jsou tělesné skutky milosrdné?

Jest jich sedm: 1.) lačné krmiti, 2.) žíznivé napájeti, 3.) pocestné do domu přijímati, 4.) nahé oblékati, 5.) nemocné navštěvovati, 6.) Není třeba výkladu. 6.) vězně vysvobozovati

V dřívějších dobách byli křesťané prodáváni do otroctví. Tu byl založen spolek a zvláštní řád Trinitářů, (Jan z Aragonie) kteří si za účel vzali, že budou vysvobozovatity, kteří do otroctví mohamedánského a pohanského přišli. Členové řádu se zavázali slibem, že budou vykupovati takové nešťastníky z otroctví anebo že sami do otroctví se dají, aby osoby, u nichž bylo nebezpečí, že by v otroctví od víry odpadly, vysvobodili.

7) Mrtvé pochovávati. Máme se starati, aby tělo nebožtíkovo v úctivosti bylo pochováno, máme mrtvoly při pohřbu doprovázeti, za zemřelé se modliti, na slušný pohřeb přispívati. V mnohých městech jsou takové pohřební spolky. Kdo složí ponenáhlu určitou částku peněžní, stane se členem toho spolku, a když umře, vystrojí se mu slušný pohřeb.

[Na venkově to není ještě tak rozšířeno, ale kdyby tam žebrák, chudák umřel, můžeme míti občany k tomu, aby mu prostý, ale slušný pohřeb vystrojili; kněz ovšem musí také všecko učiniti zdarma, pochváliti za to občany, s nimi se za zemřelého pomodliti a tak sám býti dobrým příkladem. Jsou rodiny, kterým umře živitel, a nemají nic; povzbuďme sousedy, aby přispěli na slušný pohřeb.]

Které jsou duchovní skutky milosrdné?

Skutků duchovního milosrdenství je též sedm.

1) Hříšící trestati. Kdybys viděl, že někdo hřeší, že něco nemravného činí, máš jej pokárati. Kdo však chce kárati, musí vlivem svým na druhého tak působiti, že jej svou řečí skutečně zahanbí a tím zahanbením od hříchu odvrátí. Kdyby mladší staršího pokáral, minulo by se to účinkem, protože by se starší rozhněval. Představení, kněží, učitelé jsou povinnými, kteří chybili, upozorniti na chyby; po případě je pokárati i zahanbiti, aby od dalších hříchů odstraněni byli.

[Připomeneme cizí hříchy: hříchy tajiti nebo zamlčovati a hříchů netrestati.] Hříšící trestati je povinnosti lásky křest. (rozdíl mezi povinnosti spravedlnosti a lásky): povinnost spravedlnosti je mnohem důležitější a je spojena také s námahou. Kdo zanedbává této povinnosti spravedlnosti, je povinnen škodu, kdyby se nějaká stala, nahraditi. Zanedbati povinnosti lásky zůstává za křest. spravedlnosti a může to i býti hříchem, ale opomíná jí, nikdo není povinnen nahradou. Tak kdyby někdo na př. jiného viděl, že hřeší, že se dostěstí hyne a opomínal jej upozorniti na to, hřeší proti křest. lásce, a kdyby onen bližní do toho neštěstí zabředl, takže by celý majetek pozbyl, nebo jinou škodu utrpěl, není povinnen náhradou.

2.) <u>Neumělé učiti</u> (poučiti, napomínati) Když pozorujeme, že někdo neví, kudy kam, zvláště ve sv. náboženství, že nezná Božích přik. ani církevních, že nezná svých povinností, máme jej poučiti.

Ale rozeznáváme poučení otcovské a bratrské. Otcovské poučení je takové, které se děje od osob dospělých, od představených, od vrchností. Poučení bratrské je mezi sobě rovnými. Musíme také toho dbáti, abychom toho, jejž poučujeme, nerozzlili, abychom se nad něho nevypínali. Dlužno všecky okolnosti uvážiti, by chom nenapomínali tehdy, kdy a kde by chybující zahanben byl. Takové poučení málo by bylo platno. Učitel a katecheta je povinen žáky takto poučovati.

3.) <u>Pochybujícím dobře raditi.</u>

Když někdo neví, co by mu prospělo, nebo co by mu bylo na škodu, když pochybuje, co by měl činiti – (pochybnost se nemusí vztahovati jen na skutky dobré a zlé, nýbrž též na skutky lhostejné (indifferentní); dobré pak mohou býti jedním pro-

spěchem, druhým zkázou.) – když tedy někdo je v pochybnostech, máme mu na pomoc přispěti. A to se stává tím, že se s ním radíme, že spolu uvažujeme všecky okolnosti a podle svého nejlepšího dobrozdání mu poradíme, co by měl činiti.

4.) Zarmoucené těšiti.

Zarmoucené t. j. vůbec trpící, kteří nějaké utrpení mají ať tělesné ať duševní. Těšiti t. j. účastenství míti v utrpení jejich soustrastí s nimi a tuto soustrasť úpřímnými slovy projeviti a vůbec pokud možno je, přispěti, aby se zármutek bližního zmírnil. Stávajíť se případy, které člověka zarmucují, jako: smrť rodičů, příbuzných, majetku, dobrého jména atd. A to zajisté velmi potěší bližního, když vidí, že všecko s ním spolu cítíme, že sdílíme s ním jeho zármutek. A naobrat, jak by se zvýšila jeho bolesť, kdyby pozoroval, že druzí z jeho neštěstí a zármutku se těší. Těšiti zarmoucené je tedy zmírniti zármutek jejich pokud možno domluvou a zvláště potěšením křesť., poukázáním na prozřetelnosť, dobrotivosť a svatosť B. – Poukázáním, že všecky zármutky pozemské pominou a že ten, na koho posýlá Bůh zármutek, dvojnásobně bude odměněn, snáší-li všecko trpělivě.

5.) Křivdy trpělivě snášeti. 6.) Ubližujícím mile odpouštěti.

Nemáme se za bezpráví mstíti, ale máme býti ochotni každému, kdo nám ublížil, odpustiti. Nemáme k těm, kteří nám ukřivdili měniti svého chování, nýbrž stejnými jako dříve zůstati.

Odpustiti je tolik, jako zapomenouti. Nemáme nikdy již vzpomínati toho, co se stalo, jak nám bylo ukřivděno. Křesť. láska káže: překonávati se tak, že k tomu, kdo nám ublížil, kdo nás snížil, kdo s námi smýšlí nepřátelsky, tak se chováme, jako by byl vždycky naším přítelem.

Netřeba však snášeti křivdy tak, abychom se nestali zameziti, překaziti je. Ale jen mstivost musí býti při tom vyloučena. Člověk tu musí překonávati přirozenost svou. Hrdinství je plniti to, co Kristus P. řekl: „Milujte nepřátely své, dobře čiňte... To učiní jedině křesť. láska. Všecka ostatní vyznání mají: „Oko za oko, zub za zub".

7.) Za živé a za mrtvé k Bohu se modliti.

Všude ve všem máme pozorovati, kdo jakou kde má potřebu a přispívati mu modlitbou; neboť kde sami pomoci nemůžeme, může zajisté pomoci Bůh a Bohu jsou mily ty modlitby, které z lásky k bližnímu, pro jeho spasení a dobro konáme.

Které jsou evangelické rady.

Kdo ještě vyššího stupně dokonalosti chce dosáhnouti, a myslí, že síly jeho stačí, může mimo přik. B. také ještě evangelické rady zachovávati. Povinen však není nikdo je zachovávati, ale je P. Bohu zvláště milý, kdo mimo přikázání B. ještě rady zachovává. Které jsou evangelické rady?

1.) Dobrovolná chudoba.

[Můžeme vyprávěti o tom bohatém mládenci.]

Kdysi přišel bohatý mládenec ke Kristu P. a ptal se ho: „Mistře, co čině život věčný obdržím? Kristus P. mu pravil: „Chceš-li do života vejíti, ostříhej přikázání." Ptal se zase mládenec: „Která přikázání?" Odpověděl P. Ježíš: „Cti otce svého i matku svou, nezabiješ, nesesmilníš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému, ale milovati jej budeš jako sebe samého." Mládenec odpověděl: „Pane, to jsem od mladosti své zachovával, co mně zbývá?" P. Ježíš odvětil: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš a rozdej chudým a budeš míti veliký poklad v nebi." Těmi slovy

doporučil Kristus P. slnadobu. Neporučil ji; nebot' vždy mě řekl: „Chceš-li spasen býti, do života vejíti, ostříhej přikázání; to stačí. A pak jsme se také učili: Tomu, kdo zachovává přikázání B. Bůh slíbil život věčný a mnohonásobné štěstí na světě.

Chce-li však někdo vyššího stupně dokonalosti dojíti, může zachovávati evangelické rady.

2) Ustavičná čistota.

Do výkladu se nemůžeme pustiti. O křesť. cvičeních však můžeme o panenství a panictví promluviti. Není radno fedrovati panické spolky, aby jejich členové činili slib panenství, nedoporučuje se to. Na venkově je jiné povolání lidí; mnohý by to pak nemohl zachovávati, k čemu se zavázal a bylo by potřebí vyšších církevních dispensí, kdyby na př. rodiče toho žádali. Obyčejně se konaly sliby takové na čas a bez svolení rodičů. Kristus P. Sám řekl: Qui capere potest, capiat. Doporučiti to můžeme, ale domlouvati, přemlouvati, aby někdo takový slib učinil, aby se takové spolky založily, toho nečiniti – důležitější jsou katolicko-politický, hospodářský, ten máme podporovati a a působiti na ně se stanoviska církevního.

3) Dokonalé poslušenství pod správcem duchovním.

Poslušno musí býti dítě svých rodičů, poddaní svých vrchností atd. Ale zde je to poslušnost dobrovolná, kde si někdo někoho vyvolí, jehož chce ve všem poslouchati. Uklášteřích řeholníci a řeholnice tento slib poslušnosti skládají a vyvolí si sami představeného, jemuž se úplně ve všech věcech podrobí.

Přídavek.

O čtyrech posledních věcech člověka.

Co v přídavku jest, o tom už mluveno dříve: O smrti, o soukromém a všeobecném soudu, o pekle, očistci, o nebi. Je lépe o tom jednati při 5., 11., a 12. čl. víry. Jen se opakuje! Učení o smrti jsme rozebrali na nižším stupni. Upozorníme, jak Bůh stvořil člověka, že bylo tělo jeho neživé, které teprvé duch oživil. Když duch z těla odejde, zase je tělo mrtvo. Nevíme, kde a kdy umřeme, ale víme jistě, že umřeme; proto musíme býti na smrt připraveni.

(A co je po smrti? Soud soukromý, na kterém duše jednotlivce je souzena. Po vzkříšení (11. čl. víry) bude soud obecný (7. čl. víry). Učení o očistci a o pekle bylo v 5. čl. víry. Učení o nebi ve 12. čl. víry. Poslední věci člověka se tedy ještě jednou, ale prospolu opakují.

Velký katechismus a bibl. dějeprava.

1.) Co se týká velkého katechismu, pro školu se nedoporučuje, uspokojíme se, když budou žáci uměti: „Výtah z velkého katechismu. Dostačí jim to nejen pro spasení, nýbrž i pro potřebu životní.

2.) Bibl. dějeprava může se dvojím způsobem rozebírati buďto v souvislosti anebo jako dějepisné obrázky příležitostné pro znázornění náboženských pravd a pojmů. Pojednáváme-li bibl. dějepravu v souvislosti, jest první věcí ve St. Zák. ve všem a všude hledati to, co St. Z. s N. Z. spojuje ideu vykoupení. Hlavně je pak na to hleděti, aby si žactvo pamatovalo předobrazy a předznamky Vykupitele. (Jsou malým písmem tištěny na konci článku a v

závorce t. j. succus, který si moji žáci pamatovati)
Všeobecně je pohlížeti na dějiny národa izraelského, kterak Bůh lid tento vychovával, aby se stal základem církve katolické. Proroctví ta musíme vybírati, která se vztahují na Krista P. a Jeho náboženství, to je z bibl. dějepravy St. Z. hlavní věci. St. Zákon je přípravou na křesťanství a pojednává se o něm tak, aby se ve všem ukázalo, kterak ten onen příběh, osoba, událost ukazují na budoucího Vykupitele.

V prvních článcích proto evangelium – první zaslíbení Vykupitele, které se táhne celým St. Z. jako zlatá nit, kterou můžeme ustavičně stopovati: Noe, archa obrazem církve sv., Abraham – jeho osoba poukazuje na Vykupitele, rodinu zachránil od modloslužebnosti; proroctví, které se mu stalo poukazuje na budoucího Spasitele. Totéž platí o Izákovi, Jakubovi, zvláště, když pročítnají dějiny národa izraelského, vybereme z nich nejznamenitější věci a pojednáme o nich tak, abychom vždy ukázali, že to, co Bůh činil, činil k vychování lidu izraelského a připravoval jej na budoucího Vykupitele.

V souvislosti se bibl. dějeprava probírá jen na vyšších stupních, kde je šesti, sedmitřídní škola, takže článek po článku přečteme anebo vykládáme.

V Novém Zákoně jsou příběhy mnohé, které slyší děti v evangeliu; tu probereme celý život Páně, jak je podle evangelií sestaven, pak počátky a rozšíření církve sv. Důležito je vykládati podrobně podobenství a řeči Krista P., které v nedělních a svátečních evangeliích nejsou. O smeru blahoslavenství je v katechismu; slova k apoštolům: Vy jste sůl země vysvětliti! o křest. spravedlnosti naproti fari-

zejske v 7. neděli po sv. Duchu; odstavec o úmyslu při dobrých skutcích – varujte se, abyste nečinili dobré skutky před lidmi, abyste od nich chváleni byli je v evangeliu na prosebné dny; odstavec o mamoně 14. neděli po sv. Duchu. Řeči ty přicházejí v evangeliu, proto raději vezmeme při takovém případě evangelium místo bibl. dějepravy. Co se týká evangelia, dobře je, když je přečteme se žáky v sobotu před nedělí; kde to je nemožno, hned po neděli. Články, které jsou v evangeliu z bibl. dějepravy vynecháme, ale za to takové články s dětmi čteme, které nejsou v evangeliu. Pojednávající takové články, že žactvo umí poříkadně čísti. Je-li děj v nějakém článku zmotaný, takže je třeba přípravy předběžné, podej napřed okolnosti a po případě raději vypravuj celý příběh prostým, srozumitelným způsobem. Když se příběh přečte, co potřebného, vyloží se a vysvětlí, a upozorní se, jaký účel událostí těch je, co Bůh tím zamýšlel, co se na budoucnost vztahuje.

Hlavní děj pak si žáci zapamatují!

Mládež se bibl. dějepravou velmi ráda obírá; dějepravy naše jsou dosti dobře upraveny, obrazy nejsou také špatny. Je také čtením pro domácnost, také dospělí rádi v ní čítají. Dobré je, když mládež může z bibl. dějepravy mnohé věci vypravovati; citovati můžeme v kázáních, na křest. cvičeních – jednak tomu lid rozumí, a pak sami máme zásobu příkladů, textů. Tak se řeč oživí. V obecných školách je bibl. dějeprava skutečným předmětem.

Obrazy a předznamky budoucího Vykupitele vždycky opakujme. Kdykoli přijdeme k novému obrazu, hned se vrátíme na obraz dřívější. Též mnohé věci v li-

turgice připomínají nám předobrazy a předznaky, i mnohé modlitby při mši sv. (... přijmi Otče všemohoucí oběť mou, jako jsi přijal oběť Abrahamovu, Izákovu atd.) obraz beránka velikonočního: „Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa"; had na poušti, oblak, který šel před Izraelity. Na takové příklady upozorniti: aby bylo učení praktické — má se z něho odvozovati pravda náboženská, anebo mravné poučení.

Z bibl. dějepravy nečteme ustavičně, nýbrž vybíráme jenom články, které se k oživení věci a paměti, k lepšímu porozumění náboženských pravd nejlépe hodí. Kate cheta má míti zásobu takových vypravování, aby po případě jich mohl užíti na vysvětlenou. Záleží velmi na tom, aby také uměl krásně a poutavě vypravovati: to si lehce může navyknouti; neboť bibl. dějeprava je psána lehkým slohem — katechismus je už těžší, poněvadž tu není obraznosť a obrazotvornosť (fantasie) činna, nýbrž paměť a soudnosť.

O. A. M. D. G.

